

D, Ď

d, D 1. чешкият съгласен звук [d] и буквата **d**, която го обозначава 2. [dě] и **dě** нескл. ср. название на съгласния звук [d] и на буква **d**: **vyslovit d** произнеса d; **napsat malé d, velké D** напиша малко d, главно D 3. **d**. означение на четвърти член от поредица: (**bod**) **d, (za) d** подгочка d; **vitamin D** витамин D 4. муз. рѐ: **tónina d dur** тоналност рѐ мажор; **d moll** рѐ минор 5. **D** римска цифра 500 (петстотин)

d', Ď 1. чешкият съгласен звук [d'] и буквата **d'**, която го обозначава 2. [dě'] и **dě'** нескл. ср. название на съгласния звук [d'] и на буква **d'**: **vyslovit d'** произнеса d'; **napsat malé d', velké Ď** напиша малко d', главно Ď

d'áb|el, -la м. 1. дявол **rádil, jako by (byl) do něho vjel ~el, jako ~em posedlý** той беснѐеше като същински дявол, като трѝста дяволи; **vyhánět ~la Belzebubem, čerta ~lem** клин клин избива; **vláčet se po čertech ~lech** грубо мъкна се, влѝча се къдѝ ли нѝ; **to je čert jako ~el** хванѝ единия, та удари другия; от един дѝл дрѝнки са; всѝ една стѝка са; **nebál se čerta, ani ~la** той нѝмаше страх нѝ(то) от бѝга, нѝ(то) от дявола; **posílat někoho ke všem ~lům** пращам някого по дяволите; **~el nikdy nespí** дяволът си нѝма рѝбота 2. в съчет. **u ~la! ke všem ~lům! u všech ~lů!** разг. експр., остар. **kýho ~la!** по дяволите! 3. прен. разг. експр. сатанѝ; зъл, лѝш човѝк: **učiněný ~el** същински сатанѝ, опѝсен тип 4. разг. експр. никой, нищо: **~el ví!** дявол знѝе! **bylo mu to starého ~la platné** усѝлията (му) отидоха на вѝтъра, по дяволите, остѝнаха без резултѝт

d'ábelský, -á, -é 1. дяволски, ѝдски: **ten má ~é štěstí** той ѝма дяволски късмѝт 2. прен. експр. дяволски, зъл, злорѝдстващ: **~á chystrost** дяволска съобразителност; **měl z toho ~ou radost** товѝ го кѝраше да злорѝдства 3. прен. експр. бѝсен, дяволски: **~á jízda** бѝсно препу̀скане; **~á rychlost** бѝсна бързинѝ, бѝсна скорост; **~ý tanec** бѝсен танц

d'ábelství|í, -í, -í ср. дяволски характер, дяволско поведѝние, дяволска постѝпка

dabing, dabink, -u м. филм. дублѝж

dabingov|ý, dabinkov|ý, -á, -é филм. дублѝжен; който се отнѝся към дублѝж

d'áble, -te ср. диал. дяволче

d'áblíc|e, -e ж. 1. дяволицѝ 2. експр. дяволицѝ; женѝ-дявол

d'áblík, -a м. експр. дяволче

dab|ovat, -uji/разг. -uju нескв. и св. (-; со) дублѝрам (нещо)

dada вж. **dadaizmus**

dadaist|a, -y м. дадаѝст

dadaistický [-ty-], **-á, -é** дадаѝстѝчен, дадаѝстѝчески

dadaizmus, dadaism|us [-zm-] **-u** м. дадаѝзъм

dad|at, -ám нескв. дет. спѝнкам, нѝнкам

daktyl, -u м. лит. дактѝл

daktyloskopický, -á, -é дактилостопѝчен

daktyloskop|e, -e ж. дактилоскопѝя

daktylský, -á, -é лит. дактѝлен

dál I, -i, по-рядко dál|e, -e ж. книж. поет. далечинѝ, далнинѝ: **v ~i** в далечинѝта; **hledět do ~i** глѝдам в далечинѝта; **z ~i** отдалѝч(е); **z blízka i z ~i** отблѝзо и отдалѝч(е)

dál II вж. **dále II**

dalamán|ek, -ku м. „дѝламанек“ (ръжжено хлебче с продълговата форма)

dálav|a, -y ж. 1. книж. поет. далѝчни простѝри, далнинѝ: **modravé ~y** мн. сѝня далнинѝ 2. експр. голямо разстояние: **je to od nás ~a** товѝ е мнѝго далѝче от нас

dále I вж. **dál I**

dále II, dál нар. 1. пѝ-(на)далѝче, пѝ-натѝтък: **stoupni si ~** застанѝ пѝ-(на)далѝче, пѝ-натѝтък; **musíte jít kus, kousek ~** трѝбва да повървите ѝще малко, трѝбва да отидете малко пѝ-натѝтък; **bydlím o dvě ulice ~** живѝя през двѝ ѝлицѝ; **pojd'(te) dál!** влѝз(те)! заповѝдай(те), (мѝля)! **jděte dál! a)** влѝзте! мѝля, заповѝдайте! **б)** минѝте пѝ-натѝтък; идѝте малко пѝ-натѝтък, поотстъпѝте малко, поотместѝте се малко; **dnes jsme ~ než včera** днес ѝмаме напредѝк в сравнѝние с вчѝра; **zašel ~, než bylo vhodné** той прекалѝ, той премѝна границѝта на приличѝето; **šel zase o dům ~** и той продължѝ (пѝ-)натѝтък, от-мѝна; **od toho raději ~!** пѝ-добре стѝй на-странѝ! не сѝ бъркаѝ в тѝзи рѝбота! 2. повече, пѝ-дѝлго, пѝ-натѝтък: **~ už to nemohu snášet** повече не мѝга да понѝсям, не мѝга да търпѝ товѝ; **~ jsem se o to nezajímал** не сѝ инте-

ресуваха повече от това; ~ **už nemám, co bych řekl** нямам какво повече да кажа; ~ **se ujal slova pan XY** после, след това взе думата господин XY; ~ **tam byli ...** освен това там бяха ...; **tak ~!** хайде, продължавайте! хайде, продължавайте! **nemohli (mámi)** немоще повече♦ **nikdy** така не може да продължава; **čím ~, tím líp, tím hůř** стáva все по-добре, все по-лошо; **čím ~, tím víc(e), tím míň/méně** стáva все повече, все по-малко; **jen ~!** напред и само напред! **a tak dále** (съкр. атд.) и така нататък, и тъй нататък (съкр. и т.н.) **3. в съчет. с гл. ... a četl dál** и той продължи да четё; ... **čtete dál!** четёте по-нататък! продължавайте да четёте!

dalece нар. **1.** далёко, далёче **2.** прен. обикн. в съчет. **jak ~** доколко, доколкото: **nevím, jak ~ má pravdu** не зная доколко е прав(а); **jak ~ tomu rozumím, ...** доколкото разбирам, ...; **tak ~** дотам, дотолкова; **já tomu tak ~ nerozumím** аз не ги разбирам дотам тия работи; аз не съм дотам специалист; **vždyť se tak ~ nic nestalo** та нали досегá не сё е случило кой-как♦ **víš** казвам, обяснявам надълго и нашироко

daleko I нар. **1.** далёко, далёч, надалёч(е): **bydlí ~** живее далёче; **odtud je vidět ~** оттук се вижда♦ **mám to ~** във вся извън града (б) далёче съм от центъра на града; **mám to ~ do práce** работата ми е далёче; **nejde pro odpověď ~** веднага намира отговор, веднага е готов(а) да отговори; **pro příklad nemusíme chodit ~** примерът ни е под носá, под ръка; **neměla ~ k slzám, k pláči** тя едва не сё разплака, малко остána да се разплаче, всеки момент можеше да се разплаче; **jak ~ jste s prací?** докъде стигнахте с работата? **jsou ~ za námi** далёч(е) зад нас са; **zašel příliš ~** той прекали, той отиде твърде далёч; **tak ~ jeho vliv nesahá** влиянието му не стига (чак) дотам; **došlo to tak ~, že ...** стигна се дотам, че ...; **přivedl to ~** той постигна много, много се издигна, отиде много напред; **ty to přivedeš ~!** ирон. нищо няма да постигнеш! по тоя път далёч няма да стигнеш! **nejste ~ od pravdy** не стё далёч от истината; **ten má ~ k dokonalosti** той е далёч от съвършенството; **jak jsou spolu ~?** докъде са стигнали в отношенията си? **jablko nepadá ~ od stromu** пословица крушата не пада по-далёч от дървото; **lež má krátké nohy, ~ nejde** пословица на лъжата краката са къси;

bůh vysoko, car ~ пословица бог високо, цар далёко; **široko ~** надлъж и нашир **2.** далёко, далёч (за време): **do jara není ~** пролетта не е далёче; малко остáva до пролетта **3.** в съчет. със сравн. ~ **než** много по- ...; далёч по...: **nemocnému se daří ~ lépe než včera** болният е много по-добре от вчера; **je ~ mladší než já** той е много по-млад, по-малък от мене; **to je ~ lepší** така е много по-добре

dalek|o II, -a ср. обикн. в съчет. **do ~a** надалёч; **z ~a** отдалёч

dalekohled, -u м. далекоглед, бинóкъл; **hvězdářský ~** телескоп; **polní ~** бинóкъл

dalekonosn|ý, -á, -é воен. далекободен

dalekosáhl|ý, -á, -é грандиóзен, мащабен; който е с далёчни послёдици: **~é následky** съдбоносни, сериозни, важни послёдици; **~é změny** дълбоки изменения, коренни промени; **~é známosti** ширóки познánства, много връзки; **~ý objev** важно откритие; **~é rozhodnutí** важно решёние

dalekozrakost, -i ж. далекогледство

dalekozrak|ý, -á, -é далекоглед

dalek|ý, -á, -é, именна форма dalek, -a, -o **1.** далёчен: **~é krajiny, země** далёчни краища, земий, страни; **~á budoucnost** далёчно бъдеще; **v ~é minulosti** в далёчно(то) минало; **není ~á doba, kdy ...** не е далёче времето, когато ...; **~ý příbuzný** далёчен роднина; **být dalek něčeho** далёч съм от тази мисъл **2.** дълъг, ширóк, простóрен: **~á cesta** дълъг път; **~á rovina** ширóка равнина, ширóко полё; **skok ~ý sport.** скок на дължина

dál|ka, -ky ж. **1.** разстояние, далечина; дистанция: **řízení na ~ku** дистанционно управление; **poznat na ~ku** позная отдалёч; **v ~ce** в далечината; **z ~ky** отдалёче; **to je ~ka!** колко е далёче! каквó разстояние! **ohnisková ~ka** физ. фокусно разстояние; **působící na ~ku** действащ на разстояние **3.** в съчет. **skok do ~ky sport.** скок на дължина **3.** обикн. мн.

dál|ky, -ek далёчни хоризóнти, далёчни краища: **kouzlo ~ek** очарование на далёчните краища

dálkař, -e м **1.** спорт. жарг. скачач, лекоатлет (в скок на дължина) **2.** разг. задóчник

dálkařk|a, -y ж. **1.** спорт. жарг. лекоатлетка (в скок на дължина) **2.** разг. задóчничка

dálkoměr, -u м. техн. далекомёр, телемётър, измерител на разстояния

dálkovod, -u м. далекопровод

dálkov|ý, -á, -é **1.** далёчен: **~á doprava** тран-

спорт на далечни разстояния; **~á plavba** далечно плъване **2.** дистанционен: **~é ovládání** дистанционно управление; **~é vytápění, topení** централно отопление; парно (отопление); **~é vedení** далекопровод **3.** задочен: **~é studium** задочно обучение, задочно следване; **posluchač ~ého studia** студент-задочник

dálnice|e, -e *ж.* магистрала, автострада

dálnopis, -u *м.* телекс

dálnopisný, -á, -é телексов: **~á ústředna** телексова централа; **~é spojení** телексова връзка

dálný, -á, -é *книж.* далечен: **Dálný východ** Далечният Изток

další, -í, -í **1.** по-нататъшен, следващ; нов: **~í události** следващи(те) събития; **přišli ~í hosté** дойдоха нови гости; **~í, prosím!** следващият, моля! **2.** *остар.* по-далечен: **ze sousedství blízkého i ~ího** от близо и далече

daltonizm|us, daltonism|us [-zm-], **-u** *м. мед.* далтонизъм

dám|a, -y *ж.* **1.** дама; госпожа: **~y a pánové!** дами и господа! госпожи и господа! **dvorní ~a** придворна дама; **dělá ze sebe ~u, hraje si na ~u** прави се на голяма дама, преструва се на дама; **~a jeho srdce** избраница на сърцето му **2.** *в съчет.* **piková ~a** картоигр. дама пика **3.** *шахм.* царица **4.** дама (*игра*): **hrát ~u** играя на дама

damaš|ek, -ku *м. текст.* дамаска

damaškov|ý, -á, -é който е от дамаска, от жакърдов плат

dámsk|ý, -á, -é дамски; който е за жени: **~á konfekce** дамска конфекция (*облекло и магазин*); конфекция за жени; **~é hodinky** дамски часовник; **~á volenka** дами канят (*при танц*); **~ý gambit** шахм. дамски гамбит

damping, dumping [dam-], **-u** *м.* дъмпинг

da|ň, -ně *ж.* данък, налог: **dědická ~ň** наследствен данък; данък върху наследство; **~ň ze mzdy, ~ň z příjmu, ~ň důchodová** подоходен данък, данък върху доход; **~ň z obratu** данък върху оборота; **příznání k ~ni** данъчна декларация; **přímá, nepřímá ~ň** пряк, косвен данък; **válečná ~ň** контрибуция; **splácet ~ň a)** плащам данък **б)** *прен.* плащам данък на нещо; **uvalit novou ~ň na poplatníky** наложа нов данък на данькоплатците

daňčí, -í, -í който се отнася до елен-лопатър: **~í maso** месò от елен-лопатър

da|něk, -ňka *м. зоол.* елен-лопатър (Dama)

daněprost|ý, -á, -é който не подлежи на облагане с данък; необлагаем

daňov|ý, -á, -é данъчен: **~á soustava** данъчна система; **~é nedoplatky** недобори; **~ý výměr** данъчно нареждане; **~é příznání** данъчна декларация; **~á sazba** данъчна тарифа; **~ý výkaz** данъчно удостоверение

dan|ý, -á, -é **1.** даден: **~é slovo** дадена дума; **zastavit na ~é znamení** спрã по даден сигнал, по даден знак; **~á veličina** дадена величина **2.** даден, определен: **v ~é chvíli** в даден, в определен момент; **v ~ém případě** в даден(ия) случай; **za ~é politické situace** при дадена(та) политическа обстановка

dar, -u *м.* **1.** подарък, дар, дарение: **dát, dostat** ~ дам, получа подарък; **dát ~em** подаря; направа дарение; **~ k vánocům** коледен подарък; **~y země, přírody** дарове, блага на ~~земля~~ ~~природа~~ **дарително-** щен; насъщният; **danajský** ~ данайски дар, неискрен дар **2.** дар, дарба, талант: **mít ~ výmluvnosti, mít řečnický** ~ имам дар слово, имам ораторски талант; **mít dar(y) ducha (svatého)** *остар.* умен съм, надарен съм

darce|e, -e *м.* дарител: **~e krve** кръводарител **darčovstv|í, -í** *ср.* дарителство, даряване: **dobrovolné ~í krve** доброволно кръводаряване **dareb|a, -y** *м.* **1.** *пейор.* нехранимайко, негодяй, вагабонт(ин), мерзавец, безобразник **2.** *експр.* палавник, уличник, калпазанин (*за дете*): **malý ~a** калпазанин

darebáck|ý, -á, -é **1.** *пейор.* нехранимайковски, негодяйски, вагабонтски, безобразен: **~é překrucování pravdy** мошеническо, безобразно извъртане на истината **2.** *експр.* калпазански: **~ý kousek** калпазанщина

darebáctv|í, -í *ср.* **1.** *пейор.* негодничество, мошеничество, негодяйство, нехранимайковщина, подлост, безобразие: **to je neslýchané ~í** това е нечувано безобразие; **je schopn každého ~í** той е способен на всякакво безобразие **2.** *експр.* калпазанщина: **šijí jím všechna možná ~í** голям калпазанин е; все го избива на бели; дай му бели да прави; какви ли не бели сервира

darebák, -a *м. пейор.* вагабонтин, мерзавец, негодяй, нехранимайко, безобразник

darebnost, -i, -i *ж. пейор.* **1.** мерзост, негодяйство, безобразие **2.** мерзавщина; негодяйска, недостойна, безобразна постъпка: **mýslí jen na ~i** мисли само за безобразия

darebn|ý, -á, -é **1.** мръсен, безобразен, вагабонтски, лош: **~ý kousek** безобразна, лоша постъпка; **vést ~ý život** живее лошо, раз-

езика! внимавай в приказките! **dej si na něho pozor!** внимавай с него, по отношение на него! **ten si dal!** ама и той добре се подреди, изложи се като кифладжия; **tys tomu dal!** ама че го оплеска! *ирон.* голяма работа свърши и ти! **dali mu na frak a)** хубаво го наредиха **б)** напердашиха го; **to dá rozum** това е ясно; ясно е, разбира се, че е така; ~ **něco k dobrému, k lepšímu** кажа нещо весело, остроумно; ~ **si (s něčím) práci a)** заема се (с нещо) **б)** положи доста усилия, за да направи нещо; отвори си работа (с нещо); ~ **si na čas (s něčím)** не бързам, не се съспивам от бързане (с нещо); **dali jsme jim to (šest nula) спорт. жарг.** смачкахме им фасона, добре ги наредихме (с шест на нула); **ten mi dal co proto!** той хубаво ме нареди! той ми даде да разбера! **co je psáno, to je dáno** *поговорка* казана дума, хвърлен камък **2.** (*co, рядко čeho*) създам, струвам, изисквам, отворя: **to dá mnoho práce, starostí** това изисква много труд, много грижи; ще ни се отвори много работа, ще имаме много грижи; **to dá fušku!** *разг.* ще ни се отвори много работа! с това ще видим голям зор! **3.** (*koho, co kam, odkud*) сложа, поставя, туря (*някого, нещо някъде*): ~ **květiny na stůl** сложа цветя на масата; ~ **šaty do skříně** поставя, сложа, прибера, окача дрехи в шкаф, в гардероб; **kam jsem to jen dal?** къде ли може да съм го сложил? **dej to pryč!** махни го! ~ **si klobouk na hlavu** сложа си шапка на главата; ~ **ruce do kapes** сложа (си), пхна (си) ръцете (те) в джобовете; ~ **psaní na poštu** занеса писмо в поща; ~ **dopis do schránky** пусна писмо в пощенска кутия; ~ **nohu do sádry** гипсирам крак, поставя крак в гипс; ~ **do oběhu** пусна в обръщение; ~ **na pořad jednání** включо, сложа в дневен ред; ~ **do výslužby** пенсионирам; ~ **do pořádku** приведа в ред; подрежда; ~ **do provozu (stroj)** пусна в ход, в експлоатация (машина); ~ **do provozu (továrnu)** открива (фабрика); пусна в експлоатация (фабрика); ~ (**někoho**) **na starost (někomu)** оставя (някой) да се грижи (за някого); ~ **do novin oznámení** дам, публикувам обява във вестник; **dali ho do novin** *ирон.* разкритикуваха го, името му попадна във вестник; **dali ho do novin** *ирон.* **na něho moc nedám** не държа особено на неговото мнение; **kam jsi dala oči!** къде ти бяха очите! **kam jsi dal hlavu! kam jsi dal rozum!**

къде ти беше умът? къде ти беше акълът? **nohu si proto za krk nedám** *разг. експр.* пет пари не давам за това; **tohleto si nedám za rámeček!** *разг. експр.* това не е за хвалба; **to si můžeš dát za čepici!** *разг. експр.* дръж си го! халал да ти е! ~ (**někomu něco**) **po lopatě a)** право куме, та в очи **б)** обясня простиичко, достъпно (*на някого, който трудно схваща*); ~ **na buben** *разг.* разоря, докарам до фалит **4.** *обикн. отриц. с инф., с aby* (не) позволя, (не) допусна (да...): **bolest mu nedala spát** от болка той не можеше да заспи; болката не му даваше да заспи; **nedat někomu domluvit** прекъсна някого; не дам на **osud aby ...** не дай боже да ..., да не дава господ да ...; **nedalo mu to, by se nezeptal** тойнеможадасестърпиданепопита; **dejž to pánbůh ...** дай боже...; **dejme tomu** да предположим, да речем; **nedala jinak, musel to udělat** тя не го остави на мира, докато (той) не направи това; **já tě nedám** няма да те изостава; аз съм с тебе; ~ **klesnout hlavě** клюмна глава; **nedat na sobě nic znát** не дам да проличи **5.** *с възвр. инф.* ~ **se/si** оставя (се), допусна, позволя; ~ **se ošidit, oklamat** допусна, позволя да ме измамят; оставя се да бъде излъган, да бъде измамен; ~ **si něco namluvit** позволя да ме излъжат; оставя се да бъде излъган; допусна да ме баламосват **◆** **nedá si říci** няма да падне по гръб; не се грижи, няма опасност за него, ще се оправя; **dá si říci** вслушва се в съвети, разбира от дума; сговорчив е; **nedá si říci** дума не може да му се каже, дума не дава да му се каже; **dá si všechno líbit** той е мекка Мария; позволява да му се качат на главата; **nedá si do ničeho mluvit** не дава да му се бъркат в работата; **dejte si chutnat!** да ви е сладко! наздраве! добър апетит! ~ **si zajít chuť na něco** откажа се от нещо; ~ **se prosit** оставя се да ме молят; ~ **se vidět a)** покажа се като добър домакин **б)** *ирон.* проявя щедрост, покажа се, изтъкна се **в)** отбля се при някого **dát se, dám se** *св. 1.* (*do čeho, na co*) заема се, заловя се, захвана се (*с нещо, за нещо*); започна (*нещо*): ~ **se do práce** заловя се за работа; ~ **se do řeči** поведя разговор; ~ **se do smíchu** размемя се; ~ **se do pláče** разплача се; ~ **se do běhu** хукна, търтя да бягам; побягна; ~ **se do pohybu** тръгна, потегля, за-

- нещо*): **~at si prát prádlo do prádelny** давам бельо на обществена пералня **4.** (*co*) давам, изнасям, представям (*нещо*) (*в театър и под.*): **~at koncert** давам, изнасям концерт; **~at večírek** давам вечеринка; **~at hostinu** давам угощение; устройвам пир, пиршество; **~at někomu hodiny** давам уроци на някого; **co dnes dávají?** каквò дават днес (*в театър и под.*)
- dáv|at se, -ám se** *несв.* **1.** (*do čeho; na co*) заемам се, залавям се, захващам се (*с нещо, за нещо*); запòчвам (*нещо*): **dnes už se do toho ne~ej!** днес вече не сè залавяй с това! **2.** (*kudy, kam*) насòчвам се, отправям се, тръгвам (*някъде*): **~at se nahoru, dolů** тръгвам нагоре, надòлу **3.** (*na co, k čemu, ke komu, do čeho*) постъпвам (*някъде да върши нещо*), стъвам (*някаквò*): **~at se k letectvu, k letcům** стъвам летец, постъпвам в авиацията
- dávíc|í, -í, -í** *мед. фарм.* **вомитивен;** който предизвиква повръщане: **~í prostředek** средство за повръщане, **вомитивно** средство
- dávid|lo, -a** *мед. фарм.* средство за повръщане, **вомитивно** средство
- dáv|ít, -ím** *несв.* **1.** (*-; co*) повръщам (*нещо*): **~it krev** повръщам кръв; **dítě celou noc ~ilo** детето повръщаше цяла нощ **2.** (*koho*) дъвя, удъшвам, душà (*някого*): **pes ~í slepice** кучето дъви, души кокòшки
- dáv|ít se, -ím se** *несв.* (*-; čím*) задавам се (*с нещо, от нещо*): **~it se kůstkou** задавам се с кòкалче, с костица; **~it se kašlem** задавам се, задушàвам се от кашлица
- dávív|ý, -á, -é** **1.** задавящ, задушàващ: **~ý kašel** задавяща, задушàваща кашлица **2.** който предизвиква повръщане: **~ý pocit** позив за повръщане
- dáv|k|a, -y** *ж.* **1.** дòза, дажба, порция: **předepsaná ~a léku** предписана дòза лекарство; **denní ~a chleba, masa** днёвна дажба хляб, месò; **krmní ~a** порцион фураж; **smrtelná ~a** смъртонòсна дòза; **v tom je notná ~a sobectví** *прен.* в това йма голяма дòза егоизъм **2.** такса, налог, данък, облагане: **obecní ~y** общински данъци; **daně, cla a ~y** данъци, мита и налози; **jednorázová ~a** еднократен данък, налог; **nemocenské ~y** бòлнични (парй); **nepodléhat ~ám** не подлежа на облагане; **~a za úřední výkon** такса за административна услуга, гèрбов налог
- dáv|kovat, -uji/разг. -uju** *несв.* (*-; co*) дозйрам (*нещо*): **správně ~ovat lék** правилно дозйрам лекарство
- dávno** *нар.* **1.** отдàвна, преди мнòго време, мнòго преди: **~ jsem ho neviděl** отдàвна не съм го виждал; **velmi ~** мнòго отдàвна; **čekám na to již ~** отдàвна очàквам, чàкам това; **~ před válkou** мнòго преди войната **2.** съвсём, изòбщо, никак: **ještě ~ nejsme hotoví** изòбщо не смè гòтòви; **to je pro tebe ~ dobré** и това ти е мнòго
- dávnověk, -u** *м.* дрёвност, старина; отдàвна мйнали временà: **v šerém ~u** в дълбòка дрёвност
- dáv|ný, -á, -é** **1.** дрёвен, старинен: **~é obyčeje** дрёвни, старинни обичàи **2.** отдàвнашен, далечен, отдàвна измйнал: **~á minulost** далечен мйнало; **před ~ými časy, za ~ých časů** в мйналото; в стари временà; някога, мнòго отдàвна **3.** отдàвнашен, отгòлешен, стар, дългогодишен: **~é přátelství** дългогодишно, старò приятелство
- davov|ý, -á, -é** *масов:* **~é šílenství, ~á psychóza** масова психòза; **~é scény** *филм. театр.* масови сцèни
- dbal|ý, -á, -é** **1.** (*čeho, o co, na co*) който съблюдава нещо; който държи на нещо, за нещо; загрижен за нещо; **~ý pořádku** съблюдаващ редà; **~ý své cti** който държи на честтà си, на когòто е скъпа честтà му; **~ý svých povinností** който изпълнява добросъвестно задълженията си **2.** старàтелен, внимàтелен, грижлив, усърден: **~ý hospodář** грижлив стопанин
- db|át, -ám** *несв.* **1.** (*čeho, na co*) съблюдавам (*нещо*), следя, внимàвам (*за нещо*): **~át svých povinností** изпълнявам задълженията си; **~át své cti, na svou čest** пàзя честтà си, държà на честтà си; **nedbat lidských řečí, na lidské řeči** не обрщам внимàние на хòрските приказки; **~át směrnice** придържам се към инструкция; изпълнявам, съблюдавам, спàзвам инструкция **2.** (*o koho, o co; na koho, na co*) грижа се (*за някого, за нещо*): **~át o pořádek** грижа се за редà; **~á jen o sebe** грижи се сàмо за себе си, интересува се сàмо от себе си; **~á na sebe, na svůj zevnějšek** обрщà внимàние на външносттà си, на външния си вид
- dcer|a, -y** *ж.* дъщеря
- dcerk|a, -y** *ж. умал.* **1.** дъщеричка, щèрка **2.** момиче: **městské ~y** градски момичета
- dcerušk|a, -y** *ж. умал.* дъщеричка
- dceřin|ý, -á, -é** *в съчет.* **buňky ~é** *биол.* дъщерни клетки
- debakl, -u** *м.* катастрофа, крах, разгòм; пълно разорèние: **skončit ~em** свърша с крах
- debat|a, -y** *ж.* **1.** разговор: **přátelská ~a** приятелски разговор **2.** дебàт, дискусия, разиск-

вания: **rozvinula se živá, rušná ~a** разгърна се оживена дискусия; **zahájit ~u (v parlamentu)**
je bez ~y! разг. това се разбира от само себе си! това е безспорно!
debatní, -í, -í дискусийнен: **~í kroužek** дискусийнен кръжок
debat|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (–; s kým o čem)
1. разговарям, беседвам, разменям мнение (с някого за нещо): **~ovat o knihách, o novém filmu, o politice** беседвам, разговарям за книги, за нов филм, за политика **2.** дебатiram, дискутирам, обсъждам
debil, -a м. **1.** мед. дебил; дебилен, слабоумен човек **2.** пейор. дебил, слабоумник
debilita, -y ж. мед. дебилност, слабоумие
debilní, -í, -í мед. дебилен, слабоумен: **~í dítě** дебилно, слабоумно дете
debl, -u м. спорт. игра на двойки, по двойки
debut [-by/-bu-], -u м. дебют: **herecký, filmový** ~ актьорски, филмов дебют
debutant [-by/-bu-], -a м. дебютант
debutantka [-by/-bu-], -y м. дебютантка
debut|ovat [-by/-bu-], -uji/разг. -uju нескв. и св. дебутирам
debužír|ovat, -uji/разг. -uju нескв. експр. угаждам си; ям и пия на воля
decentní, -í, -í деликатен, фин, приличен, възпитан, коректен, скромнен: **~í chování** прилично държание, изискани обноски; **~í barva** фин, нежен цвят (на дреха и под.); **~í šaty** елегантни, но скромни, сепли дрехи; **~í člověk** възпитан, коректен, скромнен човек
decentralizace, -e ж. децентрализация
decentralizační, -í, -í децентрализационен
decentraliz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. и св. децентрализирам
deci нескл. ср. разг. децилитър (100 грама): **dát si dvě ~ vína** поръчам си чаша вино
decibel, -u м. децибел
decilitr, -u м. децилитър
decimálka, -y ж. разг. децимал; децимални везни
decimální, -í, -í **1.** десетичен, децимален: **~í soustava** десетична система **2.** в съчет. **~í váha** децимал; децимални везни
decimetr, -u м. дециметър: **čtvereční** ~ квадратен дециметър; **krychlový** ~ кубически дециметър
decimovat, -uji/разг. -uju нескв. и св. (koho, co) **1.** измервам (измежду заподозрени) **2.** прен. унищожавам (някого, нещо)

унищожавам

děck|o, -a ср. дете
děčka, -y ж. **1.** покривка, покривчица: **vyšívaná ~a** бродирана, везана покривка **2.** одеялце, юрганче: **háčkováná ~a** плетена на една кука пелена **3.** в съчет. **psí ~y** малко остар. разг. гамаша, гети, гетри
děd, -a м. **1.** дядо (роднина) **2.** обикн. мн. **děd|o-vé, ~ů** книж. деди, предци, прадеди **3.** книж. старец, дядо: **~ Vševed** дядо Всезнайко (в приказките) **4.** истор. езическо домашно божество у славяните
děd|a, -y м. експр. **1.** дядо (роднина) **2.** старец, дядо, дядка: **~a Mráz** дядо Mráz
dědeček, -ka м. умал. **1.** дядо (роднина): **~ek a babička** дядо и баба **2.** експр. старец, дядо: **bělovlasý ~ek** беловлас дядо
děd|ek, -ka м. **1.** експр. дядо (роднина) **2.** пейор. дъртак, дядка, старче: **protivný ~ek** противен дядка **3.** истор. езическо домашно божество у славяните **4.** техн. жарг. рука
dědic, -e м. наследник: **~ velkého jmění** наследник на голямо богатство; **~ trůnu** престолонаследник; **univerzální** ~ юрид. единствен, универсален наследник; **sv. Václav, ~ české země** остар. св. Вацлав, патрон, покровител на Чехия; **~ové lidových tradic** прен. продължители на народни традиции
dědictví, -á, -é наследствен: **~ý podíl** наследствена част; дял от наследство; **~é právo** наследствено право; **~á daň** наследствен данък
dědictví, -í ср. наследство и прен.: **~í po rodičích** наследство от родители; **spory o ~í** разправи за наследство; **kulturní ~í** прен. културно наследство
dědička, -y ж. наследница
dědičně нар. наследствено: **~ zatížený** наследствено обременен
dědičnost, -í ж. наследственост: **nauka o ~í** наука за наследствеността
dědičný, -á, -é **1.** наследствен, наследен: **~ý trůn** наследствен престол; **~é choroby** наследствени болести; **~ý hřích** рел. първороден грях **2.** потомствен, наследствен: **~ý úřad** потомствена, наследствена служба, функция
dedikace [-du-], -e ж. (čeho komu) посвещение (на нещо, на някого)
dedik|ovat [-du-], -uji/разг. -uju нескв. и св. (co komu) **1.** посвещавам (на нещо) **2.** посвещавам (на майка си)

посвещавам

посвещавам

стихотворение на майка си

dědin|a, -y *ж.* **1.** книж. и диал. сѣло **2.** истор. юрид. наследствен неделим родов имѣт; *остар.* башинья

děd|it, -ím *несв.* **1.** (-; *со ро кот*) получавам в наследство (нещо от някого), наследявам (нещо от някого): **budeš ~it** ще получиш наследство; **~it peníze po strýci** наследявам пари от чичо си, получавам в наследство пари от чичо си **2.** (*со*) наследявам, получавам по наследство (нещо): **nadání se ~í** дърбата, талантът се наследява

dedukc|e, -e *ж.* дедукция

deduk|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (-; *со z čeho*) извѣждам по дедукция (нещо от нещо): **z toho nelze nic ~ovat** от това не може да се направи никакъв извод, никакво заключение

deduktivní [-tu/-tý-], -í, -í дедуктивен: **~í metoda** дедуктивен метод

de facto [dé faktó] *нар.* фактически; в действителност; де факто: **uznat ~** юрид. признава де факто; **on ~ dělá všechno sám** *разг.* той фактически прави всичко сам

defekt, -u *м.* дефект, недостатък

defektn|í, -í, -í **1.** дефектен: **~í přístroj** неизправен, дефектен прибор **2.** *мед. педаг.* психически или физически увреден: **~í děti** деца с психически или физически недостатъци

defenestrac|e, -e *ж.* истор. дефенестрация; изхвърляне през прозореца: **~e konšelů** истор. дефенестрация на консулите (*през 1419 и 1618 г.*)

defenziv|a [-zi/-zí-], -y *ж.* дефанзива, отбрана: **přejít z ~y do ofenzivy** премина от отбрана в настъпление

defenzivní [-zi/-zí-], -í, -í дефанзивен, отбранителен: **~í taktika** дефанзивна, отбранителна тактика

deficit, -u *м.* дефицит

deficitn|í, -í, -í **1.** губещ, нерентабилен: **~í podnik** губещо, нерентабилно предприятие **2.** дефицитен: **~í suroviny** дефицитни суровини

defilé *нескл. ср.* парад, манифестация: **vojenské ~** воѣнен парад

defil|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* дефилирам, манифестирам: **~ovat před tribunou** дефилирам, манифестирам пред трибуна

definic|e [-ny-], -e *ж.* дефиниция, определение

definitivní [-nyty/-nytý-], -í, -í **1.** окончателен: **~í rozhodnutí, řešení** окончателно решение; **~í platnost** окончателна валидност **2.** щатен, постоянен: **~í místo** щатно място

defin|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* и *св.* (*со*) дефинирам (*нещо*); определям (*нещо*); давам (*нещо*) дефиниция (*на нещо*): **~ovat příjmu** определям (*нещо*) **definovateln|ý**, -á, -é който може да бъде определен; определям: **těžko ~ý pocit** трудно определяемо чувство

deformac|e, -e *ж.* деформация, деформиране: **~e lebky** деформация на череп; **~e skutečnosti** деформиране, изопачаване на действителността

deform|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (*со*) деформирам, обезобразявам (нещо): **revmatizmus ~uje klouby** ревматизмът деформира ставите

deform|ovat se, -uji/*разг.* -uju *несв.* деформирам се: **plastické hmoty se žárem ~uji** пластмасите се деформират от топлина

defraudac|e, -e *ж.* дефраудация, злоупотреба (с обществени средства)

defraudant, -a *м.* човек, който злоупотребява (с обществени средства)

defraud|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* и *св.* (*со*) злоупотребявам (*нещо*); злоупотребявам (*нещо*) (с обществени средства)

defraud|ovat se, -uji/*разг.* -uju *несв.* злоупотребявам (*нещо*) (с обществени средства)

degenerac|e, -e *ж.* дегенерация, дегенериране, израждане

degeneračn|í, -í, -í дегенеративен; който се отнася до дегенерация: **~í proces** дегенеративен процес

degenerativní [-tu/-tý-], -í, -í дегенеративен; който се отнася до дегенерация

degener|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* и *св.* дегенерирам (*нещо*); дегенерирам (*нещо*)

degenerovan|ý, -á, -é дегенерирал: **~á šlechta** дегенерирала аристокрация

degradac|e, -e *ж.* **1.** понижѣние в служба; разжалване (*във войската*) **2.** деградация, упадък

degrad|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* и *св.* **1.** (*кого*) понижавам (*кого*); понижавам (*кого*) (във войската) **2.** (*кого, со*) подмам (*нещо*); подмам (*нещо*) (във войската)

deh|et, -tu *м.* *хим.* катран: **kamenouhelný, dřevný ~et** каменовъглен, дървен катран; катран от каменни, от дървени въглища

deht|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* (*со*) катраносвам, гудронирам (*нещо*)

dehtov|ý, -á, -é **1.** катранен, гудрѣчен: **~é barvivo** катранено багрѣло; **~é mýdlo** катранен сапун **2.** катраносан: **~á lepenka** катраносана покривна мушамá

dehydratace, -e *ж. хим.* дехидратация, отводняване

dech, -u *м.* 1. дъх, дишане: **nabrat** ~/~u поема си дъх; **zatajit** ~ затая дъх; **lapat po** ~u задъхвам се; едва(м) си поемам дъх; **sotva popadat** ~ едва(м) дишам, задъхвам се, едва(м) си поемам дъх; **bez ~u, se zatajeným ~em** с притаен дъх, със затаен дъх; **jedním ~em** на един дъх; **už mu dochází** ~ той едва диша *и прен.*; **to vezme, to vyrazí člověku** ~ това изненадва, смайва, изумява; от това ти спира дъхът; **bránit se do posledního ~u** защитавам се, браня се до последен дъх; **ztratil** ~ не му стигнаха сили, умори се; **druhý ~ a)** *спорт.* кратка почивка, поемане на дъх **б)** втора младост 2. *прен.* лъх, полъх, дъх, дишане: ~ **smrti** дишане, полъх на смъртта; ~ **jara** дишане на пролетта, пролетен лъх

dech|nout, -nu *св.* 1. дъхна: ~**nout na sklo** дъхна върху стъкло 2. лъхна: **vítr mu ~l do tváře** вятърът му лъхна в лицето

dechovk|a, -u *ж. разг.* дъхова музика: **vojenská ~a** военна дъхова музика

dechov|ý, -á, -é 1. дихателен; който се отнася до дишане: ~é **ústrojí** дихателни органи; ~á **cvičení** дихателни упражнения 2. *муз.* дъхов: ~é **nástroje** дъхови инструменти; ~á **hudba** дъхова музика

dech|y, -ů *м. мн. разг. жарг.* (група) дъхови инструменти (*в оркестър*)

de jure [dé júre] *нар.* де юре; по право; юридически; съгласно правото

děj, -e *м.* 1. действие, процес: **chemický, fyzikální** ~ химически, физически процес; **přírodní** ~ естествен процес 2. деяние, събитие, случка: **líčení** ~ů описание на събития 3. *лит.* сюзет, фабула: ~ **dramatu** сюзет, фабула на драма 4. *в съчет.* **slovesný** ~ *език.* глаголно действие

dějepis, -u *ж.* 1. история: ~ **českého národa** история на чешкия народ; **všeobecný** ~ обща история; **literární** ~ история на литературата, литературна история 2. *учил.* история (*учебен предмет*): **hodina** ~u урок по история 3. учебник по история; история: **otevřít** ~ отворя учебник по история; отворя история(та)

dějepis|ec, -ce *м.* 1. историк, историограф: **literární ~ec** литературен историк 2. учител по история, преподавател по история, *разг.* историк

dějepisectv|í, -í *ср.* историография

dějepisn|ý, -á, -é исторически, историографски: ~á **práce** труд по история, историографски труд; ~ý **pramen** исторически източник, извор; ~ý **kabinet** кабинет по история

dějprav|a, -u *ж.* исторически разказ, историческо повествование: **biblická ~a** книга с библейски разкази

dějinn|ý, -á, -é 1. исторически; който се отнася до история: ~ý **vývoj** историческо развитие 2. исторически, който има историческо значение: ~ý **význam** историческо значение; ~é **poslání** историческа мисия

dějiny, **dějin** *ж. мн.* история: **starověké, novověké** ~y дръвна, нова история; **zapsat se, vejít do** ~ записва името си, влиза в историята; **otočit kolo** ~ **nazpět** *прен.* обърна колелото на историята; ~y **umění** история на изкуството; ~y **literatury** история на литературата, литературна история

dějišť|ě, -ě *ср.* място на действие; сцена, арена: ~ě **válečných událostí** арена на военни действия

dějov|ý, -á, -é 1. *лит.* сюзетен; който се отнася до сюзет, до действие, до фабула: ~á **kostra** сюзетна канавка 2. *език.* отглаголен: ~é **substantívum** отглаголно съществително име **dějstv|í**, -í *ср.* 1. *театр.* действие, акт: **hra o jednom ~í** едноактна пиеса; **hra o třech ~ích** пиеса в три действия 2. *по-рядко* деяние, събитие

dek|a I, -u *ж.* 1. одеяло: **prošívaná ~a** юрган;

♦ **mazat** ~u *грубо* да му вадиш думите с ченгел; **mazat** ~u *грубо* пия, гуляя 2. чул: **hodit ~u přes koně** намётна кон с чул 3. покривка за меса, легло *и под.*: **dát ~u na stůl** постеля покривка на масата

deka II *нескл. ср.* десет грама, декаграм: **dejte mi deset ~ salámu** дайте ми сто грама салам

děkabrist|a, -u *м.* истор. декабрист

dekád|a, -u *ж.* декада, десетдневка

dekadenc|e, -e *ж.* 1. упадък, декаданс 2. декаданс, декадентство

dekadent, -a *м.* декадент

dekadentn|í, -í, -í декадентски, упадъчен: ~í **literatura** декадентска литература

dekagram, -u *м.* декаграм; десет грама

děkan, -a *м.* 1. декан: ~ **lékařské fakulty** декан на медицински факултет 2. *църк.* декан, свещеник

děkanát, -u *м.* 1. деканат 2. *църк.* деканство

děkansk|ý, -á, -é 1. декански 2. *църк.* декански

deklamac|e, -e *ж.* декламация, рецитация

dekla|ovat, -uji/разг. -uju неск. декламйрам, рецитйрам: **~ovat verše, básně** рецитйрам, декламйрам стихове

deklarac|e, -e ж. 1. декларация, декларйране, прокламация, прокламйране: **Deklarace lidských práv** Декларация за правата на човека 2. адм. декларация (формуляр): **celní ~e** митническа декларация

deklar|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. (кого, со) декларйрам, прокламйрам, провъзгласявам/ провъзгласяя/ обявявам/ обявя (някого, нещо): **~ovat politickou linii strany** обявявам/ обявя политическата линия на партия 2. адм. декларйрам: **~ovat zásilku** декларйрам пратка

deklas|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. декласйрам

deklasovat se, -uji se разг. **-uju se** неск. и св. декласйрам се

deklasovan|ý, -á, -é декласйран: **~é živly** декласйрани елементи

deklinač|e, -e ж. 1. език. деklinация, склонение 2. физ. деklinация, отклонение

deklinačn|í, -í, -í 1. език. склонитбен: **~í vzor** склонитбен тип 2. в съчет. **~í magnetka** физ. магнитна стрелка

dek|o, -a ср. разг. декаграм, десет грама: **na ~o přesně** точно, с точност до грам

dekod|ovat, -uji/разг. -uju св. и неск. декодйрам, дешифрйрам

dekolt, -u м. деколтè

dekoltáž, -e ж. разг. деколтè

dekoltovan|ý, -á, -é деколтйран

dekorac|e, -e ж. 1. украса, декорация, оформлèние: **květinová ~e sálu** цветна украса, декорация на зала 2. обикн. мн. **dekorac|e, -í** декори, кулиси: **divadelní ~e** театрални декори; **ateliérové ~e** филмови декори

dekoracn|í, -í, -í декоративен: **~í látka** декоративен плат

dekoratér, -a м. декоратор

dekorativn|í [-ty/-tý-], -í, -í декоративен: **~í styl** декоративен стил

dekor|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. (со) украсявам/ украся, декорйрам (нещо): **~ovat stůl květinami** украсявам/ украся, декорйрам маса с цветя 2. (кого) награждавам/ наградя (някого) с орден, с медал; *остар.* декорйрам: **~ovat nejlepší pracovníky** награждавам/ наградя най-добрите труженици

děk|ovat, -uji/разг. -uju неск. (коти, щети; коту, щети защ; защ) 1. благодаря (на някого, на нещо за нещо): **~ovat za dárek, za pomoc**

благодаря за подарък, за помощ; **pěkně ~uju!** **~uji pěkně!** сърдечно благодаря! 2. (коти, щети защ) благодарен съм, задължен съм (някому за нещо, на нещо за нещо): **za to můžeme ~ovat jen vám** за това сме задължени само на вас, това дължим само на вас; **~ujeme šťastné náhodě, že jsme vyvázli se zdravou kůží** благодарение на щастлива случайност оста- н а х м е ж и в и и м á д р а в и , о т **mu co, zač ~ovat, že ...** задължен му е за това, че ... 3. при отказ благодаря, откъзвам с благодарност: **~uji, nepůjdu a)** благодаря, няма да вляза б) благодаря, няма да отида ♦ **підкілювцю** липса!

děk|ovat se, -uji/se разг. **-uju se** неск. (коти; коту защ) благодаря с поклон(и); кланям се, покланям се (на някого; на някого за нещо): **~ovat se za potlesk** благодаря (с поклони) (на сцената) за ръкопляскания, за аплодисменти

děkovn|ý, -á, -é благодарствен: **~ý dopis** благодарствено писмо

dekret, -u м. 1. декрет, указ, постановление: **~o znárodnění průmyslu** декрет, постановлèние за национализация на промишлеността; **Dekret o míru** Декрет за мир 2. заповед, ордер: **jmenovací ~** заповед за назначение; **propouštěcí ~** заповед за уволнение; **přídělovací ~ na byt** настанителна заповед

dekret|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. (со) **директивно** **установител** 2. (со) често нейор. разпорèждам се самоволно; заповядвам (нещо): **je třeba přesvědčovat, ne ~ovat** трябва да убеждаваме, а не да задължаваме

dělan|ý, -á, -é 1. изкуствен, неестествен; изкуствено направен: **~ý karafiát** изкуствен карамфил 2. нагласен, неестествен, престорен, неискрен, лицемерен: **~á zdvořilost** престорена, лицемерна учтивост 3. в съчет. **být na něco jako ~ý** разг. като (че) ли съм роден за нещо: **na pořádek je jako ~á** много е подредена

dě|lat, -ám неск. 1. работя, служа, трудя се: **~at v továrně, na poli** работя във фабрика, на нивата; **~at na ministerstvu** работя, служа в министерство; **~at na dráze** работя, служа в железниците; **~at osm hodin denně a)** работя по осем часа на ден б) имам осемчасов работен ден; **~at tajemníka** работя като секретар, секретар съм; **~at za někoho** работя вместо някого; **~at na někoho** трудя се за

нѣщо
(и не работя), работи ми сáмо устáта **2.** прáв-
вя, вѣрша: **~at dobrou práci** вѣрша добрá
рáбота; работя добрѣ; **~á si svou práci** тóй/
тjá си глѣда рáботата; **~at svou povinnost** из-
пѣлнявам дългá си, задължѣнията си; **~at
zkoušku** държá, полáгам изпит; **~at pokusy**
прáвя, провѣждам опити; **~at přípravy k
něčemu** прáвя приготвлѣния, гóтвя се за
нѣщо; **~at do filmu** *разг.* занимавам се с кино;
работя в кино; **~at literaturu** *разг. а)* за-
нимавам се с литературá **б)** държá изпит по
литературá; **~at konzervatoř** *разг.* уча, слѣд-
вам в консерватория; **co bych s tím ~al?** за
какво си сáмо си гóтвиш? **о**
tu ~áš? каквò прáвиш тук? как попадна тук?
co stále, pořád ~áš? как си? каквò прáвиш?
co ~at? каквò да се прáви? **nedá se nic ~at**
нищо не мòже да се напráви; **~ej!** хáйде! пò-
живо! **~ej, ať jdeme!** хáйде, стýгай се, при-
гóтвяй се да вѣрвím! **~ej, ať jsi venku!** мáхай
се пò-скóро! пò-бързо изчѣзвай навън! **~ej co
~ej ...** каквòто и да прáвиш ...; **měl co ~at,
aby uskočil** тóй едвá(м) успя да се отдръпне
3. (со) прáвя, произвѣждам, извѣршвам,
изработвам, създавам (нещо): **~at šaty** шия,
произвѣждам обúвки; **~at boty** прáвя,
произвѣждам обúвки; **~at oběd** гóтвя обяд;
~at ze starého nově препráвам стáро на нòво;
~at hluk шумя, вдигам шúm; **~at si poznám-
ku** водя си белѣжки; **~at poznámky** прáвя
белѣжки; **~at narážku** прáвя нáмеци; **~at
vtipy** прáвя си шегѣ; шегúвам се; **~at ostudu,
hanbu (někomu)** позоря, срамя (някого); **~at
někomu starosti** създавам грижи на някого;
~at někomu těžkosti, potíže създавам спънки,
трúдности на някого; **~at někomu radost** до-
стáвам рáдост на някого; **pohyb mu ~á dobře**
движѣнието му се отразява, влияе добрѣ; **slan-
né jídlo mu ne~á dobře** солѣното ядене не
мú действа, не мú влияе добрѣ; **~at si naděje
na něco** надявам се на нѣщо, прáвя си илúзии
за нѣщо; **~at si nároky na něco** претендирам
за нѣщо; ймам, предявявам претенции за нѣ-
що
съм; мирúвам; **to nebude ~at dobrotu** товá
няма да вѣрви такá; товá ще създава стáжил;
~at okolky, drahoty назлъндисвам се; **~at
někomu pomýšlení** угáждам на някого; **~at
si blázný z někoho, ~at si dobrý den z někoho,**
подигрáвам се (с някого), прáвя си майтáп
(с някого), майтáпя се (с някого); **~at si (z
někoho) legraci** подигрáвам се (с някого),

майтáпя се (с някого), прáвя си майтáп (с
някого); **~at si laskominy, zuby na něco** тóча
си зѣбите за нѣщо; **~at někomu laskominy**
възбúждам апетитá, прáвя скòмина (на няко-
го); **~at dlouhý nos na někoho** присмívам се
на някого; **~at z komára velblouda** прáвя от
мухáта слòн; **~at kříž nad někým** смятам
някого за безнадежден, вдигам рѣце от
някого; **~at kříž nad něčím** слáгам крýст на
нѣщо, вдигам рѣце от нѣщо; **to mi ~á čáru
přes rozpočet** товá осуетява плáновете ми;
to nic ne~á няма нищо! няма значѣние! не сѣ
безпòкойте! **to ~á mnoho** товá означáва мнò-
го; **~at někomu těžké srdce, těžkou hlavu**
създавам грижи на някого; **ze všeho si moc
~á** всíчко взема мнòго прísърце; **nic si z toho
ne~ej!** не обрѣщай внимáние на товá! не сѣ
тревòжи! **~at si z něčeho svědomí, hřích** уп-
рѣквам се за нѣщо; **~at paseku** *разг.* създавам
бъркотия, хàос; обрѣщам с кракáта нагòре;
вдигам гюрултíя, вдигам шúm **4.** (*jak s kým;
jak s čím; jak*) отнáсям се, държá се (с някого,
с нещо *някак, по някакъв начин*): **~at s ně-
kým dobře, špatně** отнáсям се, държá се с
някого добрѣ, зле; **~ej s tím šetrně!** внимáвай
свѣдѣствíи **тúм**
nemá co ~at няма нищо обúцо с товá; товá са
съвсѣм различни нещá; **budeš mít se mnou
co ~at** ще си ймаш рáбота с мѣн; **s tím nemám
co ~at** нямам нищо обúцо с товá **5.** прáвя се
на някакъв; престрúвам се: **~á, jako by ne-
viděl** тóй се престрúва, че не вижда; **~al, jako
by spal** тóй се престрúваше, че спи; **~á, jako
by nic** прáви се като че ли нищо няма; пре-
стрúва се, че не гò засяга; **~at dámu** прáвя се
на вáжна дáма, на грáнд-дáма; **~at šaška**
прáвя се на шút, на палáчо; **~at něco jen na-
oko** прáвя нѣщо сáмо привидно, профòрма;
~at moudrého прáвя се на мнòго úмен; **~at
ze sebe hloupého** прáвя се на глупáк, на бá-
лама **6.** *разг. експр.* държá се (по *някакъв
начин*); ймам (*някакво*) поведѣние: **~ala jako
smyslů zbavená** бѣше като лúда, като бе-
зúмна **7.** *разг. грубо* изпúскам се; цапам,
мърся; хòдя по нúжда; посíрам се: **~á pod
do vlastního hnízda** чѣрни, очѣрня нáй-
близките си; вáди кирливите рíзи на семѣй-
ството си; **čert vždycky ~á na většší hromadu
грубо** парí при парí отíват **8.** *третол.* **~á
разг.** прáви, стрúва, възлízá: **kolik to ~á?**
кòлко стрúва? кòлко прáви товá? **to ~á sto**

korun товà стрѹва, товà прàви 100 крòни;
teplota ~á 18 stupňů температурата е 18
грàдуса

dělat se, -ám se *несв.* 1. образѹвам се, появѹвам
се: **před očima se mi ~jí mžitky, černá kola**
причернява ми пред очите; пред очите ми
играят цвѣтни крѣгове; крѣгове ми играят
пред очите 2. *безл.* -á se стàва, запòчва да
стàва: **~á se mi zle, špatně, nanic** стàва ми
лòшо, злè; прилошàва ми; **~á se pěkně** врè-
мето се опрàва; **~á se zima** (запòчва да) стàва
студèно; **~á se vítr** излиза вѣтър; запòчва да
дѹха; **~á se z ní hezké děvče** (тѹ) стàва хѹбаво
момиче 3. (*s čím*) *експр.* пипкам се, играя си
(с нецò): **co se s tím tak ~áš?** защò си от-
вàряш тòлкова рàбота с товà? защò си
играеш тòлкова с товà? 4. (*jakým*) прàва се,
престрѹвам се (*на някакѹв*): **~at se důležitým**
вàжнича; придàвам си вàжен вид, прàва се
на вàжен; **~at se mladším** изкарвам се пò-
млàд; **~at se hloupým** прàва се на глѹпав, на
бàлама; **~á se, jako by neslyšel** тòй си прàви
оглѹшки; тòй се прàви, че не чѹва; **~á se**
horším, než je тòй се прàви на пò-лòш, от-
кòлкòто è 5. *безл.* -á se рàбòти се: **dnes se**
ne~á днèс не сè рàбòти; **to se ne~á!** такà не
бывà! такà не сè прàви! такà не сè постѣпва!
cožpak se to ~á? бивà ли такà? мòже ли такà?

dělb|a, -u *ж.* делбà, делèж, разделèние, раз-
пределèние: **~a práce** *икон.* разделèние на
трудà

déle *вж.* dlouho

delegac|e, -e *ж.* делегàция: **vládní, obchodní ~e**
правителствена, трѣгòвска делегàция; **člen**
~e члèн на делегàция

delegačenk|a, -u *ж.* *жарг.* делегàтска кàрта
delegačn|í, -í, -í в сѹчет. **~í lístek** делегàтска
кàрта

delegát, -a *м.* 1. делегàт: **~ za ODS** делегàт на
Гражданската демократическа пàртия 2. пред-
стàвитель: **~ cestovní kanceláře** предстàвитель
на туристическа агенция

delegátka, -u *ж.* делегàтка 2. предстàвителька
d e l e g | o v a t , - u j i
изпрàти (кàто) делегàт, делегирам: **být ~ován**
na kongres изпрàтен сѹм кàто делегàт на
конгрès

dělen|ec, -ce *м. мат.* делìмо

dělen|í, -í *ср.* 1. *мат.* делèние 2. делбà, делèж,
раздèляне, делèние: **~í majetku** делбà на
имòт 3. *биол.* делèние: **~í buněk** делèние на
клетки 4. *език.* пренàсяне на дѹми (*на нов*
ред)

delfín, -a *м. зоол.* делфìн (Delphinus)

dělic|í разделителен, преграден: **~í bod** *геом.*
тòчка на делèние; **~í hlava frézky** *техн.*
делителна главà на фрèзмашина; **~í stěna**
строит. преградна стена

delikates|a, -y *ж.* *хранит.* деликатès, ла-
кòмство

delikátn|í, -í, -í 1. фин, деликàтен, изтѣнчен;
тактичен: **~í chuť jídla** фин, приятен вкѹс на
ястие; **~í člověk** деликàтен, тактичен чòвèк
2. деликàтен, щекотлив: **~í situace** деликàтно
положèние; **~í otázka** деликàтен, щекотлив
въпрòс

delikt, -u *м. юрид.* делìкт, закононарушèние,
правонарушèние, простѣпка, престѣпление;
нарушèние на закòн: **mravnostní ~** нару-
шèние на морàла; **dopustit se ~u** извѣрша
престѣпление, нарушèние на закòна

delikvent, -a *м. юрид.* закононарушител, за-
кòнонарушител

delimitac|e, -e *ж.* делимитàция, разграни-
чàване; определèние на грàници

delimitačn|í, -í, -í разграничителен; кòйто се
отнàся до разграничàване: **~í komise** комìсия
по определèние на грàници

delimit|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* разграни-
чàм / *разг.* *разг.* *разг.* *разг.*
нителюванам / *разг.* *разг.* *разг.* *разг.*
ч à з а д à ч и ; ~ o v a t h

определя грàници на държава

deliri|um [-lí-], -a *ср.* делìриум, бълнѹване:
upadnout do ~a изпàдна в делìриум; **~um**
tremens *мед.* делìриум трèменс

dělitel, -e *м. мат.* делител: **společný ~** общ
делител

dělitelnost, -i *ж. и мат.* делìмост

děliteln|ý, -á, -é делìм: **číslo ~é beze zbytku**
мат. числò, делìмо без остàтѹк

dělit, -ím *несв.* 1. (*со; со пàч*) делѹ, раздèлям
(нецò; нецò на нецò): **~it hlásky na sou-
hlásky a samohlásky** делѹ звѹковете на сѹ-
глàсни и на глàсни 2. (*со čím*) *мат.* делѹ (*не-
цò на нецò*): **~it dvacet pětí** делѹ двàйсет на
пèт; **~it graficky úsečky** *геом.* *графически*
раздèлям отсèчка 3. (*со tezi koho, по-рядкò*
кòти) делѹ, разпредèлям (*нецò между ня-
кого*); **~it jablko dětem rovným dílem** раз-
предèлям ябълки по рàвно между деца; **~it**
pečenou husu делѹ пèчена гѣска на пòрции,
транжирам пèчена гѣска 4. (*со, koho; koho,*
со od čeho) *книж.* делѹ, отдèлям, раздèлям
(нецò, някого; някого, нецò от нецò): **~í**
nás dálky раздèлят ни разстояния; **~í nás**

různý světový názor *прен.* нас ни разделя различия в мирогледа, между нас има мирогледни различия **5.** *в съчет.* **~it (slova)** *прен.* нас думи (на нов ред)

dělit se, -ím se *несв.* **1.** (о со, о с кým) поделям си (нещо с някого): **~it se s někým o chleba** споделям с някого хляб; **~it se o starosti se ženou** разделям, поделям си семейните задължения с жена си **2.** (več, v со; nač, na со) деля се, разделям се (на нещо); **kraj se ~í na okresy** областта се разделя на окръзи

dělit|k|o, -a *ср.* делитбен критерий, делитбен белег, делитбен фактор: **politické ~o** политически делитбен критерий

dělk|a, -y *ж.* **1.** дължина (*пространствена*): **~a sukně** дължина на пола; **na ~u** на дължина; **~a úsečky** *геом.* дължина на отсечка; **~a oblouku** *геом.* дължина на дъга; **zeměpisná ~a** географска дължина; **~a vlny, vlnová ~a** *физ.* дължина на вълна **2.** протежение: **po celé délce řeky** по цялото протежение на реката; **po celé délce hranic** по цялата граница **3.** дължина, времетраене, продължителност: **~a pracovní doby** продължителност на работен ден; **~a života** продължителност на живота **4.** *език.* дължина, квантитет: **~a samohlásky** дължина, квантитет на гласен звук **5.** разтегатост, провлаченост: **únavná ~a přednášky** уморителна проточеност на лекция

dělkov|ý, -á, -é който се отнася до дължина; линиен: **~ý metr** линиен метър; **~á míra** линейна мярка, мярка за дължина

dělnic|e, -e *ж.* **1.** работничка: **textilní ~e** текстилна работничка; **domácká ~e** надомничка **2.** *в съчет.* **včela dělnice** *зоол.* пчела-работничка

dělnick|ý, -á, -é работнически: който се отнася до работници: **~á třída** работническа класа; **~é hnutí** работническо движение; **~ý dopisovatel** работнически кореспондент; **~á stávka** стачка на работници

dělnictv|o, -a *ср.* *събир.* работници; работническа класа

dělník, -a *м.* **1.** работник: **stavební ~** строителен работник; **průmyslový ~** работник в промишлеността; **pomocný ~** неквалифициран работник, общ работник; **sezónní ~** сезонен работник; **námezdní ~** надничар; **zemědělský ~** селскостопански работник; **svazek ~ů a rolníků** съюз на работници и селяни **2.** *книж.* труженик

děln|ý, -á, -é *книж.* **1.** работен, работнически, трудов; трудещ се: **~á třída** работническа

класа; **~ý lid** трудов народ, трудещ се народ; **~é ruce** трудови ръце, работни ръце **2.** работен: **~é prostředí** работна атмосфера **3.** трудолюбив: **~ý člověk** трудолюбив човек

dělj|o, -a *ср.* оръдие; топ: **lehké ~o** леко оръдие; **těžké ~o** тежко оръдие; **protitankové ~o** противотанково оръдие; **protiletadlové ~o** зенитно (противосамолетно) оръдие; **dalekonošné, rychlopalné ~o** далекобойно, скорострелно оръдие; **střílet z ~a** стрелям с оръдие; **rány z ~a** оръдейни изстрели

děloh|a, -y *ж.* **1.** *анат.* матка **2.** *бот.* плодник

dělostřelb|a, -y *ж.* артилерийска, оръдейна стрелба; канонада; оръдеен, артилерийски огън: **zahájit ~u** открива артилерийски огън

dělostřel|ec, -ce *м.* артилерист: **protiletadlový ~ec** боец от зенитната артилерия; зенитчик

dělostřeleck|ý, -á, -é артилерийски: **~á příprava** артилерийска подготовка; **~á palba** артилерийски, оръдеен огън; артилерийска, оръдейна стрелба; канонада

dělostřelectv|o, -a *ср.* *събир.* артилерия: **těžké, lehké ~** тежка, лека артилерия; **protiletadlové ~o** зенитна артилерия

dělov|ý, -á, -é оръдеен, топовен, артилерийски: **~á koule** артилерийски снаряд; **~á palba** артилерийски, оръдеен огън; оръдейна, артилерийска стрелба; канонада; **~á rána** оръдеен, топовен изстрел; **~á lod'** *воен. мор.* крайцер; **~ý člun** канонерка

děložn|í, -í, -í **1.** *анат.* маточен: **~í svalstvo** маточна мускулатура **2.** *бот.* плодников

delta I *нескл. ср.* дѐлта (*гръцка буква*): **paprsky ~** *физ.* дѐлта-лъчи

delt|a II, -y *ж.* *геогр.* дѐлта: **nilská ~a** дѐлтата на Нил

deltov|ý, -á, -é **1.** *геогр.* който се отнася до дѐлта; дѐлтов: **~é ústí** дѐлта **2.** **~ý sval** *анат.* дѐлтоид, дѐлтов мускул

demagog, -a *м.* демагог

demagogick|y *нар.* демагогски: **~ jednat** постъпвам демагогски

demagogick|ý, -á, -é демагогски: **~á hesla** демагогски лозунги

demagogi|e, -e *ж.* демагогия

démant *вж.* **diamant**

demarkačn|í, -í, -í демаркационен: **~í čára** демаркационна линия

demask|ovat, -uji|разг. -uju *несв. и св.* демаски-
работничка работничка

dementi [-tu] *нескл. ср. юрид.* опровержение: **podat ~** подам опровержение

dement|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. опровергам
 опровергам
 опровергам
 хове

demilitarizac|e, -e ж. демилитаризация

demilitariz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. демилитаризирам

deminutiv|um [-ty/-tý-], -a ср. език. деминутив, умалително име събиращо прилагом

demis|e, -e ж. демисия, оставка: ~e vlády оставка на правителство, правителствена оставка; **podat, přijmout ~i** (по)дам, приема оставка

demižon [-on/-ón], -u м. дамаджана

demobilizac|e, -e ж. демобилизация

demobilizačn|í, -í, -í демобилизационен; който се отнася до демобилизация: ~í vyhláška прокламация, с която се обявява демобилизация

demobiliz|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. демобилизирам
 демобилизирам
 2. демобилизирам, дезактивизирам: ~ovat stranu *прен.* демобилизирам партия

demokratic|e, -e ж. 1. демокрация (*обществено устройство*): **buržoazní ~e** буржоазна демокрация; **země lidové ~e** *остар.* народно-демократични страни 2. демокрация (*принципи*): **porušování zásad ~e** нарушаване на демократически принципи 3. *в съчет.* **sociální ~e** *полит.* социалдемокрация; социалдемократическа партия

demokrat, -a м. демократ: **radikální ~** радикал-демократ; **revoluční ~** революционер-демократ

demokraticky [-ty-] нар. демократично, демократически: ~ vládnout управлявам демократично

demokratick|ý [-ty-], -á, -é 1. демократически
 остар. народно-демократична република; ~ý **centralismus** демократически централизъм; ~é **zřízení** демократичен строй; ~á **mládež** демократична младеж 2. демократичен, народен: ~é **umění** демократично, народно изкуство; ~ý **člověk** демократичен, народен човек

demokratičnost [-ty-], -í ж. демократичност, демократизъм: ~ **literatury** демократичност на литературата

demokratizac|e [-ty-], -e ж. демократизация: ~e školství демократизация на просвѣтата

demokratiz|ovat [-ty-], -uji/разг. -uju неск. и

св. (со) демократизирам (*нещо*): ~ovat volební řád демократизирам избирателна система; ~ovat pravopis демократизирам правопис

demolic|e, -e ж. събаряне, разрушаване: ~e starých domů събаряне на стари къщи; **provádět ~i** събарям, разрушавам (стари къщи)

demol|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. (со) разрушам
 ~ovat budovu събарям / разрушавам
 разрушавам
 разрушавам
 тамент, жилище

démon, -a м. демон

démonick|ý [-ny-], -á, -é демоничен

demonstrac|e, -e ж. 1. демонстрация, манифестация (*обикн. протестна*): ~e proti válce демонстрация против войната; антивоенна демонстрация; **došlo k protivládním ~ím** стигна се до антиправителствени демонстрации 2. колѳна, шествие на демонстранти 3. демонстрация, демонстративна постѣпка, израз на прѳтест: **zdržet se jakékoli ~e** въздържам се от каквѳто и да било демонстрации 4. демонстрация, демонстриране (*на опити и под.*): **přednáška s ~emi** лекция с демонстрации

demonstračn|í, -í, -í 1. който се отнася до демонстрация; прѳтестен: ~í stávka прѳтестна стѳчка; ~í průvod, pochod прѳтестно шествие, прѳтестна демонстрация 2. демонстративен, показан, нагледен: ~í metoda демонстративен метод

demonstrant, -a м. демонстрант, манифестант

demonstrativn|í [-ty/-tý-], -í, -í 1. демонстративен, предизвикателен; подчертано изразен: ~í potlesk демонстративни аплодисменти; ~í odchod демонстративно напускане, излизане 2. демонстративен, показан, нагледен: ~í forma vyučování метод на обучение с демонстрации; нагледен метод на обучение 3. *език.* показателен: ~í zájmeno показателно местоимѳние

demonstrátor, -a м. 1. демонстратор: ~e **pro nový přístroj** демонстратор на нов апарат 2. демонстратор (*във висше учебно заведение, обикн. студент*): **dělat ~a** демонстратор съм, изпѳлзвам ме за демонстратор

demonstr|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. 1. демонстрирам, манифестирам; участвам в демонстрация: ~ovat proti válce демонстрирам, манифестирам против войната;

dermatolog, **-a** *м. мед.* дерматолог
dermatolog|e, **-e** *ж. мед.* дерматология
děrn|ý, **-á**, **-é** *техн.* който се отнася до перфориране: **~ý štítek** перфокарта
děrovac|í, **-í**, **-í** *техн.* пробивен, пробивачен; който служи за пробиване, за перфориране: **~í stroj** перфоратор; пробивачна машина
děrovač, **-e** *м. техн.* перфоратор; пробивачна машина
děrován|í, **-í** *ср. техн.* 1. дупчене, продупчване, пробиване, перфориране, перфорация 2. напсияне на данни върху перфокарта 3. перфорация, отвори, дупки (*обикн. на равно разстояние*)
děř|ovat, **-uji**/*разг.* **-uju** *несв. (со)* 1. перфорирам, пробивам, продупчвам (*нещо*) 2. напсиям данни на перфокарта
des *неизм. ср. муз.* рѐ бемѐл: **~ dur** рѐ бемѐл мажѐр; **~ mol** рѐ бемѐл минѐр
děs, **-u** *м.* силен страх, ужас, кошмар: **~ před smrtí**, **ze smrtí** ужас пред смъртта, от смъртта
desát|á, **-é** *ж.* десет часа: **odbila ~á** удари десет часа; **táhne na ~ou** приближава десет (часа); **půl ~é** девет и половина (часа)
desát|ek, **-ku** *м. истор.* десятък (*данък*): **odvádět ~ek** плащам десятък
desaterák, **-a** *м.* елен с десет израстъка на рогата
desater|o, **-a** *ср.* 1. десет: **~o pokolení** десет поколения 2. десет основни правила: **~o božích přikázání** църк. десетте бѐжи заповеди; **~o slušného chování** основни правила за добро поведѐние
desateronásobn|ý, **-á**, **-é** десетократен, десеторен, десет пъти по-голям
desater|ý, **-á**, **-é**, **desater|y**, **-a** *числ.* 1. който се състои от десет вида: **~ým způsobem** по десет различни начина 2. десет (*при същ. плуралия тантум, неброими, веществени, събирателни*): **~y dveře** десет врати; **~y boty, rukavice** десет чифта обувки, ръкавици; **~é nebezpečství** десет опасности
desátk|a, **-y** *ж. разг.* втора закуска (в 10 часа): **vzít si vejce na ~u** изям едно яйце на закуска в десет часа
desátník, **-a** *м.* младши сержант: **mít hodnost ~a** ймам чин младши сержант
desát|ý, **-á**, **-é** *числ.* десѐти: **jde mu na ~ý rok** (тоѝ) кара десѐт години, кара десѐтата (го-

дина); **okolo ~é (hodiny)** ѐколо десѐт (часа); **dělat něco po ~é** правя нѐщо за десѐти пѐт; **za ~é** десѐто (*при устно изброяване*); **rozumím každému ~ému slovu** *експр.* разбирам една десѐта от дѐмите, на всѐки десѐт дѐми разбирам (по) една **ani ~ý díl není pravda** в това йма мнѐго мѐлко йстина, дори и една десѐта част от това не ѐ йстина
deset, **deseti/desíti** *числ.* 1. десѐт: **~ kusů** десѐт парчета; **~ prstů** десѐт прѐста; **je ~ (hodin)** десѐт часа е **tváří se, jako by neuměl do- i počítat** прави се на света вода ненапита; **ku-povat za ~ prstů** крада; **držet se všemi ~ (někoho, něčeho)** със зѐби и нѐкти се държѐ (за някого, за нѐщо); **brát (něco) všemi ~i a)** взѐмам (нѐщо) без колебѐние **б)** взѐмам, грабя (нѐщо) с двѐ рѐце; **hrabat všemi ~i** безоглѐдно, ненаситно трѐпам богѐтства; **hospodařit od ~i k pěti** рабѐтя на загуба; **jde to s ním od ~i k pěti** положѐнието му става все по-лошо, (тоѝ) върви към провал 2. десѐтина (*за близителност*): **bylo tam ~ dvacet lidí** там йма десѐт души
desetiboj, **-e** *м. спорт.* десѐтобѐй
desetibojař, **-e** *м. спорт.* десѐтобѐец
desetihalěř, **desetihaliř**, **desítihalěř**, **-e** *м.* монѐта от десѐт хѐлера
desetikorun|a, **desítikorun|a**, **-y** *ж.* банкнѐта или монѐта от десѐт крѐни
desetikorunov|ý, **desítikorunov|ý**, **-á**, **-é** който се отнася до десѐт крѐни: **~á mince** монѐта от десѐт крѐни
desetilet|í, **desítilet|í**, **-í** *ср.* десѐтилѐтие
desetiletk|a, **desítiletk|a**, **-y** *ж.* десѐтлѐтка (*десѐтгодишно училищно обучение*)
desetilet|ý, **desítilet|ý**, **-á**, **-é** десѐтгодишен: **~ý výrobní plán** десѐтгодишен производствен план
desetiměsíční|í, **desítiměsíční|í**, **-í**, **-í** десѐтмѐсечен: **~í dítě** десѐтмѐсечно дете; дете на десѐт мѐсеца
desetiminutovk|a, **desítiminutovk|a**, **-y** *ж.* пѐт-минутка, летѐчка; кратко съвѐщание
desetin|a, **desítin|a**, **-y** *ж.* 1. (една) десѐта (часть): **devět ~ obyvatelstva** девет десѐти от населѐнието 2. *мат.* една десѐта: **žádná celá osm** ~ нѐла цяло и ѐсем десѐти
desetinásob|ek, **desítinásob|ek**, **-ku** *м.* десѐто-

krátno kolíčestvo; veličinà dèset pětì pò-
 голяма от друга; дèсет пětì пòвече
desetinásobný, desetinásobný, -á, -é десето-
 кратен, десетòрен; дèсет пětì пò-голям
desetinný, -á, -é *mat.* десетичен: ~é **číslo** де-
 сетично числò; ~é **místo** десетичен знак; ~ý
zlomek десетична дрòб; ~á **čárka** десетична
 запетà, тòчка; ~á **soustava měr a vah** десе-
 тична систèма на мèрки и теглилки; ~é **třídění**
 десетична класификация
desetkrát *нар. числ.* дèсет пětì; десетòрно, де-
 сетократно: ~ **deset** дèсет по дèсет; ~ **více** дè-
 сет пětì пòвече
desetník, -u *м.* монèта от дèсет хàлера: **musím**
počítat s každým ~em трябва да стìскам
 всяка стотинка, да правà смètка за всяка сто-
 тинка
design [duzajn], **-u** *м.* дизайн
designovat [-si-], **-uji/разг. -uju** *св. (koho)*
 набелèжа, определя (*някого*), издìгна кан-
 дидатурата на някого: ~ovaný **ministerský**
předseda кандидат за министър-председател
děsít, -ím *несв. (koho; koho čím)* ужасявам,
 плаша (*някого с нецо*): ~ily **ji těžké sny**
 измъчваха я кошмàрни сънища
děsít se, -ím se *несв. (čeho, před čím, nad čím)*
 плаша се, ужасявам се (*от нецо*): ~it **se války**
 страхувам се от война; ~í **se, co se stane** тòй/тjà се
 плаши каквò ще стàне
desítk|a, -y *ж.* 1. дèсет, десètка (*цифра*): **řím-**
ská, arabská ~а римско, арабско дèсет;
 римска, арабска цифра дèсет 2. десètка,
 десетòрка; товà, коèто нòси нòмер 10: **jet ~ou**
 пъгувам с десètка, с нòмер дèсет (*трамвай*
и под.); **bydlí v desítce** живее в стàя нòмер
 10; **vypil dvě ~y** тòй изпи две чàши дèсет-
 градусова бира; **platit ~ou** плащам с банк-
 нòта от дèсет крòни 3. *картоигр.* десètка:
přebijet ~ou цакам с десètка; **nést ~u** тръг-
 вам, излизам с десètка 4. влак, кòйто тръгва
 в 10 часа 5. десètка, десетица, десетòрка;
 дèсет парчèта, брòя; дèсет д̀уши: ~а **cigaret**
 мálка кутя цигàри (*с 10 цигари*) 6. *спорт.*
жарг. единàйсетмèтров наказàтелен удар,
 д̀узпа: **střílet ~u** бия д̀узпа
desítkový, -á, -é *mat.* десетичен: ~á **soustava**
 десетична систèма
děsivý, -á, -é страшен, ужасен, ужасяващ,
 кошмàрен, зловещ: ~ý **sen** кошмàрен с̀н; ~é
ticho зловещà тишина
desk|a, -y *ж.* 1. плòча, дьскà, таблò: **kreslicí** ~а

чертòжна дьскà; **mramorová, kovová** ~а
 мраморна, метална плòча; **stolní** ~а плòт на
 мàса; **náhrobní** ~а надгрòбна плòча; ~а **cti**
 пòчетно таблò; **pamětní** ~а мемориàлна,
 пàметна плòча; **gramofonová** ~а грамофòнна
 плòча; **kompaktní** ~а компàкт д̀иск; **douho-**
hrající ~а дългосвирещà плòча; **dlažební,**
obkládací ~а павàжна, облицòвчна плò-
 ча; **fotografická** ~а фотографска плàка;
rozvodná ~а *електр.* разпределително таблò
 2. *мн.* **desky, desek** корици (*на книга и под.*),
 пàпки 3. *мн.* **desky, desk** *истор.* регистри,
 книжà; съдèбни книги, позèмлени, емлячни
 регистри: ~y **zemské** регистър на крèпостни
 àктове
deskový, -á, -é 1. кòйто се отнàся до дьскà, до
 плòча, до таблò: ~ý **fotoaparát** фотоапарат с
 плàки 2. кòйто се отнàся до регистри, до кни-
 жà *и под.*
deskriptivní [-ty-/tý-], **-í, -í** дескриптивен, опи-
 сàтелен: ~í **metoda** описàтелен мètòд; ~í **geo-**
metrie дескриптивна геометрия
děsný, -á, -é 1. ужасен, страшен: ~ý **sen** стра-
 шен с̀н, кошмàрен с̀н; ~é **ticho** зловещà
 тишина 2. *разг. експр.* ужасен, страшен,
 àдски: ~é **horko** ужàсна горещина; àдска,
 ужàсна жèга; ~ý **hlupák** ужасен глупàк
despekt, -u *м.* презрèние, пренебрежèние: **dívat**
se na někoho s ~em глèдам някого с презрè-
 ние, с пренебрежèние, презрìтелно, прене-
 брежìтелно
desperace, разг. dišperace, -e *ж.* отчаяние,
 безнадеждност: **pije z ~e** тòй/тjà пие от от-
 чаяние
desperát, -a *м.* отчаян човèк; човèк, решèн на
 вс̀ичко от отчаяние
despotie, -e *ж.* деспотизм, тирàнство
despot|a, -y *м.* деспòт, тирàн *и прен.*: **je to sobec**
a ~a тòй е егòйст и деспòт
despotický [-ty-], **-á, -é** деспотичен, тираничен:
 ~ý **útlak** деспотичен, жестòк гнèт
despotizmus, despotism|us [-tu-], **-u** *м.* деспо-
 тизм, тирàнство, тираниà
destičk|a, -y *ж.* *умал.* пластинка, плòчка,
 дьсчйца: **břidlicová** ~а слюдена, аспидна
 плòчка; **krevní** ~а *анат.* тромбоцит
destilace [-tu-], **-e** *ж.* *физ. хим.* дестилация,
 дестилйране: **suchá ~e, ~e za sucha** с̀уха
 дестилация; ~e **vody** дестилйране на водà
destilační [-ty-], **-í, -í** *физ. хим.* дестилациòнен:
 ~í **přístroj** дестилациòнен апарат; дести-
 лàтор, аламбик

destilát [-ty-], **-u** *м.* дестилат
destilovan|ý [-ty-], **-á, -é** дестилиран: **~á voda** дестилирана вода
destil|ovat [-ty-], **-uji/разг. -uju** *несв. 1. (со)* дестилирам: **~ovat vodu** дестилирам (вода и под.) **2.** получавам (нещо) чрез дестилация: **~ovat benzín z nafty** получавам бензин чрез дестилация на нефт
destruk|e, -e *ж.* деструкция, разрушаване, разрушение, унищожаване, унищожение, разстрóйване: **~e hospodářství** разстрóйване, упадък на стопанство
destruktivní [-ty-/-tý-], **-í, -í 1.** деструктивен, разрушителен; **~í kritika** деструктивна, унищожителна критика **2. прен.** подривен, вреден, пагубен: **~í živly** подривни елементи; **~í vliv** пагубно влияние
dešifrov|at, -uji/разг. -uju *св.* дешифрирам: **~ovat zprávu** дешифрирам съобщение
děš|í, deš|it *св. 1.* дъжд: **prudký ~í** проливен дъжд; **drobný ~í** ситен дъжд; **~í je na spadnutí** *разг.* какни се да вали, всеки момент ще завали (дъжд); **dalo se do ~tě, spustil se ~ť** завали, запóчна да вали (дъжд); **je po ~ti** спря да вали; това му беше на дъждá (след кратък дъжд); **plášt do ~tě, proti ~ti** мушамá за дъжд; **jít v ~ti, za ~tě** вървя в дъждá; **~í jisker, květů, kulek** *прен.* дъжд от искри, от цветя, от кули
okap (попадна) от трън (та) на глòг; **z toho mračna nebude ~í** няма страшно; дяволът не è тóлкова чèрен; **(roste to) jako houby po ~ti** (никнат) като гъби след дъжд **2. в съчет.** **zlatý ~ бот.** форсития (Forsythia)
děš|í|ek, -ku *м.* умал. дъждец: **májový ~ek** майски дъждец
děštivo *наб.* дъждовит дъждовито: **je ~ дъждовно е, дъждовито е; venku je ~** навън вали (дъжд)
děš|iv|ý, -á, -é дъждовен, дъждовит: **~ý den** дъждовен ден; **~ý kraj** област, където често вали (дъжд); дъждовит край
děš|ník, -u *м.* чадър: **skládací ~** сгъваем чадър; **rozevřít, otevřít, zavřít ~** разтвòря, затвòря чадър
děš|níkář, deš|tníkář, -e *м.* майстор на чадъри, чадърджия
děš|ťoměr, -u *м.* метеорол. дъждомèр
děš|ťovk|a I, -y *ж.* *разг.* дъждòвна вода: **nachytat ~u** събера (в сьд) дъждòвна вода
děš|ťovk|a II, -y *ж.* *зоол.* дъждòвен чèрвей (Lumbricus)

děš|ťov|ý, -á, -é дъждòвен: **~ý mrak** дъждòвен òблак; **~é srážky** валèжи от дъжд; **~á voda** дъждòвна вода
detail [-tajl], **-u** *м.* **1.** детáйл, подрòбност: **pracovat do všech ~ů** разрабòтя в детáйли; **jít, zabíhat do ~ů** впúскам се в подрòбности; **to je ~!** *разг.* това è подрòбност! това не è вáжно! **2. остар. разг. тьрг. тьргòвия на дрèбно: **obchodovat v ~u** тьргòвам на дрèбно **3. филм.** èдър, крúпен план
detailně [-tajl-] *нар.* детáйлно, подрòбно; в подрòбности: **~ě vypracovaný návrh** най-подрòбно разрабòтено предложèние
detailní [-tajl-], **-í, -í 1.** детáйлен, подрòбен; с подрòбности: **~í plán** подрòбен плáн **2. остар. разг. тьрг.** **~í prodej** продáжба на дрèбно; **~í ceny** ценй на дрèбно **3. в съчет.** **~í záběr** филм. кадър в èдър, крúпен плáн
detaš|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* от-дèм (нещо): **~ované pracoviš|tè** работна площáдка, отделèна от оснòвното предприя|tie
dě|ťátk|o, -a *ср.* умал. *експр.* детèнце; бèбе, бèбче
detektiv [-ty-/-tý-], **-a** *м.* детектив
detektivk|a [-ty-/-tý-], **-y** *ж.* *разг.* криминалè, детективски ромáн, рáзказ, филм
detektivní [-ty-/-tý-], **-í, -í** детективски, криминален: **~í román, film** криминален ромáн, филм; **soukromá ~í kancelář** чáстно детективско бюрò
detektor, -u *м.* *техн.* детèктор
determinizmu|s [-ny-], **determinism|us** [-nyz-], **-u** *м.* *филос.* детерминизъм
determin|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* детерминирам (нещо): **~ovat pojmy** детерминирам понятия
dě|tič|ky, -ek *ж.* *мн.* умал. дèчйца: **hodné ~ky** добрий, послушни дèчйца
dě|tin|a, -y *м.* и *ж.* *разг. експр.* детè, найвник/найвница: **ty si ~a!** кòлко си найвен! **nebud' ~a!** не стáвай детè!
dě|tinsk|ý, -á, -é 1. детински: **měl jsem z toho ~ou radost** рáдвах се на това като детè; **dě|deček začíná být ~ý** дядò запòчва да се вдетинява **2.** найвен, детински
dě|tinstv|í, -í *ср.* **1.** детинщина, найвност **2. по-рядко** дèтство, дèтска вьзраст
dě|tinš|tět, -ím, 3. мн. -ějí/-í *несв.* вдетинявам се: **staří lidé ~ějí** старите хòра се вдетиняват**

detonace, **-e** *ж.* детонация, експлозия, взрив, избухване: **~e traskavých plynů** детонация, експлозия, взрив на избухливи газове

dětský, **-á, -é** дѣтски: **~á láhev** бѣбешко шишѣ с бибѣрѣн; **~ý kočárek** дѣтска, бѣбешка ко-личка; **~é představení** представлѣние за дѣца; **~ý lístek** дѣтски билѣт (с намалѣние); **~é hřiště** дѣтска площадка; дѣтско игрище; **odborný ~ý lékař** специалист по дѣтски бѣлести, педиатр; **~á máma dĕckařin** ◆ **vy-růst z ~ých šatečků, střevíčků; vyzout se z ~ých střevíčků** изляза от дѣтската възраст, вѣче не сѣм дѣте

dětství, **-í** *ср.* дѣтство, дѣтинство; дѣтска възраст: **od útlého, raného ~í** от ранно дѣтство; **znám ho od ~í** познавам го от дѣтинство

detto *нар.* сѣщото

děv|a, **-u** *ж.* *книж.* девѣца, дѣва, девѣйка

devadesát, **-i** *числ.* девѣдесѣт: **v ~i případech ze sta** в девѣдесѣт на стѣ от слѣучаите, в девѣдесѣт слѣучая от стѣ

devadesátiletý, **-á, -é** девѣдесѣтгодишен

devadesátiny, **devadesátin** *ж. мн.* девѣдесѣт-годишнина

devadesátk|a, **-y** *ж.* **1.** девѣдесѣт(ка) (*цифрама 90 и означеното с нея*): **jede ~ou** *разг.* пѣгѣва с девѣдесѣт километра в час; **bydlet v devadesátce** живеѣ в стая № 90 **2.** девѣдесѣт години: **dožít se ~y** той доживѣа до девѣдесѣт години, до девѣдесѣтгодишна възраст; **táhne mu na ~u** той приближава девѣдесѣт (години), приближава девѣдесѣтѣ

devadesátkrát *числ.* девѣдесѣт пѣти

devadesátý, **-á, -é** *числ.* девѣдесѣти: **~é narozeniny** девѣдесѣтгодишнина, девѣдесѣти рождѣн ден; **~á léta 19. (devatenáctého) století** девѣдесѣтѣ години на 19-и (деветнайсетѣ) вѣк

devalvac|e, **-e** *ж.* *икон.* девалвация, обезценяване и *прен.*

deval|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв. и св. (со; -)* девалвирам, обезценявам/обезценя (*нещо*), понижавам/понижа стойност на пари, курс на валѣта

devastac|e, **-e** *ж.* *книж.* опустошѣние, опустошаване: **~e lesů** опустошаване на гори

devast|ovat, **-uji/разг. -uju** *несв. и св.* опустошавам/опустошя, унищожавам/унищожя; **~ovat půdu** изтощавам почва; **území ~ované válkou** теритѣрия, опустошѣна от война

devatenáct, **-i** *числ.* деветнайсет/деветнадесет: **je mu ~ let** той ѣ на деветнайсет/деветнадесет (години)

devatenáctiletý, **-á, -é** деветнайсетгодишен/деветнадесетгодишен

devatenáctistý, **-á, -é** *числ.* хиляда и деветстѣтен: **rok devatenáctistý devadesátý devátý** 1999 година

devatenáctk|a, **-y** *ж.* деветнайсетка/деветнадесетка; деветнайсетѣрка/деветнадесѣтка, деветнайсетѣтка/деветнайсетѣца (*числото 19 и означеното с нея*): **jet ~ou** пѣгѣвам с деветнайсетѣтка, с номер 19 (*трамвай и под.*)

devatenáctkrát *нар.* деветнайсет/деветнадесет пѣти

devatenáctý, **-á, -é** *числ.* деветнайсети/деветнадесети

devaterník, **-u** *м.* *бот.* желтѣк (Helianthemum)

devatero I, **-a** *ср.* дѣвет; дѣвет вида; дѣвет сѣрпѣ

devaterý, **-á, -é, devater|o II**, **-a** *мн.* **devater|y**, **-a** *числ.* за вид **1.** дѣвет вида, дѣвет чѣфта; дѣвет: **za ~ými horami a ~ými řekami** зад дѣвет планини, през дѣвет земи в десѣта (*в приказките*) **2.** дѣвет (*при сѣщ. плуралия тантум, веществени, абстрактни, събирателни*): **~y nůžky** дѣвет нѣжици

devátý, **-á, -é** *числ.* девѣти: **je půl ~é** часѣт е ѣсем и половина; **za ~é** девѣто (*при устно изражение*) ◆ **náhlí plácát páte přes ~é** плѣщя като водѣница, дрѣнкам врѣли некипѣли; **být v ~ém nebi** на сѣдмото небѣ сѣм; **bylo to slyšet za ~ou stěnou** чѣваше се през дѣвет стѣни

děvčátk|o, **-a** *ср.* *умал. често експр.* момѣченце, девѣйче

děvče, **-te** *ср.* **1.** момѣче, момѣ, дѣвойка, *експр. жѣ* ◆ **hládko** жѣ капка, момѣче като цвѣте; (**řekneme si to**) **mezi námi děvčaty** (да си го кѣжем) на чѣтири очѣ, междѣ нас да си остане **2.** момѣче, приятелка, гѣдже, *остар.* лѣбе: **namluvil jsem si ~** ѣмам си приятелка, ѣмам си момѣче; **běhá, chodí za děvčaty** тѣча по момѣчета, хѣди с момѣчета **3.** слугѣня, прислѣжничѣ ◆ **rodinná** всѣчко

děvečk|a, **-y** *ж.* **1.** *умал. експр.* момѣченце, дѣвойче: **moje zlatá ~o!** мѣе мѣло момѣченце! **2.** *остар.* слугѣня, ратайкѣня (*обикн. в чѣфлѣк, в сѣлско стопанство*): **~a ke kravám** кравѣрка

děvenk|a, -у ж. *умал. експр.* момиченце, девойче

děvít|a ♦ **luk|jotn|í**
čertů гледа навъсено, намръщено; **jde to u nich od devíti k pěti** работите им вървят от зле по-зле, от лошо към по-лошо

děvít сет и девет

děvítkrát числ. девет пъти

děvč|sil, -u м. *бот.* лопуш, чобанка (Petasites)

devi|ac|e, -e ж. *физ. псих.* девиация, отклонение

devítilet|k|a, -у ж. деветкласно училище, основно училище до девети клас (в Чехия)

devítilet|ý, -á, -é 1. деветгодишен: **~é dítě** деветгодишно дете 2. деветокласен: **základní ~á škola** основно деветкласно училище (в Чехия)

devítiměsí|čn|í, -í, -í деветмесечен: **~í dítě** деветмесечно дете, дете на девет месеца

devítin|a, -у ж. деветина; една деветина; една девета (часть)

devítka|a, -у ж. деветка, деветорка, деветица (*цифрата 9 и означеното с нея*): **bydlet v devítce** живѐя а) в стая номер 9 б) в къща номер 9; **jet ~ou** пътувам с деветка номер 9 (*трамвай и под.*)

deviz|a, -у ж. *фин.* валута, девизи

devíz|a, -у ж. девиз, лозунг: **životní ~a** девиз в живота

devizov|ý, -á, -é валутен, девизен: **~á opatření** валутни мѐрки; **~é suroviny** суровини, внасяни срещу валута

děvk|a, -у ж. *пейор.* ўличница, проститутка, развратница, кърва, пачавра

děvkař, -e м. *пейор.* женкар, курвар

devon, -u м. *геол.* девон; девонска ера

devótn|í, -í, -í 1. раболѐпен, сервилен, рѐбски прѐдан 2. прекалѐно религиозен

dezén, **desén**, -u м. *текст.* десѐн

dezerc|e, -e ж. дезертѐрство, дезертѐране

dezert, -u м. десѐрт

dezertér, -a м. дезертѐр: **vojenští dezertéři** дезертѐри от войската

dezertn|í, -í, -í десѐртен: **~í talířek** чинийка за десѐрт; **~í víno** десѐртно вино, десѐртно грѐзде

dezert|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* дезертѐрам: **~ovat z armády** дезертѐрам от армията

deziluz|e, -e ж. 1. разочарѐвание: **milostná ~e** любовно разочарѐвание 2. прощаване с илюзии, загуба на илюзии

dezinfekc|e, -e ж. дезинфекция, дезинфекти-

ране: **~e bytu** дезинфекция, дезинфектиране на жилище

dezinfekc|ní, -í, -í дезинфекционен: **~í prostředek** дезинфекционно средство

dezinfik|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* дезинфекция (*на нещо*): **~ovat místnost** дезинфектирам помещение

dezolátn|í, -í, -í безнадежден, отчайващ, отчаян: **byt byl v ~ím stavu** жилището бѐше в отчайващо състояние

dezorganizac|e [-ny-], -e ж. дезорганизация, разстройване, объркване: **~e hospodářství** разстройване на стопанство

dezorganiz|ovat [-ny-], -uji/разг. -uju *несв. и св. (со)* дезорганизирам

dezorientac|e, -e ж. дезориентация, дезориентиране

dezorient|ovat, -uji/разг. -uju *несв. и св.* дезориентирам; **vkáráram** / въведѐ в заблѐда: **~ovat masu** дезориентирам масите; **politicky ~ovaný člověk** политически дезориентиран, заблудѐн човек

diabetick|ý [dy-ty-], -á, -é *мед.* 1. диабетичен; който се отнася до диабет 2. който се отнася до диабетичи: **~á poradna** консултация за диабетичи; **~ý chléb** диабетичен хлѐб

diabetik [dy-ty-], -a м. *мед.* диабетик

diadém [-dy-], -u м. диадема

diafilm [dy-], -u м. *филм.* диафилм

diagnostik [dy-ty-], -a м. *мед.* диагностик

diagnóz|a, -у ж. *мед.* диагноза: **určit, stanovit ~u** слѐжа, поставя диагноза

diagonál|a [dy-], -у ж. *мат.* диагонал

diagram [dy-], -u м. диаграма, график: **pracovní ~** работен график

diachronick|ý [dy-ny-], -á, -é *език.* диахронен, диахроничен: **~ý popis jazyka** диахронно, историческо описание на езика

diachroni|e [dy-ny-], -e ж. *език.* диахрония

diakritick|ý [dy-ty-], -á, -é *език.* диакритичен: **~á znaménka** диакритични знаци

dialekt [dy-], -u м. *език.* диалѐкт, нарѐчие, гѐвор: **mluvit ~em** гѐвѐря на диалѐкт; **moravské ~y** моравски диалѐкти, моравски гѐвори

dialektick|ý I [dy-ty-], -á, -é *език.* диалѐктен: **~é tvary** диалѐктни фѐрми

dialektick|ý II [dy-ty-], -á, -é диалѐктически, диалѐктичен: **~ý materialismus** диалѐктич-

diktafon [dy-], **-u** м. диктофон
diktát [dy-], **-u** м. 1. диктовка: **psát podle ~u** пиша под диктовка; **pravopisný** ~ правописна диктовка 2. диктат, налагане на воля: **mnichovský** ~ Мюнхенският диктат
diktátor [dy-], **-a** м. диктатор
diktátorský [dy-], **-á, -é** диктаторски: **~ý režim** диктаторски режим
diktatura [dy-tu-/dy-tú-], **-y** ж. 1. диктатура: **vojenská ~a** военна диктатура; **pokus o nastolení fašistické ~y** опит за установяване на фашистка диктатура; **~a proletariátu** диктатура на пролетариата 2. диктаторска държава, диктаторски режим: **porážka fašistických ~** поражение на фашистките диктатури, диктаторски режими
dikt[ov]at [dy-], **-uji** разг. **-uju** несл. 1. (кому, со) диктувам (нещо на някого): **~ovat písářece dopis do stroje** диктувам писмо на машинописка 2. (со) диктувам, заповядвам, налагам, предписвам, разпоредвам, повелявам (нещо): **~ovat podmínky míru** диктувам условия за мир
díkuvzdán|í, -í ср. книж. тържествено поднасяне, изразяване на благодарност
díl, -u м. 1. част, дял: **rozdělit jablko na čtyři ~y** разделя ябълка на четири части; **stejným, rovným ~em** поравно, на равни части; **práce je větším ~em skončena** работата е почти свършена; **ani desátý ~ není pravda** дори една десета (часть) не е истина; **náhradní ~** техн. резервна част; **~ světa** геогр. континент 2. том, част: **druhý ~ slovníku** втори том на речник; **první ~ filmu** първа част на филм 3. част, пай, дял: **určený ~ z dědictví** определен дял от наследство; **povinný ~** юрид. запазена, полагаща се законна част от наследство
♦ **dělník** [dy-], **-í** м. работник
dílč|í, -í, -í частичен; отделен; частен: **~í plán** частичен план; **~í problém** частен проблем; **~í zkouška** семестриален изпит
díllec, -ce м. 1. книж. част, дял, парче: **maso rozkrájené na ~ce** месо, нарязано на парчета 2. част, дял, участък: **stanový ~ec** спорт. платнище на палатка; **pokusný ~ec** сел. стоп. опитен участък, опитно поле; **náhradní ~ec** техн. резервна част; **spojovací ~ec** техн. съединителна част; **plošný ~ec** строит. панел
díl|ek, -ku м. умал. 1. парченце, късче, резенче: **~ek pomeranče** парче портокал, резенче портокал 2. деление: **~ky na měřítku** деления върху мащабна линейка

dílem книж. 1. като нар. отчасти 2. като съюз обикн. в съчет. **dílem... dílem...** отчасти ... отчасти...; **tů... tů...;** или ... или ...: **nemocný ~ posedává, ~ leží** боленят тů седи, тů лежи
dilema [dy-], **-tu** ср. дилема: **stát před těžkým ~tem** намирам се пред трудна дилема
dílensk|ý, -á, -é цехов: **~ý mistr** цехов майстор; **~ý výbor** цехов комитет, цехово профсъюзно ръководство
diletant [dy-], **-a** м. дилетант и пейор.
diletantsky [dy-] нар. дилетантски и пейор.
diletantsk|ý [dy-], **-á, -é** дилетантски и пейор.
díl|n|a, -y ж. работилница, ателие, цех: **krejčovská ~a** шивашко ателие; **opravářská ~a** ремонтна работилница; **montážní ~a** монтажерна работилница; **montážní ~a** монтажнен цех ♦ човешчина, школа за човешчина
dí|lo, -a ср. 1. произведение, труд, съчинение, творба, дело: **vědecké ~o** научен труд; **umělecké ~o** художествено произведение; **mistrovské, vrcholné ~o** шедьовър; **životní ~o a)** цялостно творчество **б)** творба на живота; **hudební ~o** опус 2. творчество: **Smetanovo ~o** творчеството на Сметана; **výběr z ~a** избрани произведения 3. строеж; съоръжение: **vodní ~o** техн. хидротехническо съоръжение; хидростанция; **důlní ~o** минно минно дело, минно съоръжение 4. работа, дело: **pustit se do ~a** заловя се, хвана се за работа; **hledět si svého ~a** гледам си работата ♦ **nemá se k ~u** запретнем ръкави! **nemá se k ~u** мързи го/я, не му/и се работи, не му/и се залавя с работа; **přiložit ruku k společnému ~u** участвам, взема участие в обща работа; **jak k jídlu, tak k ~u** поговорка какъвто е в яденето, такъв си е и в работата; **požár vykonal své zhoubné ~o** пожарът извърши разрушителното си дело; **to bylo ~em okamžiku** това стана в един миг, това беше въпрос на един миг; **to je tvoje ~o!** това е твоя работа! ти си причина за това! **ztracené ~o!** ама че работа! дявол да го вземе! дяволска работа!
dílovedouc|í, -í м. главен майстор, началник цех
díluviáln|í [dy-], **-í, -í** геол. дилувиален: **~í doba** дилувиум; дилувиална ера: **~í usazenina** дилувиален нанос
díluvi|um [dy-lú-], **-a** ср. геол. дилувиум; дилувиална ера
dimenz|e [dy-], **-e** ж. 1. геом. измерение: **čtvrtá ~e** четвърто измерение 2. обикн. мн. **dí-**

menze, **-í** техн. размери, калибър: **součástky různých** ~í části с различни размери, от различен калибър

dinosaur|us [dy-], **-a** м. зоол. динозавър

diod|a [dy-], **-y** ж. електр. диод

dioptrick|ý [dy-], **-á, -é** физ. диоптрически

dioptri|e [dy-], **-e** ж. 1. физ. диоптрия 2. мед. диоптър

diplom [dy-], **-u** м. диплома, диплом, грамота: **doktrinský** ~ лъкарска, докторска диплома; **sportovní** ~у спортни грамоти; **čestný** ~ почетна грамота; **udělit** ~ (někomu) връча диплома, грамота (на някого)

diplomacie [dy-], **-e** ж. 1. дипломация: **studovat** ~и следвам дипломация 2. събир. дипломация, дипломати: **na konferenci se sešla celá světová** ~e на конференцията беше представена цялата световна дипломация 3. дипломация, дипломатичност; дипломатическо изкуство: **ženská** ~e женска дипломация

diplomat [dy-], **-a** м. дипломат и прен.: **sbor** ~ů дипломатически корпус, дипломатическо тяло ♦ **ujít si** ~у се ям дипломат, той е от хитър по-хитър

diplomatič|ký [dy-tu-], **-á, -é** 1. дипломатически, дипломатичен: **~é styky mezi státy** дипломатически отношения между държави; **~ý sbor** дипломатически корпус, дипломатическо тяло; **~ý zástupce** дипломатически представител 2. прен. ловък, незаангажиращ: **~á odpověď** дипломатичен отговор

diplomatk|a [dy-], **-y** ж. 1. жен-дипломат 2. прен. дипломатка; жена, владееща изкуството на дипломатията 3. лека чанта с цип без дръжка 4. обикн. мн. **diplomatk|y, -ek** високи мъжки обувки

diplomní|í [dy-], **-í, -í** дипломен; който е получил диплом (по специалност): **~í práce** дипломна работа

diplomov|án|ý [dy-], **-á, -é** дипломиран, завършил специално училище: **~ý lékař** дипломиран лекар; **~á sestra** медицинска сестра; **~á porodní asistentka** дипломирана акушерка

diplomov|ý [dy-], **-á, -é** дипломен: **~á práce** дипломна работа; **~é zkoušky** държавни изпити

dír|a, **-y** ж. 1. дупка; скъсано, пробито, прокъсано място: **~a v punčoše** дупка, скъсано (място) на чорап; **zašít ~u** зашия, закръпя дупката) ♦ **utřít si** ~a извърша нещо изключително; смая светла; направя голям удар 2. яма, трап: **~a v zemi** дупка в земята; яма; **~a ve kmeni stromu** хра-

лупа; **vzdušná ~a** въздушна яма; **byl samá ~a** беше много окъсан, много дрипав; целият беше в дрипи 3. разг. експр. празнота, непълнота (в паметта, в знанията) 4. дупка, леко повреда: **~a v kůži** дупка в кожата

~a дупка

jako syseľ v díře живее като лалугер в дупката си 5. нейор. дупка; мръсно малко помещение; глухо, затънтено място: **bydlet ve sklepní díře** експр. живее в сутерен, мазе; **v e n k o v s k á ~ a** г л у х а , з а т ъ н т е н а п р о в ѿ н ц и я

strčit do ~y (někoho) грубо прата (някого) в затвор, в задан, в драгълник

direktiv|a [dy-tý-], **-y** ж. директива, указание, нареджана, наставление: **podle** ~ съгласно директивите; **dostat od lékaře** ~у получа наставления от лекар

direktor [dy-], **-a** м. остар. разг. експр. директор, управител

dirigent [dy-], **-a** м. муз. диригент и прен.: **~ převčekého sboru** диригент на хор, хоров диригент

dirigentsk|ý [dy-], **-á, -é** диригентски: **~á taktovka** диригентска палка

dirig|ovat [dy-], **-uji/разг. -uju** нескв. 1. (со) муз. дирижирам (нещо): **~ovat symfonii, operu** дирижирам симфония, опера 2. (кого, со) експр. дирижирам, управлявам, ръководя, регулирам (някого, нещо): **~ovat pouliční dopravu** регулирам уличното движение; **~ovat práci** ръководя работа

dír|ka, **-y** ж. умал. дупчица, дупка: **knoflíková ~a** илик; бутониера; **klíčová ~a** ключалка; **nosní ~y** ноздри

dírkovac|í, -í перфорационен

dírkovač, -e м. перфоратор

dírkovač|ka, **-y** ж. перфоратор

dírk|ovat, -uji/разг. -uju нескв. перфорирам, дупча, продупчвам: **~ovaná krabička se zá-sypem** надупчена кутийка с детска пудра

disciplín|a [dy-], **-y** ж. 1. дисциплина, ред: **udržovat ~u** спазвам дисциплина, пазя ред 2. дисциплина, специалност (в науката, в спорта)

disciplinár|ní [dy-], **-í, -í** дисциплинарен: **~í řízení** дисциплинарно следствие; **~í řád** дисциплинарен правилник; **~í trest** дисциплинарно наказание, дисциплинарна санкция

disciplinov|án|ý [dy-], **-á, -é** дисциплиниран: **~ý občan** дисциплиниран гражданин

disharmonick|ý [dy-ny-], **-á, -é** дисхармоничен

disharmoni|e [dy-ny-], **-e** ж. дисхармония

disk [dy-], **-u** м. 1. спорт. диск: **hod ~em** хвърляне на диск 2. техн. диск, шайба

diskař [dy-], -e м. спорт. дискохвъргач

disket|a, -у ж. дискета

diskoték|a [dy-], -у ж. дискотэка

diskredit|ovat [dy-dy-], -uji/разг. -uju неск. и св. (koho, co) дискредитирам, лишавам/лиша от доверие (някого, нещо)

diskredit|ovat se [dy-dy-], -uji/se разг. -uju неск. и св. дискредитирам се, загубвам/загубя доверие пред някого

diskrétn|í [dy-], -í, -í 1. деликатен: ~í věc деликатна работа 2. дискретен: ~í člověk дискретен човек

diskrétnost [dy-], -i ж. 1. деликатност, тактичност, коректност 2. дискретност

diskriminac|e [dy-], -e ж. дискриминация: rasová ~e расова дискриминация

diskriminačn|í [dy-], -í, -í дискриминационен: ~í politika дискриминационна политика; политика на дискриминация

diskrimin|ovat [dy-], -uji/разг. -uju неск. и св. дискриминирам; подлагам/подложна на дискриминация

diskurz [dy-], -u м. 1. лит. език. дискурс 2. книж. разговор, дискуссия: vést ~ o něčem водя разговор за нещо

diskus|e, diskuz|e [dy-], -e ж. дискусия, разискване, обсъждане, беседа; среща: ~e k referátu дискусия по доклад; zahájit ~i открива дискусия, открива разисквания; přihlásit se do ~e извяв желание да участвам в дискусия; to je mimo ~i това не подлежи на обсъждане; celonárodní ~e всенародно обсъждане

diskusn|í, diskuzn|í [dy-], -í, -í 1. дискуссионен, спорен 2. който се отнася до дискусия, до разискване, до обсъждане, до беседа, до среща: ~í příspěvek изказване; ~í večer se spisovateli среща, беседа с писатели

diskutér [dy-], -a м. 1. участник в дискусия, в разисквания 2. човек, който обича да дискутира

diskut|ovat [dy-], -uji/разг. -uju неск. (o čem, k čemu) 1. дискутирам, водя дискусия (за нещо); разисквам, обсъждам (нещо), споря (за нещо) 2. изказвам се, правя изказване (за нещо, по нещо): ~ovat k prvnímu bodu pořadu изказвам се по първа точка от дневния ред; ~ovat o rozpočtu обсъждам бюджет

diskvalifikac|e [dy-], -e ж. 1. дисквалификация: ~e ženské práce дисквалификация на женския труд 2. спорт. дисквалификация

diskvalifik|ovat [dy-], -uji/разг. -uju неск. и св. 1. (koho, co) дисквалифицирам, подценявам/подценя способностите (на някого, нещо):

kritik ~uje autora критикът не оценява достатъчно способностите на автора 2. дисквалифицирам

~oval celé hnutí един непочтен член дискредитира цялото движение 3. спорт. (koho) дисквалифицирам (някого)

dislokac|e [dy-], -e ж. 1. воен. дислокация 2. разпределение: ~e absolventů разпределение на абсолвенти

dislokačn|í [dy-], -í, -í 1. воен. който се отнася до дислокация 2. който се отнася до разпределение: ~í komise комисия по разпределение

disonanc|e [dyso-], -e ж. 1. муз. дисонанс 2. прен. дисхармония, дисонанс, несъгласие, неразбирателство: ~e mezi manžely дисхармония, неразбирателство между съпрузи

dispečer [dy-], -a м. диспечер

dispečink [dy-], -u м. стец. диспечеризация

dispenz [dy-], -e ж. диспенсация, освобождаване от задължение

disponovan|ý, -á, -é разположен, предразположен; който е във форма: být, nebýt ~ý в добра форма съм, в лоша форма съм; je hlasově ~ý гласът му е в добра форма

dispon|ovat [dy-], -uji/разг. -uju неск. (kým, čím) ймам на разположение (някого, нещо), разполагам (с някого, с нещо), разпоредям се свободно (с някого, с нещо)

dispozic|e [dy-], -e ж. 1. диспозиция, разположение: mít k ~i ймам на разположение; dát k ~i дам на разположение; предоставя; jsem vám vždy k ~i винаги съм на вашите услуги, на ваше разположение 2. разпореджана, указание: dát, učinit příslušné ~e дам, направя съответните разпореджания, съответните указания; разпоредя се 3. (k čemu, pro co) склонност, диспозиция, наклонност, предразположение (към нещо): ~e k matematice математическа дарба; ~e k určitě chorobě предразположение към определена болест

disproporc|e [dy-], -e ж. диспропорция, несъразмерност, несъответствие: ~e mezi výrobou a spotřebou диспропорция между производство и потребление

disputac|e [dy-], -e ж. малко остар. диспут, дискусия

distanc|e [dy-], -e ж. 1. книж. дистанция, разстояние: časová ~e промеждутък, отрязък от време; разстояние във времето; zachovávat ~i спазвам дистанция, спазвам разстояние 2. различия, разлики: názorová ~e mezi dvěma generacemi разлики във възгледите

между две поколения **3. разг.** **dištanc** [dyš-] в съчет. **držet někoho na** ~ държã някого на (пóчетно) разстояние; **být, stát na ~i** държã се почтително; **mít dvouměsíční** ~ спорт. жарг. отстранен съм от игра за два месеца

distanc|ovat [dy-], **-uji/разг.** **-uju** неск. и св. **(д)дистанцирам** **отстранявам** **нещо** **2. спорт. жарг.** **dištanc|ovat** [dyš-] отстранявам **отстранявам**

hráč byl ~ován pro opakovaný přestupek играчът беще отстранен заради повторно нарушение

distanc|ovat se [dy-], **-uji se/разг.** **-uju se** неск. и св. **(od koho, od čeho)** **1.** дистанцирам се, **равнявам се** **(равнявам се)** **от нещо): ~ovat se od nesprávných názorů** **равнявам се** **(равнявам се)** **виницистирам се** **отричам** **(някого, нещо): ~ovat se od politiky** напоявам **напоявам**

distingovan|ý [dysty-], **-á, -é** деликатен, фин, нежен, изтънен; изтънен, изискан: **~é chování** изискани обноски

distinkc|e [dysty-], **-e** ж. **1.** отличителен знак за чин: **~e kapitána** отличителни знаци на капитан **2. книж.** разлика; отличителен белег; различие

distribuc|e [dy-], **-e** ж. **1.** дистрибуция, разпределение, разпределение **2.** разпространение: **filmová ~e** разпространение на филми **3.** звено за разпространение, **разг.** разпространение: **pracovat v ~i** работя в разпространението

distribučn|í [dy-], **-í, -í** дистрибутивен, разпределителен: **~í síť** разпределителна мрежа; мрежа за разпространение

distribuo|vat [dy-], **-uji/разг.** **-uju** неск. и св. **(со)** **дистрибуирам** **дистрибуирам** **отричам** **отричам** **дистрибуирам** **дистрибуирам** **произведения**

distributivn|í [dy-ty-/dy-tý-], **-í, -í** **1.** език. дистрибутивен: **~í číslovka** дистрибутивно числително (име) **2. мат.** **~í zákon** дистрибутивен закон

distributor [dy-], **-a** м. **1.** дистрибутор, разпределител **2.** разпространител, пласдор

diškrec|e, diškerec|e [dy-], **-e** ж. **разг.** бакшиш: **dát, dostat ~i** дам, полúча бакшиш

dít, díim, мин. **деят. прич.** **děl** неск. и св. **книж.** **отричам** **кажеш**

že ... легендата разказва, че ...; **ba co díim** дори, даже, нещо повече

dít se I третол. **děje se, мин.** **деят. прич.** **dál se, děl se** неск. **1.** става, случва се: **co se to s tebou děje?** каквò става с тебе? **zázraky se nedějí** чудеса не стават; **co se tam dělo?** каквò стана там, каквò се случи там? **děje se mu křivda** с него се отнасят несправедливо; това не è справедливо по отношение на него

♦ **rozvážen|í zboží** **разнасянето** **въпреки всичко; ще бъде неговата (вòля), каквòто и да стàне; kampak se děje, kampak by se dělo** **разг.** и думã да не става, в никакъв случай **2.** извършва се, провежда се, става: **rozvážení zboží se děje auty** разнасянето на стоки става с автомобили **3. книж.** в съчет. **dějí se pokusy (o co)** правят се опити

dít se II, третол. **děje se, мин.** **деят. прич.** **děl** **свързвам** **днес** **и з ч è з в а м /**

kam se ty peníze jenom dějí? къдè се даят парите? къдè отиват тия пúсти пари?

dítě, -te ср., **мн.** **děti, děti** ж. **1.** дете, **гальов.** рожба, чедо: **větší, starší děti** голèми деца; **vlastní** ~ собствено, свòе дете; **nevlastní** ~ доведено, заварено дете; **nemanželské** ~ извънбрачно, незаконно дете; **vzít si ~ za vlastní** **определям** **дистингирам**

2. дете (**противопол.** възрастен): **zázračné** ~ вундеркинд, дете-чúдо; **proteční** ~ **прен.** протежè; ~ **své doby** **прен.** рожба на своето време; ~ **ulice** **прен.** úличник; дете на úлицата; ~ **přírody** **прен.** дете на природата; ~ **štěstěny** **прен.** галеник на съдбата **3. експр.** дете: **mé (milé)** ~ мило дете! (**обръщение**); **ten člověk je učiněné** ~ тоя човек е същинско дете

dít|ko, -ka ср., **мн.** **dít|ky, -ek** ж., **dít|ka, -ek** ср. **книж.** дете, рожба; **~ko fantazie** **прен.** рожба, плод на фантазията

div I, -u м. чúдо: **dělat ~у** правя чудеса и **прен.;** **obilí dělá ~у** **експр.** (сегà) житото е фантастично; **osmý ~ světa** òсмото чúдо на светà; **není ~u, že onemocněl** не è чúдно, че той се разболя; **to je ~, že jsi přišel** **разг.** ти дойде, **квòсо чúдо** **чúдо** на чудесата

div II, divže **част.** в отриц. изр. едвã (не...); по чúдо (не...), за мãлко (не...): ~ **se neutopil** той едвã не сè удави; **div(že) ho z toho neranila mrtvice** той едвã не полúчи úдар; цяло чúдо е, че не полúчи úдар от това

diváck|ý, -á, -é зрителски

divadeln|í, -í, -í театрален; който се отнася до

загубя се (някъд)

театър: **~í představení** театрално представление, театрален спектакъл; **~í soubor** театрална група; състав на театър; **~í hra, kus** пиеса, драматично произведение; **~í budova** сграда на театър; **~í kukátko** бинокъл (за театър); **~í gesto** *прен.* театрален жест

divadelnictví, **-í** *ср.* 1. театрално дело; театър: **ochotnické ~í** театрална самодейност, самодейен театър 2. театрознание

divadelník, **-a** *м.* театрал; театрален деец

divadlo, **-a** *ср.* 1. театър: **loutkové ~o** куклен театър; **přírodní ~o**, **~o v přírodě** театър на открито, летен театър; **ochotnické ~** любителски театър; **zájezdové ~o** пътуващ театър; **jít do ~a** отивам на театър; **jít k ~u** *прен.* ставам артист(ка); **lístek do ~a** билет за театър; **hrát na ~e** играя на сцената; **je u ~a** *прен.* артист е, артистка е 2. представление, спектакъл: **kam půjdeme po ~e?** къде ще отидем

divadlo **grá** гравам театър, играя комедия 3. театрално изкуство, драматично изкуство; театър: **moderní české ~o** съвременен чешки театър 4. *експр.* гледка, зрелище; **spatřili strašné ~o** те видяха страшно зрелище

divák, **-a** *м.* 1. зрители: **televizní diváci** телевизионни зрители; **filmoví diváci** кинозрители 2. наблюдател: **nezaujatý** ~ безпристрастен наблюдател

divan [dy-/di-], **-u** *м.* кушетка, диван, канапé

divít se, **-ám se** *несв.* (–; *na koho, na co; ro kot, ro čet; za kým, za čím; do čeho*) гледам (някого, нещо; към някого, към нещо; след някого, след нещо): **~at se do zrcadla** гледам се в огледало; **~at se na televizi** гледам телевизия; **~at se z okna** гледам от прозорец; **~at se se zalíbením na někoho, na něco** люблювам се на някого, на нещо; **~at se úkradkem (po někom)** гледам крадешкóм (някого); **~at se po ženách** заглеждам се по жени; **z očí se mu ~ala radost** очите му излъчваха радост; **je ~**

nemohu ~at не мога вече да търпя, да понасям това; **~at se z vysoka, svrchu, spatra, přes rameno, skrz prsty (na někoho)** гледам някого отвисóко, пренебрежително; пренебрегвам някого; презирам някого; **~at se na prsty (někomu)** наблюдавам, контролирам (някого); **~at se pánu bohu do oken** лапам мухи, зяпам, блея, бездълнича

dívčí, **-í**, **-í** момичешки, момински, девически: **~í šaty** момичешка рокля, рокля за момиче; **~í škola** девическо училище; **~í jméno** мо-

мийско име, фамилия по баща, бащино име (за жена)

dívčín|a, **-y** *ж. експр.* момиче, девойка, *остар.* момá

dívčenk|a, **-y** *ж. умал. експр.* момиченце, девойче

divergence [dy-], **-e** *ж.* 1. *спец.* дивергенция 2. (*mezi kým, mezi čím*) *книж.* несъгласие, различие, дисхармония: **~e mezi dvěma názory** несъгласие, различие, дисхармония между два възгледа

diverzant [dy-], **-a** *м.* диверсант

diverze [dy-], **-e** *ж.* диверсия: **provádět ~i** правя диверсия

dividend|a [dy-], **-y** *ж. фин.* дивидент

divít se, **-ím se** *несв.* (–; *коти, čemu*) чуда се, учудвам се, удивлявам се (*na někoho, na něco*): **~ím se, že ...** чуда се, че ...; **není se čemu ~it** няма нищо за чудење; **není se mu co ~it** няма какво да му се чудиш

diviz|e [dy-], **-e** *ж.* 1. *воен.* дивизия 2. *спорт. остар.* „Б“ група, „Б“ отбори: **sestoupit do ~** премина в „Б“ група

divizn|í [dy-], **-í**, **-í** 1. *воен.* дивизионен: **~í velitel** дивизионен командир, командир на дивизия 2. *спорт.* който се отнася до „Б“ група, до „Б“ отбори: **~í zápas** мач между „Б“ отбори

divizn|a, **-y** *ж. бот.* лопен, овча опашка (*Verbascum*)

dívč|a, **-y** *ж.* 1. момиче, девойка, *остар.* момá 2. момиче, любима, *разг.* гадже, *остар.* либе

divně *нар.* странно, чудно, чудновато, особено, необикновено: **~ oblečený** странно, неподходящо облечен; **je mi nějak ~** не се чувствам добре

divn|ý, **-á**, **-é** 1. чуден, странен, чудноват, особено, необикновен: **~é tušení** особено предчувствие; **je mi ~é, že ...** чудно ми е, че ...; **to není nic ~ého** в това няма нищо чудно 2. странен, подозрителен: **vést ~é řeči** говоря странно неща, приказки; **mít ~é spolky** имам подозрителни връзки, познанства

divoce *нар.* 1. диво; на воля, на свобода: **~ růst** раста на воля; **~ žít** живее на свобода (*за животни*) 2. лудо, бясно, буйно, стремително, силно; страшно, страстно, эксцентрично, крещящо: **~ tekoucí bystřina** буйно течащ поток; **~ nenávidět** дълбоко мрзя, изпитвам бясна омрза; **~ milovat** лудо, страстно обичам

divočák, **-a** *м.* дива свиня, глиган

divoč|et, **-ím**, 3. *мн.* **-ejí/-í** *несв.* 1. подивявам (*за животни и растения*) 2. дивее, луду-

вам, беснѣя: **děti ~ejí se psem** децата лудуват с кучето; **~el a klel** той беснѣеше и ругаше

divočin|a, -у ж. **1.** диво място; място, отдалечено от цивилизацията **вдичуно** зовѣ **2.** дивеч: **maso je cítit ~ou** месото има тежък дѣх на дивеч **3.** дива растителност **4.** дивотѣя; дивашка постѣпка: **provedl nějakou ~u** той извърши някаква дивотѣя

divočít|it, -ím неск. **1.** (koho) подлудявам (някого) **2.** дивѣя, лудувам, буйствам, беснѣя: **koně se plašili a ~ili** конѣте се плашеха и буйстваха

divoch, -а м. **1.** прен. дивак: **australští divoši** австралийски диваци **2.** прен. необуздан човек; немирник, плавник, диванѣ: **kam letíš, ty ~u!** къде си хукнал, диванѣ такѡва! **3.** дивак, чудак, особняк, темерут; див петѣл

divok|ý, -á, -é **1.** див, примитивен, дивашки (за човек): **divocí Indiáni** диви индиански племена **главѣта ми е като шинѣк** **2.** див (противопол. питомен, култивѣран): **~á zvířata, zvěř** диви, неопитомѣни животни; **kočka ~á** зоол. дива котка; **~é rostliny** диворастящи растѣния; **úprava masa na ~o** готв. месѡ по ловджийски, приготвено като месѡ от дивеч **3.** див, дѣствен, нецивилизован (за природа): **~ý západ** дивѣят Запад **4.** прен. див, буйен, луд, бѣсен, необуздан, стремителен, неукротѣм, силен, страстен, нейстов: **~é dítě** буйно, лудо, палаво детѣ; **~á jízda** бясно препускане, каране; **~á povaha** необуздан, буйен характер; **~á řeka** буйна, стремителна река; **~ý vítr** буйен вятър **5.** прен. странен, чудноват, ексцентричен, причудлив: **~é nápady** причудливи, странни, чудновати хрумвания; **~á móda** ексцентрична мода **6.** в съчет. **žít v ~ém manželství, žít spolu na ~o** живѣя в незаконно съжителство, в конкубинат

divošk|a, -у ж. **1.** дивашка **2.** прен. дивашка; женѣ с буйен, необуздан характер

divošsk|ý, -á, -é дивашки: **~é kmenu** дивашки племена

divošstv|í, -í ср. дивашество

divotvorn|ý, -á, -é чудотворен, вълшебен, чудесен, чудодѣен: **~á moc** чудодѣйна, чудотворна сила; **~ý obraz** чудотворна икона; **~á příroda** чудна, чудесна природа

divo|z, -a **дичуно** чудесата

divous, -а м. експр. **1.** дивак; див, необуздан, немирен човек **2.** чудак, дивак; див петѣл; темерут

divoženka|a, -у ж. самовѣла, самодѣва

divukrásn|ý, -á, -é дивно хубав; вълшебен

divupln|ý, -á, -é книж. **1.** чудотворен, чудодѣен, вълшебен **2.** чуден, чудесен

div|ý, -á, -é **1.** див: **~á zvěř** диви животни; **~ý muž** горски дѣх; **~á žena, žínka** самовѣла, самодѣва **2.** див, буйен, луд, бѣсен, необуздан, неукротѣм, стремителен, буйен, нейстов, свирѣп, страшен: **~ý vítr** буйен вятър; **~ý příval** порой; **~ý vztek** луд, бѣсен гняв; **komáři štípali jako ~í** комарите се скѣсаха да хапят **3.** (do koho, do čeho; po kom, po čem; na koho, na co) разг. експр. който жадува, копнѣе, силно се стреми (към нещо); жаден, страстен, силно стремящ се (към нещо): **je do práce celý ~ý** работи като луд; **je ~ý po penězích** алчен е, жаден е за пари; **je na děvčata, po děvčatech celý ~ý** голям женкар е, не може без женѣ

dizertac|e, disertac|e [dy-], -e ж. дисертация: **kandidátská, doktorská ~e** кандидатска, докторска дисертация; **obhájit ~i** защитя дисертация

dizertačn|í, disertačn|í [dy-], -í, -í дисертационен: **~í práce** дисертационен труд, дисертация

dí|ž, -e **дичуно** **главѣта ми е като шинѣк**

dížk|a, -у ж. **1.** умал. нощвички **2.** ведрѡ

dlab|at, -u/-ám неск. (со) **1.** дълбая (с длетѡ), издълбавам (нещо): **~at otvor do dřeva** дълбая отвор в дърво; **~at písmena do kůry stromu** издълбавам букви, инициали в корѣта на дърво **2.** дълбая, издълбавам, изработвам с дълбаене (нещо): **~at lodičku ze dřeva** дълбая, издълбавам дървена лодчица

dláha, dlaha, -у ж. **1.** мед. шина: **mít zlomenou ruku v dlahách** счупената ми ръка е в шинѣ **2.** подова дъска, гредѣ

dlá|ň, -ně ж. **1.** длан, ръка: **mozolnatá ~ň** мозолеста длан; **svírat v ~ni** стискам в ръка, в длан

nastavit ~ň подложѣ длан, протѣгна ръка; **plívnout si do ~ní** плѡя си на ръцѣте; **leželo to na ~ni** (товѣ) бѣше съвсѣм ясно, съвсѣм явно, очевидно; **obrací každou korunu, každý groš na ~ni** трепѣри над стотѣнката, трепѣри за всяко лѣвче; **svědí, svrbí mě ~ň** разг. сърби ме (лявата) длан, (лявата) ръка: **a)** ще полѣча парѣ **б)** ще набѣя някого; **mít srdce na ~ni** с открито сърце съм; сърдѣчен, откровен човек съм; **hledat chlup na ~ni** търся под вола телѣ

dlanit|ý, -á, -é длановѣден; който прилича, има

форма на длан; **~ý list** *бот.* длановиден лист
dlask, -a *м. зоол.* дъбондоска (*Coccothraustes*)
dlát|o, -a *ср.* длетò: **sochařské ~o** скулпторско
 длетò

dláždě|n|í, -í *ср.* 1. павиране, настїлане 2. паваж,
 настїлка

dláždě|n|ý, -á, -é павиран
dláždice|e, -e *ж.* плòча, плòчка (за облицоване,
 за настїлка): **obkládací ~e** облицòвчна плòчка;
vana obložená ~emi вана, облицòвана с
 плòчки; **chodník dlážděný betonovými ~emi**
 тротоар от бетòнни плòчки

dláždě|n|ý, -á, -é павиран
dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран
dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

dláždě|n|ý, -á, -é павиран

бъркам си в носà 2. (*v čem, s čím*) *експр.*
 чòпли, човъркам (*нещо*); човъркам се (*в
 нещо с нещо*): **~á se v jídle** човърка, чòпли
 ядене 3. *s čím*) *експр.* тўткам се, пїпкам се
 (*с нещо*): **~á se s tou prací** пїпка се, тўтка се
 с тая рàбота

dloub|nout, -nu *св.* 1. (*koho; komu do čeho; do
 koho, do čeho čím*) р̀гна, мўшна, ср̀чкам
 (*някого; някого някъде; някого, нещо с не-
 що*): **~nout loktem (někoho)** р̀гна, мўшна,
 ср̀чкам с лàкът (*някого*) 2. (*do koho*) *експр.*
 закачà, займ, подр̀зня, бòдна, ж̀гна (*някого*)

dlouhán, -a *м. експр.* дългўн, дългўч, дангалàк,
 върлїна, крачўн

dlouhanánský, dlouhatánský, -á, -é *експр.*
 дъл̀г-пр̀д̀л̀г; пр̀д̀л̀г, м̀но̀го дъл̀г;
 м̀но̀го-м̀но̀го дъл̀г

dlouho *нар.* 1. дъл̀го; дъл̀го, прод̀л̀жително
 вр̀ме: **~ nejde** дъл̀го (*вр̀ме*) не идва, не с̀е
 вр̀ща; **~ do noci** до к̀сно през нощ̀тà; **spal
 ~ do poledne** тòй спà почти до об̀яд; **do
 odjezdu vlaku je ještě** ~ до тр̀гване на вла̀ка
 йма о̀ще м̀но̀го вр̀ме; **nemohu již déle čekat**
 не м̀о̀га пòвече да чàкам; в̀ече не м̀о̀га да
 чàкам; **čekal, jak nejdéle mohl** тòй чакà,
 докато м̀ожеше 2. *в съчет.* **jak dlouho** от-
 ко̀гà: **jak ~ jsme se neviděli!** отко̀гà не см̀е се
 виждали!

dlouhodobý, -á, -é дъл̀госрòчен, дъл̀говр̀-
 менен: **~ý plán** дъл̀госрòчен плàн; **~ý úvěr**
 дъл̀госрòчен кр̀дит

dlouhohrajcí, -í, -í дъл̀госвїрещ: **~í gramofonová
 deska** дъл̀госвїреща грамофòнна
 плòча

dlouholetý, -á, -é 1. дъл̀гогодишен, много-
 годишен: **~é zkušenosti** дъл̀гогодишен опїт
 2. дъл̀госрòчен: **~ý plán** дъл̀госрòчен плàн

dlouhometrážn|í, -í, -í *филм.* пълнометр̀жен,
 дъл̀гометр̀жен

dlouhotrvající прод̀л̀жителен, дъл̀готр̀вен: **~í
 potlesk** прод̀л̀жителни аплодисм̀енти

dlouhý, -á, -é 1. дъл̀г (*пространствено*): **~é
 vlasy** дъл̀ги косї; **~é vlny** *техн.* дъл̀ги вълнї

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

♦ udělat ~ý nos (na někoho) напра̀вя
 (*дъл̀г*) нòс (*на някого*); **odejít s ~ým nosem**
 остàна с пр̀ст в устàта; **dělat něco na ~é
 lokte** протàкам, бàвя н̀що; **natáhl se jak ~ý
 tak široký** прòсна се, пл̀сна се в ця̀лата си
 дъл̀жина, в ця̀лия си р̀ст; **je širší než delší**
 кòл̀кото висòк, тòл̀кова и шїрòк 2. дъл̀г (*за
 вр̀ме*), прод̀л̀жителен: **~á léta** дъл̀ги годї-
 ни, м̀но̀го годїни; **na ~ou dobu** за дъл̀го

време, за продължителен срѝк; **~á samo-hláská** *език*. дълга гласна не обича много да приказва, но действа; **bez ~ých řečí** без много приказки, без излишни приказки; **mít ~ou chvíli** скучая, скучно ми е; **z ~é chvíle** от скука; **nejde tam, jak je rok ~ý** не сѝ вестява там по цяла година; **do nejdelší smrti** до края на живѝта, до грѝб; **má ~é vedení** *разг. експр.* бавно загрява

dlouze *нар.* дълго, продължително: **~ hvízdl** (тѝй) изсвѝри продължително; **vypravovat ~ a široce** разказвам надълго и нашироко

dluh, -u *м.* дълг; *прен.* морално задължение: **na ~** на кредит; **upadnout, zabřednout, zapadnout do ~ů** затъна, потъна в дългове; **nevyjít z ~ů** не мога да се отърва от дългове

♦ **po krk, po uši** до гъша съм затънал, потънал в дългове; **má ~ů jako kvítí** тъне в дългове

dluhopis, -u *м. фин.* облигация

dlužít, -ím *несв.* (*koti so; -*) 1. дължа, ймам да давам (*нещо на някого*): **~í mi 100 korun** дължи ми, йма да ми дава 100 крѝни; **kolik ~ím?** колко ви дължа? колко трябва да ви платя? 2. дължа: **~í mi vysvětlení** (тѝй) ми дължи обяснение

dlužít se, -ím se, dlužít si, -ím si *несв.* (*co*) 1. взѝмам на заѝем (пари): **~it se ve spořitelně** взѝмам заѝем от спестѝвна каса 2. взѝмам на заѝем, заѝемам (*нещо*): **~it si knihy** заѝемам книги

dlužní, -í, -í кѝйто се отнася до облигация: **~í úpis** парично задължение, писмена декларация за задължение

dlužnic(e), -e *ж.* длъжница

dlužník, -a *м.* длъжник: **zůstávám vaším ~em** оставам ваш длъжник; аз съм ви задължен

dlužno *нар. книж.* необходимо е, трябва: **~ říci, že ...** необходимо е, трябва да се каже, че ...

dlužný, -á, -é, обикн. в именна форма **dluž[en]** 1. в съчет. **být ~en** дължа (пари), ймам да давам (пари): **je mi ~en mnoho peněz** тѝй ми дължи много пари; **být ~en za byt** дължа наем, ймам да платя за апартамент; **kolik, co jsem ~en?** колко дължа? колко трябва да платя?

♦ **mi lípsvashе** 2. обикн. **dluž[en]** *прен.* длъжен, задължен: **nikdy nezůstane ~en odpověď** никога не остава длъжен, винаги намира отговор 3. дължим, незаплатѝен: **~á částka** дължи ма сума

dmout, dmu *несв. книж. (co)* надѝвам (*нещо*) **dmout se, dmu se** *несв.* издѝвам се, надѝвам

се: **rozbouřené moře se dmulo** развълнѝваното морѝ се надѝгаше; **prsa se jim dmou pýchou** гърдите им се издѝват от гѝрдост **dmýchadl|o, dmychadl|o, -a** *ср.* духало **dmých|at, -ám** *несв.* дѝхам, вдѝхвам, раздѝхвам: **~at do ohně** раздѝхвам ѝгън

dmých|nout, -nu *св.* дѝхна

dn|a, -y *ж. мед.* подагра

dnes, разг. dneska *нар.* 1. днес: **~ ráno** тази сѝтрин, тая сѝтрин; сутринта, днес сутринта; **~ večer** тази вѝчер; вечерта; довѝчера; **~ v poledne** днес на обяд; **kolikátého je ~?** кой дата сме днес? каква дата сме днес? **pamatuji se na to jako ~** като сега си спѝмням; **~ a denně** всеки дѝн, ежедневнѝ, всекиднѝвнѝ; **~ týden, ~ rok** *разг.* тѝчно преди една сѝдмица, тѝчно преди една година

~, neodkládej na zítřek *пословица* не оставай днѝшната рѝбота за ѝтре; **~ mně, zítra tobě** *пословица* ако щастието се е усмихнало днес на мене, ѝтре може да се усмихне на тебе 2. понастоящем, сега, днес: **~ je to jiné** сега е друго

dneš|ek, -ka *м.* 1. днѝшний дѝн; днес: **do ~ka** до днес, до дѝн днѝшен: **ode ~ka za týden** (тѝчно) след една сѝдмица; **v noci na ~ek** тази нощ; миналата нощ; (днес) през нощта; **pro ~ek končíme** за днес свѝршваме; **na ~ek připadá výročí ...** днес се пада годишнината от ... 2. наше време, днѝшно време, наши дѝни, настоящият момент: **hrdinové ~ka** герѝи на нашето време; **od antiky po ~ek, do ~ka** от древността до днес, до наши дѝни, до дѝн днѝшен; **dívat se na něco očima ~ka** гледам на нещо от днѝшна гледна тѝчка

dneš|í, -í, -í 1. днѝшен: **~í večer** тази вѝчер, днѝшната вѝчер; **~í noviny** днѝшен вѝстник; **~ího dne** днес 2. сегашен, свѝрѝменен, днѝшен: **~í mládež** сегашна(та), свѝрѝменна(та) младеж; младежта днес; **~í společnost** съвременнѝ обществѝ ♦ **opřím?** *разг.* от стѝра коза яре съм! да не съм вѝчерашен? **nejsem ~í** не съм вѝчерашен, не съм пораснал за един дѝн

dmout, dmu, -a, -za *ср.* дѝно прѝн(а); **dívat se džbánkům, sklenicím na ~o** пияница съм; кѝркам; падам си по чашката; **je na ~ě a)** тѝй/тя е на края на силите си б) разорѝ се, разорѝн(а) е в) провали се; **řemeslo má zlaté ~o** *поговорка* кѝйто йма занаят, без пари не ѝ останал

do I *нескл. ср. муз.* до (*нота*)

do II *предлог с род.* 1. в, за, на, към, по, до (*за посока, за цел*): **jít do města** отѝвам в град;

jít do školy a) отивам на училище **б)** отивам в училището; **jet do Prahy** отивам в Прага, заминавам за Прага; **strčit do kapsy** пълна, мушна в джоба; **přiložit do kamen** добавя гориво в пещка; **dívat se někomu do očí** гледам някого в очите; **vžít se do role** вживя се, вляза в роля; **zamilovaný do dívky** влюбен в момиче; **upadnout do bídy** изпадна в нищета; **padnout do mdlob** изпадна в безсъзнание; **úvod do literatury** úvod в литературата; **vlak do Brna** vlak за Бърно; **jít do práce** отивам на работа; **sednout si do chládku** седна на сянка; **vběhnout do cesty** изпреча се на пътя; **růst do výšky** раста на височина; **skok do dálky, do výšky** скок на височина, на дължина; **šeptat do ucha** шепна на ухото; **okna vedou do ulice** прозорците гледат към улицата; **stoupat do schodů** изкачвам се по стълби(те); **přivést (někoho) do rozpaků**

◆у(и)с(о)

з(а)п(р)а(в)я

на заден план; **skákat někomu do řeči** пресичам, прекъсвам някого (като говори); **bručet si do vousů** мърморя си под нос(а); **vzít si něco do hlavy** набия си нещо в главата, втъпля си нещо; **jde do tuhého** работата става сериозна; играта загрубява; положението става напечено; **nahnat někoho do úzkých** натикам някого в миша дупка; поставя някого натясно; **mluvit do někoho (půl hodiny)** приказвам, говоря на някого (половин час); **mluvit do větru** говоря на вятър; **hrom do toho!** гръм и мълния! дявол да го вземе! **jak se do lesa volá, tak se z něho ozývá** пословица каквото повикало – такъва се обадило **2.** за, в, на (за цел, за предназначение): **šaty do práce** работно облекло; **plášť do deště** мушамá за дъжд; **lístek, vstupenka do divadla** билет за театър; **dát zboží do prodeje** пусна стока за продажба, в продажба; **schovat do zásoby** остава за запас, в запас; **dát knihu do tisku** предам книга за печат; **dát do úschovy** дам на съхранение; **chodit do práce** ходя на работа; работя **3.** до, в; в разстояние на (за предел): **svléknout se do pasu, do půl těla** съблека се до кръста; **pracovat od rána do večera, od tmy do tmy** работя от сутрин до вечер, работя от тъмно до тъмно; **počítat do sta** броя до сто; ~ **roka a do dne** точно след една година; ~ **týdne se uzdravil** той оздравя в разстояние на една седмица; **dvakrát do týdne** два пъти седмично; ~ **jaké míry?** до каква степен? в каква степен? **opálený do**

л(а)в(а)

růžova хубаво се насия; **zpít se do nemoty**

напия се до смърт; **do třetice všeho dobrého (i zlého)** поговорка третия път може и да успееш, да имаш късмет **4.** в съчет. **co do předlog s rod.** що се отнася до; по отношение на; колкото до; що се касае до: **co do velikosti** на големинà; **to dítě je celá matka (co) do podoby i do povahy** детето се е метнало на майка си; **to něco do sebe** в това има нещо интересно, нещо хубаво; **co je ti do toho?** каквò те засяга? **co je mi do tebe?** не сè интересувам от теб **5.** на, по (за резултат от действие): **stočený do klubička** свит на къльбò; **seřadte se do dvojstupu!** стрòйте се по двàма! **6.** за начало на действие често в съчет. **dát se, dostat se do (něčeho)** запòчна да правя (нèщо); **dát se do jídla** запòчна да ям; **dát se do smíchu** разсмèя се, запòчна да се смèя; **dostat se do varu** запòчна да кипя, кипна *и прен.*; **neví, jak do toho** не знàе откъдè да запòчне **7.** до (за желание или нежелание за нецò): **není mi do smíchu, do žertu** не ми è до смèх, не ми è до шегà; **je mi do pláče** плаче ми се **dobla, -у ж.** **1.** врème (в изрази за врème): **první ~u** на първо врème; **jednu ~u** (по) еднò врème; извèстно врème; някога; **od té ~y, co ...** откàкто ...; откогàто ...; **do té ~y, až ...** дотòгàва, докогàто ...; **tou ~ou** през товà врème, по товà врème; **po celou tu ~u** през цялото врème

2. с ~ou вървя в крак с врèмето; **бýt, stát na výši ~y** на нивòто, на висотàта на съврèменните изисквания сьм; **to je ~a, co jsem tě neviděl!** *експр.* от стò годìни не сьм те виждал! **2.** врème, период: **pracovní ~a** работно врème; **poválečná ~a** следвоèнен период; **čekatelská ~a** стаж; стажàнтски период; ~ **ledová геол.** лèдников период; **inkubační ~a мед.** инкубационен период; **oběžná ~a астр.** период на обикòлка; **expoziční ~a фот.** експозиция; ~ **a trvání** времетраене **3.** *истор.* èра, епòха, век, врème: ~ **a kamenná, bronzová** кàменна èра, брòнзова èра; **osvícenská ~a** епòха на Просвещèнието **4.** врème, сезòн: **roční ~y** годишни временà; сезòни; ~ **a žní** (врème за) жьтва **5.** срок, период: **promlčecí ~a срòк,** период на давност

d'oblat, -ám/-u нескв. **1.** кьлвà, зòбам: **kuřata ~ou jáhly** пилетата кьлвàт просò **2.** *и d'oblat se (v čet) експр.* чòпля, човьркам (нецò): ~ **at se v jídle** чòпля, човьркам ядене

doběh, -u м. **1.** спорт. финал, фьиниш **2.** техн. свòбòдно, нефорсьрано спьране (на машина) **3.** авиац. прòбег, пòлет

doběhnout, -nu св. 1. (кат) дотичам, пристигна с бягане (някъде): ~**nout do cíle** дотичам, стигна до целта 2. (со) спорт. пробягам (нещо): ~**nout zbývající část trati** пробягам останалата част от трасето 3. спрã, свърша: **stroj ~l** машината (свободно) спрã 4. прен. изтекã: **lhůta ~la** срõкът изтече 5. (кохо, со) догõня, достигна, настигна (някого, нещо): ~**l ho na rohu ulice** тõй го настигна на ъгъла на улицата 6. (кат; про кохо, про со) разг. изтичам (някъде; за някого, за нещо): ~**nu k lékaři** ще изтичам до лекаря; ~**nu pro lékaře** ще изтичам за лекар; ~**nu si pro cigarety** ще отскõча, ще изтичам за цигãри, да си купя цигãри 7. (кохо) разг. експр. излџжа, изигрã, мётна (някого): **ten mě ~l** тõй ме изигрã

dobíhat, -ám нескл. 1. (кат) дотичвам, пристигам с бягане (някъде): ~**ají poslední** дотичват последни(те) 2. (со) пробягвам (нещо): ~**á poslední úsek** пробягва последната отсечка 3. спирам, свършвам: **setrvačnick ~á** маховикът спира 4. прен. изтичам: **rok ~á** годината изтича 5. (кохо, со) догõнвам, достигам, настигам (някого, нещо) 6. (кохо) разг. експр. изигрãвам, излџгвам, разг. премятам (някого): ~**ají jeden druhého** те се ментят помеждõ си

dobíjet, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескл. 1. (кохо, со) доубивам, довършвам (някого, нещо): ~**et raněné zvíře** доубивам ранено живõтно 2. престãва да бия (за часовник) 3. электр. дозареждам (акумулатор и под.)

dobírat, -ám, нескл. (со) 1. изразхõдвам (остатък от нещо): ~**at zásoby** изразхõдвам последните запãси 2. вземам, получавам (остатък от нещо): ~**at plat** получавам остатък от заплата

dobírat se, -ám se нескл. 1. (чеho) добирам се, достигам (до нещо): ~**at se pravdy** добирам се до истината 2. (к чету) вниквам, прониквам (в нещо): ~**at se k jádru věci** прониквам, вниквам в същността на нещата

dobírat si, -ám si нескл. (кохо) закачам се (с някого), вземам на подбив (някого)

dobírk|a, -y ж. 1. пощ. наложен платџж: **poslat na ~u, poslat ~ou** изпратя с наложен платџж; **dostat ~u** получа прãтка с наложен платџж 2. остатък от пари (от заплата и под.) за вземане, за получãване

dobít, -biji/разг. -biju св. 1. престãна да бия: **srdce ~bilo** сърцето престãна да бие 2. (кохо, со) пребия до смърт, доубия, довърша

(някого): ~**bít zvíře** доубия живõтно 3. експр. дозаредя (акумулатор и под.)

dobnout, -nu св. 1. клџвна, зõбна 2. (до чеho) експр. чõпна, почõпля (ядене)

dobově нар. актуãлно, съврёменно; в духã на врёмето: ~**přizpůsobit** съобразя, приспособя в духã на врёмето; ~**podmíněný** обусловен от характера на врёмето, на епõхата

dobov|ý, -á, -é 1. актуãлен, съврёменен; кõйто е в духã на врёмето: ~**é požadavky** изисквания на врёмето 2. характерен (за дадена епоха): ~**á móda** мõда, характерна за дадено време

dobr|á I, -é ж. учил. добър (оценка): **velmi ~á** мнõго добър; мнõго добра оценка

dobr|á II, dobře част. добре, хубаво (за съгласие): **no, ~á!** è, добрè! è, хубаво!

dobrácky нар. добродушно, добросърдечно **dobráck|ý, -á, -é** добродушен, добросърдечен **dobráctv|í, -í** ср. добродушие, добросърдечност

do|brat, -beru св. (со) 1. дооберã, досъберã (нещо); (до)изразхõдвам, изразхõдвам (това, което е останало): ~**brat mouku** дооберã, (до)изразхõдвам брашно 2. дозема (нещо), взема остатък (от нещо): ~**brat plat** получа, взема остатък от заплата

do|brat se, -beru se св. 1. (к чету) вникна, проникна (в нещо); доберã се (до нещо): ~**brat se k jádru věci** проникна, вникна в същността на нещата, доберã се до същността на нещата 2. (чеho) достигна (до нещо): ~**brat se pravdy** достигна до истината, проумèа истината 3. (кат) стигна, достигна, доберã се (до някъде): ~**brat se stěží domů** дотџтря се, домъкна се, едвам се домъкна (до) вкџщи

dobr|é, -ého ср. добрõ: **obrat k ~ému** обрат към

нещõ б) създам настроение с духовитост и под.; **v/po ~ém** с добрõ, по добрõму; **když to nejde po ~ém, půjde to po zlém** поговорка като не щеш мира, нã ти секира

dobr|o, -a ср. 1. добрõ: **konat ~o** върша добрõ 2. блага: **obecné ~o** обществено, õбщо блага 3. в съчет. **mít k ~u** търг. ймам да вземам: **připsat k ~u (někomu)** задџлжã смётката си (към някого), пийша нещõ в актив (на някого)

dobročinnost, -i ж. благотворителност: ~**i se meze nekladou** помощи, дарения се приемат без ограничения

dobročinn|ý, -á, -é благотворителен

dobrodin|ec, -ce м. благодетел, благотворител

dobrodin|í, -í *sr. книж. остар.* благодеяние; добро дело; правене на добро: **dočkat se nevděku za své ~í** дочакам неблагодарност за сводите добри дела; **smrt byla pro něj ~ím** смъртта беше за него избавление

dobrodruh, -a *m.* авантюрист

dobrodružk|a, -y *ж.* авантюристка

dobrodružn|ý, -á, -é **1.** авантюристичен: **~á povaha** авантюристичен характер **2.** приключенски: **~á četba** приключенско четиво
dobrodružstv|í, -í *sr.* авантюра, приключение: **válečné ~í** военна авантюра; **milostná ~í** любовни похождения, любовни авантюри; **pouštět se do ~í** впускам се в авантюра, в приключение; **touha po cestování a ~í** страст към пътешествия и приключения

dobrodušn|ý, -á, -é *книж.* добродушен, добросърдечен, благодарен

dobromyslně *нар.* добродушно, добряшки, благодарно

dobromysl|ný, -á, -é добродушен, добряшки, благодарен

dobropis, -u *m. търг. фин.* **1.** записване в кредит; задължаване по сметка **2.** актив

dobrosrdečně *нар.* добросърдечно, добродушно, благодарно, искрено

dobrosrdečn|ý, -á, -é добросърдечен, добродушен, благодарен, добър, искрен

dobrot|a, -y *ж.* **1.** добротата, добрина: **příslowecná ~a** пословична добротата; **výchova šla jen po**

to pytel ~y, on je učiněná ~a той е олицетворение на доброто; **dělat, sekat ~u** държа се добре; мирувам; **v tom manželství to nedělá ~u** този брак не върви; в този брак нещо скърца; **kamna nám nedělají ~u** печката ни прави номера; **oči mi nedělají ~u** не съм добре с очите **2. експр.** лакомство, вкусотия, нещо вкусно: **pečené sele, to je ~a!** печено прасенце, ах, каква вкусотия

dobrotisko, -a *sr. експр.* голям добряк (за мъж и за жена)

dobrotivě *нар.* **1.** добросърдечно, добродушно, благодарно, благо, любезно **2. остар.** благочестиво

dobrotiv|ý, -á, -é **1.** добросърдечен, добродушен, благодарен, добър, благ, любезен: **~ý spánek** благотворен сън **2. остар.** благочестив

dobrovolně *нар.* доброволно; без принуда; по собствено желание

dobrovolnick|ý, -á, -é доброволчески: **~ý oddíl** доброволчески отряд

dobrovolník, -a *m.* доброволец

dobrovoln|ý, -á, -é доброволен: **~ý příspěvek** доброволна помощ, доброволна вноска; **~á smrt** самоубийство

dobrozdán|í, -í *sr.* мнение, заключение на специалист; експертиза: **~í o vědecké práci** заключение за научен труд; **lékařské ~í** медицинска експертиза

dobr|ý, -á, -é **1.** добър, хубав: **~ý člověk** добър човек; **~ý odborník** добър специалист; **~ý skutek** добро дело, добра постъпка; **~ý nápad** добра, хубава идея; добро хрумване; **~á hudba** хубава музика; **~é zaměstnání** добра, хубава работа, служба; **velmi ~ý prospěch** *учил.* много добър успех; **~ý vodič tepla** *физ.* добър проводник на топлината; **to je ~ý přítel** това е добър приятел

imam čista svěst; mít ~ou pověst имам добра репутация; добро име; **jeho jméno má ~ý zvuk** той се ползва с добро име; **má pro každého ~é slovo** за всеки(го) намъра добра, блага дума; **dát, ztratit ~é slovo (za/pro někoho)** кажа добра дума (за някого); **on je jeho ~ý duch** той е добрият му гений; **je jako ~á hodina** благ, кратък човек е; **mít ~ý nos** имам (добър) нюх; **píchá, pálí ho ~é bydlo** *поговорка* намърил (е), та се (е) забравил; така се е оял, че не знае вече какво йска **2.** добър, доброкъчествен, вкусен, хубав: **chléb z ~é mouky** хляб от доброкъчествено брашно; **šaty z ~é látky** дреха от доброкъчествен, от хубав плат; **~é jídlo** хубаво, вкусно ядене; **odvést, dát ~ou práci** свърша добра, качествена работа; **~é zdání** *юрид.* мнение, заключение на специалист; експертиза **3. (komu, pro koho, k čemu, na co)** добър, полъзен, изгоден, достатъчен, подходящ (за някого, за нещо): **je mu každá koruna ~á** за него всяка корона е добре дошла; **má pomoc bude k něčemu ~á** помощта ми все ще свърши някаква работа, помощта ми няма да е напразна; **ty šaty jsou pro mně docela ~é** като за мене роклята, дрехата е съвсем добра; **ty boty jsou ještě docela ~é** тези обувки още могат да се носят; **já jsem vám ~ý jen k práci** вие ме използвате само зряло съвет е излишен; **z nouze Franta ~ý** *поговорка* като няма риба, и ракът е риба **4.** добър, приятен, благоприятен: **~é znamení** добър, благоприятен знак; **~ý vítr** благоприятен вятър; **~ý konec** добър, благополучен край, завършек; **co nesete ~ého?** какви добри

всли(н)доло! ♦ **živ-ěti-sněm**

живѣя в добрѣ разбирателство, в добри отноше́ния съм (с някого); **udělat si ~é oko (u něko-ho) a** заслужа благоволенieto (на някого) **б)** подмажа се (на някого); **dělat něco z ~é vůle** правя не́що доброволно, по собствено желание **6.** в поздраву и пожелания: **~ý den!** добър ден! **~ou noc!** ле́ка но́щ! **~é chutnání!** добър апетит! наздраве! **5.** за усилване в съчет. със същ. за количество: **byl tam ~é půl hodiny** беше там не по-малко от половин час, повече от половин час; **byl to ~ý kus cesty** доста път беше това; **je to ~ý šedesátník** той е на повече, на не по-малко от шейсет години

dobře I нар. 1. добрѣ, хубаво: **~ jednat, pracovat, se učit** постъпвам, работя, уча се добрѣ; **myslí to s ním ~** желае му добротото, има добрѣ отношение към него; **šaty ~ padnou** дрехите му паднат ♦ **námě- добрѣ съм; měj se ~!** всичко хубаво! бѣди здрав! *остар.* останй със здраве! **není mi ~** не съм добрѣ, не ми е добрѣ, лошо ми е; **to mi dělá ~ a** това ми влияе добрѣ **б)** това ми доставя удоволствие; **jsem na tom ~** добрѣ съм (материално); **jsem u něho ~ zapsán** той има добрѣ мнѣние за мѣн, той е благоразположен към мѣн; **čert mi nedal ~ dělat** дяволът ме накара; **zkrátka a ~** накратно казано; с две думи; **všude ~, doma nejlépe/nejlíp** поговорка у дома си е най-хубаво, най-добрѣ **2.** за усилване в съчет. с изрази за количество: най-малко, не по-малко, повече от, понѣ: **pracuje tu už ~ dvacet let** той работи тук най-малко, не по-малко от два̀йсет години; **je to ~ půl hodiny, co odešel** той си отиде преди повече от половин час, преди не по-малко от половин час **3.** добрѣ, хубаво (за съгласие): **tak ~!** е, добрѣ! е, хубаво! ~, **máš pravdu!** добрѣ, имаш право!

dobře II вж. dobrá II

dobud|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) достроя, доизградя (нещо): **~ovat přehradu** достроя, доизградя язовир; довърша строеж на язовир

dobytče, -te ср. добиче, говѣдо

dobytč|í, -í, -í говѣжди; който се отнася до добиче, говѣдо, добитък: **~í mor** мор по добитъка; **~í trh** говѣжди пазар

dobyt|ek, -ka м. 1. събир. добитък: **hovězí ~ek** ѓдър рогат добитък; **vepřový ~ek** свинѣ; **tažný ~ek** впрегатен добитък; **chov ~ka** скотовѣдство, животновѣдство **2.** грубо

говѣдо: **ty ~ku jeden!** ругатня говѣдо такава! говѣдо с говѣдо! говѣдо не́дно!

doby|tka|č|í, -í ср. скотовѣдство, животновѣдство
вам, превзѣма, завзѣма, покоря (нещо): **~být něco útokem, ztečí** превзѣма, завзѣма, завоювам, завладѣя (нещо) с атака **2.** и **~být si (čeho)** постигна, покоря, спечѣля (нещо): **~být úspěchu** постигна успех; **~být si něčího srdce** спечѣля, покоря нечие сърце **3.** (со) добия, изкопая, извадя (нещо): **~být uhlí** добия въглища; **~být brambory** извадя картѣфи **4.** (со з кохо) изтрѣгна (нещо от някого): **~být z někoho přiznání** изтрѣгна признание от някого; **~být pohledávku** юрид. събера дълг, събера взѣмане

dobytkářstv|í, -í ср. скотовѣдство, животновѣдство

dobytn|ý, -á, -é 1. превзѣмаем: **~ý hrad** превзѣмаема крѣпост **2.** юрид. събираем: **~á pohledávka** събираем дълг, събираемо взѣмане **dobyvačn|ý, -á, -é** завоевателен, агресивен: **~á válka** завоевателна, агресивна война

dobyt|el, -e м. завоевател, покорител: **~é kosmu** покорители на космоса

dobýv|mač|ít, -ám св. **о**впявам превзѣмам, завзѣмам, покорявам (нещо): **~at města/město** превзѣмам град **2.** и **dobýv|at si (čeho)** постигам, печѣля, покорявам (нещо): **~at si uznání** постигам, печѣля признание; **~at si srdcí** печѣля сърца **3.** (со) добивам, изкопавам, изваждам (нещо): **~at uhlí, rudu, zlato** добивам въглища, рѣда, злато; **~at brambory** вадя картѣфи **4.** (со з кохо) изтрѣгвам (от някого нещо): **~at z někoho přiznání** изтрѣгвам признание от някого; **~at pohledávku** юрид. събирам дълг, събирам взѣмане

dobýv|at se, -ám se неск. (kam, odkud kudy) про-никвам (някъде); опитвам се да вляза (някъде) (обикн. с взлом): **~at se do bytu** опитвам се, старая се, йскам да вляза, да проникна в жилище (по нѐпозволен начин)

docela нар. 1. напълно, съвсѣм, изцяло, съвършено: **voda se ~ vypařila** водата съвсѣм се изпари; **~ nic** съвсѣм нищо **2.** да́же, дори: **zapíral a ~ tvrdil, že ...** той отричаше и да́же твърдѣше, че ...

docen|it, -ím св. (koho, co) оценя (някого, нещо) **docen|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со)** оценявам (нещо)

docent, -a м. доцент

docentk|a, -u ж. доцентка, жена-доцент

docentura [-tu/tú-], -у ж. доцентура: **dosáhnout** ~у полъча доцентура, стана доцент
docil|it, -ím св. (čeho) книж. постигна, достигна (нещо): **~il rychlého vítězství** постигна бърза победа
docil|ovat, -uji/разг. **-uju** нескв. (čeho) книж. постигам, достигам (нещо): **vždy ~uje svého** винаги постига своето
dočasně нар. временно: **~ nepřítomný** временно отсъстващ
dočasný, -á, -é временен, преходен: **~á pracovní neschopnost** временна нетрудоспособност
dočíst, -čtu св. (co) дочета (нещо): **~číst knihu** дочета книга
dočíst se, -čtu se св. (o kom, o čem; čeho) прочета, узная (за някого, за нещо) (чрез четене): **kde se o tom ~čel?** къде го е прочел? откъде го е научил?
dočista нар. съвсѐм, съвършѐно, напълно: **~ jsem na to zapomněl** съвсѐм забравих за това; съвсѐм съм забравил за това
dočit|at, -ám нескв. (co) дочытам (нещо); довършвам четене (на нещо): **~ám dopis** дочытам писмо
dočit|at se, -ám se нескв. (o kom, o čem; čeho) прочытам; научавам (за някого, за нещо) (чрез четене)
dočk|at (se), -ám se св. (-; koho, čeho) дочакам, доживѐя: **ten se jara ne~á** (той) няма да доживѐе до пролетта; **~al se vysokého věku** (той) доживѐя до дълбока старост; **nemůže se ~at léta** с нетърпение чака лятото; **ne~al se vděku** той не можѐ да дочака благодарност
 ♦ **~čivost** нар. търпѐние му е майката; с търпѐние всичко се постига
dozac|í -í, -í търг. в съчет. **~í list** квитанция за доставка; товарителница; **~í lhůta** срок за доставяне, за доставка; **~í smlouva** дѐговор за доставка
dod|at, -ám св. **1.** (co) добавя, допълня, придам, додам, приложѐ (нещо): **~at pětikorunu do stokoruny** добавя пет крѐни, за да се закрѐглят стѐ; **~at potvrzení k žádosti** приложѐ удостоверение към молба **2.** добавя, додам; кажа в добавка: **co k tomu ~áte?** каквѐ ще добавите? каквѐ ще допълните? **3.** (co; komu co) доставя (нещо на някого): **~at zboží** доставя стока, пу̀сна стока в продажба; **~at zásilku** доставя прѐтка **4.** (komu čeho, co) придам, дам: **~at krásy (něčemu)** придам красота (на нѐщо); **~at váhy (něčemu)** придам тежест (на нѐщо); **~at někomu útechy** утѐша

(ня̀кого); **~atsiodvaly** съберѐ смѐlost **to mu ~alo** това го довърши, това го съсипа, това го унищожи
dodatečně нар. **1.** допълнително, добавъчно: **~ schválit** одобря допълнително **2.** впоследствие: **~ jsem se dověděl, že ...** впоследствие узнах, научих, че ...
dodatečn|ý, -á, -é допълнителен, добавъчен: **~ý výklad** допълнително обяснение
dodat|ek, -ku м. добавка, допълнение, припѐтка: **~kem** в допълнение; **~ky (ke) slovníku** припѐтка, допълнение към рѐчник
dodáv|at, -ám нескв. **1.** (co) добавям, допълвам, припѐрям, придавам, додавам, прилагам (нещо): **~at na stokorunu** добавям, за да се закрѐглят стѐ крѐни **2.** (komu co) доставям (нещо на ня̀кого): **~at zboží** доставям стока **3.** (komu čeho, komu co) придавам (нещо на ня̀кого): **~at síly a odvahy** придавам сила и смѐlost
dodavatel, -e м. доставчик, снабдител
dodavatelsk|ý, -á, -é който се отна̀ся до доставки, до доставяне: **~á firma, ~ý podnik** фирма-доставчик, предприятие-доставчик
dodáv|ka, -y ж. **1.** доставяне, доставка, снабдяване, подаване: **omezit ~u plynu, elektrického proudu** огранича подаването на газ, на електроенѐргия, на електричество **2.** доставка, наряд, контингент: **státní ~y** държавни доставки; **plnění dodávek mléka, obilí** изпълнение на доставки от мля̀ко, от зърнени храни **3.** разг. камионѐтка, пика̀п (мал̀к товарен автомобил)
dodáv|kov|ý, -á, -é който се отна̀ся до доставки, до доставяне: **~ý plán** план за доставки; **~é auto** камионѐтка, пика̀п (мал̀к товарен автомобил)
dodě|l|at, -ám св. **1.** (co) довърша, дорабѐтя, свѐрша (нещо): **přijdu, až všechno ~ám** ще дѐйда, слѐд като си свѐрша работата **2.** (koho) разг. експр. довърша, свѐрша, уморя (ня̀кого); взѐма здравето (на ня̀кого): **ty schody mě ~aly** тѐзи стѐлби ме довършиха; тѐзи стѐлби ми взѐха здравето **3.** умра̀, издѐхна, свѐрша: **pes ~al** кѐчето умря̀, свѐрши, издѐхна
dodě|láv|at, -ám нескв. **1.** (co) дорабѐтвам, довършвам, свѐршвам (нещо) **2.** (koho) разг. експр. довършвам, свѐршвам, уморявам (ня̀кого); взѐмам здравето (на ня̀кого) **3.** умирам, издѐхвам, свѐршвам
dodnes, по-рядко dodneška, do dneška до днѐс; досегѐ, до днѐшно врѐме: **~ vzpomínám** спѐмням си до днѐс

dodrž|et, -ím св. (со) удържǎ, спǎзя (нещо): **~et slib** спǎзя обеща̀ние, удържǎ обеща̀ние; **~et slovo** удържǎ на дǘмата си; **~et lhǘtu** спǎзя срок

dodrž|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) удържам, спǎзвам (нещо): **~ovat pǘsně stanovený čas** спǎзвам то̀чно определѐно врѐме; **~ovat pǘdpisy** спǎзвам нарѐдби

dogla, -y ж. дог (порода кучета)

dogma, -tu ср. филос. рел. до̀гма: **církevní ~ata** църковни до̀гми; **boj proti ~atům ve vědě** борба против до̀гмите в нау̀ката

dogmatick|ý [-tu-] ж. до̀гматически, до̀гматично

dogmatick|ý [-tu-] ж. до̀гматически, до̀гматичен: **~ý způsob myšlení** до̀гматичен начин на мислене

dogmaticčnost [-tu-], **-í** ж. до̀гматичност, до̀гматизъм

dogmatik [-tu-], **-a** м. до̀гматик

dogmatizm|us [-tu-], **dogmatismus** [-tuizm-], **-u** м. до̀гматизъм: **strnulý ~us** закостенял до̀гматизъм

dohad, -u м. 1. до̀гадка, предполо̀жение: **to jsou pouhé ~y** това са са̀мо предполо̀жения 2. спор, кавга, сва̀да: **zbytečné ~y** излишни споро̀ве

dohadován|í, -í ср. спор, споро̀не, сва̀да, препирня; разг. пазарѐне, пазарлѝк: **po dlouhém ~í** след дълги споро̀ве, след дълги препирни

dohad|ovat se, -uji/se разг. **-uju se** неск. 1. (čeho) до̀гаждам се, досѐщам се, изка̀звам предполо̀жение (за нещо): **~ovat se pravě příčiny** досѐщам се за истинската причина 2. (s kým; s kým o čem; oč; -) препирам се, споро̀ (с някого за нещо) 3. (s kým; s kým o čem; oč) пазаря се (с някого за нещо): **~ovat se o cenách** пазаря се за цени

dohán|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í 1. (koho, co) до̀гонвам, достига̀м, настига̀м (някого, нещо): **~ět vlak na poslední chvíli** в последния мо̀мент успя̀вам да хва̀на вла̀к 2. (co) навǎксвам (нещо): **má v učení hodně co ~ět** мно̀го нещо има да навǎксва в учѐнието; **~ět zpoždění** навǎксвам закъ̀снение, изоста̀ване 3. (koho) го̀ня, дока̀рвам с го̀нене (някого): **~ět dobytek do ohrady** вка̀рвам, дока̀рвам (с го̀нене) до̀битѝк в загра̀ждение 4. (koho k čemu) до̀вжда̀м, дока̀рвам (някого до нещо): **bolest ho ~ěla k zoufalství** бо̀лката го до̀вжда̀ше, дока̀рваше до отчая̀ние

dohasín|at, -ám неск. 1. до̀гаря̀м; престǎвам да горя̀; уга̀свам 2. прен. умирам

dohas|nout, -nu св. 1. до̀горя̀; престǎна да горя̀; уга̀сна 2. прен. умра̀

dohazovač, -e м. 1. свато̀вник, сват (посредник за женитба) 2. комиссионѝр, посредник

dohazovačk|a, -y ж. 1. свǎха, свато̀вница (посредница за женитба) 2. комиссионѝрка, посредница

dohaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (komu koho) свато̀свам (някого); посреднича (на някого) за женитба: **~ovat děvčatům ženichy** свато̀свам момичета 2. (komu co) посреднича (на някого за нещо): **~ovat práci** спомǎгам, посреднича за намѝране на ра̀бота

dohled, -u м. 1. зритель̀но полѐ, обсѐг на зрѝние:

být v ~u, být na ~ на̀близо сѝм, в зритель̀но полѐ сѝм; **zmizet, ztratit se z ~u** изгубя се от по̀глед, изчѝзна от зритель̀ното поле 2. (nad kým, nad čím) надзо̀р, контро̀л (над някого, над нещо): **mít ~ (nad něčím)** упражня̀вам контро̀л (над нѐщо); следя̀ (за нѐщо); **být pod ~em** намирам се под надзо̀р, под контро̀л; **nechat bez ~u** оста̀вя без надзо̀р

dohléd|nout, -nu, разг. dohlíd|nout, -nu св.

1. (kam) стѝгна с по̀глед (доня̀къде): **kam oko ~ne** до̀където по̀глед стѝга 2. (na koho, na co; kam) упражня̀ надзо̀р, контро̀л (над някого, над нещо); наглѐдам (някого, нещо): **~nout na děti** наглѐдам деца̀

dohlédn|ý, -á, -é скоро̀шен, бли́зък: **v ~é době** в бли́зко врѐме

dohlíž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (na koho, na co) надзира̀вам, наглѐждам (някого, нещо)

dohlížitel, -e м. надзира̀тел

dohmát|nout, -nu св. (kam) до̀косна (нещо); до̀стѝгна с ръ̀ка (до нещо, до ня̀къде): **~ne až na strop** то̀й мо̀же да до̀косне тавана̀, да стѝгне с ръ̀ка (до) тавана̀

dohmát|nout se, -nu se св. (čeho) експр. до̀бера̀ се (до нещо): **~nout se pravě příčiny** до̀бера̀ се до истинската причина

do|hnat, -ženu св. 1. (koho, co) настига̀на, до̀стѝгна, до̀гоня̀ (някого, нещо): **~hnal přítele na rohu** то̀й настига̀на прия̀теля си на љ̀гъла; **~hnat a předehnat nejvyšší státy** до̀стѝгна и надмѝна най-развѝтите страни 2. (co) навǎксам (нещо): **~hnat zpoždění** навǎксам закъ̀снение, изоста̀ване; **~hnat zmeškanou práci** навǎксам изоста̀нала ра̀бота 3. (koho, co kam) дока̀рам, зака̀рам (някого, нещо ня̀къде): **~hnat husy domů** дока̀рам гѝските вкѝщи 4. (koho kam) до̀веда̀, дока̀рам (някого до нещо): **~hnat k sebevraždě (někoho)** дока̀рам до самоубѝйство (някого)

dohod|a, -y ж. 1. спора̀зумѐние, сѝглашѐние,

съгласие: **řešit věc po ~ě, v ~ě se všemi** решавам въпрос по споразумение с всички
2. договор, спогодба: **kulturní, hospodářská, obchodní ~a** културна, икономическа, търговска спогодба; **uzavřít ~u** сключоха договор; **zrušit ~u** анулираха договор; **mnichovská ~a** Мюнхенското съглашение **3.** истор. **Dohod|a, -y** Антанта: **Malá ~a** Малката антанта
dohod|it, -ím св. **1.** (со, čím kam) хвърля, мётна (нещо до някъде): **~it kamenem na druhý břeh** хвърля камък на другия бряг
2. (коти кому) сватосвам (някого с някого): **~it dívce ženicha** сватосвам момиче **3.** (коти со) посредничка (на някого за нещо): **~it prodej, koupí** посредничка при продажба, при покупка
dohod|nout, -nu св. (со) уговоря (нещо); споразумя се (за нещо): **~li změnu stanov** споразумяха се за изменение на устава; **bylo ~nuto, že ...** беше решено, че ...; реши се, че...
dohod|nout se, -nu se св. (s kým; s kým o čem, na čem, v čem) споразумя се, постигна споразумение (с някого за нещо): **~nout se na společném postupu** постигна споразумение за общи действия
dohola нар. **1.** до голо: **ostříhat vlasy ~** острижа коса нула нумер **2.** съвсём, изцяло
dohon|it, -ím св. **1.** (коho, со) догоня, настъгна, достигна (някого, нещо): **~it tramvaj na stanici** успя да хвана трамвай на спирката **2.** (со) наваксам (нещо): **~it ztracený čas** наваксам изгубено време
dohoř|et, -ím св. догоря; изгоря напълно; престана да горя: **uhlí ~elo** въглищата догоряха, изгоряха
dohotov|it, -ím св. (со) довърша, доизготвя, донявя (нещо)
dohotov|ovat, -uji/разг. -uju не св. (со) довършвам, доизготвям, допращам (нещо)
dohovor, -u м. договоряне; устно споразумение: **řešit spor ~em** разреша спор чрез договоряне, по споразумение
dohovoř|it, -ím св. **1.** доизкажа се, изкажа се; приключи разговор; престана да говори: **~ili jsme, můžete telefonovat** свършихме разговора, сегга вече може да се обадите, да телефонирате **2.** (со s kým) уговоря (нещо с някого), споразумя се (с някого за нещо): **~it (si) schůzku s přáteli** уговоря среща с приятели
dohovoř|it se, -ím se св. **1.** (s kým; o čem s kým)

договора се, споразумя се, уговоря се (с някого за нещо) **2.** (s kým jak) разбера се (с някого никак): **~it se s cizincem německy** разбера се с чужденец на немски
dohovoř|ovat, -uji/разг. -uju не св. (со s kým) уговарям (нещо с някого), споразумявам се (с някого за нещо)
dohovoř|ovat se, -uji/se разг. **-uju se** не св. **1.** (s kým; o čem s kým) договарям се, споразумявам се, уговарям се (с някого за нещо) **2.** (s kým jak) разбирам се, обяснявам се (с някого никак)
dohr|a, -y ж. **1.** театр. епизод **2.** муз. финал **3.** финал, епизод, последиствие: **ten spor bude mít soudní ~u** този спор ще има съдебни последиствия; този спор ще завърши в съда
do|hrát, -hrají/разг. -hrají св. **1.** (со) доигра, доизигра; престана да игра (нещо), завърша игра: **~hrát šachovou partii** доигра партия (на) шах; **~hrát svou roli, svou úlohu** изигра ролята си и прен. **2.** (со) досвиря, доизсвиря (нещо); завърша свирене; престана да свиря (нещо): **orchestr ~hrál** оркестра
do|hrát, -hrají/разг. -hrají св. **1.** доигравам; преставам да играя **2.** досвирвам; преставам да свиря
dohromady нар. **1.** заедно, съвместно, общо, слято: **psát ~** пиша слято; **dát ~ a)** сглобя, монтирам (машина и под.) **б)** разг. уредя, устроя, организирам, скалъпя **в)** организирам, създам, учредя (дружество и под.): **pracovat ~ (s někým)** работя заедно, съвместно (с някого); **máme ~ knihy** книгите ни са
2. (со s kým) доизкажа се, изкажа се; приключи разговор; престана да говори: **~ili jsme, můžete telefonovat** свършихме разговора, сегга вече може да се обадите, да телефонирате **2.** (со s kým) уговоря (нещо с някого), споразумя се (с някого за нещо): **~it (si) schůzku s přáteli** уговоря среща с приятели
dohovoř|it se, -ím se св. **1.** (s kým; o čem s kým)

мляко **2.** (*koho*) *прен. експр.* разсърдя, вбеся (*някого*): **to ho ~hřálo** товà го вбеся
**do|hřát se, -hřeji se/разг. -hřeju se св. прен. експр. разсърдя се, вбеся се
docház|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í нескв. 1. (*кат; k čemu, ke komu*) идвам, отивам, приближавам се (*към нещо, към някого*): **~et k oknu** приближавам се към прозореца **2.** (*koho*) настигавам, достигавам (*някого*): **~el jsem ho na rohu ulice** настигах го на ъгъла на улицата **3.** (*кат; ke komu*) ходя; идвам (*някъде, при някого*); посещавам, навещавам (*някого*); отбивам се (*някъде, при някого*): **~et denně k nemocnému** посещавам, навещавам ежедневно болен **4.** (-; *кат; komu*) идвам, пристигавам, постъпвам, получавам се (*някъде, при някого*): **časopisy ~ejí pravidelně** списанията идват редовно, получават се редовно; **~ely dobré zprávy** идваха, получаваха се добри вестии, новини **5.** (*кат*) стигавам, достигавам (*някъде, до нещо*): **~et k závěru** (до)стигам до заключение **6.** (*čeho*) *книж.* получавам, намирам, постигам (*нещо*): **~et uznání** получавам признание; **ne~et klidu** не намирам спокойствие **7.** доузрявам (*за плодове и под.*), омеквам, втасвам: **zimní hrušky pomalu ~ely** зимните круши бавно доузряваха, омекваха; **víno ve sklepe už ~í** виното в мазето вече втасва **8.** *обикн. третол. -í (komi co)* привършва, свършва (се), изчерпва се: **zásoby i peníze pomalu ~ely** припасите, а и парите бавно привършваха, изчерпваха се; **~í mi trpělivost** губя търпение; **~í mu dech** *прен.* не му стигат сили **9.** спирам (*за мотор, часовник и под.*) **10.** *безл. -í (na koho, na co)* идва рѣд (*на някого, на нещо*): **ted' ~í na tebe** сегà идва твоят рѣд; сегà ти си на рѣд; **už ~í na má slova** сегà се сбѣдват моите дѣуми; сегà ще стане товà, коѣто предвиждах **11.** *безл. -í (k čemu)* възниква (*нещо*); (до)стига се (*до нещо*): **u nich často ~í k hádkám** тѣ често се кàрат; у тях често има кавги; у тях често се стига до кавги
docház|ka, -u ж. посещение, посещаемост: **kontrolovat školní ~u** контролирам присѣствието на учениците; **povinná školní ~a a)** задължително посещение на училище **б)** задължително образование; **~a do zaměstnání** явяване на работа
dochovan|ý, -á, -é запазен, оцелял: **~ý rukopis** запазен ръкопис
dochov|at, -ám св. 1. (*koho, co*) отгледам, възпитам (*някого*): **matka ~ala tři syny** майката**

отгледà трѣма сина **2.** (*koho, co*) грижа се до край (*за някого, за нещо*): **~ala rodiče do jejich smrti** тѣ се грижеше за родителите си до смъртта им **3.** (*co*) запазя, съхраня (*нещо*)
dochov|at se, -ám se св. запазя се, оцеля: **pod stavbou se ~aly staré základy** под сградата са се запазили стари оснѣви
dochvilnost, -i ж. тѣчност, акуратност
dochviln|ý, -á, -é тѣчен, акуратен: **je vždy ~ý** той е винаги тѣчен
dojač|ka, -u ж. сѣд, ведрѣ за доене
dojatě нар. трѣгнато, развълнувано; с умиление, с вълнение
dojat|ý, -á, -é трѣгнат, развълнуван, покѣртен: **byl ~ (той) бѣше трѣгнат**
dojedn|at, -ám св. 1. (*co s kým*) завѣрша, приключà преговори (*за нещо, относно нещо с някого*): **~at příměří** склучà примѣрие **2.** (*co s kým*) уговоря се, договоря се (*за нещо с някого*)
dojednáv|at, -ám нескв. (co s kým) уговорям, договорям (*нещо с някого*)
dojem, -mu м. впечатление: **~my z dětství** впечатления от дѣтството; **mám ~em, že ...** струва ми се че ...; ймам впечатление, че ...; **působí ~mem slabocha** сѣздава впечатление за слабохарактерен чѣвѣк
dojemně нар. трѣгàтелно, прочувствено, затрѣгващо
dojemn|ý, -á, -é трѣгàтелен, прочувствен, затрѣгващ
dojen|í, -í ср. 1. доене **2. разг.** издѣено мляко
doj|et, -jedu св. 1. (*кат*) стѣгна, пристѣгна, достѣгна (*някъде*) (*с превозно средство*): **~jet do cíle** пристѣгна до целта **2.** (*koho, co*) настѣгна (*някого, нещо*) (*за превозно средство*): **auto nás brzy ~jelo** колàта скѣро ни настѣгна **3.** (*кат; pro koho, pro co*) отида (*за някого, за нещо*), отида да взѣма (*някого, нещо*) (*с превозно средство*): **~jet pro lékaře** отида за лѣкар (*с превозно средство*)
dojet|í I, -í ср. достѣгане (*с превозно средство*)
dojet|í II, -í ср. вълнение, умиление, трѣгнатост: **je přístupný ~í** той лесно се трѣгва; **~ím nemohla ani promluvit** от вълнение (тѣ) не можà да кàже (нѣто) дѣума
dojezd, -u м. 1. пристѣгане, идване до целта (*с превозно средство*) **2. спорт.** финал; място на пристѣгане; финална площадка (*на превозни средства*)
dojezdov|ý, -á, -é в съчет. ~á plocha спорт. финал; финална площадка (*на превозни средства*)

dojičk|a, -у ж. 1. дойчка 2. дойка, дойна ма-
шина

dojíd|at, -ám нескв. 1. дождам, доизяждам: ~**at**
poslední sousto до(из)яждам последния за-
лък 2. привършвам (с) храненето

dojíd|at se, -ám se нескв. (*čít*) дождам си (с
нещо): ~**at se po večeri chlebem** дождам си
с хляб след вечеря

dojím|at, -ám нескв. (*koho - вин.*) трогвам, въл-
нувам (*някого*): ~**at k slzám** трогвам до съл-
зи; **to mě ani trochu ne~á** това съвсѐм не ме
трогва

dojím|at se, -ám se нескв. (*čít*) трогвам се,
вълнувам се (*от нещо*)

dojímav|ý, -á, -é трогателен, вълнуващ

dojíst, -jím св. 1. (со) доям, доизям (*нещо*) 2. при-
върша с яденето

dojíst se, -jím se св. (*čít*) доям си (с *нещо*):
~**jíst se ovocem** доям си с плодове

dojista сигурно, навярно, непременно, не-
съмнено, положително: ~ **má pravdu** поло-
жително, сигурно е прав(а)

dojít, -ím нескв. 1. (*koho*) доя: ~**it krávu, kozu**
доя крава, коза 2. давам мляко (*за крава и*
под.): **ta kráva málo ~í** кравата дава малко
мляко

dojít, -jdu св. 1. (*kat; k čemu, ke komu*) до-
стигна (*до нещо, до някого*), стигна (*до ня-*
къде) (пеша): ~**jít včas na nádraží** стигна на-
време на гарата 2. (*koho*) настигна (пеша)
(*някого*): ~**šel mě až u domu** той ме настигна
чак пред къщата 3. (*kat; pro koho, pro co*)
отида (*някъде*) да взема (*някого, нещо*): ~**jdí**
pro mléko! иди за мляко! 4. и **dojít si** (*nač,*
na koho) ида, отида (*някъде за нещо*): ~**jít**

ohěn газпип

~**jdou** експр. ще му дам да разбере! 5. (*kat,*
komu) дойда, пристигна, получа се (*някъде,*
за някого): **včera mi ~šel balík** вчѐра при-
стигна, дойдѐ колѐт за мене; вчѐра получих
колѐт; ~**šla ho zlá zpráva** до него стигна лоша
вѐст; той получи лоша вѐст 6. (*kat; k čemu*)
стигна, достигна (*някъде, до нещо*): ~**jít k**
závěru, že ... (до)стигна до заключение, че ...

♦ **dojít k cíli** достигна до целта
чѐстност най-далѐче се стига 7. (*čeho*) книж.
получа, намѐря, постигна (*нещо*): ~**jít úspěchu**
постигна успѐх; ~**jít uznání** получа признание;
~**jít klidu** намѐря спокойствие 8. доузрѐя,
омѐкна, втѐсам (*за плодове и под.*): **bram-**
bory v páře ~šly картофите омѐкнаха на пара
9. обикн. третол. -**jde** (*komu co*) свѐрши се,

изчѐрпи се: ~**šly mu síly** силите му се изчѐр-
паха, силите го оставиха; ~**šla mu trpělivost**
търпѐнието му се изчѐрпа, той загуби тър-
пѐние; ~**šel mu dech** прен. не му достигнаха
сили 10. спрѐ (*за машина, за часовник и*
под.): ~**šly mu hodinky** часовникът му спрѐ
11. безл. ~**jde** (*na koho, na co*) ще дойде рѐд
(*на някого, на нещо*): **netlač se, na každého**
~**jde** не сѐ блѐскай, на всѐки ще му дойде
рѐд(ът); ~**jde na má slova** мѐйте дѐми ще се

свѐрши
ден) всѐки ще си получи заслуженото; **na**
posměváčky (také) ~jde! пословица (и) при-
смехулниците ще си намѐрят мѐйстора 12. безл.
~**jde** (*k čemu*) стигне се (*до нещо*), слѐчи се,
стѐне (*нещо*): ~**šlo k nehodě** стѐна злополука;
jak k tomu ~šlo? как се стигна до това? как
стѐна това? как се слѐчи това? **to ~jde ke**
zlým koncům, k nejhoršímu това ще свѐрши
много лошо 13. разг. в съчет. **konečně tí (to)**
~**šlo** (тѐ) най-пѐсле го схвана, загрѐя го

dojivost, -í ж. 1. сел. стоп. млекодайност, млѐч-
ност 2. млеконадѐй: **průměrná ~** срѐден
млеконадѐй

dojížd|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. довършвам,
привършвам, пътуване (с *превозно средство*)
2. (*kat*) пристигам (*някъде*): **cyklista ~í k cíli**
колхоздачът (при)стига до целта 3. (*koho, co*)
настигам (*някого, нещо*) (с *превозно сред-*
ство): ~**ěli přední jezdce** тѐ настигаха ездѐ-
чите пред тях 4. ходя, идвам, отивам (с *пре-*
возно средство): ~**ět do zaměstnání, do školy**
vlakem отивам на работа, на училище с влак

dojtmout, -jmu св. (*koho - вин.*) трѐгна, раз-
вълнувам (*някого*): **hudba ho ~jala** музиката
го развълнува; **to mě ~jalo a)** това ме трѐг-
на б) ирон. експр. това ме ядѐса, това ме
вбѐси

dojtmout se, -jmu se св. (*čít*) трѐгна се (*от*
нещо)

dojnic|e, -e ж. дойна крѐва

dojnost, -í ж. сел. стоп. млекодайност, млѐч-
ност

dojn|ý, -á, -é дѐчен, млѐчен: ~**á kráva** дойна крѐ-
ва и прен.

dok, -u м. док: **plovoucí ~** плѐващ дѐк; **přístavní**
~ пристѐнищен дѐк; **suchý ~** сѐх дѐк

dokař, -e м. дѐкер, пристѐнищен работник

dokařsk|ý, -á, -é дѐков, пристѐнищен: **dokařští**
dělníci дѐкери; пристѐнищни работници

doká|zat I, -žu/книж. -**ži** св. (со) 1. докажа
(*нещо*), дам доказателство (*за нещо*): ~**zat**

nevinu obžalovaného докажа невинността на обвиняемия; **~zat matematický vzorec** изведе математическа формула **2.** покажа, проявя (*нещо*): **~zat svou péčí** проявя грижите си **3.** *и с инф.* мога (да...) успя, сполуча, съумя, отдаде ми се (*нещо*): **~žeš mlčet?** ще можеш ли да мълчиш? **křikem nic ne~žete** с викане нищо няма да постигнете; **ne~žu se soustředit a** няма да успя да се съсредоточа **б)** не мога да се съсредоточа

doká|zat II, -žu/книж. -ži св. завърша проповед

dokazatelnost, -i ж. доказуемост

dokazateln|ý, -á, -é доказуем

dokaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) 1. (*нещо*) доказвам; давам доказателство (*за нещо*) **2.** проявявам, показвам (*нещо*): **~ovat svou statečnost** проявявам храбростта си

dokdy нар. 1. *като въпр.* докога: **~ tam budeš?** докога ще бъдеш там? **2.** *като отн.* докато, докогато: **termín, ~ má být kniha vrácená srůk,** в който трябва да бъде върната книгата

doklad, -u м. 1. документ: **osobní ~** документ за самоличност; **účetní ~у** счетоводни документи (*фактури и под.*); **~у k žádosti** приложена към молба документи **2.** доказателство, свидетелство: **uvádět jako ~** привеждам като доказателство **3.** пример, цитат: **najít ~ v literatuře** намеря пример в литературата

doklád|at, -ám неск. (со čím) 1. прибавям, припърям, прилагам (*нещо към нещо*): **~at kamna uhlím** припърям въглища в пещка; **~at žádost vlastníм životopisem** прилагам към молба автобиография **2.** привеждам като доказателство; подкрепям (*с нещо*): **~at svá slova citáty z literatury** подкрепям думите си с цитати от литературата

dokladov|ý, -á, -é документален; който се отнася до документ: **~ý materiál** справочен, документален материал

dokola нар. в кръг: **kolem ~** надколо; навсякъде; **točit se ~** въртя се в кръг; **rozhlednout se ~** погледна

vezme kolem ~ общо взето; **mluvit stále ~** повтарям все едно и също

dokolečka нар. в кръг: **točit se ~** въртя се в кръг

dokonale нар. 1. съвършено, отлично, образцово, безупречно; до съвършенство: **~ něco ovládat** владя нещо до съвършенство **2.** съвършено, съвсѐм, напълно, абсолютно: **~ překvapený** съвсѐм изненадан

dokonalost, -i ж. съвършенство

dokonal|ý, -á, -é 1. съвършен, отличен, пре-

възходен, идеален, безупречен: **~ý pracovník** отличен работник; **~ý výrobek** съвършен продукт, безупречно изделие; **~á čistota** идеална чистота **2.** пълен, абсолютен: **~é vítězství** пълна, абсолютна победа

dokonan|ý, -á, -é завършен, съвършен, довършен *и юрид.*

dokon|at, -ám св. книж. 1. (*со*) довърша, привърша, завърша, извърша (*нещо*): **~at započaté dílo** довърша, привърша, завърша започната работа **2.** свърша, почина, умра: **nemocný ~al** болят почина

dokonavost, -i ж. език. съвършеност, перфективност: **~ sloves** перфективност на глаголите

dokonav|ý, -á, -é език. съвършен, перфективен: **~ý vid** съвършен вид; **~é sloveso** глагол от съвършен вид

dokonce нар. даже, дори: **~ ani nepoděkoval** той дори не (по)благодари

dokonč|it, -ím св. 1. довърша, привърша, завърша, приключва, свърша: **~it práci** довърша, привърша, завърша, свърша, приключва работа; **~it studie** завърша следване; **~it školu** завърша, свърша училище **2.** навърша: **~il dvacátý rok** той навърши двайсет години

dokonč|ovat, -uji/разг. -uju неск. довършвам, привършвам, завършвам, приключвам

dokop|nout, -nu св. (со kat) ритна (*нещо навсякъде*): **~nout daleko** успя да ритна (топка) надалеч: **~nout míč do branky** успя да ритна топка във вратата

dokořán нар. съвсѐм, напълно, широко: *обикн. в съчет.* **dveře ~ otevřené** широко отворена врата; **okna ~** широко отворени прозорци

dokoup|it, -ím св. (со) докупя, купя допълнително (*нещо*): **~it k sukni látku na kabátek** купя и плат за жакет към пола

dokouř|it, -ím св. 1. престана да пуша **2.** (-; *со*) допуша, доизпуша, изпуша докрай (*нещо*): **~il a vstal** той (си) допуши цигарата и стана

dokresl|it, -ím св. (со) 1. дорисувам (*нещо*): **~it portrét** дорисувам портрет **2.** дообрисувам, доопиша (*нещо*), допълня описание (*на нещо*): **~it postavu románu** дообрисувам образ в роман

doktor, -a м. 1. доктор (*научна степен*): **~ filologických věd** доктор на филологическите науки; **udělit titul čestného ~a** присъдя титла „почетен доктор“ **2. разг.** лекар, доктор: **zavolej ~a!** повикай доктор!

doktorát, -u м. 1. докторат: **čestný ~** почетен

- докторát **2.** докторски изпити; защита на докторска дисертация
- doktor|ka, -y ж.** **1.** докторка, доктор (*научна, степен*) **2. разг.** лекарка **3.** жена на лекар
- doktorský, -á, -é 1.** докторски: **obhajoba ~é práce** защита на докторска работа **2. разг.** лекарски, докторски
- doktrín|a -y ж.** **1.** доктрина **2. пейор.** догма
- doktrínář, -e м.** доктринер
- dokud нар.** **1.** докогато, докато: **rozmysli se, ~ je čas** помисли, докато е време; **pracuje, ~ mu síly slouží** работи, докато има сили **2. остар.** (чак) докъде: **podíval se, ~ sahá voda** той погледна докъде стига водата
- dokulh|at (se), -ám (se) св. (kam) 1.** докуцам, докуцкам (*до някъде*): **raněný ~al k lékaři** раненият докуца до лекаря **2. експр.** дотъртя се, докуцкам, домъкна се (*до някъде*): **sotva ~al domů** (той) едвам се дотърти (до) вкъщи
- dokument, -u м.** **1.** документ: ~ **vlády** правителствен документ; **předložit ~y** представя документите (си) **2. книж.** документ, свидетелство: ~ **doby** свидетелство за епохата
- dokumentac|e, -e ж.** документация, документирание: **technická ~e** техническа документация
- dokumentačn|í, -í, -í** документален; който се отнася до документация
- dokumentarist|a, -y м.** документалист, автор на документални филми
- dokumentárn|í, -í, -í** документален: ~ **í film** документален филм
- dokumentátor, -a м.** специалист по документация
- dokument|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. до-купувам, купувам допълнително (нещо)**
- dokup|ovat, -uji/разг. -uju неск. и св. (co) до-купувам, купувам допълнително (нещо)**
- dokuř|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1.** преставам да пуша **2. (co)** допушвам, доизпушвам (*нещо*): ~ **uji poslední cigaretu** тъкмо допушвам последната цигара
- do|kvést, разг. do|kvíst, -kvetu св.** прецъфтя: **růže ~kvetly a opadaly** розите прецъфтяха и опахаха
- dokvét|at, разг. dokví|at, -ám св.** прецъфтявам
- doladěn|í, -í ср. техн.** допълнителна настройка
- dolam|ovat, -uji/разг. -uju (co)** дотрошвам, дочупвам (*нещо*)
- dolar, -u м.** долар
- dolarov|ý, -á, -é** доларов: ~ **á bankovka** банкнота от един долар
- dolce [-če] нар.** **1.** муз. дólче; с чувство, про-чувствено **2. книж. в съчет.** ~ **far niente** дólче фár ниенте; сладко безделие
- dole нар.** **1.** долу (*пространствено*): **bydlíme ~** живиме долу
- hned ~** той слезе бързо; **hned měl šaty ~** той бързо се съблече, бързо хвърли дрехите; **sníh už je ~** снегът вече се стопи **2.** на по-ниско равнище, в по-долна инстанция, долу: **spis zůstal ležet ~** делото остана, книгата останаха в по-долната инстанция
- dolěč|it, -ím св. (koho)** долекувам, доизлекувам (*някого*)
- doléh|at, -ám неск. 1.** прилягам: **dveře špatně ~ají** вратата не приляга, не се затваря плътно **2. (na koho, na co)** налягам (*върху нещо*), притискам, мъча, тормозя, преследвам (*някого*): ~ **ají na něho starosti** налягат го, притискат го грижи **3. (na koho čít, aby)** настойчиво моля, настоявам (*пред някого за нещо; някого да...*): ~ **at na někoho otázkami** досаждам на някого с въпроси; **matka ~ala na syna, aby se oženil** майката настоятелно караше синя си да се ожени **4.** достигам, долигам, прониквам (*за звук*): **do bytů ~á křik dětí z ulice** в жилищата проникват виковете на децата от улицата
- doleh|nout, -nu св. 1. (na koho, na co)** стоваря се, падна с тежест (*върху някого, върху нещо*): **rána holí ~la na trestancova záda** удар с тояга се стовари върху гърба на каторжника **2.** легна, стоваря се, строполя се (на легло): **těžce ~l na lože** той се строполи на леглото; **usne, jak ~ne** щом легне, заспива **3. (na koho)** притисна, налегна (*някого*): ~ **l na něho strach** обзе го, обхвана го страх; **na rodinu ~la bída a hlad** семейството го притисна немотия и глад **4. (kam)** достигна, долетя, проникна (*някъде*) (*за звук*)
- dolejš|ek, -ku/-ka м.** долна част; долнище
- dolejš|í, -í, -í** долен
- dolet, -u м.** прòбег; далечина на полет: ~ **částice** прòбег на частица
- dolét|at, разг. dolít|at, -ám, dolet|ovat, -uji/разг. -uju неск. (kam) 1.** долигам, прилягам (*някъде*) **2. експр.** дотичвам бързо, притичвам моментално (*някъде*) **3.** долигам, достигам, прониквам (*някъде*) (*за звук и под.*)
- dolet|ět, -ím, dolét|nout, разг. dolít|nout, -nu св. (kam) 1.** долетя, прилетя (*някъде*): **střela**

~**ěla daleko** снаря́дът па́дна далече **2.** *експр.* дотичам бързо (*някъде*): ~**ěl k vlaku na poslední chvíli** то́й дотича до вла́ка в последния момен́т **3.** долетя́, достига́, проникна (*някъде*) (*за звук и под.*)

doletovat *вж.* **dolétat**

doleva *нар.* наляво: **otočit se** ~ обръ́на се наляво; **táhnout** ~ *прен. полит.* клоня́ наляво

dolév|at, разг. dolív|at, -ám *несв.* **1.** (*со čít*) доливам, допъ́лвам (*нещо с нещо*): ~**at sklenku vínem** допъ́лвам, доливам ча́ша с ви́но **2.** (*со kat*) доливам (*нещо в нещо*) **3.** (*со*) изсипвам, изли́вам, опра́звам, доизли́вам (*нещо*)

doléz|at, разг. dolíz|at, -ám *несв.* **1.** (*кат*) дола́звам, допъ́лзвам, стига́м с пъ́лзене (*някъде*) **2.** (*за кým*) *експр.* вла́ча се (*подир някого; след някого*), натра́пвам се (*на някого*): **začal za ní ~at** то́й започна да се вла́чи подир не́я, то́й започна да ѝ се натра́пва

dolézav|ý, разг. dolízav|ý, -á, -é *експр.* наха́лен, доса́ден, натра́пчив

dolézt, -lezu *св.* **1.** (*кат*) допъ́лзя, дола́зя (*до някъде*) **2.** (*кат*) *експр.* дотъ́тря се, домъ́кна се (*до някъде*): **sotva ~lezla únavou domů** тя едв́а се дотъ́три до къщи от умора

dolíček|ek, -ku *м.* **1.** дупчи́ца, ямичка, трапчи́нка: ~**ky ve tváři** трапчи́нки на бу́зите **2.** долчи́нка, дólче

dolíčkován|ý, dolíčkovat|ý, dolíčkovit|ý, -á, -é **1.** надупчен, осеян с ямички **2.** сипаничав: ~**á tvář** сипаничаво лице

dolíčn|ý, -á, -é *в съчет.* ~**ý předmět, ~á věc** *юрид.* вещест́вено доказа́телство

dolík, -u *м.* **1.** дупка, дупчи́ца: **cesta plná ~ů** пъ́тека стоя́ дълго на едно́ място; **zabíjí kól** някъде **2.** долчи́нка, дólче

dolin|a, -y *ж.* долина́

dolít, -liji/-leji/разг. -leju *св.* **1.** (*со kat*) долё́я, допъ́лня (*нещо някъде*): ~**lít vodu do džbánu** долё́я вода́ в стóмна **2.** (*со čít*) долё́я, допъ́лня (*нещо с нещо*): ~**lít sklenici vína vodou** допъ́лня с вода́ ча́ша ви́но, разре́дя ча́ша ви́но с вода́ **3.** (*со*) изсипя́, доизсипя́, изле́я, доизле́я, опра́зня (*нещо*): ~**lít všechno mléko** изсипя́, изле́я вси́чкото мля́ко

dolívat *вж.* **dolévat**

dolízat *вж.* **dolézat**

dolní I, -í, -í до́лен: ~**í čelist** до́лна че́лност; ~**í tok řeky** до́лно течене́ на река́; ~**í němčina** *език.* до́лноне́мски език; **Dolní sněmovna** *полит.* До́лната ка́мара (*в Англия*)

dolní II *вж.* **důlní I**

dolnolužick|ý, -á, -é до́лнолу́жишки

dolomit I, -u *м. геол.* доломит

dolom|it II, -ím *св.* (*со*) доломя́, дотроша́, дочу́пя (*нещо*) *и прен.*

dolov|at, -uji/разг. -uju *несв. минно* **1.** (*со*) експлоати́рам (мина́); добивам (полёзни ископа́ми): ~**ovat uhlí, rudu** добивам въ́глища, копа́я руда́ **2.** (*в čem*) *прен. експр.* търся́, рова́ (*в нещо*)

doložen|ý, -á, -é **1.** докумен́тиран; ко́йто е с прило́жени докумен́ти: **řádně ~á žádost** молба́ с прило́жени вси́чки необходи́ми докумен́ти **2.** обоснова́н; подкре́пен с доказа́телства; потвърде́н: ~**é zprávy** потвърде́ни новини́

dolož|it, -ím *св.* **1.** (*со*) донатовя́ра (*нещо*) **2.** (*со čít*) подкре́пя (*нещо*) с докумен́ти, с цита́ти; докумен́тирам (*нещо с нещо*): ~**it omluvenku lékařským vysvětlením** прило́жа медицинско сви́детелство към изви́нителна белёжка **3.** (*со*) доба́вя, приба́вя (*нещо*): **co k tomu ještě ~it?** ~~къ́де е това́?~~

mu napověz, hloupému ~ *пословица* умният ще разберё́ от по́глед, а глупавият – от тоя́га **doložk|a, -y** *ж.* **1.** приба́вка, допъ́лнение, прило́жение **2.** кла́уза, то́чка (*в документ*)

dolů *нар.* **1.** (*кат*) надóлу, до́лу (*за посока*): **jít ~** сли́зам; **spadnout hlavou** ~ па́дна надóлу с глава́та; **shora** ~ отгóre надóлу; **dát kabát, boty, klobouk** ~ сваля́ палто́, обу́вки, ша́пка **2.** надóлу (*под някакъв размер*): **ceny jdou** ~ цените па́дат; **obilí jde** ~ зърнените храни́ поевтиня́ват, цените на зърнените храни́ па́дат;

mláčenka ~~мля́чница~~ **mláče** ~~мля́ч~~ **člověkem klobouk** ~ сваля́м ша́пка на то́зи човёк; **jde to s ním** ~ ло́ша, спукана му е ра́ботата; **nepřátelům hlavy** ~! смър́т на врага́!

dóm, -u *м.* катедрала́; събо́рна църква

doma *нар.* вкъщи́, у дома́: **pracuje** ~ рабо́ти като надóмник; **pozdravujte ~!** преда́йте по́здрави вкъщи́! по́здраве́те ва́шите! **událostí ~ i ve světě** събития́та у нас и в чужбина́; **všude se cítí jako** ~ то́й/тя́ се чу́ства нався́къде ~~квасу́м~~ **mláčenka** ~~мля́чница~~ **mláče** ~~мля́ч~~ **člověkem klobouk** ~ сваля́м ша́пка на то́зи човёк; **jde to s ním** ~ ло́ша, спукана му е ра́ботата; **nepřátelům hlavy** ~! смър́т на врага́!

ска, къшна работа; **~í úloha** *учил.* домашна работа; **~í vězení** домашен арест; **~í šaty** дрехи за вкъщи; **~í pán, ~í paní** хазяин, хазяйка; **~í manželka** съпругиня
~í manžel съпруг
 стáлгия **2.** мѣстен, тѹкашен, рѹден, отѣчествен, вѣгрешен: **~í obyvatelstvo** мѣстно населѣние; **~í výroba** рѹдно производство (*противопол.* чѹждо); **~í průmysl** рѹдна индѹстрия; **~í odboj** вѣтрешноосвободително движѣние; съпротива; **~í válka** гравжданска война **3.** домашен, интимен: **~í prostředí** интимна среда
domáci II, -ího *м.* хазяин: **pane ~í!** хазяин(е)!
domáci III, -í *ж.* хазяйка: **paní ~í!** хазяйке!
domácky *нар.* **1.** по домашному: **~ zpracovaná vlna** домашна вълна; домашна вълнена прѣжда **2.** просто, свѹйски, фамилиарно
domácký, -á, -é **1.** домашен: **~ý člověk** домашар, домосѣд; **po ~u oblečený** облѣчен по домашному; **~é zaměstnání** надѹмна работа; **~ý dělník** надѹмник; **~ý průmysl** занаятчѣйска индустрия **2.** прост, свѹйски, интимен, задѹшевѣн, сърдѣчен, фамилиарен: **~é chování** фамилиарно държанѣе; **~é prostředí** интимна среда; **~á povaha, ~é založení** характер на домосѣд, на домашар
domácnost, -í *ж.* домакинство: **žena v ~i** домакинѣя; **potřeby pro ~** домашни потреби; **pomocnice v ~i** домашна помощница, домашна прислѹжница; **vést ~** водѣ домакинство; домакинствам; **založit si vlastní ~** задомиѣ се
domáhat se, -ám se *св. (čeho)* **1.** домогвам се (*до неѹцо*), стремѣя се (*към неѹцо*), предѣвявам права (*към неѹцо*): **~at se spravedlnosti** търся правосѣдие, търся си правата **2.** *юрид.* предѣвявам ѣск (*за неѹцо*)
domákat se, -ám se *св. (čeho) разг.* **1.** напипам, намѣря с пипане (*неѹцо*) **2.** *експр.* надѹша, налѹчкам, напипам, намѣря, разузнѣя, узнѣя, разберѣ (*неѹцо*)
domáknout se, -nu se *св. (čeho) разг.* **1.** напипам, намѣря с пипане (*неѹцо*) **2.** *експр.* надѹша, налѹчкам, напипам, намѣря, разузнѣя, узнѣя, разберѣ (*неѹцо*)
doměček, -ku *м. умал.* къщичка, къщѹрка, къщича
domlek, -ku *м. умал.* къща, къщица: **rodinný ~ek** еднофамилна къща, къща за едно семейство
~ky z karet стрѹя въздѹшни кѹли
domén|a, ~y *ж.* **1.** *истор.* владѣние, домѣн **2.** до-

миниѹн **3.** специалност, ѹбласт, пѹприше
dominant|a, -y *ж.* **1.** *муз.* доминанта **2.** *книж.* доминанта, основѣн признак: **hrad tvoří ~u města** крепостта доминира над града
dominantní|í, -í доминантен, господстващ, преобладаващ
dominikán [-пу-], **-a** *м.* доминиканец
dominikánský [-пу-], **-á, -é** доминикански
domin|ium [-тѣпу-], **-ia** *ср.* **1.** *истор.* феодално владѣние **2.** доминиѹн: **britská ~ia** британски доминиѹни
domin|o I, -a *ср.* **1.** маскарѣден костѹм „дѹмино“ **2.** маскѣрано лице в костѹм „дѹмино“
domin|o II, -a *ср.* дѹмино (*игра*): **hrát ~o** играв на дѹмино
domin|ovat, -uji/разг. -uju (-; *čemu; kde; nad kým, nad čím*) **1.** доминирам, господствам (*над някого, над неѹцо*), издѣгам се, преобладавам (*над неѹцо*): **hrad ~uje kraji** крепостта доминира над околността; крепостта се издѣга, възвишава се над околността **2.** владѣя, командвам (*някъде, неѹцо*)
domkář, -e, м. колибар; бѣден, малоимѹтен сѣлянин
domlouv|at, -ám *несв.* **1.** преставам да говорѣя, спирам да говорѣя; доизричам **2.** (*кѹму*) увещавам, уговарям, убеждавам (*някого*): **~al mu, aby přestal kouřit** тѹй го убеждаваше да престане да пуши, да остави пушенето **3.** *и* **domlouv|at si** (*s kým co*) уговарям се (*с някого за неѹцо*): **~ali si schůzku** уговаряха си срѣща
domlouv|at se, -ám se *несв.* **1.** (*s kým o čem*) договарям се, уговарям се, споразумявам се (*с някого за неѹцо*) **2.** (*jak*) разбирам се, обяснявам се (*на някакъв език*): **~at se německy** разбирам се на немски (език), говорѣя на немски (език) **3.** (-; *s kým o čem*) разправям се, разговарям (*с някого за неѹцо, относно неѹцо*)
domluv|a, -y *ж.* **1.** увещаване, убеждаване **2.** упрѣкване, укоряване, смѣряне **3.** договоране, уговаряне, съгласие, сѹговор, уговореност, договореност: **učinit něco po vzájemné ~ě** направѣя неѹцо по взаимно съгласие, по взаимно споразумѣние
domluv|it, -ím *св.* **1.** изкажа се, доизкажа се; престана да говорѣя, спрѣ да говорѣя: **nech mě ~it!** оставѣ ме да се доизкажа! **~il jsem!** аз свѣрших! **2.** (*s kým*) *експр.* престана да говорѣя (*с някого*); скарам се (*с някого*): **my dva jsme spolu ~ili** между нас двамата е свѣршено

3. u domluvit si (со s kým) уговоря се, услòвья се (с някого за нещо): **~it (si) schůzku s přítelem** уговоря си среща с приятел **4. (koti)** поговòря (с някого) (за да го убеди); посъветвам (някого): **já mu ~ím** аз ще поговòря с него; **~ila mu, aby si nekazil zdraví** тя се помъчи да го убеди да не вреди на здравето си

domluvit se, -ím se св. 1. (s kým o čem) договòря се, уговоря се, услòвья се, споразумèя се (с някого за нещо) **2. (jak)** разберà се, обясня се (на някакъв език): **~í se několika jazyky** тòй/тя мòже да гòвòри на няколко езика **3. опрàвя се, спрàвя се: neumí se ~it** тòй/тя не мòже да се опрàви, не è в състояние да се спрàви

domněle нар. мнìмо, привидно, въображèмо: **~ mrtvý** привидно мъртъв

domnělý, -á, -é мним, привиден, въображèм: **~é nebezpečí** въображèма опàсност

domnění, -í ср. 1. предположèние, догàдка: **klamné ~í** погрèшно предположèние **2.** мнèние: **podle mého ~í...** по мòе мнèние...

domněnk|a, -u ж. предположèние, догàдка: **to jsou pouhé ~y** товà са сàмо предположèния; **vyvrátit něčí ~u** разубедя някого, разсèя предположèнието на някого; **vědecká ~a** научна хипотèза

domnívat se, -ám se неск. предполàгам, мисля, смятам: **~ám se, že je to správné** смятам, че товà е прàвильно

domobran|a, -u ж. 1. остар. опълчèние **2.** нарòдна милиция

domobran|ec, -ce м. 1. опълчèнец **2.** члèн на нарòдна милиция

domoci se, разг. do|mocit se, -mohu se, разг. -můžu se св. (čeho) постигна, достìгна (нещо); домòгна се (до нещо); спечèля (нещо); успèя да напрàвя (нещо): **~moci se vyššího postavení** постигна пò-висòко общèствено положèние; **~moci se práva** издèйствам си прàвото

domorod|ec, -ce м. 1. тузèмец (в колония) **2.** мèстен жител; кореняк

domorodk|a, -u ж. 1. тузèмка **2.** мèстна жителка; коренячка

domorod|ý, -á, -é 1. тузèмен, мèстен: **~é barevné národy** цветнокòжо мèстно населèние **2.** мèстен: **~é zvyky** мèстни обичàи; **~í občané** мèстни грàждани, кореняци

domov, -a м. 1. рòден дòм, рòдно мjàсто, рòден край; семèйно огнище: **odejít z ~a** напýсна домà си, замìна някòде далèч от домà си; **lidé bez ~a a)** хòра без дòм, бездòмни хòра,

бездòмници **б)** безотèчественици; хòра без рòдина; **stesk po ~ě** ностàлгия, тьгà по рòдния дòм, по рòдния край **2.** рòдина, отèчество; рòдна странà: **zprávy z ~a a ciziny** вòтрешни и вòншни новини; **Kde ~ můj?** Кьдè е моèто отèчество? (начало на чешкия химн)

3. дом, приòт, пансион, интернàт, общежитие: **dětský ~** дèтски дòм; **učňovský ~** интернàт към професионàлно-техническо училище; **~ důchodců** стàрчески дòм, стàрчески приòт; **studentský ~** студèнтско общежитие

domovin|a, -u ж. рòдина; рòдна странà; отèчество; рòден край: **touha po vzdálené ~ě** ностàлгия, копнèж по далèчната рòдина

domov|í, -í, -í кщен; кòйто се отнàся до дòм, до кщà: **~í dveře** вхòдна вратà, вòншна вратà; **~í číslo** нòмер на кщà; **~í řád** прàвилник за вòтрешния рèд (в жилищен дом); **~í klíč** клòч от кщци, от кщцата; **~í prohlídka** òбиск в жилище; **~í daň** дàнък сгрàди

domovnic|e, -e ж. 1. портиèрка **2.** женà на портиèр

domovnick|ý, -á, -é портиèрски; кòйто се отнàся до портиèр: **~ý byt** жилище на портиèр, портиèрско жилище; **~ý poplatek** портиèрска такса

domovnictv|í, -í ср. портиèрство; слùжба на портиèр

domovník, -a м. портиèр

domovsk|ý, -á, -é 1. домàшен, рòден: **~á půda** рòдна земjà, рòдна пòчва; **~ý přístav lodí** бàза на кòраб **2.** кòйто се отнàся до местожителство: **~á obec** местоживèене; **~é právo** остар. (прàво на) жителство; **~ý list** остар. удостоверение за жителство, за местожителство

domů нар. у домà, вкщци (след гл. за движение и ем) **а ♦ l á v r ~ á t i t спорт. жарг.** връщане на тòпката на сòбствения вратàр

domykavost, -í ж. мед. затвàряне, долèпване, прилягане: **dobrá ~ srdečních chlopní** плòтно затвàряне на сьрдèчните клàпи

domysl, -u м. догàдка, предположèние

domysl|it, domysl|et, -ím, 3. мн. св. -í/-ejí (со; -) дообмисля, предвìдя, обмисля докрай: **ne~il následky činu** (тòй) не обмисли до край, не предвìди послèдниците от постъпката си; **bojím se ~it, co přijde** страхувам се да помисля за товà какò мòже да се слùчи

domysl|it se, domysl|it si, domysl|et se, domysl|et si, -ím se/si, 3. мн. -í se, si/-ejí se, si

св. (*čeho*) досѣтя се, догáдja се (*нещо*): **snadno se/si to ~iš** лесно ще се досѣтиш за това

domýšl|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (*со; -*) дооб-мислям, предвждам, обмислям до край

domýšl|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. (*čeho*) досѣщам се, догáждам се (*за нещо*); предполагам (*нещо*): **~el se nejhoršího** (тoй) предполагаше най-лошото

domýšl|et si, -ím si, 3. мн. -ejí si/-í si неск. въобразявам си, имам прекалено високо мнѣние за себе си

domýšliv|ec, -ce м. самомнителен, самонадеян, самоуверен, надмѣнен, надут човек; фýкльо

domýšlivě нар. самомнително, самонадеяно, високомѣрно, превзѣто, надмѣнно, надúто, горделиво: **tváří se ~** прáви надмѣнна физиономия

domýšlivost, -i ж. самомнителност, самонадеяност, високомѣрност, превзѣтост, надмѣнност, надúтоост, горделивост: **přílišná mužská ~** прекалена мъжка самонадеяност

domýšlivý самомнителен, самонадеян, високомѣрен, превзѣт, надмѣнен, надут, горделив

do|mýt, -myjí/разг. -myju св. 1. (со) домия, доизмия (*нещо*) **2.** свърша с миенето, престана да мия, спра да мия

domýv|at, -ám неск. 1. (со) домивам, доизмивам (*нещо*) **2.** свършвам с миенето, преставам да мия, спирам да мия

donašeč, donášeč, -e м. 1. разносвач: **~ mléka** разносвач на мляко **2.** доносник **3.** клюкар, клеветник

donašečk|a, donášečk|a, -y ж. 1. разносвачка **2.** доносница **3.** клюкарка, клеветница

donašečstv|í, donášečstv|í, -í ср. 1. доносничество **2.** клеветничество

donáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (koho, со kam) донáсям, занáсям, достáвям, докáрвам, закáрвам (*някого, нещо някъде*): **~et noviny do domu** донáсям вѣстници вкъщи; **~et zboží domů** достáвям стóки по домовете, вкъщи **2. (komu; komu na koho) експр.** доносничка (*пред някого за някого*): **~et (na) policii** доносничка в полицията **3. (kam)** бия (*за оръжие*) на някакво разстояние: **děla ~ela na 10 kilometrů** оръдията бйеха на 10 километра **4. (со)** доизносвам (*нещо*): **~et šaty po starším bratrovi** доизносвам дрехи на по-голям брат

donášk|a, -y ж. 1. достáвка, достáвяне, донáсяне: **~a nákupu do domu** достáвяне на покупки вкъщи, по домовете **2. остар.** донос, клеветá

donedávná, do nedávná нар. доскóро, до неотдáвна

donekonečna, do nekonečna нар. безконѣчно, безкрайно; до безкрайност, до безкрай: **opakovat něco ~** повтáрям нѣщо до безкрайност, до безкрай

do|nést, -nesu св. 1. (koho, со kam) донесá, занесá, достáвя, закáрам, докáрам (*някого, нещо някъде*): **kůň ~nesl jezdce až na místo** конь ~несл всадника до мястото

nohy ~nesly тoй вървѣше, накъдѣто му видят очите **2. (komu со, čeho)** достáвя, занесá, отнесá (*нещо на някого*): **~nes mi pivo!** донеси ми бйра! **~nést nemocnému lék do postele** занесá на болен лекарство в леглòто **3. (komu со; komu na koho) експр.** направя донос (*на някого за нещо; срещу някого*); изключкóрствам, наклеветя (*някого пред някого*): **~nesla celou historii za tepla sousedce** (тá) веднага изключкóрства цялата истòрия на съседката си **4. (kam)** бия (*донякъде, на някакво разстояние*) (*за оръжие*): **děla až sem ne~nesou** оръдията не бйят чáк до тýк

do|nést se, -nesu се св. (kam) долетя, донесá се, достйгна (*донякъде*) (*за звук*): **~neslo se nám k sluchu, že ...** до нашите уши достйгна, че...

donchuán, -a м. донжуан

donkichot, -a м. прен. донкихòт

donkichotstv|í, -í ср. донкихòтщина

donucen|í, -í ср. принúда: **jednat z ~í** действам по принúда

donucovac|í, -í, -í принудителен: **~í prostředky** принудителни срдства; **~í pracovna** по-рано работилница, цех за принудителна работа

donuc|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, со k čemu; с инф.) принуждавам, заставям, кáрам (*някого, нещо да върши нещо*)

donut|it, -ím св. (koho, со k čemu; с инф.) принудя, заставя, накарам (*някого, нещо да извърши нещо*): **~it někoho pracovat** заставя някого да работи

doopravdy нар. найстина, действително, сериòзно: **je to ~ on** това е найстина тoй; **myslíte to ~?** сериòзно ли го мислите? сериòзно ли говорите?

doosídl|it, -ím св. дозасѣля, донасѣля

doosídl|ovat, doosídl|ovat, -uji/разг. -uju неск. дозасѣлвам, донасѣлвам

dopad, -u м. 1. падане, приземяване: **střela vybuchla při ~u** снарядът избухна при падането си на земята; **úhel ~u физ.** ѝгъл на падане; **měkký ~ спорт.** мѣко приземяване **2. публ.**

жарг. ефект, въздействие, значение: **masový** ~ **filmu** масово въздействие на филм

dopad|at, -ám *несв.* **1.** (на *co*) падам, стоварвам се, изсипвам се (на *нещо*, върху *нещо*): **ránu ~aly na jeho hlavu** удари се сипеха по главата му; **střely ~ají do cíle** снарядите, стрелите попадат в целта **2.** къцам, накуцвам, кривя: **~á na jednu nohu** накуцва с единия крак **3.** (*koho, co při čem*) улавям, хващам, залавям (*някого на местопрестъпление*) **4.** *третол.* **-á** (*jak s kým, s čím*) вървя, получава се, излиза, е (*някак*) (*за работа и под.*): **s ním to špatně ~á** работите му вървят лошо, зле; **jak ~ají zkoušky?** как вървят изпитите? **jak to ~á?** как вървя? как е? как са работите? **~á to tak, že ...** излиза, получава се така, че ...; **to to ~á!** амá че работа!

dopad|nout, -nu *св.* **1.** (на *co*) падна, стоваря се, изсипя се (на *нещо*, върху *нещо*): **první kapku už ~ly** капнаха вече първите капки; **~nout na všechny čtyři** падна на четири крака; **střela ~la do cíle** снаряд, стрелá по-падна в целта; **pomsta ~la na jeho děti** *прен.* отмъщението сполетя децата му **2.** (*koho, co při čem*) уловя, хвана, заловя (*някого на местопрестъплението*): **~nout (někoho) na útěku** заловя (*някого*) при опит за бягство; **~nout pachatele při činu** хвана винóвник на местопрестъплението **3.** *третол.* **-ne** (*jak s kým, s čím*) приключи, свърши, мина (*някак*) (*за работа и под.*): **zkouška ~la dobře** изпитът мина добре; **jak to ~lo?** как мина? как свърши? **všechno dobře ~lo** всичко свърши добре; **~lo to s ním špatně** той свърши зле

dopal, -u *м. експр.* яд, раздражение: **mít na někoho** ~ яд ме е на някого

dopálen|ý, -á, -é (на *koho, čím*) *експр.* сърдит, ядóсан (на *някого*, от *нещо*): **~ý obličej** сърдито лице; **je na vás ~ý** той ви е ядóсан, той ви е сърдит

dopál|it, -ím *св.* **1.** (*co*) доизгоря (*нещо*) **2.** (*koho*) *експр.* разсърдя, ядóсам, раздражня (*някого*): **něčím ho ~ila** тя с нещо го ядóса

dopál|it se, -ím se *св.* (–; на *koho, na co*) *експр.* разсърдя се, ядóсам се (на *някого*, на *нещо*): **~il se a práskl dveřmi** той се ядóса и тръсна вратата

dopal|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co*) доизгаря, догаря (*нещо*) **2.** (*koho*) *експр.* разсърдвам, ядóсам, раздразвам (*някого*): **pořád mě ne~uj!** не ме ядóсвай непрекъснато!

dopal|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* (–; на

koho, na co) сърдя се, ядóсам се (на *някого*, на *нещо*)

dopátr|at se, -ám se *св.* (*čeho*) добера се (до *нещо*); издиря, открива (*нещо*): **~at se pravdy** добера се до истината

do|péci, разг. do|péct, -peču/книж. -peku *св.* (*co*) допекá, опека, изпекá (*нещо*)

do|péci se, разг. do|péct se, -peču se/книж. -peku se *св.* допекá се, опека се, изпекá се

dopék|at, разг. dopík|at, -ám *несв.* допичам, опичам, изпичам

dopíd|it se, -ím se *св.* (*čeho*) добера се (до *нещо*); издиря, открива (*нещо*)

dopíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* (*co*) допивам, доизпивам (*нещо*): **~í už druhou sklenici** изпива вече втора(та) чаша

dopink, doping, -u *м. спорт.* допинг

dopis, -u писмó: **doporučený** ~ препоръчано писмó; **anonymní** ~ анонимно писмó; **letecký** ~ писмó пàр авиòн, писмó по въздуха; **~ poste restante** писмó до поискване, пòст рестàнт; **otevřený** ~ открито писмó; **schránka na ~u** пòщенска кутия

dopisn|í, -í, -í кòйто се отнася до писмó, до писмá; писмóвен: **~í papír** хартия за писмá

dopisnic|e, -e *ж.* пòщенска кàртгичка

dopisovatel, -e *м.* дòписник, кореспондèнт: **vojenský** ~ воèнен кореспондèнт; **dělnický** ~ рабкòр

dopisovatelk|a, -y *ж.* дòписничка, кореспондèнтка

dopis|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*co*) дописвам, изписвам, написвам докрай (*нещо*) **2.** (*co*) вписвам, дописвам (*нещо*); допълвам, попълвам (*нещо*) (*с писане*): **~ovat chybějící slova** вписвам липсващи думи **3.** (*komu*) и **dopis|ovat si** (*s kým*) пиша (*на някого*); пиша си, кореспондирам си (*с някого*) **4.** (*kam*) изпращам дòписки (във вèстници): **~ovat do Večerní Prahy** изпращам дòписки във „Вèчерни Прàха“

do|pít, -píji/разг. -píju *св.* допíя, изпíя **kalich utrpení, hořkosti až do dna** изпíя горчивата чаша до дèно

doplác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (*co*) доплащам, доизплащам, заплащам, изплащам (*нещо*): **~et dluh** доизплащам дèлг **2.** (*na co*) *прен.* ймам вредá (*от нещо*), тèрпя зàгуба (*от нещо*); плащам (*си*) (*за нещо*): **~í na svou důvěřivost** тòй страда, пàти (*си*) от свòята доверчивост

doplat|ek, -ku *м.* **1.** доплащане; допълнително

платена сума **2.** допълнителна такса: **~ek na první třídu** доплащане за първа класа
doplat|it, -ím св. **1.** (со) доплатя, доизплатя, (допълнително) заплатя, изплатя (нещо): **~it mzdu (někomu)** доплатя, доизплатя възна-граждение (на някого); **starý dluh zůstal nedoplačen** старият дълг остана неизплатен **2.** (на со) остана със загуба, понеса, претърпя загуба (от нещо), заплатя (за нещо) и прен.: **~it na svou neopatrnost** платя за непредпазливостта си; **~it na něco zdravím** платя за нещо със здравето си
doplat|it se, -ím se св. (–; čeho) обикн. отриц. не съм в състояние да заплатя (за нещо): **šetři (elektrickým) proudem, jinak se –** пестей електричеството, защото иначе няма да можеш да платиш, няма да ти стигнат парите да го платиш!
doplatkov|ý, -á, -é ж.п. който се доплаща: **~á jízdenka** добавка към билет, допълнителен билет
doplav|at, -u св. (кам) доплувам (някъде): **~at na druhý břeh** доплувам до другия бряг
doplaz|it se, -ím se св. (кам) **1.** допълзя (до някъде): **had se ~il ke kamenu** змията допълзя до камъка **2.** прен. експр. домъкна се, дотърпя се (до някъде): **sotva se ~il domů** той едвам се домъкна до вкъщи
doplést, -pletu св. **1.** спра, свърша да плетя **2.** (со) доплетя, доизплетя (нещо): **~plést svetr** доплетя пуловер
doplét|at, разг. doplít|at, -ám негов. **1.** спирам, свършвам да плетя **2.** (со) доплитам, доизплитам (нещо)
doplíž|it se, -ím se св. (кам) допълзя, припълзя, прокрадна се, промъкна се (до някъде)
dopl|něk, -ňku м. **1.** (к чему) добавка, допълнение, прибавка, притурка, додатък (към нещо): **~ňky k návrhu ústavy** допълнения към проектоконституция **2.** (к чему) гарни-тура (към нещо): **módní ~ňky (k oblečení)** модни аксесоари (към облекло) **3.** език. сказуемоно определение, сказуемоно име
doplň|it, -ím св. (со; со čím) допълня, попълня (нещо; нещо с нещо), добавя (нещо; нещо към нещо): **doplňte chybějící slova** допълнете, попълнете липсващите думи; **~it sklad zboží** попълня, дозаредя склад със стоки; **~it si vzdělání** попълня празноти в образованието си
doplňkov|ý, -á, -é **1.** допълнителен, добавъчен, комплементарен: **kupovat na ~ou půjčku**

купувам на изплащане; **~é barvy** физ. допълнителни, комплементарни цветове; **~é úhly** мат. допълнителни, комплементарни ъгли **2.** език. сказуемоно-определителен: **~á věta** сказуемоно-определително изречение
doplňovac|í, -í, -í **1.** допълнителен, добавъчен: **~í volby** допълнителни избори; **~í zkoušky** допълнителни, приравнителни изпити **2.** в съчет. **~í otázka** език. въпрос, въпросително изречение, с въпросителна дума
doplň|ovat, -uji/разг. -uju негов. (со; со čím) доплъвам, допълням, попълвам, попълням, комплектувам (нещо, нещо с нещо): **~ovat zásoby** попълвам припаси; **~ovat formulář** доплъвам формуляр
doplň|ovat se, -uji se/разг. -uju se негов. (s kým) доплъвам се (с някого), подхождам си (с някого)
dop|lout, -pluji/разг. -pluju св. (кам) доплувам, стигна с плуване (до някъде) (за плавателен съд): **lod' ~plula do přístavu** корабът доплува до пристанището
doplouv|at, -ám негов. (кам) плувам, стигам с плуване (до някъде)
doplov|at, -u св. (кам) доплувам, стигна с плуване (до някъде) (за живо същество): **~at až k ostrůvku** доплувам до островче
dop|nout, -pnu св. (со) **1.** дозакопча (нещо): **cestou si ~pjala blůzičku** по пътя тя си дозакопча блузичка (нещо): **tloustne, nemůže ~pnout šaty** пълнее, не може да си закопчае дрехите
dop|nout se, -pnu se св. (do čeho) вмества се, поберя се (някъде) (в дреха и под.): **je tak tlustá, že se nedopne do kabátu** толкова е дебела, че не може да се поберя в палтото
dopo|číst, -čtu св. (со; –) доброя, допреброя, доизчисля (нещо), довърша смятане, завърша броене, довърша изчисляване
dopo|číst se, -čtu se св. (čeho) достига (до някакъв резултат) с броене, със смятане; пресметна (нещо): **nemohl se ~číst výsledku** той не можя да пресметне резултата; смята, смята и не можя да получи резултата
dopočít|at, -ám св. **1.** довърша броене; довърша изчисляване **2.** (со) доброя, допреброя, доизчисля (нещо), довърша смятане: **~at úlohu** сметна, реша задача
dopočít|at se, -ám se св. (čeho) достига (до някакъв резултат) с броене, със смятане, пресметна (нещо): **nemohla se ~at kuřat** тя все не можеше да преброй пилетата
dopočítáv|at, -ám негов. **1.** довършвам броене;

довършвам изчисляване **2.** (со) доброявам, допреброявам, доизчислявам (нещо); довършвам смятане

dopodrobna нар. подробно, обстойно, изчерпателно; до най-малки подробности

dopoledne I нар. преди пладне; преди обед; до обед; сутрин: ~ **je otevřeno** преди обед, сутрин е отворено

dopoledn|e II, -e ср. предобед, сутрин: **prospal celé ~e** той спя до обед, той спя цяла сутрин; **během ~e** преди обед, до обед; в течение на предобеда; сутринта

dopolední предобеден, сутрешен, утринен: **v ~ích hodinách** преди обед; в сутрешните часове; сутринта: **~í vyučování** учил. занятия преди обед, сутрешна смяна

dopomáh|at, -ám неслв. (коти, čети k čети) помагам, съдействам (на някого, на нещо в нещо, за нещо); подпомагам (някого, нещо за нещо, в нещо)

dopo|moci, -mohu/разг. -můžu (коти, čети k čети) помогна (на някого, на нещо); съдействам (на някого, на нещо в нещо, за нещо); подпомогна (някого, нещо в нещо)

doporučeně нар. пощ. препоръчано: **podat, poslat listovní zásilku** ~ изпратя препоръчана пощенска пратка

doporučen|í, -í св. препоръка: **mít písemné ~í** ймам писмена препоръка; **na lékařské ~í** по препоръка на лекар

doporučen|ý, -á, -ě пощ. препоръчан: **~ý dopis** препоръчано писмо; **~á zásilka** препоръчана пратка

doporuč|it, -ím св. (коho, со; коти коho, со) **1.** препоръчам (някого, нещо на някого): **~it knihu do tisku** препоръчам книга за печат **2.** посъветвам (някого за нещо, в нещо): **~it pacientovi operaci** посъветвам пациент да се оперира

doporuč|ovat, -uji/разг. -uju неслв. (коho, со; коти коho, со) **1.** препоръчвам (някого, нещо на някого) **2.** съветвам (някого за нещо)

doposavad нар. досега; до този момент: **~ jsem se s něčím takovým nesetkal** досега не съм срещал таква нещо

doposledka, do posledka нар. докрай: **bít se ~** бия се докрай; бия се до последен дъх

doposud нар. досега; до този момент: **to se mu ~ nepřihodilo** това досега не му се е случвало

dopoušt|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неслв. **1.** (со) допускам, позволявам (нещо): **ne~í, aby lhál**

(той, тя) не му позволява да лъже **2.** (со на коho) малко остар. прашам, донсям, нбся (нещо на някого) (за нещастие и под.): **válka ~í na lidi kruté zkoušky** войната донся на хората жестоки изпитания; **ne~ěj Bože!** Боже опази!

dopoušt|ět se, -ím se неслв. (čeho) допускам (нещо); извършвам, правя (нещо) (обикн. простъпка): **~ět se chyby** правя, допускам грешка; **~ět se násili (na někom)** извършвам насиле (над някого)

dop|ovat, -uji/разг. -uju спорт. (коho - вин.) давам допинг (на някого)

dopo|vědět, -vím св. **1.** (со) доизкажа, до-разкажа, доизрека (нещо): **~vím větu** ще доизкажа изречение **2.** доизкажа се, кажа всичко

dopovid|at, -ám неслв. и св. (со; -) доизказвам/доизкажа, доразказвам/доразкажа, доизричам/доизрека (нещо): **právě ~á novinky** тъкмо доразказва новостите; **zítra to ~ám** утре ще го доразкажа

doprac|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (со) доработя, доизработя (нещо) **2.** свърша работа; престаня да работя **3.** (кат) постигна с труд, с усилия (нещо); стигна с труд (до някъде): **~oval to daleko** той много се издигна; **~oval to až na ředitele** той се издигна до директор; **tys to ~oval!** ирон. докъде стигна! хубаво се нареди! **ten to ~oval!** ирон. той свърши лошо! хубаво се нареди той!

doprac|ovat se, -uji/se разг. **-uju se** св. (čeho; k čети) постигна (нещо); доберя се; домогна се (до нещо): **~ovat se úspěchu** постигна успех; **~ovat se uznání** получа признание

doprava I нар. надясно, вдясно и прен.: **dát se ~** тръгна надясно; **táhnout ~** прен. полит. клоня надясно

doprav|a II, -y ж. **1.** превозване, превоз, транспортване, транспорт: **~a raněného na nosítkách** транспортване, пренасяне на ранен с носилка **2.** транспорт (институция): **pracovníci v ~ě** работници от транспорта; **městská ~a** градски транспорт; **železniční ~a** железопътен транспорт; **automobilová ~a** автомобилен транспорт; **letecká ~a** въздушен транспорт; **námořní ~a** морски транспорт; **říční ~a** речен транспорт **3.** транспорт, движение, трафик: **pouliční ~a** улично движение; **zastavit ~u** спря движение, трафик

dopravc|e, -e м. превозвач

doprav|it, -ím (коho, со кат) пренеса, превозя, транспортирам (някого, нещо до някъде): **~it**

zboží vlakem транспортíрам, превоза стока
къв с

(някого) на оня свят

dopravní, -í, -í транспортен, превозен: **~í pás** конвейер, транспортър; транспортна лента: **~í prostředky** транспортни средства; **~í předpisu** правила за движение; **~í značky** пътни знаци; **~í nehoda** пътна злополука, пътно-транспортно произшествие; **~í kancelář** транспортно бюро, пътническо бюро; **~í úředník** чиновник от транспорта; **~í poplatky** превозни такси, такси за превоз

dopravník, -u м. техн. конвейер, транспортър; транспортна лента: **pásový** ~ лентов конвейер, транспортър, транспортна лента; **válečkový** ~ ролков конвейер, ролганг

doprav|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) пренасям, превозвам, транспортiram (някого, нещо)

doprod|at, -ám св. (со) допродам, разпродам (нещо): довърша продажба (на нещо): **~at zlevněný textil** разпродам преоценен текстил

doprodáv|at, -ám неск. (со) разпродавам (нещо); довършвам продажба (на нещо)

doprodej, -e м. разпродажба: **~ za snížené ceny** разпродажба с намалени цени

doprostřed I, разг. doprostředka нар. в средата (след гл. за движение): **umístit stůl** ~ поставя масата в средата

doprostřed II предлог с род. в средата на, сред, настред, посред (след глаголи за движение): **postupte ~ sálu** минете в средата на залата; **postavit stůl ~ místnosti** поставя маса настред, посред стая

doproš|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (кого, чего; оџ; кого оџ) изпросвам (нещо от някого); домогвам се (до нещо); натрапвам се (на някого заради нещо): **~ovat se něčího přátelství** домогвам се до нечие приятелство; натрапвам приятелството си на някого; **nerad se ~uje** той не обича да се натрапва

doprováz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. 1. (кого) придружавам, съпровождам, изпращам (някого): **~et delegaci** съпровождам, придружавам делегация; **~et hosta ke dveřím** изпращам гост до вратата; **~et zrakem** прен. изпращам с поглед 2. (со čím) придружавам, съпровождам (нещо с нещо): **~et výklad obrázky** придружавам, илюстрирам лекция с картини 3. (кого, со) муз. акомпанирам (на някого, на нещо): **~et zpěv na kytaru** акомпанирам на китарата

doprovod, -u м. 1. съпровождане, придружаване; **~ s hůlkou** муз. **~ na nádraží** предложена гост да го изпратя до гарата 2. ескорт, конвой: **čestný** ~ почетен ескорт; **ozbrojený** ~ конвой 3. муз. акомпанимент, съпровод: **zpívat za ~u harmoniky** пее под акомпанимент на акордеон; **houslový koncert s ~em orchestru** концерт за цигулка и оркестър 4. в съчет. **~ k mapě** легенда към карта; **hudební ~ k filmu** музикално оформление на филм; **obrazový ~ k textu** илюстрация към текст

doprovod|it, -ím св. 1. (кого) придружа, съпровожда, изпратя (някого): **~it (někoho) kousek cesty** придружа, изпратя (някого) донякъде 2. (со čím) придружа, съпровожда (нещо с нещо): **~it hlášení statistickými údaji** придружа доклад със статистически данни

doprovodn|ý, -á, -é 1. съпътстващ, придружаващ, съпроводителен, придружителен, съпровождащ: **~ý list** съпроводително писмо; **~ý jev** съпътстващо явление; **~á vozidla** моторизиран конвой 2. муз. акомпанираш, съпровождаш: **~ý nástroj** акомпанираш инструмент

do|přát, -přeji/разг. -přeju св. 1. (komu čeho, со) позволя, предоставя, разреша (на някого нещо): **~přát (někomu) času** дам, предоставя време (на някого); **~přát (někomu) sluchu** изслушам (някого); **nebylo mu ~přáno, aby ...** не му беше съдено, дадено да...; **~přej mi tu radost!** позволи ми това удоволствие! 2. само **~přát si (čeho)** позволя си (нещо) (което ми доставя удоволствие): **to si nemohu ~přát** не мога да си позволя това, средствата не ми позволяват това; **občas si ~přeje půllitr piva** от време на време си позволява да пийне (една) халба бира 3. в съчет. **rád si ~přál експр.** той обичаше да си халва и да си пийва

dopřáv|at, -ám неск. 1. (komu čeho, со) позволявам, разрешавам, предоставям (на някого нещо) 2. само **dopřáv|at si (čeho)** позволявам си (нещо) (което ми доставя удоволствие) 3. експр. халвам си, пийвам си

dopředu нар. 1. напред (след гл. за движение): **postupovat** ~ придвижвам се напред; напредвам

◆ **първоначално**

напредва 2. занапред; за по-нататък; за в бъдеще (за време): **stanovit (něco) několik let** ~ предвидя, определя (нещо) за няколко години напред; **myslit** ~ предвиждам; мисля за бъдещето

dopsat, -píšu/книж. **-píši** св. 1. допиша; изпиша, напиша докрай; довърша писане 2. (со) впиша, допълня, допиша (нещо): **~psat chybějící data** впиша, допълня, допиша липсващи данни 3. (кому, кому оц) напиша (писмо) (на някого за нещо)

doptat se, -ám se св. (на коho, на со; коho нащ; чeho) допитам се, осведомя се, информирам се (от някого, при някого за някого, за нещо): **na nás se snadno ~áte** с питане може лесно да ни намерите, да намерите къде живеем

dopustit, -ím св. (со; кому, чему; нащ) допусна, позволя (нещо); дам съгласие (за нещо): **to ne~ím!** това няма да го позволя! **~il, aby šla sama** той допусна тя да си отиде, да си тръгне сама; **Bůh na nás ~il pohromu** Бог ни ~~п~~ не даваше, не позволяваше косьм да падне от главата ѝ, не позволяваше дѹма да се каже за нея; **když pánbůh ~í, i motyka spustí** по-словница ако е решил Господ, и мотыката може да проговори

dopustit se, -ím se св. (чeho) направя, извърша, допусна (нещо) (обикн. простѣпка): **~it se násilí, hřichu, chyby** извърша насилие, грѣх, грѣшка

dopuštěn[í, -í ср. обикн. в съчет. **boží ~í** нещастие, бедствие; напаст божия; хаос, бъркотия: **to bylo boží ~í a)** беше ужасно време, имаше буря **б)** страшно, ужасно беше **в)** страшна бъркотия беше

doraz, -u м. обикн. в съчет. **na ~** докрай, до крайна степен

dorazit, -ím св. 1. (со) дозатвора (нещо), дозая със силен удар (нещо): **~it zásuvku** затвора чекмеджѣ с блѣскане; **~it hřebík** дозая, дозачукам гвоздей 2. (коho, со) доубия, убия (някого, прен. нещо): **~it postřelenou zvěř** доубия ранѣно животно 3. (коho, со) експр. довърша, унищожа (някого, нещо): **to mě ~ilo** това ме довърши 4. (кат) достигна, стигна, доберѣ се (до някъде): **~it včas na nádraží** стигна наврѣме на гарата

doráž[et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несв. 1. (со) затворя (нещо), забивам със силен удар (нещо) 2. (коho, со) убивам, доубивам (някого, прен. нещо) 3. (коho, со) експр. довършвам, свѣршвам, унищожавам (някого, прен. нещо) 4. (кат) достига, стига, добирам се (до някъде) 5. (на коho, на со) атакувам, нападам, преслѣдвам (някого, нещо); досаждам (на някого, на нещо): **pes ~el na příchozího**

кѹчето нападаше новодошлия; **děti ~ely na matku otázkami** децѣта досаждаха на майка си с въпрѣси

dorost, -u м. 1. събир. младѣж; мѣло, подраствѣщо поколѣние; мѣди кадри: **učňovský ~** ученици от професионално-технически училища; **vědecký ~** мѣди научни кадри 2. спорт. юноши 3. сел.стоп. мѣди живѣтни; мѣди дрѣвчѣта; мѣди зеленѹци

dorosten[ec, -ce м. спорт. юноша

dorosteneck[ý, -á, -é спорт. юношески: **~ý rekord** юношески реко̀рд

dorostenk[a, -y ж. спорт. девѣйка: **cvičení dorostenců a dorostenek** упражнѣния на юноши и девѣйки

dorostl[ý, -á, -é възрастен, зрял

dorot[a, -y ж. разг. пейор. остар. лѣка жена; кѹрва, пачавра

dorozum[ět se, -ím se, 3. мн. -ějí/-í se св. 1. (s kým o čem; mezi kým) уговѣра се, разберѣ се, споразумѣя се (с някого за нещо): **chtěli se s vámi o všem ~ět** (тѣ) йскаха да се споразумѣят с вас за всѣчко; **takhle se ne~íme!** така няма да се разберѣм! **~ět se pohledy** разберѣ се с поглед 2. (jak) разберѣ се (на някакѣв език): **~ět se maďarsky** разберѣ се на унгарски (език)

dorozumívac[í, -í, -í комуникативен; който слѹжи за взаимно разбиране: **~í prostředek** средство за общѹване, комуникативно средство **dorozumív[at se, -ám se** несв. 1. (s kým o čem; mezi kým) уговарям се, разбирам се, споразумявам се (с някого за нещо) 2. (jak) разбирам се (на някакѣв език)

dórsk[ý, -á, -é дорийски: **~ý sloup** архитект. дорийска колѣна

dort, -u см. готв. торта; пѣста: **polárkový ~** сладолѣдена торта; **sníst dva ~y** изям двѣ парчѣта торта, двѣ пѣсти

dortov[ý, -á, -é който се отнася до торта: **~á forma** фѣрма за торта

doruč[ít, -ím св. (со) врѣча, достѣвя, преда̀м (нещо): **~it zásilku, dopis** врѣча прѣтка, писмо

doručitel, -e м. приносѣтел; (човѣк), който врѣчва, достѣвя, преда̀ва (нещо): **~ telegramu** разносѣвач на телеграми

doručovatel, -e м. 1. приносѣтел; (човѣк), който врѣчва, достѣвя, преда̀ва (нещо) 2. пощ. раздавач, пощальѣн: **poštovní ~** пощенски раздавач, пощальѣн, разг. пощаджия

doručovatelk[a, -y ж. 1. приносѣтелка; женѣ, който врѣчва, достѣвя, преда̀ва (нещо) 2. пощ.

раздавачка, пощальонка: **poštovní ~a** пощенска раздавачка, *разг.* пощаджийка

do|ruč|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* връчвам, доставям, предавам (*нещо*)

do|růst, -rostu *св.* 1. дорасна, подрасна, израсна, порасна: **děti už ~rostly a samy se živí** децата вече пораснаха и се изхранват сами; **vlasy mi už ~rostly** косата ми вече израсна; **dívka ~rostla v ženu** девойката се превърна в жена

♦ **~rostla v ženu** *разг.* достигна до разуму поумня; дойде ми умът в главата

2. (koho, čeho na co) достигна на ръст (*някого, нещо*); изравни се по ръст (*с някого, с нещо*); (*коти, чети*) *прен.* дорасна (*до някого, до нещо*): **dcera ji nejen ~rostla, ale i přerostla** дъщерята не само я настигна, но я и надмина по ръст *и прен.*; **ještě jsme ne~rostli svým úkolům** още не сме дорасли до задачите си

do|růstaj|ící, -í, -í *подрастващ: ~í pokolení, generace* подрастващо поколение

do|růst|at, -ám *несв.* 1. дораствам, подраствам, израствам, пораствам **2. (koho, čeho na co)** достигам на ръст (*някого, нещо*); *прен.* настигам, достигам (*някого, нещо по нещо, в нещо*); дораствам (*до нещо*)

do|ře|jit, -ím *св. (со)* доразреша, реша докрай напълно (*нещо*): **ne~ený problém** недоразрешен проблем

do|ře|zat, -žu/-zám/книж. -ži *св. (со)* дореза (*нещо*), свърша рязане (*на нещо*), престана да режа (*нещо*)

do|ře|zat se, -žu se/-zám se/книж. -ži se *св. бивавам* ♦ **~lidským zbloudil** той побеля като платно, кръв не остана на лицето му

do|ře|zá|vat, -ám *несв.* дорязвам; довършвам, привършвам рязане

do|ř|ící, разг. do|ř|íct, -řeknu *св. (со)* доизрека, доизкажа, кажа до край (*нещо*): **nestačil ~řící svou myšlenku** (той) не успя да доизкаже мисълта си; **zůstalo mezi nimi mnoho ne~řečeného, ne~řeknutého** между тях остана много недоизказано

do|ř|í|kat, -ám *св. (со)* доизрецитирам, доиздекламирам (*нещо*): **~at svůj proslav** довърша речта си

do|ř|íkáv|at, -ám *несв. (со)* доизрецитирам, доиздекламирам (*нещо*); довършвам реч

dosad|ít, -ím *св.* 1. завърша садене **2. (со)** посадя, засадя, допълнително (*нещо*) **3. (со čít, zač; со kat)** допълня, попълня (*нещо с нещо,*

нещо някъде); добавя, притуря (*нещо към нещо*): **~it stokorunu ze své kapsy** добавя, допълня сто крони от джоба си; **nemít z čeho ~it** нямам откъде да взема пари **4. (со čít) мат.** поставя (*нещо*) вместо (*нещо*); замества, подменя (*нещо с нещо*): **~it do rovnice čísla zvláštní za čísla obecná** замества букви в уравнение с цифри **5. (koho, со; koho, со kat)** назнача (*някого*) на служба, на длъжност; прокарвам, наложа (*нещо някъде*): **~it někoho na vedoucí místo** назнача някого на ръководна длъжност

dosah, -u *м.* 1. досег, обсег, кръг, район, сфера на действие: **to je v ~u naší kompetence** това е в границите на нашата компетентност; **~ zákonů** *юрид.* сфера на действие на законите; **to není v ~u lidských sil** това е свръх човешките сили, това не е по силите на човек; **~ vysílání** *техн.* район, който се покрива от (радио)предаване; **~ dělostřelecké palby** *воен.* **досага** ♦ **~ ruku** под ръка, съвсем близо; **vítězství je na ~** победата е съвсем близо **2.** значение, важност: **události velkého společenského ~u** събития с голямо обществено значение

dosáh|nout, -nu *св.* 1. (*kat; čeho/со; k čemu*) достигна (*някого, нещо; до някого, до нещо*): **dítě ne~ne na kliku** детето не може да достигне бравата; **kam oko ~ne** докъдето поглед стига; **rukávy ~nou jen k loktům** ръкавите стигат само до лактите **2. (čeho)** достигна, пристигна, дойда, долетя, доплувам (*до нещо, до някъде*): **loď ~la druhého břehu** корабът доплува до другия бряг **3. (čeho)** достигна, постигна (*нещо*): **~l vysokého věku** (той) достигна, доживя до пределна, до преклонна възраст, до дълбоки старини; **bylo dosaženo dobrých výsledků** бяха постигнати добри резултати; **~nout vítězství** спечеля, постигна победа; **~nout slávy, uznání** спечеля слава, признание; **~nout doktorátu** получа докторат, докторска титла; **~nout svého cíle** постигна целта си; **~nout prvenství** завоювам първо място, първенство; **~nout pravého opaku** постигна точно обратното

d *со* достигам (*до някъде, до нещо*) **2. (čeho)** достигам, пристигам, идвам, долитам, доплувам (*до някъде*) **3. (čeho)** достигам, постигам (*нещо*)

dosavad *нар.* досега; до този момент

dosavadní|í, -í, -í досегашен: **~í způsob života** досегашен начин на живот

dosázet, -ím *св.* **1.** завърша садене; посади допълнително: **~el poslední zbytky brambor** той довърши саденето на картофите **2. печат.** донабера; завърша набор (на книга и под.): **~et rukopis** донабера ръкопис

dosazovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** завършвам садене; посаждам допълнително **2. печат.** донабирам; завършвам набор (на книга и под.) **3. (со čím, zač; со kam)** допълвам, допълвам (нещо с нещо, нещо някъде); добавям, притурям (нещо към нещо): **~ovat na živobytí z ušetřených peněz** харча за прехрана от спестени пари **4. (со čím) мат.** замествам, подменям (нещо с нещо): **~ovat v rovnici za x jinou hodnotu** замествам x в уравнение с друга величина **5. (koho, со; koho, со kam)** назначавам на служба, на длъжност (някого); прокарвам, налагам (нещо някъде): **~ovat někoho na trůn** възкачвам някого на престол

dosazitelný, -á, -é достижим, постижим: **~ý cíl** достижима цел

dose *вж. doze*

dosed, -u *м.* **1.** приземяване, кацане **2. техн.** плътно прилягане, пасване

dosed|at, -ám *несв.* **1. (kam)** приземявам се, кац(в)ам (някъде): **letadlo ~á podvozkiem na zem** колесникът на самолета се допира до земята **2. (kam)** заемам (длъжност), възкачвам (на престол и под.): **~á na uprázdněný knížecí stolec** възкачва се на освободения княжески престол **3. (nač, do čeho) техн.** прилягам плътно, пасвам (към нещо)

dosed|nout, -nu *св.* **1. (kam)** седна, приземя се, кацна (някъде): **~nout těžce na židli** седна тежко, тръшна се на стол; **letadlo ~lo na zem** самолетът се приземи **2. (kam)** заема (вакантна длъжност), възкача се (на престол и под.): **~l na papežský stolec** седна, възкачи се на папския престол **3. (nač, do čeho) техн.** прилегна плътно, пасна (към нещо)

dosch|nout, -nu *св.* досъхна, доизсъхна

doská|kat, -ču/книж. -či *св. (kam)* доскачам (до ~~и~~ **ni** **ptáče dál ~če** пословица рано пише рано пее

doskoč|ít, -ě *ср. спорт.* трап за скачане, за скок на дължина

doskoč|it, -ím *св.* **1. (kam)** доскоча, скоча (до някъде); достигна със скок (някъде): **~il nej-dál ze všech** той скочи най-далече от всички **2. (kam pro koho, pro со) разг.** изтичам, отскоча (някъде за някого, за нещо): **~ pro po-**

viny! отскочи за вестник! изтичай за вестник!

doskok, -u *м.* **1. спорт.** приземяване, стъпване на земята (крайна фаза при скачане): **pod-vrtnout si nohu při ~u** изкълча си крака при приземяване **2. един скок** разстояние: **je to na ~** това е съвсем близо

doslech, -u *м.* **1.** чуване, слушане, слух: **z ~u** по слух, от чуване, от слушане **2. разстояние,** от което се чува: **dojít na ~** дойда, приближа се на разстояние, от което се чува

doslech|nout se, -nu se *св. (o čem; čeho, со)* чуя, науча, узная (за нещо, нещо)

doslouž|it, -ím *св. (-; kоти, čети; со)* доизслужжа, дослужа (нещо); завърша служба, престана да служи (на някого, на нещо): **~il a šel do důchodu** той доизслужи и се пенсионира

doslov, -u *м.* послеслов, заключение, епилог

doslova *нар.* **1.** дословно, буквално, точно; думма по думма: **překládat ~** превеждам буквално **2.** найстина; в точния смисъл на думата; буквално: **~ šlel (той)** в буквалния смисъл на думата беше полудял

doslovně *нар.* **1.** дословно, буквално, думма по думма; точно **2.** найстина; в точния смисъл на думата; буквално: **nesmíte to brát ~** не бива да го разбирате буквално

doslovn|ý, -á, -é дословен, буквален: **uvést v ~ém znění** цитирам дословно

dosluh|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* доизслужвам, дослужвам; завършвам служба; преставам да служа, да върша работа: **staré hodiny již ~ují** старият часовник вече си изпява песента

do|spat, -spím *св.* **1.** доспя си **2. (со)** наваксам си (спане), отспя си: **~spat prohýřenou noc** отспя си след гуляйджийска нощ **3. (čeho)** доспя (до нещо): **samou starostí nemohla ani rána ~spat** от грижи тя не мож да спи цяла нощ, не мож да спи до сутринта

do|spat se, -spím se *св.* отспя си, наспя се: **ze soboty na neděli si můžeme ~spat** в събота срещу неделя можем да си отспим

dospá|vat, -ám *несв.* **1. (-; со)** доспявам си **2. (со)** отспивам си, наваксвам (спане)

dospěle *нар.* зряло; като възрастен: **vypadat ~** има вид на зрял, на възрастен

dospěl|í, -ých *м. мн.* възрастни (хора): **film jen pro ~é** филм само за възрастни

dospělost, -i *ж.* **1.** зрелост, пълнолетие: **po-hlavní ~** полова зрелост; **zkouška ~i** зрелостен изпит; матура; **vysvědčení ~i** зрелостно свидетелство **2. фин.** срок, падеж: **~ směnky** падеж на полица, на менителница

dospělý, -á, -é 1. пълнолетен, зрял, пораснал, развит: **~é děvče** пораснало, голямо момиче; **~ý stromek** израснало дръвче **2.** зрял: **~ý věk** зряла възраст **3.** фин. **~á směnka** полица, подлежаща на изплащане; полица с падѐж

do|spět, -spějí/разг. -spěju св. 1. (кат) книж. стигна, пристигна, достигна (до някъде): **výprava ~spěla na vrchol hory** експедицията достигна до върха на планината **2.** (к četи; čeho) книж. постигна (нещо); достигна, стигна (до нещо): **~spět k závěru, k přesvědčení, k názoru** стигна, достигна до заключение, до убеждение, до мнение; **~spělo to tak daleko, že ...** нещата стигнаха дотам, че ...; **kam to s ním ~spělo!** докъде стигна! докъде я докара (той)! **3.** узрѐя, съзрѐя, израсна, порасна; стана пълнолетен: **~spět v muže, v ženu** стана мъж, женă; **~spět rozumem, do rozumu** развия се умствено, стигна (до) интелектуална зрелост **4.** в съчет. **směnka ~spěla фин.** падѐжът на полицата, на менителницата настѐпи

dospív|at, -ám нескв. 1. (кат) книж. пристигам, достигам (до някъде): **zpráva ~á k uším posluchačů** вестта достига до ушите на слушателите **2.** (čeho, k četи) книж. постигам (нещо), стигам, достигам (до нещо) **3.** узрявам, съзрявам, израствам, пораствам; ставам пълнолетен: **léta ~ání** години на съзряване **4.** в съчет. **směnka ~á фин.** падѐжът на полица, на менителница настѐпва

dospod, dospodu нар. долу, отдолу; на дъното (след гл. за движение): **dát kartu ~** слѐжа карта отдолу

dost, книж. dosti нар. 1. достатъчно, доста, значително; доста много: **mám času ~** имам предостатъчно време; **trvalo to ~ dlouho** това трая доста дълго; **umí ~ dobře česky** знае доста добре чешки; **~ možné** твърде възможно; **dost a dost** предостатъчно; **až ~** напълно достатъчно; **víc než ~** повече от **достъпно** състояние е безнадежно; **už toho mám ~** дойдѐ ми до гуша; омръзна ми; **on nemá na tom ~, že ...** не мѐ стига, че ...; не ѐ доволен, че ...; **~ na tom, že přišel včas** не ѐ малко и това, че той дойдѐ навреме; пак добре, че дойдѐ на време; **je to na něho ~** като за него не ѐ малко; **to je ~, že už jdeš** най-после идваш; **nemohl se ~ vynadívát, ~ naposlouchat** той не можеше да се нагледа, да се наслуша **2. само dost!** достатъчно! престани! престанете! стига: **už ~!** (хайде) стига вече!

~ těch řečí стига с тия приказки! **jsem tu a ~!** **никому не е** **амб**

никак; съвсѐм нѐ; ни най-малко

dostač|it, -ím св. стигна, достигна; окажа се достатъчен: **šest hodin práce ~í k vykonání úkolu** шест часа работа ще стигнат, ще са достатъчни, за изпълнение на задачата

dostač|ovat, -uji/разг. -uju нескв. стигам, достигам; достатъчен съм: **byť již ne~uje pro celou rodinu** жилището вече не стига, не ѐ достатъчно за цялото семейство

dostačujíc|í, -í, -í, малко остар. dostačitel|ný, -á, -é достатъчен: **~í důvod** достатъчна причина

dostán|í, -í св. получаване, намиране: **ta kniha není k ~í** тази книга не сѐ намира; тази книга не може да се намѐри; **to zboží není k ~í** тези стоки не сѐ намират на пазара; **lístky jsou ještě k ~í** билѐти още се намират, има още билѐти

do|stat, -stanu св. 1. (co, koho) полѐча (нещо, някого): **~stat darem** полѐча (като) подарък; **~stat (něco) k narozeninám** полѐча (нещо) за рождѐния си дѐн; **~stat honorář, plat, penzi, spropitné** полѐча хонорар, заплатата, пенсия, бакшиш; **kolik jsi (za to) ~stal?** колко ти платиха (за това)? колко (пари) ти дадоха (за това)? колко полѐчи (за това)? **~stat místo** намѐря си работа, назначат ме на работа; **stromy ~staly listí** дърветата се разлистиха; **~stal hodnou ženu** падна му се добра женă; **~stal po dědečkovi jméno Karel** кръстиха го на дядо му Карел; **~stal většinu hlasů** (той) полѐчи повечето гласове; **náš život ~stal tempo** живѐтът ни доби по-бързо темпо; **~stat výprask, bití** ям бой, ям пердăх; **~stat pohlavek, políček** изям шамар, ударят ми плѐсница *и прен.*; **~stat přes hubu, ~stat přes prsty** изям шамар, ударят ми плѐсница, ударят ме през прѐстите *и прен.*; **~stat vynadáno, vyhubováno** скăрат ми се, смѐмрят ме; **~stat pět let** полѐча, осѐдят ме на пѐт години (затвѐр); **~stat výpověď, разг. ~stat vyhazov** уволнят ме, *разг.* изхвѐрлят ме от службата; **~stat rozkaz** полѐча заповед; заповѐдат ми; **~stat slib** полѐча обещание; обещаят ми; **~stat vyznamenání** полѐча отличие, награда; отличат ме, наградят ме; **~stat výbornou u zkoušky** изкарам отличен на изпит; **~stat za úkol** полѐча задача; възложат ми задача; **~stat hlad** огладнѐя; **~stat žízeň** ожаднѐя; **~stat chuť k jídlu** отвори ми се, дойдѐ ми апетит; приядѐ ми се; **~stat chuť na maso**

прияде ми се месò; **~stat rozum** вразумя се; дойде ми умът, акълът в главата; **~stat nápad** хрумне ми идея; **~stat špatnou náladu** развали ми се настроението; **~stat zlost** ядòсам се, разгневя се, вбеся се; **~stat strach z něčeho** уплаша се от нещо; **~stat trému** притесня се, разтрепèря се; **auto ~stalo smyk** колата поднèсе (на завои); **~stat injekci** слòжат ми, бият ми инжекция; **~stat gól спорт.** вкарà ми; **~stat svùj díl, ~stat lekci, ~stat na pamětnou, ~stat za vyučenu, ~stat co proto, разг. ~stat na frak** полúча си заслуженото, полúча урок; дадàт ми да разберà; **počkej, ty ~staneš!** почакай, ще си го полúчиш ти! ще ти дам, ще ти дадàт да разбереш! почакай, ще си изпàтиш! **~stat vítr z něčeho разг.** уплаша се от нещо **2. (co)** хвàна (болест и под.), разболèя се (от нещо): **~stat rýmu, kašel** хвàне ме хрèма, кашлица; **~stat chřipku, angínu** хвàне ме грип, ангина; разболèя се от грип, от ангина; **~stat horečku** вдìгна температурà; **~stat vši** въшам; **~stat člověk** човек мòже да побеснèе, да полудèе от тых **3. (co)** намèря, кúпя (нещо): **kde se to ~stane?** кдè мòже да се кúпи това? **4. (koho, co) експр.** хвàна, заловя, спипам, пипна (някого, нещо): **~stat zloděje** хвàна, спипам, пипна крадèц; **už ho ~stali!** пипнаха го! хвàнаха го! **~stat mne ale ~stali!** ама ме изиграхте! хубаво ме наредихте! **5. (koho, co kam)** доведà, вкарàм, докарàм, слòжа, помèстя, намèстя (някого, нещо някъде): **~stala děti do postele** тjà накарà децàта да си лèгнат, слòжи децàта в леглото; **víckrát mne tam nikdo ne~stane** втòри път никой не мòже да ме накарà да отида там; **~stal lidi do práce** тòй застàви, накарà хората да работят; **~stat (někoho) na svou stranu** привлекà (някого) на своя страна; **~stat (někoho) do nepříjemné situace** постàвя (някого) в неудобно положение; **~stat obilí pod střechu** приберà зърното в хамбàра; **~stal věci do kufru** тòй успя да вкарà, да слòжи нещàта си в кúфара; **nemůže nic ~stat do úst** нищо не мòже да слòжи в устà; **~stat** жеш да го накарàш да отиде там за нищо на светà! **~stat (někoho) do hrobu** вкарàм (някого) в грòба; **~stat (někoho) do pasti, na lep, na vějičku, do kleští, do tenat** вкарàм

някого в капàна **6. (koho, co odkud)** изведà, измъкна, изкарàм (някого, нещо от някъде): **ráno ho nemohu ~stat z postele** сýтрин не мòга да го измъкна от леглото; **~stat skvrnu z ubrusu** премàхна петнò от покрívка; **slovo z něho ne~staneš** не мòжеш дúма да измък-

ho z kaše, z bryndy разг. измъкна някого от каша, от батàк, от неприятност

do|stát, -stojím св. (čemu; v čem; komu v čem) устоя, удържà (на нещо, нещо), изпълня (нещо пред някого): **~stát slovu, v slovu** удържà на дúмата си; **~stát slibu** устоя на обещанието си; **~stát úkolu** справя се със задàча; **~stát povinnostem** изпълня задълженията си

do|stat se, -stanu se св. 1. (kam) попадна, озовà се, вмъкна се, влèза (някъде); доберà се, достìгна (до някъде): **jak se ~stanu na nádraží?** как да стìгна до гарàта? как се отива на гарàта; **do bytu se ~stal zloděj** в жилището се вмъкна крадèц; **musíme se tam někudy ~stat** трèбва някак да се доберем дотам; **jak se to sem ~stalo?** как попадна това тук? **~stat se do zajetí** попадна в плèн; **~stat se k divadlu** стàна артист, артистка; **~stat se na svobodu** излèза на свобода; **~stat se do něčího vlivu** попадна под нèчие влèние; **~stat se do tempa** наберà скòрост; **~stat se do rozpakù** смутя се, объркам се; изпàдна в смущèние; **~stat se k moci** доберà се до власттà; **~stat se k penězùm** полúча парì; пàднат ми се парì; **ten se ~stane daleko** прен. тòй ще отиде далèче, ще напредне мнòго, ще направì голяма ка-

пà стìгна до същносттà на работата; **разг.** разберà му, хвàна му цàката; **~stat se (někomu) na kobytku, na kùži** намеря (на някого) слàбото място, цàката; **~stat se pod čepce** омъжа се; отида под венчило; **~stali se za sebe** взèха се, ожèниха се; **~stali se do sebe** хвàнаха се за гúшата, за косите; **~stat se do proudu a)** отворя се (на работа, на говорене); отпúсна се; влèза във фòрма; зарàботà на пълни оборòти **б)** увлèчè ме течèнието; **~stat se do úzkých** изпàдна в затруднèние; окàжа се натясно; **~stat se do slepé uličky** озовà се в задънена úлица; **~stat se do lidských řečí** влèза в хорските устà; запòчат да ме одумват; **~stat se do pěkné kaše** забъркам се в голяма каша; **~stat se na scesti, na šikmou plochu** трèгна по наклòнената плòскост; **~stat se za mříže, do chládku** попадна в

затвòра; озовà се зад решèтките; приборàт ме на тòпло; **~stat se k veslu** полóча влàст; доберà се до властà; хвàна кормилото; **~stat se ke korytu** докòпам кòкала, застàна на яслата, уцèля авàнтата **2.** (*odkud; odkud kam*) измъкна се, излèзà (*от някъде*): **nemohu se od vás nikdy ~stat** никòга не мòга да си тръгна от вàs наврèме; винаги се заседявам у вас **3.** (*k čemu*) успèя да се заловя, да се заèма (*с нещò*): **konečně se ~stal ke své práci** най-пòсле тòй се заè с работата си; тòй най-пòсле успèя да се залови за работата си; **~stat se ke slovu** успèя да взèма думата **4.** *безл.* **-stane se (komu čeho) (някой)** полóчи (*нещò*); (*нещò*) се дадè, се пàдне (*на някого*): **~stalo se mu pomoci** тòй полóчи пòмощ; бèше му окàзана пòмощ; **~stalo se mu dobrého vychování** тòй полóчи добрò възпитàние; **~stalo se mu cti** бèше му окàзана пòчест; пàдна му се честтà **5.** *безл.* **-stane se (čeho na koho) (нещò)** стигне (*за някого*): **na nás se už ne~stalo** за нàs вèче не стигна; **na každého se ~stane** ще стигне за всìчки

dostatečn|á, -é *ж. учил.* удовлетворителна, срèдна оцèнка

dostatečně *нар.* **1.** достàтъчно **2.** *учил.* удовлетворително, срèдно (*за оцèнка*)

dostatečn|ý, -á, -é достàтъчен: **~ý počet přihlášek** достàтъчен брòй заявки

dostat|ek, -ku *м.* **1.** (*čeho*) достàтъчно колìчество (*от нещò*): **~ek finančních prostředků** достàтъчно финансови срèдства **2.** избòйлие, охòлство: **žít v ~ku** живèвè охòлно, без лишèния

dostáv|at I, -ám *несв.* **1.** (*co*) полóчàвам (*нещò*) **2.** (*co*) полóчàвам, хвàщам (*болест и под.*) **3.** (*co*) намìрам на пазàра, купувам (*нещò*) **4.** (*koho*) хвàщам, залàвам, спìпвам (*някого*) **5.** (*koho, co kam*) довèждам, вкàрвам, докàрвам, слàгам, постàвам, намèствам (*някого, нещò някъде*) **6.** (*koho, co odkud*) извèждам, измъквам, изкàрвам (*някого, нещò от някъде*)

dostáv|at II, -ám *несв.* (*čemu; komu v čem*) устоявам, изпòлнявам, удържам (*нещò, на нещò, пред някого*): **~at včas všem povinnostem** изпòлнявам наврèме всìчките си задължèния

dostáv|at se, -ám se *несв.* **1.** (*kam*) попàдам, озовавам се, вмъквам се, влизам (*някъде*); добìрам се, достìгам (*до някъде*): **otázka se ~á na pořadí** въпрòсът идва, излизà на днèвен

ред **2.** (*odkud; odkud kam*) измъквам се, излизам (*от някъде*) **3.** (*k čemu*) заèмам се (*с нещò*): **ke čtení se ~ám jen večer** сàмо вèчер успявам да четà **4.** *безл.* **-á se (komu čeho) (някой)** полóчàва (*нещò*), пàда му се (*нещò*): **~á se mu podpory** тòй полóчàва подкрèпа, поддръжка **5.** *безл.* **-á se (čeho na koho) (нещò)** остàва, стìга (*за някого*): **při dělení se na něj vždy ~alo** при подялба винаги остàваше и за нèго

dostav|ba, -y *ж.* дострòяване, доизгрàждане, завършване на стрòж

dostaveníčk|o, -a *ср.* **1.** *малко остар.* срèща, рандеву: **dát si ~o (s někým)** определя си срèща (*с някого*); **jít na ~o** отивам на срèща **2.** *муз.* серенàда: **Schubertovo Dostaveníčko** Серенàда от Шуберт

dostav|ět, -ím, 3. мн. **-ějí/-í** *св.* дострòя, доизгрàдя; завърша стрòж

dostav|it se, -ím se *св.* **1.** (*kam*) явя се (*някъде*): **~it se k soudu** явя се в сьдà **2.** *третол.* **-í se** настъпи, настàне, появи се: **smrt se ~ila okamžitě** смърттà настъпи незабàвно; **po cestě se ~ila únava** след пътуването се почувства умòра

dostavník, -u *м.* *остар.* дилижанс

dostav|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* дострòявам, доизгрàждам; завършвам стрòж

dostav|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв.* **1.** (*kam*) явявам се, идвам (*някъде*): **~uje se do práce včas** той/тя идва на работа наврèме **2.** *третол.* **-uje se** идва, настъпва, настàва, появява се: **spánek se dlouho ne~oval** сънят дълго не идваше

doti *вж.* **dot**

dostih|h, -hu *м.* *обикн., мн.* **dostihy, -hů** кòнни надбягвания; кòнни състезàния: **~hy s překážkami** кòнни надбягвания с препятствия; **sázet na ~zích** залàгам на кòнни състезàния

dostih|nout, -nu *св.* **1.** (*koho, co*) настìгна, догòня (*някого, нещò*): **~nout nejlepší pracovníky ve výkonu** настìгна най-добрите производственици **2.** (*koho*) *малко остар.* хвàна, заловя (*някого*) **3.** (*čeho*) *книж.* стìгна (*до нещò*): **~nout hranic** стìгна до грàница

dostih|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* **1.** (*koho, co*) настìгам, догòнвам (*някого, нещò*) и *прен.* **2.** (*koho*) *малко остар.* хвàщам, залàвам (*някого*) **3.** (*čeho; kam*) *книж.* стìгам (*до нещò, до някъде*)

dostihy *вж.* **dotih**

dostičíněn|í, -í *св.* **1.** *малко остар.* удовлетворèние, извинèние **2.** *книж.* задоволяване

dostižitelný, -á, -é *достижим, постижим*

dostoup|it, -ím *св.* 1. (*čeho; kam*) издигна се, изкача се, достигна (*до нещо, някъде*): ~it na **vrchol** изкача се на върха; ~it **vrcholu** достигна (до) апогèя; ~it **bodу varu** стигна до точката на кипене 2. (*na со*) стъпя (*на нещо*): ~it na **nohu** стъпя на крака си

dostřk|at, -ám *св.* (*koho, со kam*) добутам (*някого, нещо до някъде*): ~al **vozik až na kopec** (то̀й) добута количката чак на хълма

dostřediv|ý, -á, -é *центростремителен, центрипетален*: ~á **síla физ.** центростремителна сила

dostředn|ý, -á, -é *физ.* центричен: ~ý **tlak** центрично налягане

dostřel, -u *м. воен.* дългободност; разстояние един изстрел: **být na ~** на разстояние един изстрел съм, намирам се в обсега на огнестрелно оръжие; **být z ~u** намирам се извън обстрел

dostřel|it, -ím *св.* 1. (*kam; -*) достигна с изстрел (*до някъде*): ~it z **břehu na břeh** достигна с изстрел от единия до другия бряг 2. (*koho, со*) дозастрелям, доубия с изстрел (*някого, нещо*)

dostřel|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. (*kam; -*) достигам с изстрел (*до някъде*) 2. довършвам стрелба, преставам да стрелям, спирам да стрелям 3. (*со*) доизразходвам, доизстрелявам (*патрони и под.*) 4. (*koho, со*) доубивам с изстрел (*някого, нещо*)

dostřil|et, -ím, 3. *мн.* -eji/-í *св.* 1. престана да стрелям, спра да стрелям, довърша стрелба: **už ~eli** стрелбата вече завърши, вече престанаха да стрелят 2. (*со*) доизстрелям (*патрони и под.*)

dostud|ovat, -uji/*разг.* -uju *св.* (*со; -*) завърша учение, следване

dostupně *нар.* достъпно

dostupn|ý, -á, -é 1. достъпен; достижим: **těžko ~ý vrchol hory** трудно достъпен връх на планина; ~é **vzdělání** достъпно образование 2. достъпен, умерен, приемлив: **ceny jsou ~é** цените са умерени, приемливи 3. достъпен, разбираем, ясен: **umění všem ~é** изкуство, разбираемо за всички

dostup|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. (*čeho, kam*) издигам се, стигам, достигам (*до нещо, някъде*) 2. (*na со*) стъпвам (*на нещо*)

dosud *нар.* досега; до този момент: ~ **nepřišel** до този момент не е дошъл; ~ **platný zákon** (всè още) валиден закон; закон, който е в сила **dosuš|it**, -ím *св.* 1. досуша, доизсуша: ~it

prádlo досуша пранè 2. престана да суша, спра да суша: **už jsme ~ili** свършихме сушенето (*на сено и под.*)

dosuš|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. досушавам, доизсушавам 2. преставам да суша, спирам да суша

dosvědč|it, -ím *св.* (*со*) 1. потвърдя (*нещо*); издám свидетелство (*нещо*); докажа, удостоверя, засвидетелствам, документирам (*нещо*); дам показания като свидетел 2. съглася се, изразя съгласие (*с нещо*)

dosvědč|ovat, -uji/*разг.* -uju *несв.* 1. потвърждавам (*нещо*); издавам свидетелство (*за нещо*); доказвам, удостоверявам, засвидетелствам, документирам (*нещо*); давам показания като свидетел (*за нещо*) 2. съгласявам се, изразявам съгласие (*с нещо*)

dosych|at, **dosých|at**, -ám *несв.* 1. доизсъхвам 2. преставам да съхна, спирам да съхна

dosyp|at, -u/-ám *св.* 1. досипя; престана да сипвам; спра да сипвам 2. досипя, допълня (*със сипване*)

dosýp|at, -ám *несв.* 1. досипвам; довършвам сипване; преставам, спирам да сипвам 2. до-сипвам, допълвам (*със сипване*)

dosypáv|at, -ám *несв.* 1. досипвам, довършвам сипване; преставам, спирам да сипвам 2. до-сипвам, допълвам (*със сипване*)

dosyta *нар.* до насита; до ситост; изобилно, богато, достатъчно: **najíst se ~** нахраня се до насита; **vyspat se ~** наспя се достатъчно, колкото искам

dosyt|it, -ím *св.* (*koho, со čím*) наситя, донахраня (*някого с нещо*)

dosyt|it se, -ím *св.* (*čím*) доям си (*с нещо*): ~it se **chlebem** доям си с хляб

doš|ek, -ku *м.* връзка, сно̀пче сла̀ма (като по-кривен материал)

doširoka, **do široka** *нар.* широко; на широко, в широчина: ~ **otevřené oči** широко отворени очи; ~ **rozložená koruna stromu** широко разклонена корона на дърво

došít, -šiji/*разг.* -šiju *св.* 1. престана да шия, спра да шия 2. (*со*) доушия, ушия (*нещо*) 3. привърша, изразходвам (чрез шие): ~šila **všechny nitě** (тя) свърши, изразходва всички конци

došív|at, -ám *несв.* 1. преставам да шия, спирам да шия 2. (*со*) доушивам, ушивам (*нещо*) 3. привършвам, изразходвам (чрез шие)

doškoll|it, -ím *св.* (*koho*) повиша квалификацията (*на някого*)

doškolo|vat, -uji|разг. -uju несл. (кого) повишавам квалификацията (на някого)

doškov|ý сламен; направен от снопчета слама: ~á **střecha** сламен покрив

doškrab|at, doškráb|at, -u/-ám св. (со) доостържа, добеля, дообеля (нещо): ~at **brambory, mrkev** доостържа, дообеля картофи, моркови

doškrab|at se, doškráb|at se, -u se/-ám se св. екср. **1.** дотърпя се, допълзя **2.** доизкатеря се **doškrabáv|at, -ám** несл. (со) доостъргвам, дообелявам, дообелявам (нещо)

došláp|nout, -nu св. (на со) стъпя (на нещо, върху нещо): ~nout **na celé chodidlo** стъпя върху цяло стъпало

došláp|nout si, -nu si св. разг. **1.** (кат про кого) отида, отскоча, изтичам (някъде за някого):

~l **si tam pro ni** той отиде, изтича там да я вземе **2.** (на кого) екср. отида да се разпръвам (с някого), да дам (на някого) да разбере

došlap|ovat, -uji|разг. -uju несл. (на со) стъпвам (на нещо, върху нещо)

došl|ý, -á, -é дошъл, пристигнал, постъпил, получен: **dopis ~ý ranní poštou** писмо, пристигнало със сутрешната поща; **zprávy ~é z Prahy** получени от Прага извещения, новини; **knihy ~ých zásilek** адм. входяща книга

došpin|it, -ím св. доизцапам, доиззмърся: ~it **košili** доиззмърся риза

dotace, -e ж. дотация, помощ, дарение: **státní ~e** държавна дотация

dotáč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í несл. **1.** (čit, со) преставам да въртя, спирам да въртя (нещо) **2.** (čit, со) завъртвам докрай (нещо) **3.** доизточвам, донаточвам (бира) **4.** филм. жарг. довършвам снимане на филм

dotad въз. **dotud**

dotáh|nout, -nu св. **1.** (со) дозатегна, дозавинтя, дозавъртя, донавия (нещо): ~nout **šroub** дозатегна винт; ~nout **kohoutek** дозавъртя кран (на чеима и под.); ~nout **hodinky** донавия часовник **2.** (кого, со кат) довлека, домъкна (някого, нещо някъде): ~nout **vůz do dvora** довлека колата в двора **3.** в съчет. ~nout **to** (на со; кат) разг. (до)стигна до известно обществено положение (с упорство, с труд): ~l **to na ředitele** той (до)стигна до длъжност директор; **ten to v životě nikam ne~ne** той доникъде няма да стигне в живота

dotah|ovat, -uji|разг. -uju несл. **1.** (со) дозатягам, дозавинтвам, дозавъртвам, донавивам (нещо) **2.** (кого, со кат) довличам, домъквам (някого, нещо някъде)

dotaz, -u м. **1.** въпрос, питане, запитване, искане на информация: **učinit, vznést ~** направа запитване **2.** полит. интерпелация: **podat ~ v parlamentě** направа интерпелация в парламента

dotáz|at se, -ž se|книж. -ži se св. книж. (–; кого; кого на со, на кого) запитам (някого; някого за нещо, за някого); направа запитване (към някого; към някого за нещо, за някого): ~zat **se svědků** задам въпроси на свидетели

dotazník, -u м. въпросник; анкетен лист

dotazník|ový, -á, -é анкетен: ~á **akce** анкета

dotaz|ovat se, -uji se|разг. -uju se несл. (кого; кого на со, на кого) книж. запитвам (някого; някого за някого, за нещо); пръва, отпръвам запитване (към някого; към някого за някого, за нещо)

dotčen|ý, -á, -é **1.** докоснат **2.** засегнат, обиден, докачен, оскърбен, огорчен: ~ý **ve své cti, na cti** (човек) със засегната, с накърнена чест; обиден на чест **3.** книж. гореспоменат: ~ý **případ** гореспоменатият случай

dotěrnost, -i ж. досадност, натрапчивост; нахалство

dotěrn|ý, -á, -é досаден, натрапчив, дотеглив; нахален

dotír|at, -ám несл. (на кого) досаждам, дотягам (на някого); не оставям (някого) на мира: ~ali

na něho otázkami досаждаха му с въпроси

dotisk, -u м. печат. допечатка, допълнителен тираж

dotisk|nout, -nu св. (со) **1.** довърша печатане, престана да печатам (нещо) **2.** допечатам (нещо); отпечатам (нещо) допълнително, в допълнителен тираж

dotk|nout se, -nu se св. **1.** (кого, чего) докосна се, допра се (до някого, до нещо); пипна (нещо, някого): ~l **se její ruky** той докосна ръката ѝ; **jídla se ani ne~l** той дори не докосна яденето **2.** (чeho) засегна, спомена в разговор (нещо): ~nout **se problému** засегна проблем **3.** (кого) засегна, обидя (някого): ~nout **se narážkou** обидя с намек **4.** развълнувам, засегна, покруся: **smrt matčina se ho hluboce ~la** смъртта на майка му дълбоко го покруси

dotlač|it, -ím **1.** (со) натикам, напъхам, набутам докрай (нещо) **2.** (со кат) добутам нещо (до някъде): ~it **vozik do dvora** добутам колічката в двора

dotlač|it se, -ím se св. (кат) пробия си път (до някъде) (с бутане, с блъскане): ~it **se k východu** пробия си път до изхода

do|tlouci, разг. **do|tlouct**, **-tluču** св. 1. престана да бия, спра да бия: **srdce ~tlouklo** сърцето престана да бие, сърцето спра; **hodiny ~tloukly** часовникът престана да бие; **~tlouklo deset** току-що би десет (часа), удари десет (часа) 2. (кого, со) доубия, пребия, доутрепя (някого, нещо): **~tlouci polomrtvé zvíře** доубия поумиращото **~tlouci** **~tlouci** (zbytek života) все някак ще го доизбутае (живота си)

do|tlouci se, разг. **do|tlouct se**, **-tluču se** св. 1. (кого, на кого) чукам (на някого), докато ми отвори: **nemohl se ~tlouci na spícího** той чукаше дълго, но спящият все не го чуваше 2. (кам) експр. домъкна се, дотътри се, довлекá се (някъде, до някъде)

dotoč|it, **-ím** св. 1. (сѝт со) завъртя докрай, дозавъртя (нещо): **~it hlavu doleva** дозавъртя глава наляво 2. доизточа, донаточа (бѝра): **~it pivo do sklenice** донаточа бѝра в чаша; **~it sud piva** доизточа бѝчва бѝра 3. филм. жарг. довърша снимаме на филм

dot|ovat, **-uji**/разг. **-uju** неск. и св. (кого, со сѝт) давам/дам дотация (на някого, на нещо); дотѝрам, подпомагам/подпомогна парично (някого, нещо с нещо)

dotrh|at, **-ám** св. (со) 1. докъсам, досъдера (нещо) 2. доизнося, износя до скъсване (дрехи, обувки) 3. добера, дообера (плодове и под.); довърша бранѝ (на плодове и под.) 4. престана да бера, спра да бера (нещо)

dotrhá|v|at, **-ám** (со) 1. докъсвам, досъдѝрам (нещо) 2. доизносвам, износвам до скъсване (дрехи, обувки) 3. дообѝрам (плодове и под.); довършвам бранѝ (на плодове и под.) 4. преставам да бера, спѝрам да бера (нещо)

dotrp|ět, **-ím** св. 1. изстрадам до край 2. престана да страдам 3. прен. умра, престана да се мѝча

dotud нар. 1. досегá: **hudba ~ neslyšená** нечувана досегá музика 2. по-рядко дотѝк: **~ a dál ani krok** дотѝк и нѝто крачка по-натáгък 3. дотáм 4. дотогáва; до оновá време

dotvář|et, **-ím**, 3. мн. **-ejí/-í**, **dotvoř|ovat**, **-uji**/разг. **-uju** неск. довършвам, доофѝрмям: **drama ~í teprve herec na scéně** пиесата се прави от артиста на сцената

dotvoř|it, **-ím** св. завърша, офѝрмя, доофѝрмя: **~it umělecký portrét** довърша художествен портрѝт

dotvořovat вж. **dotvářet**

dotvrd|it, **-ím** св. 1. (со сѝт) потвърдя, удосто-

веря (нещо с нещо): **~it slova činem** потвърдя, подкрепя дѝмите с дела 2. (со) закрепя, затвърдя (нещо): **~it své vzdělání** затвърдя знанията си

dotvrz|ovat, **-uji**/разг. **-uju** неск. 1. (со сѝт) потвърждавам, удостоверявам (нещо с нещо) 2. (со) закрепвам, затвърдявам (нещо)

dotyčn|ý, **-á**, **-é** 1. гореспоменат, споменат, гореспосочен, горекáзан, въпрѝсният; оня, за когото става дѝма: **~á osoba** въпрѝсното лице; **ten ~ý** разг. въпрѝсният, този, онзи, той (за лице, чието име не искаме да споменаваме) 2. съответен: **potřeby ~ých závodů** нѝждите на съответни заводи

dotyk, **dotek**, **-u** м. 1. докъсване, допѝр, досег, съприкосновѝние, контакт: **~ ruky** докъсване, с ръка, на ръка; **pod ~em událostí** прен. под впечатление от събитията 2. геом. допѝране: **bod ~u** допѝрна тѝчка, тѝчка на допѝране; **~ dvou kružnic** допѝране на две окръжности 3. електр. контакт 4. воен. съприкосновѝние: **vejít v ~ s nepřítelem** вляза в съприкосновѝние с врагá

dotýkaný 1. докъсван, пѝпан 2. религ. осветѝн

dotýk|at se, **-ám se** неск. 1. (кого, сѝeho) докъсвам се, допѝрам се (до някого, до нещо); пѝпам (някого, нещо): **~at se stěny rukama** пѝпам стената с ръце 2. (сѝeho) споменавам, засягам (нещо) (при говорене): **jednání se ~á majetkových otázek** обсъжданията засягат имѝществени въпрѝси 3. (кого) засягам, обѝждам (някого): **~at se někoho hrubými slovy** обѝждам някого с груби дѝми

doub|í, **-í** ср. събир. дѝбова гора; дѝбрава; дѝбáк

doubl|e I [dubl], **-u** м. 1. остар. дублѝн 2. текст. дублѝ

doubl II вж. **debl**

doubrav|a, **-u** ж. дѝбрава; дѝбова гора; дѝбáк

douč|it [do-u-], **-ím** св. 1. (кого; кого сѝети, –; со) доўча, дообўча, доизўча (някого; някого на нещо); завърша обучѝнието (на някого; по нещо) 2. (со) престана да преподавам, спра да преподавам (нещо) 3. (кого сѝети) доўча, дообўча (някого на нещо), допълня нѝчни знáния: **učitelka ~ila žáky tomu/to, co zameškali** учителката предаде на учениците допълнително това, което бяха пропѝснали

douč|it se [do-u-], **-ím se** св. 1. (сѝети; –) изўча се (на нещо), довърша образованието си: **~it se řemeslu** изўча се на занаят 2. (сѝети) доўча, наўча (нещо); допълня знáнията си (по нещо): **~it se zameškané látce** допълнително наўча пропѝсната материя

doučovac|í, -í, -í в съчет. **~í hodiny** допълнителни занятия в училище (за изоставащи ученици)

douřat, -ám неск. (... , že ...; v koho, v co) надявам се, уповавам се, възлагам надежди, разчитам (... , че...; на някого, на нещо), вярвам (... , че...; в някого, в нещо): **~ám, že přijdeš** надявам се, че ще дойдеш; **~ám v kladné vyřízení žádosti** надявам се, че молбата ми ще **~í** вярват, че (той) ще оздравее

doupě, -te ср. **1.** дупка, хралупа, легъвище, бърлога: **liščí** ~ лисича дупка; **nezaměstnaní bydlili v doupacech** прен. безработните живееха в коптори; **je to samotář, ani nevyleze ze svého ~te** той е саможивец, дори не излиза от бърлогата си **2.** свърталище, бърлога, скривалище: **hráček** ~ свърталище на комарджии; ~ **spiklenců** свърталище на заговорници

doušek, -ku м. глътка: **~ek vody** глътка вода; **pít malými ~ky** пия на малки глътки; **na jeden ~ek, jedním ~kem** прен. на един дъх; наведнъж

dout, duju неск. книж. **1.** дъхам, вѐя: **dul se verák** дъхаше севернякът **2.** дъхам, надувам: ~ **do nástrojů** надувам дъхови инструменти

doutnák, -u м. фитил: **zapálit** ~ запала фитил **doutn|at, -ám** неск. тлѐа и прен.: **uhlí nehoří, jen ~á** въглищата не горят, само тлѐят; **~á v něm jiskra nenávisť** в него тлѐе искрата на омразата

doutník, -u м. пѐра: **pouzdro na ~u** табакѐра за пѐри

doutníkov|ý, -á, -é който се отнася до пѐра: **~ý tvar** форма на пѐра

douřív|at [do-u-], -ám св. **1.** (co) престана да взимам (лекарство), довърша вземане (на лекарство) **2.** (čeřo) изпòлзвам (нещо) докрай, изцяло

dovád|ět I, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. палѐвам, лудѐвам, бесѐвам; не мирувам; правя лудории: **děti ~ěly se psem po dvoře** децата палѐваха с кѐчето из двòра

dovád|ět II, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. **1.** (koho kam) завѐждам, отвѐждам, вòдя (някого някъде):   училище **2.** (co k čemu) довѐждам (нещо към нещо, до нещо): **~et dílo do konce** довѐждам работата до край

dovádivost, -i ж. палавост, игривост, закачливост

dovádív|ý, -á, -é палав, игрив, немьрен, бѐен, закачлив: **~é děti** палави деца; **~é hřibě** игриво, бѐйно жребчѐ; **~ý smích** закачлив смѐх

doválč|it, -ím св. престана да воювам: **je ~eno, nastal mír** войната, битката свѐрши, настѐпи мьр

dovall|it, -ím св. (co kam) дотъркòля, домѐкна (нещо до някъде)

dovall|it se, -ím se св. дотъркòля се, домѐкна се

dovař|it, -ím св. **1.** (co) доварѐ, досварѐ (нещо): **~it maso** досварѐ месò **2.** (co) догòтвя (нещо), довърша гòтвене (на нещо): **~it večeři** довърша гòтвенето на вечерѐя **3.** престана да гòтвя **4.** (co) сварѐ, сгòтвя допълнително (нещо)

dovař|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (co) доварѐвам, доуварѐвам (нещо) **2.** (co) довършвам гòтвене (на нещо), сгòтвям (нещо) **3.** преставам да гòтвя **4.** (co) сварѐвам, сгòтвям допълнително (нещо)

dovaž|ek, -ku м. прибавка, добавка (за нагласяване на тегло)

dováž|et I, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. (koho co, kam) **1.** закарвам (някого, нещо някъде): **~et hosty na nádraží** закарвам гòсти на гòрата **2.** докарвам (при себе си)

dováž|et II, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. (co) внѐсям (стоки от чужбина), импортирам (стоки)

dováž|it, -ím св. **1.** престана да мѐря, да тѐгля; свѐрша мѐрене, тѐглене **2.** (co) измѐря, премѐря, претѐгля (нещо): **~il mouku a zavřel krám** (той) измѐри брашнòто и затвòри магазина **3.** допълня до определѐно теглò

dovážk|a, -u ж. докарване, доставка (с превоз): **cena i s ~ou do domu** цената включва и транспорт по домовете

dovaž|ovat, -uji/разг. -uju неск. (co) **1.** преставам, спѐрам да мѐря, да тѐгля **2.** (co) измѐрвам, премѐрвам, претѐглям (нещо) **3.** допълвам до определѐно теглò

do|vĕdĕt se, doz|vĕdĕt se, -vím se, 3. мн. -vĕdí se св. (co; o čem; co o kom, o čem) узная, наѐча (нещо; за нещо; нещо за някого, за нещо): **~vĕdĕl se výsledek zkoušky** (той) узна резултата от изпита; **~vĕdĕl se o tom z novin** (той) наѐчи за това от вѐстниците; **~vĕdĕt se, že ...** наѐча, че ...

dovednost, -i ж. срѐчност, лòвкост, похвátност, умѐние

dovedn|ý, -á, -é срѐчен, лòвѐк, похвátен, способен: **~é ruce** срѐчни рѐце

do|vĕst I, -vedu св. **1.** (koho kam) заведа, отвѐда (някого някъде): **~vĕst ženu k lékaři** заведа

женà си на лèкар **2.** (*koho kam*) доведà (някого някъде): **~vést dítě domù** доведà детето до вкѣщи **3.** (*co k čemu*) доведà (нещо, до нещо): **~vést dílo ke konci** доведà работата до край; **~vést boj k vítězství** доведà борбата до победен край

do|vést II, -vedu неск. обикн. с инф. мòга, в състояние съм, съумявам, успявам (да правя нещо): **~vede pracovat** той/тя умее да работи; **~vede to udělat** той/тя умее да го направи; **~vede (mluvit) česky** той/тя говори чешки; **ta to s dětmi ~vede** тя има подход към децата; **taková věc ~vede pozlobit** такòва нещò може да те ядòса

dově|t|ek, -ku м. прибàвка, добàвка (*писмена*); послепис: **~ek k závěti** юрид. приложèние към завещàние

do|vézt I, -vezu неск. **1.** (*koho, co kam*) закарàм, откарàм (някого, нещò някъде): **~vezli nás autem** закарàха ни с кола **2.** (*koho, co kam*) докарàм (някого, нещò някъде): **~vezli zboží** докарàха стòка

do|vézt II, -vezu св. (*co*) внесà (*стоки от чужбина*), импортìрам (*стоки*)

dovíd|at se, dozvíd|at se, -ám se неск. (*co; o čem; co o kot, o čet*) узнавам, научàвам (нещò; за нещò; нещò за някого, за нещò)

dovì|nout, -nu св. **1.** (*co*) донамотàя, донавиà (*конец, кълбо и под.*) **2.** престàна, спрà да мотàя, да навивам **3.** (*co*) довиà (*венец*)

dovìr|at, -ám неск. (*co*) затвàрям плътно, дозатвàрям (нещò)

dovìr|at se, -ám se неск. затвàрям се плътно; прилягам: **dveře se docela ne~ají** вратàта не приляга напълно, не сè затвàря плътно

do|vléci, разг. do|vléct, -vleču/книж. -vleku; do|vléknout, -vléknу; разг. do|vlíknout, -vlíknу св. (*koho, co*) домѣкна, довлекà, дотѣтря, дотѣтрùзя (някого, нещò): **~vléci, ~vléct, ~vléknout zraněného k obydlí** довлекà ранен до жилище

do|vléci se, разг. do|vléct se, -vleču se, do|vléknout se, разг. do|vlíknout se, -nu se св. (*kam*) експр. домѣкна се, довлекà се, дотѣтря се, дотѣтрùзя се (*до някъде*)

dovlék|at, разг. do|vlíkat, -ám неск. (*koho, co*) домѣквам, довлìчам, дотѣтрям, дотѣтрùзвам (някого, нещò)

dovlék|at se, разг. do|vlíkat se, -ám se неск. (*kam*) експр. домѣквам се, довлìчам се, дотѣтрям се, дотѣтрùзвам се (някъде)

dovléknout se, do|vlíknout se вж. **dovléci se**

dovnitř I нар. навѣтре, вѣтре (*за посока*): **dveře se otvírají ~** вратàта се отвàря навѣтре; **dívat se ~** глèдам навѣтре, вѣтре; **pojd'te ~!** влèзте!

dovnitř II предлог с род. вѣтре, навѣтре в, във вѣтрешността на: **vniknout ~ města** проникна, вляза (навѣтре) в града, проникна във вѣтрешността на града

dovolán|í, -í ср. **1.** юрид. апелìране, касационна жалба **2.** срèщане, намиране на òтклик: **nikde pomoci ani ~í** òтникъдè ни пòмощ, ни òтклик

dovol|at se, -ám se св. **1.** (*koho, čeho*) успèя да повикам, да извикам (някого, нещò); викам, докато ме чùят: **nemohu se ho (telefonicky) ~at** не мòга да се свѣржа с него (по телефòна); **~at se pomoci** успèя да извикам (на) пòмощ; след дѣлги усìлия полùча пòмощ; **nakonec se ~al** накрая го чùха **2.** (*čeho*) постìгна, полùча, издèйствам (си) (нещò): **~at se spravedlnosti** постìгна справедливост, каузата ми спечèли **3.** (*koho, čeho*) рядко книж. позовà се (*на някого, на нещò*)

dovoláv|at se, -ám se неск. **1.** (*čeho*) постìгам, полùчàвам, издèйствам (си) (нещò): **~at se svých práv** дèйствам, за да полùча правàта си; тѣрся си правàта **2.** (*koho, čeho*) книж. позовàвам се (*на някого, на нещò*): **~at se starých pamětníků** позовàвам се на съвременици, на свидетели на събитията

dovolen|á, -é ж. òтпуск: **placená ~á** платен(а) òтпуск(а); **neplacená ~á** неплатен(а) òтпуск(а); **mateřská ~á** òтпуск(а) по майчинство; **zdravotní ~á** òтпуск(а) по бòлест; **mít ~ou** ìмам òтпуск(а), в òтпуск(а) съм; **vybrat si celou ~ou** изпòлзвам цялата (си) òтпуска; взèма си цялата òтпуска; **být na ~é** в òтпуск(а) съм; **jet na ~ou na hory, k moři** заминавам в òтпуск(а), на почивка на планина, на морè; **strávit ~ou u moře** прекàрам òтпуск(а) на морè

dovolen|í, -í св. позволèние, разрешèние: **dělat něco bez ~í** правя нещò без разрешèние; **s ~ím!** позволèте! разрешèте! с вàше позволèние

dovolenk|a, -y ж. воен. разписан билèt за òтпуск(а)

dovolen|ý позволен, разрешен, допустим: **~á rychlost** позволена скòрост; **~é napětí** допустимо напрежèние

dovol|it, -ím св. **1.** (*koti co; с инф.; с aby*) позволя, разрешà (*на някого нещò; да направи нещò*), дàm съгласие (*на някого за нещò*): **~te mi otázku** позволèте ми (да задàм, да òт-

права) един въпрос; **~te, abych se představil** позволете, разрешете да (ви) се представя; **~te!** позволете! извинете! **no ~!** разг. *експр.* ама моля ти се! откъдѐ накъдѐ! каквѐ си мислиш! (за възмущение) **2.** (кого) пусна (някого): **~ili ho z práce** освободиха го от работа, разрешиха му да си отиде от работа **dovoljit se, -ím se св.** (z čeho; (u) koho) пойскам разрешѐние, позволѐние (за неџо от някого): **~il se z práce разг.** той пойска разрешѐние да излѐзе от работа **~it se rodičů** полѓча разрешѐние от родителите си **dovoljit si, -ím si св.** (с инф.; со) позволя ѓ си (да направя неџо; неџо), осмеля се (да направя неџо): **nemohu si ~it takový přepych** не мѓга да си позволя такѓв лѓкс; **on si myslí, že si smí všechno ~it** той мисли, че всѓчко му е позволѐно; **~il si na babičku** той си позволи да се държи невъзпитано с баба си **dovoljovat, -uji/разг. -uju нескв.** 1. (коти со; с инф.; с абу) позволявам, разрешавам (на някого неџо; да направя неџо): давам съгласие (на някого за неџо) **2.** (кого) пускам (някого), давам разрешѐние, позволявам (на някого) да се отлѓчи (с определена цел) **dovoljovat se, -uji se/разг. -uju se нескв.** (кого, и кого) ѓскам разрешѐние, позволѐние (от някого): **~ovat se rodičů na výlet** ѓскам разрешѐние от родителите си да отида на ѓзлет, на екскурзия **dovoljovat si, -uji si/разг. -uju si нескв.** (с инф.; со) позволявам си (да направя неџо; неџо), осмелявам се (да направя неџо): **~ovat si všechno (na někoho)** отнасям се грубо (с някого), позволявам си всѓчко (по отношѐние на някого); **co si to ~ujete?** как! каквѓ си позволявате? **~uji si oznámit, že ...** позволявам си да ви уведомя, че ... **dovoz I, -u м.** превоз, докарване с превозно средство: **v ceně je započítán i ~** в цената е включен и превозът **dovoz II, -u м.** внос, внасяне, импорт: **~ surovin** внос на суровини; **zboží z ~u** вносни стѓки; **clo z ~u** митѓ за внос; вносно митѓ; **převaha ~u nad vývozem** вносът надвишава ѓзноса **dovozce, -e м.** вносител, импортѓр **dovozní I, -ého ср.** такса за превоз **dovozní II, -ého ср.** вносно митѓ, митѓ за внос **dovozní, -í, -í** вносен; който се отнася до внос, до импорт: **~í povolení** разрешително за внасяне, за внос (на стоки) **dovrchu нар.** 1. нагѓре: **cesta jde ~** пѓтят се из-

качва нагѓре **2.** догѓре: **auta ~ naložená** натоварени догѓре коли **dovršit, -ím св.** 1. довърша, завърша; доведѓ докрай: **~it vzdělání** довърша образованието **и** **~it do pění** довърша чашата на търпѐнието **2.** навърша: **~it dvacátý rok** навърша двѓйсет, двѓдесет години **dovršit se, -ím se св.** завърша се, довърша се; **~it se** довърших се, дойдѓ краят на дните му свършиха, дойдѓ краят на дните му **dovršovat, -uji/разг. -uju нескв.** 1. довършвам, завършвам; довеждам до край: **~ovat dílo** довършвам, завършвам работа **2.** навършвам (години, възраст) **dovršovat se, -uji se/разг. -uju se нескв.** завършвам се, довършвам се, изпълвам се **dojvít, -vřu св.** затвѓря плѓтно: **dveře nejdou ~vřít** вратата не мѓже да се затвѓри плѓтно **dojvít se, -vřu se св.** затвѓря се плѓтно: **dveře se ne~vřely** вратата не сѓ затвѓри плѓтно **dovtípit se, -ím se св.** сѓтя се, досѓта се; отгѓтна; проумѓя, схвана, разбере: **~il se snadno, oč jde** (той) лесно разбрѓ за каквѓ стѓва дѓма **dovykládat, -ám св.** 1. (со) доразкажа (неџо); разкажа, излѓжа докрай (неџо): **~at učební látku** довърша изложѐние на учебен материал **2.** престѓна, спрѓ да излѓгам, да говорѓ; спрѓ изложѐнието си **dovyprávět, -ím, 3. мн. -ějí/-í св.** 1. (со) доразкажа (неџо); разкажа докрай (неџо) **2.** престѓна да разказвам, приключѓ разказване **dózja, -y ж.** кутийка, сандѓче: **~a na máslo** сѓд за мѓслѓ **dozadu нар.** назад (за посока): **ohlédnout se ~** обѓрна се назад **dozajista част.** 1. непременно, сигурно, навърно **2.** разбѓра се **dozdívka, -y ж. стрѓит.** 1. довършване на зидане **2.** доиззидано мѓсто **dozle, -e ж.** дѓза **dozimetr, -u м. техн.** дозимѓтѓр **dozírát, -ám нескв.** (на кого) надзиравам, наглѓждам, наблюдавам (някого): **~at na žáky** надзиравам учениците **doznání, -í ср. юрид.** признѓние **doznát, -ám св.** 1. (со) признѓя (неџо): **~at svůj omyl** признѓя грѓшката си; **~at podle pravdy** кажа си ѓстината **2.** (čeho) книж. дочѓкам, доживѓя (неџо): **~at nevědu** дочѓкам неблагоприятност; **~at změn** претѓрпѓ изменения

dozn|at se, -ám se св. (*k četu*) призна́я (си) (*нещо*): **~al se k svému činu** то́й призна́ по-стѣпката си, призна́ си каквò е извършил

doznáv|at, -ám несл. (*co*) призна́вам (*нещо*)

doznáv|at se, -ám se несл. (*k četu*) призна́вам (си) (*нещо*)

dozn|ít, -ím, 3. мн. -ějí/-í св. престàна, спрà да звучà; отзвучà, замлѣкна, затихна, заглѣхна: **kroky ~ěly v dálce** кра̀чките, стѣпките заглѣхнаха в далечинàта

doznív|at, -ám несл. престàвам, спи́рам да звуча; отзвучàвам, замлѣквам, затихвам, заглѣхвам

dozor, -u м. (*nad kým, nad čím; na koho, na co*) надзòр, надзира́ване, наглѣждане, наблюдèние (*на някого, над някого, на нещо над нещо*): **policejní ~** полицѣйски надзòр, контро̀л; **být pod lékařským ~em** под лѣкарски надзòр съм, под лѣкарско наблюдèние съм; **nechat děti bez ~u** оста́ва деца без контро̀л

dozorce|e, -e м. надзира́тел; контро̀льòр; *остар.* инспектор: **věžeňský ~e** тѣмни́чен надзира́тел; **školní ~e** *остар.* учѣлищен инспектор

dozorč|í I, -í, -í надзира́телски, контро̀лен, *воен.* дежурен: **~í orgán** контро̀лен òрган; **~í důstojník** *воен.* дежурен офицѣр

dozorč|í II, -ího м. надзира́тел; дежурен: **~í roty** *воен.* дежурен по рòта

dozorkyn|ě, -ě ж. надзира́телка; контро̀льòрка; *остар.* инспекторка

doz|ovat, -uji|разг. -uju несл. *мед. фарм.* дозѣрам

dozřev, -u м. муз. лит. фина̀л, епилòг

dozrál|ý, -á, -é 1. зрял, узрял (*за растения, плодове и под.*) 2. зрял, възмѣжал, отрàснал (*за човек*)

dozrát, -zrají|разг. -zraju св. (*-; k četu*) узрѣя, дозрѣя, доузрѣя, втàсам (*за растения, храни и под.*); възмѣжѣя, отрàсна (*за човек*); назрѣя (*за нещо*): **ovoce ~zrálo** плодовѣте доузрѣяха; **víno ~zrálo** винòто втàса; **sýr ~zrál** сиренето узрѣя; **~zrál v muže** (то́й) изрàсна и стàна мъж, възмѣжà; **rozhodnutí ~zrálo** решèнието назрѣя; **~zrát k úkolům** узрѣя за задàчите; **čas ještě ne~zrál** времето òще не è дошлò

dozráv|at, -ám несл. узря́вам, дозря́вам, доузря́вам, втàсвам; възмѣжàвам, отрàствам; назря́вам

dozvědět se, dozvídat se вж. **dovědět se, dovídat se**

dozvon|it se, -ím se св. (*kat; koho - род.; na koho*) успѣя да позвъня, звъня (*някъде; на*

някого), докато полýча òтклик: **~it se na sou sedy** звъня на съсѣди, докато ми отвòрят; **nemohu se ~it do bytu** звъня на вратàта, но никой не ми отвàря; **je těžké ~it se na něho (telefonicky)** трýдно е да се свѣржеш с нѣго (по телефòна)

dozvuk, -u м. 1. отзвучàване (*за звук*) 2. обикн. мн. **dozvuk|y, -ů** (*čeho*) èхо, òтзвук, òтглас (*на нещо, от нещо*): **~y událostí** òтгласи от събѣтия

dožád|at se, -ám se св. (*čeho, koho; čeho na kom*) измòля, изпрòся, издѣйствам (си) (*нещо от някого*); домòгна се (*до някого, до нещо*):

na úřadech se ničeho ne~al то́й нищо не успя да издѣйства, да постигне в учредèнията

dožad|ovat se, -uji se|разг. -uju se несл. (*čeho, koho; čeho na kom*) измòлвам, изпрòсвам, изы́сквам (*нещо от някого*); домòгвам се (*до някого, до нещо*); настоя́вам (*за нещо пред някого*): **~ovat se zvýšení platu** настоя́вам за повишàване на заплàтата; **~ovat se pozornosti** изы́сквам внимàние, внимàтелно отношèние

dóž|e, -ete/-e м. (мн. **-ové, -ů** м., **-ata, -at** ср.) *истор.* дòж

dóžec|í, -í, -í който се отнàся до дòж: **~í palác** дворѣц на дòжи

dožínkov|ý, -á, -é 1. който се отнàся до завършване на жѣтва 2. който се отнàся до празник при завършване на жѣтва: **~á slavnost** тържèство при завършване на жѣтва

doží|nky, -nek ж. само мн. празник при завършване на жѣтва

dožír|at, -ám несл. (*koho*) *разг. пейòр.* ядòсвам, вбеся́вам (*някого*); досàждам (*на някого*)

dožír|at se, -ám se несл. *разг. пейòр.* ядòсвам се, вбеся́вам се, излизам от кòжата си

dožit|í, -í ср. обикн. в съчет. **pojištění na ~í** застрахòвка живòт

dožít I, -žiji|разг. -žiju св. 1. (*co*) доизживѣя (*нещо*): **zbytek života ~žil ve vyhnanství** оста̀тъка от живòта си то́й доизживѣя, прекàра в изгнàние, на заточèние 2. престàна да живѣя; умрà; свѣрша живòта си: **~žila svůj bídný život** тя завѣрши свòето жалко съществоване; свѣрши клѣтият ѝ живòт

dožit II вж. **dožnout**

dožít se, -žiji se|разг. -žiju se св. 1. (*čeho*) доживѣя (*до нещо*): **~žil se úctyhodného věku** то́й доживѣ до преклòнна вѣзраст; **nemocný (se) ne~žije rána** болният нѣма да доживѣе до сутринтà 2. (*čeho*) *експр.* дочàкам, доживѣя (*нещо*): **čeho jsem se to ~žil!** (до) каквò

доживях! **no, toho jsem se také ~žil!** и това доживях! **~žil se zklamání na dětech** той доживя децата да го разочароват

doživ|at, -ám *несв. 1. (co)* доизживявам (*нещо*)

2. свършвам живота си

doživ|at se, -ám se *несв. 1. (čeho)* доживявам (*до нещо*) **2. (čeho)** *експр.* дочаквам, доживявам (*нещо*): **~á se jen neúspěchů** има, претърпява само неуспехи

doživot|í, -í *ср. обикн. в съчет.* **na ~í** пожизнено; до живот; до края на живота: **být odsouzen na ~í** осъден съм на доживотен затвор

doživotně *нар.* пожизнено; до живот; до края на живота

doživotn|í, -í, -í доживотен, пожизнен: **~í renta** пожизнена рента; **~í vězení** доживотен затвор

do|žnout, do|žít, -žnu *св. 1. (co)* дожъна, доожъна (*нещо*): **~žnout, ~žít obilí** до(о)жъна жито **2. (co)** докося, доокося (*нещо*): **~žnout, ~žít trávu** доокося трева **3.** престана, спра да жъна, довърша жънене **4.** престана, спра да кося, довърша косене: **~žal a odložil kosu** той престана да коси и слъжи косата настрана

do|žrat, -žeru *св. (koho)* *разг. пейор.* ядосам, вбеся (*някого*)

do|žrat se, -žeru se *св. разг. пейор.* ядосам се, вбеся се, изляза от кожата си

dráb, -a *м. 1. истор.* войник-пехотинец (*през средновековието*) **2. по-рано** пандурин, надзирател, жандарин **3. пейор.** лакей, агент

drač|í, -í, -í драконов, змейски

drač|íc|e, -e *жс. 1.* змейца, ламя **2. разг. експр.** фурия, вещица, зла жена

drač|ka I, -y *жс.* женя-скубачка на перушина

drač|ka II, -y *жс. (o co)* *разг. експр.* сбиване, биење (*за нещо*), разграбване (*на стока*): **o nová auta vznikla ~a** новите коли просто се стоката се разграбва като топъл хляб

drač|ky, -ek *жс. само мн.* седянка за скубане на перушина за пух

dragoun I, -a *м. воен.* драгун, кавалерист

dragoun II, -u *м.* коланче (*на гърба на дреха*)

dráh|a, -y *жс. 1.* път, (пътно) платно, писта, трасе: **jízdní ~a** улично платно; **přistávací ~a** *авиаци.* писта за кацане; **rozjezdová ~a** *авиаци.* писта за излитане; **závodní ~a** *спорт.* състезателна писта; трек; **automobilová závodní ~a** *спорт.* автомобилописта, автодръм; **plochá ~a** *спорт.* мотописта; **cyklistická ~a** *спорт.* колодръм; **sjezdová ~a** *спорт.* скиписта; трасе; **dostihová ~a** *спорт.* хиподръм **2. же-**

лезница; железопътна линия: **České státní ~y (ČSD)** Чешки държавни железници; **jet ~ou** пътувам с влак; **jít na ~u** отивам на гарата (*за да пътувам*); **přejezd ~y** железопътен прелез; **sloužit, být u ~y; být zaměstnán u ~y, na dráze** работя в железниците; железничар съм; **elektrická pouliční ~a** трамвай; **podzemní ~a** подземна железница, метрò; **lanová ~a** въжена линия; **visutá ~a** лифт, висяща въздушна линия **3.** път, траектория, орбита: **~a střely** траектория на снаряд; **~a Měsíce** лунна(та) орбита; **roční ~a Země kolem Slunce** годишна(та) обиколка на Земята около Слънцето; **Mléčná ~a** *астр.* Млечен път **4. анат.** път: **nervové ~y** нервни пътища **5.** път, призвание, професия, поприще, кариера: **životní ~a** жизнен, житейски път; **novinářská ~a** журналистическа професия, кариера; журналистическо призвание, поприще

draho I *нар.* скъпо: **~ prodávat** продавам скъпо; **ve městě se žije dráž(e) než na vesnici** в град се живее по-скъпо, отколкото на село

♦ **drahý** *нар.* скъпо!

draho II, -a *ср.* скъпотия

drahocenn|ý, -á, -é **1.** скъп, пищен; скъпо струващ: **~á roucha** скъпи, пищни одежди **2.** ценен, скъпоценен, рядък: **~á památka** ценен паметник; **mařit ~ý čas** пропилявам скъпоценно време

drahokam, -u *м.* скъпоценен камък: **~y a polodrahokamy** скъпоценни и полускъпоценни камъни

drahot|a, -y *жс.* скъпотия: **za války byla velká ~a** през войната имаше голяма скъпотия

♦ **drahouš|ek, -ka** *м. умал. експр. обикн. в обръщение:* **~ku!** мйличък! мйличка! мйличко! маце! пйленце! гъльбче! сладурче!

dráhov|ý, -á, -é който се отнася до път, (пътно) платно, писта, трасе, трек, железница, траектория, орбита: **~á cyklistika** *спорт.* колоездене на писта; **~ý rekord** *спорт.* рекорд на писта; **~ý pohyb** *астр.* движение по орбита, орбитално движение; **~á úchylka** *астр.* отклонение от траектория; **~é zásilky** *пош.* (колетни) пратки по влак

drah|ý, -á, -é **1.** скъп, скъпо струващ: **~á látka** скъп плат; **koupit za ~é peníze** купя скъпо, **изглъжда** *експр.* изглъжда толкова зле, че жив(а) да го оплачеш; съвсём го е закъсал **2.** скъп, скъпо-

цѣнен, цѣнен: **~ý kámen** скъпоцѣнен камък;
ptáček **ni**
sí se s ním zacházet jako s ~ou mastí с него
 трябва да се отнасяш като с рѣдко яйцѣ; **tady**
je každá rada ~á тук никакъв съвет не може
 вече да помѣгне **3.** скъп, мил, драг: **drazí ro-**
diče! скъпи родители! **můj ~ý!** скъпи (мѣй)!
má ~á! скъпа (мѣя)!
drak, -a м. 1. змей, дракон, ламя: **sedmihlavý**
 ~ седемглава ламя; **je do práce jako ~** работи
ккъа **не** струва! **б)** да не говорим да това! остави,
 не ѣ за приказване! (*когато работите вър-*
вят лошо) **2.** хвърчило: **pouštět ~a** пускам
 хвърчило **3.** разг. *експр.* фурия, хала, вѣщица,
 бяс, дявол; лош човѣк; лошо детѣ: **to není**
dítě, to je ~! това ѣ бясно детѣ! **musí vyvést**
 ~а *шегов.* трябва да изведе дзвѣро (*жена си*)
 на разходка
drakonický [-ny-], -á, -é драконовски, дра-
 конски; жесток, суров: **~ý zákon** драконовски
 закон
drama, -tu ср. 1. драма, пиѣса, драматическо
 произведение и *лит.*: **rozhlasové ~** радио-
 пиѣса; ~ **o čtyřech dějstvích** драма в чѣтири
 действия **2.** *прен.* драма; драматично събй-
 тие: **milostné ~** любовна драма
dramatický [-ty-], -á, -é **1.** драматически, дра-
 матичен: **~é dílo** драматическо произведение;
 ~ý **spisovatel** писател-драматург; ~á **uměl-**
kyňe артистка, актриса **2.** *прен.* драматичен,
 вълнуващ, трагичен: **~é sportovní utkání**
 драматична, вълнуваща спортна срѣща; ~ý
průběh událostí драматичен ход на събития
dramatičnost [-ty-], -i *ж.* драматичност, дра-
 матизъм
dramatik [-ty-], -a *м.* писател-драматург; автор
 на драматически произведения
dramatizace [-ty-], -e *ж.* драматизация, дра-
 матизиране: **~e románu** драматизиране на
 роман; **rozhlasová ~e** радиодраматизация
dramatizovat [-ty-], -uji/разг. -uju *несв. и св.*
 (со) драматизирам (*нещо*); прѣвя/напрѣвя
 драматизация (*на нещо*)
драматург, -а м. драматург (*който определя*
репертоар в театър и под.)
драматургия, -е ж. драматургия: **filmová ~e**
 кинодраматургия
драматургyně, -е, по-рядко dramaturžka, -y
ж. женã-драматург (*който определя репер-*
тоар в театър и под.)
dranc|ovat, -uji/разг. -uju несв. (со) 1. грабъ,

разграбвам, плячкосвам, мародѣрствам
 (*нещо*): **vojsko ~ovalo v zemi** войската пляч-
 косваше страната **2.** опустошавам, изтоща-
 вам (*гори, почва и под.*)
drap нескл. прил. разг. беж, бѣжов, бѣжово-
 кафѣв
dráp, -u м. 1. нѣкът (*на животни и птици*):
kočičí ~y кѣтешки нѣкти; **sekat ~em** прѣвя
 ѡпит(и) да одерã, да одраскам с нѣкът (*ня-*
каж(омава)) **pdnūt|ně**
komu do ~ů попадна в нѣчи лãпи; **ukazovat**
 ~у показвам си нѣктите, показвам си зѣбите
2. *експр.* нѣкът, лãпа (*на човѣк*): **ostříhej si**
ty ~y! изрежи си грѣзните нѣкти! **3.** *експр.*
 драскотина, одраскване, одраскано (мѣсто)
drápák, -u м. техн. гребãч; грайфер, черпãк
 на бãгер: **dvojlánový ~** двувѣжен гребãч
drápanec, -ce м. експр. драскотина, одраскано
dráp|at, -u/-ám несв. 1. (-; со, кам) дращя, дра-
 скам (с нѣкти) (*нещо, някъде*): **pes ~e na dve-**
ře кучето дращи, драска по вратãта **2.** (со)
 рѣвя, разрѣвам (*нещо*) **3.** (-; со) *експр.*
 драскам, дращя, пйша (неугодно, грѣзно,
 небрѣжно): **~al si něco do sešitu** тѣй си
 драскаше нѣщо в тетрадката
dráp|at se, -u se/-ám se несв. експр. 1. чѣша се,
 дрѣгна се: **ne~ej se pořád!** не сѣ чешй по-
 стойнно! **2.** катѣря се: **kočka se ~e na strom**
 кѣтката се катѣри по дървѣто; **~al se do kopce**
 тѣй се катѣреше, с усйлие се изкачваше по
 хълма
drápek, -ku м. умал. нѣкътче: **sekat ~ky** опит-
 вã (*сърца (аорта)*) **už**
nout ~kem прен. хвãна се на вѣдицата, хвãна
 се в капãна; **brousit si na někoho ~ky** тѣча си
 зѣбите за някого
draperie [-re-/ré-], -e *ж.* **1.** драпѣрия **2.** худ.
 драпировка
drap|nout, -nu св. експр. (*за со; ѡ ѣт; коho,*
со) пйпна, сгрãбча, уловя, хвãна (*някого за*
нещо; някого, нещо), спйпам (*някого, нещо*):
 ~li **zloděje** пйпнаха крадѣца
dráp|nout, -nu св. драсна, одраскам: **~nout neh-**
tem драсна, одраскам с нѣкът
drapov|ý, -á, -é беж, бѣжов, бѣжовокафѣв
drás|at, -ám несв. 1. (со) раздйрам, дерã, раз-
 късвам, късам (*нещо*): **~at si kůži** дерã си,
 раздйрам си кѣжата **2.** (*коho, со*) *експр.* тер-
 зãя, измѣчвам (*някого, нещо*): **~at srdce ně-**
komu разкъсвам сърцѣто на някого; **být ~án**
žárlostí терзãя се, разкъсвам се от рѣвност
drásav|ý, -á, -é 1. раздйращ: ~ý **kašel** раздйраща

кашлица **2.** *експр.* сърцераздиращ: ~ý **stesk** сърцераздираща мѣка, тъга
draseln|ý, -á, -é *хим.* калиев: ~ý **louh** поташ; калиев карбонат; каустик; **uhličitan** ~ý калиев карбонат, калиев хидрат

draslík, -u *м. хим.* калий (K)

drasl|o, -a *ср. хим.* поташ; калиев карбонат: **žiravé** ~o калиев хидрат; каустик

drastick|ý [-ty-], -á, -é драстичен, остър, силен, суров, груб, жесток: ~ý **výraz** груба дума; ~á **opatření** драстични мерки; ~ý **lék** силно лекарство

drát I, -u *м.* **1.** жица, тел: **ostnatý** ~ бодлива тел; **být za ostnatým ~em** зад телена мрежа, в концлагер съм; **elektrický, telefonní** ~ електрическа, телефонна жица; **rozhlas po ~ě** *техн.* радиоточка; **mít někoho na ~ě** *разг.* го-

афет от човек с яв

експр. гледам като телѣ железница **2.** спица: ~ **jízdního kola** велосипедна спица **3.** кука, игла за плетене: **pletací** ~y игли, шийшове за плетене

drát II, deru *несв.* **1.** (co) дера, раздирам, късам (нещо): ~ **do krve** раздирам до кръв; **děti derou boty** децата късат обувки (от носене) **2.** (co z/s koho, z/s čeho; co) съдирам, смъквам, скубя (нещо от някого, от нещо): ~ **někomu oděv z/s těla** смъквам дрехите от някого; ~ **peří** скубя перушина (отделям пух от перо) ♦ **~němku** ~ съдирам кожата от гърба на някого; ограбвам безмилостно, безжалостно

drát se, deru se *несв.* **1.** (kam; kudy) *експр.* провирам се, пробивам си път (някъде), напирам (за някъде): ~ **se kupředu, do popředí** провирам се, пробивам си път напред; ~ **se k mocí** *прен.* пробивам си път към властта, стремя се към власт; **slzy se jí draly z očí** *прен.* сълзи напиреха в очите ѝ; **slova se mu derou na jazyk** *прен.* думите са на езика му **2.** (oč, o co, o koho) *експр.* бия се (за нещо, за някого); разграбвам (нещо): **drali se o noviny** биеха се за вестници, разграбваха вестниците

аѣж ,сѣт .1 мн- Je|tál

~ku, na ~kách върви като по мѣд и мѣсло, като по плѣн **2.** само мн. **drátk|y, -kú** тел за чистене на паркѣт

dráteník, -a *м. остар.* телджия

drátěnk|a, -y *ж.* **1.** пружина (на креват) **2.** тел (за миене на съдове) **3.** телен гвоздей

drátěn|ý, -á, -é телен: ~ý **plot** телена ограда;

~ý **zátaras** *воен.* телена бариѣра; преграждане, заграждение с тел; ~á **košile** *истор.* ризница

drátk|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (-; со) чистя (паркет) с тел

drát|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (со) оплитам, стѣгам глинени и порцеланови съдове с тел

dravč|í, -í, -í хищнически; който се отнася до хищник: ~í **spáry** нокти на хищник; ~í **mládě** малко на хищник; ~í **povaha** *прен.* хищнически, насилнически характер

drav|ec, -ce *м.* **1.** хищник; хищно животно, хищен звър **2.** граблива птица **3.** *прен.* хищник; суров, безогледен човек

dravě *нар.* **1.** хищнически; грабливо; като хищник **2.** безогледно: ~ **postupovat** напредвам, вървя напред безогледно **3.** буйно, стремително, неудържимо: ~ **se vrhnout kupředu** хвърля се стремително, неудържимо напред

drav|ý, -á, -é **1.** хищен, граблив: ~é **ryby** хищни риби; ~í **ptáci** грабливи птици **2.** безогледен, безскрупулен, користен: ~ý **podnikatel** безогледен предприемач **3.** буйен, стремителен, неудържим: ~ý **proud** буйно течение; ~é **živly** унищожителни стихии; ~ý **hlad** жесток глад

дрѣжѣнѣо

mi ~ zaplatíš! скѣпо ще ми платиш!

draž, draže *вж. draho*

dražb|a, -y *ж.* публичен търг, публична разпродажба; аукцион: **prodat věci v ~ě** продам вещи на (публичен) търг

dražd|il|o, -a *ср.* дразнещо, възбудително средство; дразнител

dražd|it, -ím *несв.* **1.** (koho, co) дразня, раздразвам, възбуждам (някого, нещо): **kouř ~í oči** димът дразни очите; ~it **chuf** възбуждам апетит; ~it **zvědavost** *прен.* раздразвам любопитство **2.** (koho; koho čím) дразня, предизвиквам (някого; някого с нещо): ~it **psa** дразня куче; ~it **společnost svým chováním** дразня, предизвиквам обществото с поведението си

draždiv|ý, -á, -é **1.** възбуждащ, раздразващ, предизвикателен, възбудителен: ~ý **pokrm** пикантно ястие **2.** раздразнителен, възбудим:

ostala se ~ou тя стана раздразнителна

dražé *нескл. ср.* дражѣ: **čokoládové** ~ шоколадово дражѣ

dražebn|í, -í, -í аукционен; който се отнася до (публичен) търг, до публична разпродажба: ~í **siň** аукционна зала

draž|it, -ím *несв.* продавам, купувам на (публичен) търг

drážka, -у ж. техн. канал, рязка, жлеб, фалц, нит: **klínová ~a** клинов канал; **mazací ~a** мазилен, маслоразпределителен канал; **upínací ~a** канал за затягане; **~a pro písní kroužek** канал за бутален пръстен

drb, -у м. разг. кльока, сплетня, клеветà; злословие: **babské ~y** жёнски кльоки; **poslouchat ~y sousedů** слўшам махлёнски кльоки

drb|at, -u/-ám нескв. 1. (со) трія, търкам (нещо): **~at podlahu kartáčem** търкам пода с четка 2. (со) чеша (нещо): **~at si hlavu** чеша си главата 3. (о кот, о чет; кохо) разг. експр. одўмвам (някого); сплётнича, клюкарствам (за някого, по адрес на някого; за нещо): **~at o příbuzných** одўмвам роднини

drb|at se, -u se/-ám se нескв. 1. трія се, търкам се: **~at se kartáčem** трія се, търкам се с четка 2. чеша се, почесвам се: **~at se ve vlasech** чеша по главата

drbn|a, -у ж. разг. експр. сплётница, клюкарка: **pavlačová ~a** махлёнска клюкарка

drc|at, -ám нескв. разг. 1. (кохо; до кохо, до чего) тикам, бута́м, блъскам, тласкам (някого, нещо): **ne~ej do mně!** не мё бута́й! не мё блъскай! 2. дрўсам се: **vůz ~al po cestě** колата се дрўсаше по пътя

drc|nout, -nu св. разг. (кохо; до кохо, до чего) тикна, бу́тна, блъсна, тласна (някого, нещо): **~nout loktem (do někoho)** блъсна с лакът (някого); **~nout se do čela** удàря си челото

drdol, -u м. кок (прическа)

drenáž, -e ж. техн. мед. дренаж, дрена́ране: **důlní ~** дрена́ране на рўдник; **~ rány** дренаж на рана

drenážní, -í, -í техн. дренажен, отводнителен: **~í kanál** отводнителен канал

dres, -u м. спорт. спортно облекло, спортен екип: **lyžařský ~** скиорски екип

drezín|a, -у ж. ж.п. дрезина

drezír|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (кохо) разг. дресира́м (животни)

drezura [-zu/-zú-], -у ж. дресу́ра, дресирóвка (на животни)

drh|nout, -nu нескв. 1. (со) трія, търкам, разтривам (нещо): **~nout tělo sněhem** търкам, разтривам тяло със сняг 2. (со) мия, измивам, изтърквам с четка (нещо): **~nout podlahu** (о; -) трія се (о нещо, в нещо): **dveře ~nou o podlahu** вратата се трие о пода; **stroj ~ne** машината не върви гладко

driblink, dribling, -u м. спорт. дриблйране

dribl|ovat, -uji/разг. -uju нескв. спорт. дриблйрам; вода то́пка

dril, -u м. сурóво възпитàние, сурóво воённо обучёние; дресирóвка

drk|at, -ám нескв. експр. 1. (кохо; до кохо, до чего) тикам, бута́м, блъскам, тласкам (някого, нещо): **~at loktem (do někoho)** блъскам някого с лакът 2. тра́кам, трополя́: **po cestě ~al vůz** по пътя трополёше каруца; **zuby mu ~ají strachem** зъбите му тра́кат от страх

drkot|at, -ám нескв. 1. и **drkot|at se** тра́кам, трополя́, трóпам, дрўсам се, треса́ се, трепёря: **vozik (se) ~al po kamenité cestě** кару́чката трополёше по каменистия път; **brada mu ~ala strachem** брадичката му трепереше от страх; **zuby mu ~aly zimou** зъбите му тра́каха от стўд; **~al se zimou** то́й трепереше от стўд 2. дрънча́, звънка́м, звънтя́ (за стъкло, чиния и под.)

drmol|it, -ím нескв. експр. бръщолёвя, бъбря, дръ́рнкам ~~бръщолёви~~ бръщолёви, каквото му/й дойде на ум

drn|at, -ám нескв. разг. експр. дръ́нкам, бръ́нкам, бръ́нкам ~~дръ́нчаш~~ дръ́нчаш **pod ~em** над него вёче растё трева; вёче е в грóба, на óня свят; не ё вёче между живите

drc|at, -ám нескв. разг. експр. 1. дръ́нча́, тра́кам: **okna vlaku ~ala** прозóрците на влака дръ́нчаха 2. и **drcat (se)** дрўсам се, треса́ се, тръ́скам се

drnč|et, -ím нескв. дръ́нча́: **tramvaje ~ely** трамваите дръ́нчаха; **telefon ~í od rána do večera** телефóнът дръ́нчи от сўтрин до вёчер

drnčiv|ý, -á, -é дръ́нчаш

drnk|at, -ám нескв. (на со; со; čím) разг. дръ́нкам, бръ́нкам (на нещо); звънтя́, тра́кам (с нещо): **~at na kytaru** дръ́нкам на китàра; **~at na klavír, na piano** пейор. дръ́нкам на пиàно; **~at klíči** тра́кам с кльо́чове

drnov|ý, -á, -é чймов; който се отна́ся до чйм, до трёвна покрывка

drob, -u, обикн. мн. drob|y, -ů м. дреболии, вёртрешности, карантйя

drobeč|ek I, -ku м. умал. трохà, трошица, трохичка, трохйчка: **chlebové ~ky** трохйчки, трохйчки хляб

drobeč|ek II, -ka м. гальов. мàлко детёнце; дребосъ́че, фарфалàче

drob|ek, -ku м. 1. трохà: **sesbírej všechny ~ky!** съберй всйчки трохй! 2. трохà, мъ́ничко, мàлко: **nemít ani ~ek mléka** нямам нйто капчица мляко

droben|í, -í ср. 1. събир. трйеница, траханà (трохй от тестó за супа) 2. дрóбёне, рóннене

drobenk|a, -u ж. събир. 1. смёс от брашно, захар и мазнинà за печивà 2. трйеница, траханà (трохй от тестó за супа)

drobet I нар. разг. мѣничко, мѣлко: **můžeme si ~ porozprávět** мѣжем мѣлко да си попривѣдаваме

drob|et II, -tu м. 1. троха, трошица, щипка: **~ty vánočky, mazance** трохи от козунак 2. кѣсче; мѣлко количество; мѣничко (за количество): **~**

uznání тѣй/тѣ нѣма кѣпчица признателност

drob|it, -ím нескв. 1. (со) троша, натрошавам, дробя, рѣня (нещо): **~it chléb** троша, рѣня хляб 2. (со) раздробявам, раздѣлям (нещо): **~it pozemky** раздробявам поземлени плѣщи

drob|it se, -ím se нескв. 1. троша се, натрошавам се, дробя се, рѣня се: **chléb se při krájení ~í** хлябът се троши при рязане 2. раздробявам се, раздѣлям се: **rody se ~ily na větší rodiny** рѣдовете се раздробяваха на (пѣ-)голѣми семейства

drobiv|ý, -á, -é трошлив, ронлив, чуплив

drobn|é, -ých м. само мн. дрѣбни (парѣ): **ne-máte ~é?** нѣмате ли дрѣбни?

drobnohled, -u м. микроскоп

drobnohledn|ý, -á, -é микроскопически, микроскопичен

drobnokresb|a, drobnomalb|a, -y ж. худ. миниатюра

drobnokvět|ý, -á, -é бот. дрѣбноцветен; кѣйто е с дрѣбни цветове

drobnolist|ý, -á, -é бот. дрѣбнолистен

drobnomalba вж. **drobnokresba**

drobnost, -i ж. 1. дрѣболия; нѣщо дрѣбно; дрѣбна работа: **skleník plný různých ~í** витрина (на бюфѣт), пѣлна с рѣзни дрѣбни предмети, с рѣзни джунджурѣи 2. незначителна големина, незначителен размѣр: **přílišná ~ postavy** твърде дрѣбен рѣст

drobn|ý, -á, -é 1. дрѣбен, ситен, мѣлък: **~é (peníze)** дрѣбни (парѣ); **~ý déšť** ситен дѣжд; **~é děti** дрѣбни, мѣлки, неврѣстни деца; **~ý prodej** търг. продажба на дрѣбно 2. мѣлък, дрѣбен, незначителен: **~é starosti** незначителни грижи, бѣли кахѣри; **~é vlastnictví** дрѣбна собственост; **~ý rolník** малоимѣтен сѣлянин; **~ý živnostník** дрѣбен занаятчия

drobotin|a, -y ж. събир. дрѣбосѣк, ситнѣж (за деца, птици и под.): **školní ~a** деца от долните класове

droboučk|ý, drobounk|ý, -á, -é умал. експр. дрѣбничък, ситничък, мѣничък: **~é dítě** мѣничко детѣнце; дрѣбосѣк

droby вж. **drob**

drog|a, -y ж. 1. наркотик 2. мед. фарм. дрога

drogerije [-ge-/gé-], -e ж. дрогерѣя

drogist|a, -y м. дрогерѣст

drogstick|ý [-tu-], -á, -é кѣйто се отнася до дрогерѣя: **~é zboží** стѣки, продавани в дрогерѣя

drol|it, -ím нескв. рѣня, троша, стрѣвам: **~it kámen** троша камък; **~it zrní z klasu** рѣня зърна от клас; **~it v prstech klasy** стрѣвам класове с прѣсти

drol|it se, -ím se нескв. рѣня се: **zed' se ~í** стената се рѣни

dromedár, -a м. зоол. едногѣрба камѣла (Camelus dromedarius)

drop, -a м. зоол. дрѣпла (Otis)

drops, -u м. събир. дрѣпс-бонбѣни

drozd, -a м. зоол. дрозд (Turdus)

drožd|í, -í ср. мая, квас, дрѣжди

drožka, -y ж. кабриолѣт, мѣлък файтон, остар. дрѣжка

drožkář, -e м. файтонджия, кабриолѣтаджия

drožkářsk|ý, -á, -é файтонджийски: **~ý kůň** файтонджийски кон

drsn|ět, по-рядко drsnat|ět, -ím, 3. мн. -ěji/-í нескв. задебявам, грапава; ставам грѣб, грапава (за кожа); ставам грѣб, дрѣзгав (за глас): **kůže na rukou ~í** кожата на рѣцѣте задебява, става грѣба, грапава

drsn|ý, -á, -é 1. грѣб, грапава, неравен: **~á kůže** грѣба, грапава кожа; **~ý papír** грѣба, грапава хартия 2. грѣб, дрѣзгав (за глас) 3. грѣб, сурѣв, жестѣк: **~é mravy** грѣби, сурѣви, жестѣки нрави 4. сурѣв (за климат)

dršťk|a, -y ж. 1. муцуна, мѣрда (на животно) 2. нейор. мутра, муцуна: **dát po dršťce, přes ~u** цапна по мутрата, по муцуната; **otevřel na něho ~u** тѣй отвѣри една уста срещу него; **zavřít ~u!** я си затвѣряя устѣта! я си затвори устѣта!

dršťkov|á, -é ж. разг. шкембѣ-чорба

dršťkov|ý, -á, -é кѣйто се отнася до шкембѣ: **~á polévka** шкембѣ-чорба

dršťky, -těk ж. само мн. шкембѣ (за готвене)

dr|ít, -tí/-tě ж. стѣргѣтѣни; натрошѣна, надробѣна, стрѣта мѣса: **dřevěná ~ť** дървесинна мѣса; **kamenná ~ť** натрошѣн камък

drtič I, -e м. одуш. трошѣч, каменотрошѣч; работник, кѣйто троши

drtič II, -e м. неодуш. трошѣчка; дрѣбилна машина: **~ kamene** каменотрошѣчка; **~ konopí** конопочукачка; **~ kostí** кокалотрошѣчка

drtin|a, -y, обикн. мн. drtijny, -n ж. стѣргѣтѣни (от дѣрво и под.)

drt|it, -ím нескв. 1. (со) чѣпя, троша, разбѣвам, счѣквам, стрѣвам (нещо); мѣна (лен, коноп): **~it kámen** троша камък 2. (koho, со) громя,

разгромявам, съкрушявам, унищожавам (*някого, нещо*): **armáda ~ila nepřítelè** армията громеше, разгромяваше врага

drtit se, -ím se *несв.* роня се, чупя се, руша се
drtiv|ý, -á, -é **1.** съкрушителен, съкрушаваш, смазващ, поразяващ, разгромяващ, унищожаващ: **~á síla** съкрушителна сила; **~á kritika** унищожителна критика **2.** решаващ, преобладаващ: **~á většina** решаващо, преобладаващо мнозинство

drůbež, -e *ж. събир.* домашни птици: **chov ~e** птицевъдство

drůbežárna, -y *ж.* птицевъдърма

drůbežářsk|ý, -á, -é който се отнася до птицевъдство; птицевъден: **~a farma** птицевъдърма

drůbežářstv|í, -í *ср.* птицевъдство; изкупване, преработка и продажба на домашни птици

drůbeží, -í, -í **1.** който се отнася до домашни птици; птйчи, пилешки: **~í paštika** пилешки пастет; **~í posada** клетка за угодяване на домашни птици **2.** птицевъден: **~í farma** птицевъдърма

drůbežnice, -e *ж.* птицевъдка

drůbežnictv|í, -í *ср.* птицевъдство

drůbežník, -a *м.* птицевъд

drůbk|y, -ů *м. само мн.* дреболии и вътрешности на домашни птици

druh I, -a *м. одуш.* **1.** книж. другар, приятел **2.** мъж, който живее с жена в общо домакинство без сключен брак

druh II, -u *м. неодуш.* род, вид, тип, сорт, порода: **různé ~y potravin** разни видове храни; **nový ~ umělého vlákna** нов тип изкуствено влакно; **~ jablek** *бот.* сорт ябълки; **~ zvířat** *зоол.* животински вид; вид животни; **literární ~y** *лит.* литературни жанрове; **slovní ~y** *език.* части на речта

druhohory, -r *ж. само мн. геол.* мезозойска ера; мезозой

druhohorn|í, -í, -í *геол.* мезозойски: **~í vrstvy** мезозойски пластове

druhorozen|ý, -á, -é втори (*по рождение*): **~ý syn** втори син

druhořad|ý, -á, -é **1.** второкачествен: **~é zboží** второкачествени стоки; стоки второ качество **2.** второстепенен: **~ý spisovatel** второстепенен писател

druhohotn|ý, -á, -é **1.** вторичен, секундарен: **~ý význam slova** *език.* вторично значение на дума; **~é onemocnění** *мед.* съпътстващо, придружаващо заболяване **2.** второстепенен, второкачествен: **~ý materiál** второкачествен материал

druhov|ý, -á, -é видов, родов, сорт, жанров: **~ý znak** родов, видов признак; **~é číslovky** *език.* видови и събирателни числителни

druh|ý, -á, -é *числ.* **1.** втори: **~ý díl slovníku** втори том на речник; **dne ~ého června** на втори юни; **je půl ~é** един и половина (часа) е; **Václav Druhý (II.)** Вацлав Втори; **za ~é** второ (*при изброяване*); **po ~é/podruhé** за втори път; **~ý pád** *език.* родителен падеж, генитив; **~ý stupeň** *език.* сравнителна степен; компаратив; **~á osoba** *език.* второ лице; **~ý hlas** *муз.* втори глас; **~é housle** *муз.* втора цигулка; **~á mocnina** *мат.* втора степен; квадрат; **~á odmocnina** *мат.* корен втори; корен квадратен; **~á kosmická rychlost** *техн.* втора космическа скорост; **~ý domov** втора ~~родина~~ **държавна**

втора природа; **zprávy z ~é ruky** сведения от втора ръка **2.** втори, второстепенен, второкачествен: **~ý místopředseda** втори заместник-председател; **~á třída (ve vlaku)** втора класа (във влак); **zboží ~é jakosti** стоки второ качество; **hotel ~ého řádu** второкласен хотел; **restaurace ~é cenové skupiny** ресторант втора категория **3.** втори, следващ, друг: **přišel až ~ý den** той дойде чак на другия, на следващия ден **4.** друг, отсрещен, противоположен: **přejít na ~ý chodník** премина на отсрещния тротоар; **začít z ~ého konce** започна от противоположния край; **když ho měl potkat, díval se na ~ou stranu** при среща той си обръщаше главата; **přejít na ~ou stranu** *прен.* мина в опозиция; **~é pohlaví** другият пол **5.** друг; още един такъв; друг такъв: **~ého takového nenajdeš** (друг) такъв няма да намериш; **druzí nepřišli** другите не дойдоха **6.** *в съчет.* с **jeden** един-друг: **dívali se jeden na ~ého** гледаха се един друг; **jedna krásnější než ~á** една от друга похубава; **křičí jeden přes ~ého** крещят един ~~пред друг~~ **ябълка**

osmnáct, (a) ~ý bez dvou za dvacet, za dvacet bez dvou от един дол дрѐнки са; хвани единия, ударй другия

družb|a I, -y *ж.* **1.** приятелство, дружба: **~a mezi národy** дружба между народите **2.** дружба и взаимопомощ (*между градове, институции*): **uzavřít ~u** сключа договор за дружба, приятелство и взаимопомощ

družb|a II, -y *м.* шафер

družebn|í, -í, -í побратимен: **~í město** побратимен град

družebný, -á, -é другарски, общителен, за-
дружен: **Družebná neděle** *религ.* четвъртата
неделя през Велики пости
družic|e, -e ж. *астр.* спътник, сателит: **vypustit
umělou ~i** изстрелям изкуствен спътник
družičk|a, -y ж. шаферка: **jít za ~u** ставам
шаферка
družin|a, -y ж. 1. свита, кортѝж: **královská ~a**
кралска свита 2. дружина, кръг, общество,
група: **spisovatelská ~a** писателски кръг 3. *учил.*
занималня: **chodí do ~y** ходи на занималня
družinářk|a, -y ж. 1. *по-рано* пионерска ръко-
водителка 2. *учил.* възпитателка в занималня
družít se, -ím se неск. 1. (*v со*) групирам се (*в
нещо*), събирам се (*в нещо*): **vlaštovky se ~ily
v hejna** лястовичките се събираха на ята 2. (*ke
koti, k сети*) присъединявам се (*към някого,
към нещо*): **k tomu se ~ila ta okolnost, že ...**
към това се прибавяше обстоятелството,
че... 3. (*s кým*) дружа (*с някого*): **s nikým se
ne~il** той не дружеше с никого
družk|a, -y ж. 1. *книж.* другарка, приятелка
2. жена, която живее с мъж в общо дома-
кинство без сключен брак
družný, -á, -é 1. приятелски, другарски, дру-
жески: **~á zábava** приятелски разговор 2. об-
щителен, дружелюбен: **je ~ý** той е общи-
телен, дружелюбен
družstevn|í, -í, -í кооперативен: **~í výroba** ко-
оперативно производство; **~í prádelna** обще-
ствена пералня; **~í rolníci** селяни-коопера-
тори; **~í byt** собствен апартамент (в коопе-
рация); **~í pole** ниви на кооперативно сто-
панство
družstevnic|e, -e ж. 1. кооператорка; членка на
кооперация 2. *остар.* кооператорка; членка
на ТКЗС
družstevnick|ý, -á, -é кооперативен, коопера-
торски: **~é hnutí** кооперативно движение
družstevnictv|í, -í, -í ср. кооперативно движение;
кооперативизъм
družstevník, -a м. 1. кооператор; член на ко-
операция 2. *остар.* кооператор; член на
ТКЗС
družstv|o, -a ср. 1. кооперация, кооператив: **by-
tové ~o** жилищна кооперация; кооперативно
строително обединение; **výrobní ~o** трудово-
производителна кооперация (ТПК); **spotřeb-
ní ~o** потребителна кооперация 2. *по-рано в
свѝт.* **jednotné zemědělské ~o** (*съкр.* JZD)
трудова-кооперативно земеделско стопан-
ство (ТКЗС) 3. *спорт.* отбор, тим: **fotbalové**

~o футбол отбор 4. *воен.* отделение: **stře-
lecké ~o** стрелково отделение; **dopravní ~o**
транспортна организация
drvoštěp, -a м. дървар, дървосекач; горски
работник
dryáčnick|ý, -á, -é шарлатански, мошенически
dryáčnictv|í, -í ср. шарлатанство, мошени-
чество
dryáčník, -a м. шарлатанин, мошеник
dryák, -u м. *остар.* 1. цяр, лек 2. *пейор.*
съмнителен цяр, лек; боклук
drzost, -i ж. дързост, нахалство, безочливост
drzoun, -a м. *разг. пейор.* нахал, нахалник
drz|ý, -á, -é нахален, дързък, безочлив
držadl|o, -a ср. дръжка, ръкохватка, ръчка: **~o
v tramvaji** дръжка в трамвай; **~o nože** чирен
držák, -u м. държач, дръжка, ръчка
držátk|o, -a ср. 1. *умал.* дръжка, ръкохватка,
ръчка 2. перодръжка
držav|a, -y ж. владение: **koloniální ~y** коло-
ниални владения
držb|a, ~y ж. *юрид.* владение, притежание, соб-
ственост: **~a půdy, pozemková ~a** владение
на земи, земевладение; **mít něco v ~ě** владя
нещо, владетел съм на нещо
drž|et, -ím неск. 1. (*koho со; koho, со zač*) държа
(*някого, нещо; някого нещо за нещо*): **~et v
náručí a**) държа в обятия; прегръщам б) дър-
жа на ръцѝ; **~et dítě za ruku** държа дете за
ръка; **~te zloděje!** дръжете крадѝца ♦ **~et
někoho zkrátka, na uzdě** държа някого из-
късо; държа здраво юздите на някого; стягам
някого; **~et někoho v hrsti** държа някого в
ръцѝте си; **~et někomu palec** стискам палец
на някого, желая успех на някого 2. (*koho,
со*) държа, крепя (*някого, нещо*); задържам,
поддържам (*някого, нещо*) в определено по-
ложение: **~et hlavu zpřímá** държа, нѝся гла-
вата си изправена; **~et byt v pořádku** под-
държам къщата в ред; **~í ho jen léky** само
лекарствата го крепят ♦ **~et (někoho) nad
vodou** крепя, подкрепям (*някого*); давам мо-
рални сили (на някого); **~et ochrannou ruku
(nad někým)** покровителствам, защитавам,
поддържам, подкрепям (*някого*); държа (*ня-
кого*) под крилото си; **~et (někoho) v šachu**
държа (*някого*) в шах; **~et krok (s někým)**
вървя в крак (*с някого*) 3. (*koho, со kde*)
държа, задържам (*някого, нещо някъде*): **~et
někoho ve vazbě** държа някого под арѝст;
můžeš jít, ne~ím tě може да си вървиш, не те
задържам, не те спирам ♦ **~et jazyk za zuby**
държа си езика зад зъбите; **~ hubu!** грубо за-

твъряй си устата! затвъряй си плювалника!
~et (něco) pod pokličkou пазя (нещо) в тайна;
~et (si) (někoho) od těla държа (някого) на разстояние **4.** (со) притежавам, владя (нещо): **~et půdu** притежавам земя; земевладелец съм; **~et v nájmu pozemek** взел съм под аренда поземлен участък; **~et putovní standartu** държа преходно знаме; **~et první místo v soutěži** заемам, запазвам първото място в състезание **5.** (со кому) пазя, запазвам, резервирам (нещо за някого): **~et (někomu) místo** резервирам, пазя място (за някого) **6.** (со) запазвам (нещо): **~et tvar** запазвам, поддържа формата си; **látka ~í barvu** платът не избелвява **7.** (со) пазя, спазвам, съблюдавам (нещо): **~et dietu** пазя диета; **~et půst** спазвам пост, постя; **~et smutek (po někom)** нося траур (за някого); жаля (някого); **~et slib** спазвам обещание, държа на думата си; **~et právní** **~etmi**
hodinku седя по здрач, в полумрак на раздумка; **~et modrý pondělek** манкирам, клинча от работа; не се явявам на работа след празник **8.** (со) *остар.* държа, изнасям, провеждам (нещо): **~et řeč, kázání** държа реч, проповед; **~et přednášku** четя, изнасям лекция; **~et sněm** провеждам парламентарно заседание **9.** (кого; кого кому) наемам, държа, имам (някого): **~et (si) šoféra** имам шофьор; **~et (si) posluhovačku** имам домашна прислужница; **~et místo (někomu)** пазя място (за някого) **10.** (со) отглеждам, развъждам, гледам (*домашни животни, птици и под.*): **~et drůbež** отглеждам домашни птици; **~et si prase** уговявам прасе **11.** държа (се) здраво, здрав съм: **hřebík ~í ve zdi** пиронът се държи здраво в стената; **barva ~í** боята не пуска; **vlasý jí dobře ~í** косата ѝ, причёската ѝ, фризура ѝ държи добре **12.** (на кого, на со) държа (на някого, на нещо): **~í na dceru** държи на дъщеря си; **~í na pořádek** държи на реда, обича реда **13.** (с кут; při кот) на страната (на някого) съм: **ti dva ~í spolu** двамата се поддържат, винаги са на едно мнение; *разг.* те са халваджията и бозаджията; те са дупе и гащи; **matka ~í s dětmi** майката държи страната на децата си; **ona s ním ~í** *разг.* тя има любов с него, тя има интимни отношения с него
držet se, -ím se *несв.* **1.** (čeho; zač; koho) държа се (за нещо, за някого), поддържа се (към нещо, към някого): **~eli se za ruce** държаха

руце всяка жаба да си знае гъола **2.** (koho, čeho, kde) задържа се (някъде): **~et se do mova** задържа се в къщи, стои си в къщи; **v kobercích se ~í prach** по килимите се задържа прах, килимите събират прах; **~et se vpravo** вървя все по дясната страна (на улицата)

♦ **~et se** **~et se při životě** държа се за живота, не се давам на смъртта; **~et se nad vodou** не потъвам; държа се на повърхността и *прен.* **3.** (koho, čeho) поддържа се (към някого, към нещо); ръководя се (от някого, от нещо); спазвам (нещо): **~et se svých zásad** поддържа се към принципите си; ръководя се от принципите си; **~et se starých zvyků** спазвам старите обичаи; **~et se svých přátel** слушам съветите на приятелите

rozumu a projdeš celý svět *поговорка* слушай разума си и ще успееш **4.** държа се; не се предавам; не отстъпвам: **~el se statečně** той се държеше храбро **5.** държа се (*по някакъв начин*); имам (*някакво*) поведение: **~et se skromně** държа се скромно, имам скромно поведение **6.** владя се: **měla se co ~et, aby neplakala** тя едва не се разплака, тя едва сдържаше сълзите си

držgrešl|e, -e *м. и ж. експр.* скръндза, стипца, ция, пинтия

držitel, -e *м.* (čeho) притежател, собственик, владетел (на нещо): **~ státní moci** лице, в чийто ръцѐ се намира държавна власт; **~ významení** носител на награда, лауреат; **~ rekordu** *спорт.* рекордьор, шампион

držitelka, -y *ж.* (čeho) притежателка, собственичка, владетелка (на нещо): **~a rekordu** *спорт.* рекордьорка, шампионка

dře|ň, -ně *ж.* **1.** *бот.* сърцевина (на дърво или растение) **2. *анат.* пълпа: **zubní ~ň** зъбна пълпа **3.** пълп: **jahodová ~ň** ягодов пълп **4. *прен.* сърцевина, глъбина, дълбочина, същност: **odhalovat ~ň všech věcí** откривам същността на нещата****

dření, -í *ср. експр.* изнурителна работа; бъртане, трепане, блъскане

dřep, -u *м.* клекване, приклякване, присядане, клек: **sedět v ~u** седя приклекнал; **~ spatný** *физкулт.* клек

dřep|ět, -ím *несв.* **1.** седя приклекнал **2. *експр.* седя неподвижно; вися, кисна: **stále ~í doma** все кисне вкъщи; **~í až do noci nad knihami** вися до полунощ над книгите; **kładně si tu ~í a vykládá** седи си и си говори**

- dřepnout (si), -nu (si)** св. 1. приклѣкна, клѣкна: ~nout si na bobek клѣкна 2. *експр.* сѣдна тѣжко, дрѹсна се
- dřeváček, -ku** м. дамска обѹвка с дървена подметка; сабѸ
- dřevák I, -u** м. 1. сабѸ; дървена обѹвка: **chodit v dřevácích** нѸся дървени обѹвки 2. налѣм
- dřevák II, -a** м. *одуш. грубо* дрѹвник
- dřevař, -e** м. 1. дървәр, дървосекач, работник в дърводобива 2. работник в дървопреработвателната промишленост 3. търговец на дърва и дървен материал
- dřevařský, -á, -é** 1. дървәрски, дърводобивен 2. дървопреработвателен: ~ý průmysl дървопреработвателна промишленост
- dřevařství, -í** ср. 1. дървәрство, дърводобив, дървопреработване 2. търговия с дърва и дървен материал
- dřevce, -e** ср. 1. *истор.* копие, маждрак 2. върлина
- dřevěňět, обикн. третол. -í** *несв.* вдървява се, вкочанява се, вцепенява се (*за част на тялото*)
- dřevěňlý, -á, -é** 1. дървен: ~é uhlí дървени въглища 2. вдървен: mám prsty celé ~é пръстите ми са съвсѣм вдървени
- dřevina, -u** ж. *бот.* дървесна порѸда, дървесно растѣние (*дърво, хрост*)
- dřevitý, -á, -é** дървесинен; дървен: ~á vata дървесинен памѹк; ~á vlna фин талаш
- dřevnatěť, обикн. третол. -í** *несв.* вдървява се, втвърдява се, прораста с дървесина (*за зеленчуци и под.*)
- dřevnatost, -i** ж. вдървеност, прорасталост с дървесина (*за зеленчуци и под.*)
- dřevnatý, -á, -é** 1. дървесен: ~é rostliny дървесни растѣния 2. вдървен, втвърден, прорастал с дървесина (*за зеленчуци и под.*)
- dřevní, -í, -í** дървесен: ~í vlákno дървесно влакно
- dřevník, -u** м. дървәрник
- dřevní, -á, -é** дървесен, дървен: ~ý lih дървесен спирт: ~ý ocet дървесен оцѣт; ~ý dehet дървен катран; ~ý plyn генераторен газ
- dřevĵo, -a** ср. 1. дървѸ, дървен материал: **dubové ~o** дѣбово дървѸ, дѣбов материал; **nábytek z dubového ~a** мебел от дѣб; **bukové pařené ~o** варѣн, парѣн бук; **ebenové ~o** абанѸсово дървѸ; **stavební ~o** строителен дървен материал; **býloc-аржорѣн** сѣм; **stát jako ze ~a** стоя като пѣн; **spát jako ~o** спя като заклан, като пѣн; **to je hotové, ućiněné ~o** голям пѣн е (*за глупав, тѣл чо-*
- век*); **mluvit do někoho jako do ~a** като че говоря на стената 2. *бот.* дървесина 3. *само мн.* **dřeĵva, ~v** муз. *жарг.* дървени дѹхови инструменти (*в оркестър*)
- dřevokaz, -a** м. *зоол.* брѣмбар корояд (Trudodendron)
- dřevoobráběčĵí, -í, -í** дървопреработвателен: ~í stroj машина за дървообработване; дърводѣлска машина
- dřevoplyn, -u** м. *техн. жарг.* генераторен газ
- dřevoprůmysl, -u** м. дървопреработвателна, дървообработваща промишленост
- dřevorubec, -ce** м. дървәр, дървосекач; гѸрски работник
- dřevoryt, -u** м. ксилография (*гравирание на дърво; гравюра върху дърво, отпечатѹк от гравюра върху дърво*)
- dřevorytec, -ce** м. ксилограф; гравьѸр върху дървѸ
- dřevorytinĵa, -y** ж. ксилография (*гравюра върху дърво, отпечатѹк от гравюра върху дърво*)
- dřevorezba, -y** ж. дърворезба
- dřez, -u** м. умивалник; легѣн за миене на съдове
- dříĉ, -e** м. *експр.* 1. работяга, бачкатор 2. зубраĉ (*за ученик*)
- dřík, -u** м. 1. ствол, стѣблѸ, дѣнер 2. тулѸвище, труп 3. *техн.* стѣблѸ: ~ nýtu стѣбло на нит; ~ řroubu винтово стѣблѸ
- dřímĵat, -u/-ám** *несв.* 1. дрѣмя: ~at nad knihou дрѣмя над книга 2. *книж. прен.* спотайвам се; не проявявам признаци на живѸт: ~á v něm talent в негѸ дрѣме скрит талант 3. *книж.* лежã мъртѹв; погребан сѣм: ~á věĉný sen спи вѣчен сѣн
- dřimotĵa, -y** ж. дрѣмка: **přiřla na mne ~a** налѣгна ме дрѣмка; **jdou na mně ~y** дрѣме ми се; **probrat se z ~y** отѣрся се от дрѣмка; **duřevní ~a** *прен.* апатия
- dřinĵa, -y** ж. *експр.* бѣхтене, трѣпане, съсипия; тежка работа
- dřišťál, -u** м. *бот.* кисел трѣн (Berberis)
- dřít, dřu** *несв.* 1. (*koho, со*) трия, тѣркам, жѹля (*някого, нецѸ*); убивам (*за обѹвка*): **boty mě dřou na patě** обѹвките ми убиват на петата 2. (*со*) дерã, одирам, съдирам (*нецѸ*): ~ kůru ~~жестко дрѣмã~~ дерã, ~~жестко дрѣмã~~ дерã (*нецѸ*) **~ kůru koho, někomu** **kůři** *разг. експр.* дерã, съдирам кожата от гѣрбã (*на някого*) 3. (*koho*) *разг. експр.* изпѸлзвам, експлоатирам (*някого*): ~ dělníky експлоатирам работници 4. *и dřít se* бѣхта се, трѣпе се: **dře se do úpa-du, dře se jako kůň** трѣпе се като вол 5. *учил. жарг.* зѹбря, кълвã

dřít se, dřu se *несв.* **1.** (о со) търкам се, трія се, жуля се (в нещо, о нещо) **2.** (s kým, s čím) *експр.* бърхам (се), трепя се, мъча се (с нещо): **nedři se s tím!** не сè трепи с това! ~ **se na stavbě** работя, бърхтя, трепя се на строеж; **nechci se ~ do smrti** не йскам да се бърхтя до края на живота си **3.** *учил. жарг.* зўбрия, кълвѧ **dřív(e)** *нар.* **1.** по-рано: **přijdu dnes ~ (než včera)** днѧс ще дўйда по-рано (от вчѧра); ~ **nápřek** ◆ **náik práce, že neví kam** ~ йма толкова работа, че не знае откъдѧ да започне; **kdo ~ přijde, ten ~ mele** *поговорка* кой превари, той ще наговари **2.** някога; едно време; по-преди: **všechno bylo jako** ~ всичко (си) бѧше както някога **3.** *в съчет.* ~ **než(li)** *сюз.* преди да: **udělám to, ~ než se vrátíte** ще го направа, преди да се върнете **dřívějšjek, -ka** *м.* минало; минали дни; едно време: **znám se s ním už od ~ka** познавам го от едно време; **proti ~ku je to pokrok** в сравнение с миналото това е крачка напред **dřívějšjí, -í, -í** някогашен, по-предишен, предишен, прѧжен, минал: **~í zaměstnání** предишна професия; **přijel ~ím vlakem** той пристигна с по-ранен влак; **~í doby, ~í časy** някогашни времена; минало; едно време **dřívjí, -í** *ср.* събир. дървѧ; дървен материал: **palivové ~í** дървѧ за горѧне, за ѧгрев; **stavební ~í** дървен строителен материал; **štípat ~í (na polínka)** цѧпя дървѧ (на голѧми целеници); **topit ~ím** горя дървѧ, отоплявам се с дървѧ ◆ **prázdný** празно; на краставицѧр краставици продавам; отварям отворѧна вратѧ; **nechá na sobě ~í štípat** бѧжа кравичка е; безкрайно търпелив(а) е; **to dítě roste jako ~í v lese** детѧто растѧ без надзор; с детѧто нѧкой не сѧ занимава **dřívko, -a** *ср.* умал. дръвцѧ; клѧчка, треска **duál, -u** *м.* *език.* двѧйствено число **dualizm|us, dualism|us** [-zm-], **-u** *м.* *филол. истор.* дуализъм **duálový, -á, -é** *език.* който се отнася до двѧйствено число: **~ý tvar** фѧрма за двѧйствено число **dub, -u** *м.* **1.** *бот.* дѧб; дѧбово дърво (Quercus): **živý** ◆ **živý** дѧб, живав като дѧб; **mlčet jako** ~ мълчѧ като пѧн; **spát jako** ~ спя като заклѧн; **mluvil do něho jako do ~u** той като че ли на стенѧта говорѧше; **jednou ranou ~ nepadne** *пословица* нещѧта не стѧват с един замѧх **2.** дѧб, дѧбов

материѧл: **leštěný** ~ полиран дѧб; **mořený** ~ байщван дѧб

dubbing, dubbovat *вж.* **dabing, dabovat**

dub|en, -na *м.* април

duběnk|a, -y *ж.* дѧбова шйкалка

dublé, doublé [dublé] *нескл. ср.* дублѧ

dublet|a, -y *ж.* *език.* дублѧт; дублѧтна фѧрма

dubletn|í, -í, -í *език.* дублѧтен

dubl|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* удвѧювам, дублярам

dubnový, -á, -é априлски: **~é počasí а)** априлско, пролѧтно време **б)** *прен.* непостоянно, мѧртенско време

dubový, -á, -é дѧбов: **~ý les** дѧбова горѧ; **hlava ~á** той/тѧ е голѧм инѧт; той/тѧ йма магарешки инѧт

dudácký, -á, -é гайдѧрски: **~á kapela** гайдѧрски състав

dudák I, -a *м.* гайдѧр

dudák II, -a *м.* „дудак“ (*вид игра на карти*): **hrát ~a** играя „дудак“

dudák, -a *м.* **спят** ◆ **jako ~ek** спя като кѧпан, като заклѧн, като пѧн

dudlík, -u *м.* биберѧн

dud|y, -y ◆ **tužebný** *експр.* йма рѧзлика от небѧто до земѧта

duet, -u *м.* *муз.* дуѧт

duet|o, -a *м.* *муз.* дўо, дуѧт: **houslové ~o** цигулково дўо; **~o z Prodané nevěsty** дуѧт от „Продѧдена невестѧ“

duha, -y ◆ **jsoužněm** ◆ **k ~u** от полза съм, понѧсям на някого

duha, -y ◆ **jako ~a** *експр.* пие като смѧк

duhovk|a, -y *ж.* *анат.* йрис (*на око*)

duhový, -á, -é дѧгоцвѧтен; който е с цвѧтовѧте на небѧсната дѧгѧ

duch, -a *м.* **1.** дух, душѧ: **v ~u** мислено, в мислитѧ ◆ **je smrtelný** ◆ **chodit jako bez ~a** хѧдя като мухѧ без главѧ, като занѧсен; **v zdravém těle zdravý** ~ *пословица* в здравѧо тѧло здрав дух; **vypustil ~a** *остар.* той предѧде бѧгу дух **2.** дух, сѧла, сврѧхестѧствено съществѧ: **zlý, nečistý** ~ зѧл, нечѧст дўх; зѧл, нечѧста сѧла; **Duch svatý** Светѧ дўх; **má dar ~a svatého** *прен.* надарѧн(а) е; **cítovat, vyvolávat ~y** викам дўхове; **hodina ~ů** *книж.* часѧт на дўховѧте; потѧйна дѧба; **průběh ~ů** ◆ **ven!** **3.** дѧрба, надарѧност, способност: **on**

vyniká ~em духòвно издїгнат и надарен е; интелегèнтен е; **mít obchodního ~a** ймам търговски нòх; **mít kritického ~a** критичен сьм **4.** дух, ум, индивидуалност, личност; **velcí ~ové lidstva** великите умовè на човèчеството **5.** дух, настроèние, душèвно разположение; **bojový ~** бòден, бòрчески дух; **pozbyt, ztratit ~a, sklesnout na ~u** падна д̀ухом; **nabyt ~a** окопїтя се, сьвзèма се; **dodat ~a (někomu)** дам кураж (на някого) **6.** дух, характер, сьщност, смїсьл: ~ **doby** духът на времето; ~ **zákona** духът на закона; **vnést nový ~/nového ~a (do něčeho)** внесà (в нѐщо) нòв д̀ух; **jít s ~em doby** вървя в крак с времето **7.** *грубо* прьднїя, „душа“, газове: **пїшїаадуїї** **удїїїо**
z kozy ~ експр. изглèжда като изваден(а) от чувàл

duchamorný, -á, -é изнурїтелен, убийствен, затьпяващ: **~á práce** убийствена, затьпяваща работа

duchaplnost, -i ж. остроумие, духовїтост, находчивост

duchaplný, -á, -é остроумен, духовїт, находчив

duchapřítomnost, -i ж. присьствие на духà, самообладàние; съобразїтелност

duchapřítomný, -á, -é който запàзва присьствие на духà, който запàзва самообладàние; съобразїтелен

duchař, -e м. разг. спиритїст

duchařství, -í ср. разг. спиритїзъм

duchn|a, -y ж. голяма п̀ухена завївка; п̀ухен юрган: **vlézt si pod ~u** сг̀уша се в леглото под юргàна; п̀хна се, м̀ушна се под юрган, под завївка

důchod, -u м. **1.** дòход, рента: **bezpracný ~** нетрудов дòход; ~ **z půdy** поземлена рента; **národní ~** икон. национален дòход **2.** п̀енсия: **starobní ~** п̀енсия за просл̀ужени годїни; **invalidní ~** инвалидна п̀енсия; **vdovský ~** наследствена п̀енсия (на вдовїца); **dostávat, mít ~** получавам п̀енсия; **být v ~u** пенсионер(ка) сьм; **odejít do ~u** пенсионїрам се

důchodce, -e м. пенсионер: **pracující ~e** работещ пенсионер

důchodkyn|ě, -ě ж. пенсионерка

důchodový, -á, -é който се отна̀ся до п̀енсия; пенсионен: **~é pojištění** пенсионни вноски; пенсионна застраховка, осигурòвка; **~é zabezpečení** пенсионно осигуряване

duchovenský, -á, -é духовнически, духовен, църковен: **~ý úřad a)** духовна сл̀ужба, църковен сан **б)** църковна институтция

duchovenstv|o, -a ср. събир. духовенство, клир
duchovní I, -í, -í 1. духовен, душевен, психически, вътрешен: **~í a hmotná kultura** духовна и материална култура **2.** духовен, несветски, църковен: **~í stav** духовно звàние; **~í otec** отец, духовник, свещеник; **~í píseň** църковна п̀есен

duchovní II, -ího м. духовник, свещеник, отец
dukát, -u м. истор. дукат, жьлтїца

dukátový, -á, -é 1. който се отна̀ся до дукат, до жьлтїца: **~á mince** монета дукат; **~é zlato** висококаратово злато **2.** *готв.* в сьчет. **~é buchtičky** сладкїш от козунàчено тесто

důkaz, -u м. (*čeho; по-рядко о čem*) доказателство, довод, аргумент (*за нѐщо, относительно нѐщо*): **pádný ~** убедїтелен, неоспорим аргумент; **podat ~** приведà доказателство; **na ~** като доказателство

dukelský, -á, -é който се отна̀ся до Дукла (*проход в Карпатите*): **~á bitva** сражение в прòхода Дукла (*през Втората световна война*); **Dukelský průsmyk** прòходът Дукла

důkladně нар. щàтелно, обсто̀йно, основно, по-дрòбно, солидно

důkladnost, -i ж. солидност, щàтелност, обсто̀йност

důkladný, -á, -é 1. щàтелен, обсто̀ден, солиден: **~á práce** солидна, щàтелно извършена работа; **~á kontrola** щàтелна провèрка; **~é znalostí** основни, солидни (по)знàния; **~ý nábytek** солидна, здрава м̀ебел **2.** експр. голям, порядъчен, солиден: **~ý oběd** солиден обяд

důl, dolu м. **1.** мїна, р̀удник: **povrchový ~** открит р̀удник; мїна на открито; кариера; **hlubinový ~** мїна, р̀удник (*не открит*); **solný ~** солна мїна

důl, -ku м. умал. яма, ямичка, трапчинка:

~ky po neštovicích б̀елези, следи от едра шарка; **~ky na tvářích** трапчинки на б̀узите; **důl, -ku**

п̀ули се, дзв̀ери се от любопїтство; очїте му ще изхв̀ркнат от любопїтство

důležitost, -i ж. **1.** важност, сериòзност, значителност, значèние: **to má značnou ~** товà йма голямо значèние **2.** нѐщо важно: **sdělil mu jistou ~** тòй му съобщи нѐщо важно

důležitý, -á, -é важен, значителен, сьществен: **~á zpráva** важно съобщèние; **životně ~ý problém** жїзнено важен прòблем, въпрòс; **~é postavení** голям п̀ост, висòко общèствено по-

ложение; **dělat se ~ý/-ým** придавам си важност; важнича; **je ~é, aby ...** важно е да ...

důlní I, -í, -í мйнен, рўдничен: **~í vozík** рўднична вагонетка; **~í stroj** рўднична, мйнна машина; **~í inženýr** мйнен инженер

důlní II, -iho м. мйнен надзирател

dům, domu м. 1. кўща, дом: **obytný** ~ жилищен дом; **čínžovní ~ a)** жилищен блòк, жилищна кооперация б) кўща, в която се дават квартири под наем; **majitel domu** собственик на кўща; **seběhl se celý** ~ *прен.* събра се цялата кўща ♦ **публичен дом** м. от кўщи; не си показвам носà от кўщи 2. дом (седалище на институция): **Bílý** ~ Белият дом; **Lidový ~ (v Praze)** Нарòдният дом (в Прага); **obchodní** ~ универсален магазин; **veřejný** ~ публичен дом 3. дом, семейство: **rod-ný** ~ роден дом, родна кўща; **otcovský** ~ бащин дом; **paní domu** стопанка, домакinya; **bu-du rád, až odejdeš z domu** ще бѣда доволен, когато се задомиш; **byl vychovatelem v šlech-tických domech** бѣше възпитател в благо-рòдническыи дома ♦ **hstidmBh do domu** пословица да ти дойде гòст в кўщата, всѣ еднò че ти йдва Гòспод

dum|a, -y ж. 1. дўма (украинска лирико-епи-ческа песен) 2. нарòдно събрание в Русия

dumk|a, -y ж. дўма (украинска лирико-епи-ческа песен)

dum|at, -ám нескв. книж. (–; о чет; над čím) размишлявам, мисля (за нецо, над нецо)

duml|at, -ám нескв. смўча: **dítě si ~á palec** детето си смўче прѣста

dumlík, -a м. биберòн

dumping [dam-], -u, **damping, -u** м. дѣмпинг

důmysl, -u м. остроумие, находчивост, изобре-тателност, съобразителност

důmyslný, -á, -é 1. остроумен, находчив, изо-бретателен, съобразителен 2. ўмно, хитро измислен (за машина, изобретение и под.)

dun|a, -y ж. дўна

dun|ět, -ím, обикн. третол. -í нескв. тѣгне, гър-мй, ехтй, трещй, бумтй, кьнтй: **v dálce ~ěla děla** в далечината гърмяха орѣдия; **země ~í** земята тѣгне

duniv|ý, -á, -é тѣгнеш, гърмѣщ, ехтѣщ, кьнтящ; който тѣгне, гърмй, ехтй, трещй, бумтй, кьнтй

du|o, -a ср. муз. 1. дўо, дуёт 2. техн. дўо-вãлцова машина

dup *вж.* dupy

dupa|čky, -ček ж. само мн. ританки

dupák, -u м. „дўпак“ (чешки народен танц)

dup|at, -u/-ám нескв. 1. (–; ро чет; оѣ) трòпам, тўпам с кракà (по нецо, о нецо): **~at po podlaze** трòпам по пòда 2. (со) тѣпча (нецо)

dupky *междум.* обикн. в съчет. **hupky** ~ трòп-трòп, шляп-шляп

duplicit|a, -y ж. двòйственост, двòйност; удвойване; дублиране

duplikát, -u м. дубликàт, прѣпис, кòпие: **vy-stavit ~ vysvědčení** направа прѣпис от удо-стоверение; ~ **klíče** дубликàт на клòч

dup|nout, -nu св. 1. (на со; о со) трòпна, тўпна с крак (върху нецо, на нецо, о нецо) 2. и **dup|nout si** (на коho; proti komu) *прен.* разг. трòпна с крак, опѣна се (на някого)

dupot, -u м. трòпот, трòпане (с крака)

dupy, dup *междум.* трòп-трòп, шляп-шляп (с крака)

dur нескл. муз. мажòр: **A-dur** лà-мажòр

dural, -u м. хим. дўралумийний

duralov|ý, -á, -é хим. дўралумийниев: ~ý **plech** дўралумийниева ламарина

důraz, -u м. 1. ударение, подчертаване, ак-цѣнт: **klást ~ (na něco)** поставям ударение (върху нецо), подчертавам (нецо); наблягам осòбено (на нецо); акцентирам върху нецо 2. език. логическо ударение, акцѣнт: **klást ~ na poslední slovo** поставям логическо ударение върху последната дўма 3. енергичност, решителност, настоятелност

důraznost, -i ж. 1. акцентйраност (на дума) 2. енергичност, решителност, настойчивост: **protestovat se vši ~í** протестйрам с най-го-ляма настойчивост

důrazn|ý, -á, -é 1. език. акцентйран, нòсещ логическо ударение, подчертан (за дума) 2. решителен, настоятелен, настойчив, енер-гичен: ~ý **zákaz** категорйчна забрана

důrazov|ý, -á, -é език. сйлов, динамйчен: ~ý **přízvuk** динамйчно ударение

durd|it se, -ím se нескв. (–; на коho) сѣрдя се, гневя се, ядòсвам се, пѣня се, лютя се, ежа се, цўпя се (на някого), дрàзния се (от ня-кого): **~í se na muže pro každé slovo** дрàзни се от всяка дўма на мъжà си

durman, -u м. бот. татўл (Datura)

durov|ý, -á, -é муз. мажòрен: ~á **stupnice** ма-жòрна гãма; ~á **tonina** мажòрна тонãлност

du|s|at, -ám нескв. 1. тўпам, трòпам (с крака) 2. (со) тѣпча, набивам, трамбòвам (нецо): ~анý **beton** *строит.* трамбòван, набит бетòн

dusičit|ý, -á, -é хим. в съчет. **kysličník ~ý** азòтен диоксид, азòтен двуòкис (N0₂)

dusičnan, -u м. хим. нитрãт: ~ **amonný** амòниев

нитрат; ~ **draselný** калиев нитрат; ~ **hlinitý** алуминиев нитрат; ~ **sodný** натриев нитрат; ~ **vápenatý** калциев нитрат
dusičn|ý, -á, -é хим. азотен: **kysličník** ~ý азотен окис; **kyselina** ~á азотна киселина
dusík, -u м. хим. азот, нитроген (N)
dusikat|ý, -á, -é хим. азотен: ~á **hnojiva** азотни торове
dus|it, -ím неск. 1. (*koho, co*) душà, задушàвам, удушàвам (*някого, нещо*): **kašel mě** ~í кашлицата ме задушàва; **plevel** ~í **brambory** плè-велът задушàва картòфите 2. (*co*) гася, загасявам, потыскам, потушàвам (*нещо*); притпявам, намалявам силата (*на нещо*): ~it **oheň** гася огън; ~it **požár** потушàвам пожар; ~it **každý odpor** потыскам всякаква съпротива; ~it **pláč** потыскам плач; ~it **smích** потыскам, задържам смях 3. (*co*) готв. задушàвам (*месо и под.*)
dus|it se, -ím se неск. 1. (*čím*) задушàвам се, задавам се (*от нещо, с нещо*): ~it se **kouřem** задушàвам се от пýшек; ~it se **smíchem** задушàвам се от смях 2. готв. задушàвам се (*за месо и под.*)
dusít|k|o, -a ср. муз. сурдинка
dusiv|ý, -á, -é 1. задушлив, задушàващ: ~ý **kašel** задушàваща, давеща кашлица; ~ý **plyn** хим. задушлив газ 2. дýшен, задýшен: ~é **horko** задушно и горещо
důsled|ek, -ku м. 1. последствие, последица, слèдствие, резултат: ~**kem toho je, že ...** последицата от това е, че ...; **jít do všech** ~ků доведà до логичен край; **domyslit do** ~ků премисля, дообмисля до край, до подробности 2. заключение, умозаключение, извод: **vyvodit z něčeho** ~ky а) направа съответни изводи от нещо б) взема съответни мёрки за нещо
důslednost, -i ж. последователност
důsledn|ý, -á, -é последователен: ~á **kontrola** безкомпромисен контрол
dusn|o I, -a ср. задуха: **letní** ~o лятна задуха
dusno II нар. задушно: **v místnosti bylo** ~ в стаята беше задушно
dusn|ý I, -á, -é 1. дýшен, задýшен: ~á **místnost** задушна стая 2. *по-рядко* задушлив, задушàващ, задýшен: ~ý **kašel** задушàваща, давеща кашлица; ~á **atmosféra** задушàваща атмосфера 3. задушàващ, потыскащ, угнетяващ: ~é **napětí** потыскащо, угнетяващо напрежение
dusn|ý II, -á, -é хим. азотен; двуазотен: **kysličník** ~ý (N₂O) двуазотен окис

dusot, -u м. трòпот: ~ **koní** трòпот на конè
důstojnic|e, -e ж. женà-офицèр
důstojnick|ý, -á, -é офицèрски: ~ý **sbor** офицèрски състав, офицèрски корпус; офицèрство; ~ý **stejnokroj, ~á uniforma** офицèрска униформа; ~á **hodnost** офицèрски чин
důstojník, -a м. офицèр: **dozorčí** ~ дежурен офицèр; **styčný** ~ офицèр за свръзка; **aktivní** ~ офицèр на действителна служба; **záložní** ~, ~ **v záloze** запàсен офицèр, офицèр от запàса; ~ **z povolání** кадрови офицèр
důstojnost, -i ж. 1. достòйност: **zapomenout na svou lidskou** ~ пренебрèжна човèшкото си достòйност 2. *в съчет.* **Vaše Důstojnosti!** *църк.* Ваше преподòбие!
důstojn|ý, -á, -é 1. достòен: ~ý **nástupce** достòен наследник 2. почтèн, уважаван, достопочтèн: ~ý **starý pán** почитан стар човèк, уважаван господин 3. подобàващ, благоприличен, сериòзен: **zachovat** ~ý **klid** запàзя невъзмутимо спокойствие; **není** ~é **člověka, aby myslel jen na sebe** не подобàва, не è рèдно човèк да мисли сàмо за сèбе си 4. *църк.* преподòбен: ~ý **pán** нèгово преподòбие
duš|e, -e ж. 1. душà, дух: **mít citlivou** ~i ймам чувствителна душà (спортист) до мòзъка на кòстите; **přilnout celou** ~i (k někomu) привържа се с цялото си същество (към някого); **vidět (někomu) do** ~e познавам и збýбите (на някого); **promluvil nám z** ~e тòй изрази нашите мисли; тòй държà пред нас прочувствена реч; **promluvit (někomu) do** ~e поговоря йскрено (с някого) 2. *религ. филос.* душà: **nesmrtelná** ~e *бесмъртна душà* **zprostitutu** продам душàта си на дявола; **dát** ~i (na někoho) дам душàта си (за някого); **chodí jako tělo bez** ~e, **chodí jako bludná** ~e ходи като мухà без главà, ходи съвсèm занèsен: **vyrazit, vytřást** ~i (z někoho) измбча, изтормòзя (някого); извàдя душàта (на някого); **na mou** ~i! бòга ми! чèстна дýма! 3. *експр.* човèк, душà: **ta dobrá** ~e! тàзи добра душà; **bojovat o každou** ~ **bylo** ~e бòря се за всèки човèк; **nebylo tam živé** ~e тàm нямаше жива душà; **město o padesáti tisících** ~í град с петдесèт хиляди дýши (населèние) 4. *книж.* душà (*активен фактор*): **matka byla** ~í **rodiny** мàйката беше душàта на сèмейството; **je** ~í **celé akce** тòй е душàта, инициàторът на цялата àкция 5. сърцевинà (*на стблò*) 6. плавателен мехур (*на риба*) 7. плòндер (*на топка*), втèршна гýма (*на автомобилна гýма и под.*)

dušený, -á, -é **1.** приглушен, заглушен: **~ý pláč** приглушен плач **2.** *гов.* задушен: **~á játra** задушен черен дроб

duševní, -í, -í **1.** душевен, психичен, психически, умствен: **~í vývoj** психическо развитие; **~í práce** умствен труд **2.** духовен, културен: **~í život** духовен живот

dušička, -y *ж.* **1.** *умал. експр.* душица, душичка

♦ **hřiměl** **hřiměl** **hřiměl** отишла в петите; той се страхуваше; **tak už má ~a pokoje?** падна ли ти сърце на място? успокой ли се? **2.** *религ. експр.* душа: **~y v očistci** душице в чистилището; **pálit svíčky za ~y** паля свещи за душице на умрелите

♦ **pláče** **pláče** **pláče**

zalévat ~u *експр.* пийвам си **3.** *експр.* душа, душица, душичка; скъп, хубав човек; **~o drahá!** скъпа душице! скъпа душичко!

dušičkovský, -á, -é **1.** който се отнася до Задүшница: **~á pobožnost** панихйда **2.** тъжен като на Задүшница: **~á nálada** тъжно настроение; **~é počasí** мрачно есенно време

Dušičky, -ek *ж.* *само мн.* Задүшница

dušný, -á, -é който страда от задүх; астматичен **dušovat se**, -uji *се/разг.* -uju *се* *несв.* кълна се (в душата си), божба се: **~oval se, že už to neudělá** той се кълнеше, че няма вече да го направи

duťat *вж.* **neduťat**

duťina, -y *ж.* **1.** кухина, празнина: **skalní ~a** скална кухина; **ústní ~a** *анат.* устна кухина; **nosní ~a** *анат.* носна кухина; **břišní ~a** *анат.* коремна кухина **2.** *текст.* кант, ръб (*кух*)

duťinka, -y *ж.* **1.** *умал.* малка кухина, малка празнина; кухинка, празнинка **2.** цигарена гилза

důtká, -y *ж.* мърмене: **dostat ~u** смърят ме, получа мърмене; **~a s výstrahou** мърмене с предупреждение

důtklivý, -á, -é настойчив, настоятелен: **~á domluva** мърмене

důtky, **duťky**, -ek *ж.* *само мн.* камшик, бич **duťnout**, -nu *св. експр.* гъкна: **neodvážil se ani ~nout** той не се осмели дори да гъкне

duťý, -á, -é **1.** кух; който е с вътрешна празнина; хралупест: **~ý strom** кухо, хралупесто дърво; **~á cihla** кұха тұхла; **~é míry (na tekutiny)** мерки за вместимост (за течности); **probudil se ráno s ~ou hlavou** *прен.* той се събуди **спр.** мам пукната парà; **být ~ý (u zkoušek)** *учил.* *жарг.* гōла вода сѣм (на изпити) **2.** вдлѣбнат, вгѣнат: **~á čočka** *физ.* вдлѣбната, конкавна

леща **3.** *прен. пейор.* кух, празен, несъдържателен: **~é fráze** празни фрази **4.** глух, тъп, приглушен (*за звук, глас*): **~é údery** тѣпи, приглушени удари

důvěř, -a, -y *ж.* доверие, упование, вяра: **~a ve vlastní sílu** вяра, доверие в собствените сили; **mít, chovat (k někomu) ~u** ймам вяра, доверие (в някого); изпитвам доверие (към някого); **být hoden ~y** заслужавам доверие; **vysslovit (někomu) ~u** гласувам доверие (на някого); **pozbýt něčí ~y** лишà се от доверието, загубя доверието (на някого); **zklamat (něčí) ~u** не оправдàя нѣчие доверие, измàмя доверието (на някого); **zneužít (něčí) ~y** злоупотреба с доверието (на някого)

důvěrně *нар.* **1.** чистосърдечно, приятелски, интимно **2.** поверително, тайно, секретно

důvěrnice, -e *ж.* **1.** довереница; доверено лице (*жена*); душеприказчица **2.** *полит. адм.* довереница, представителка, пълномощница

důvěrník, -a *м.* **1.** довереник; доверено лице **2.** *полит. адм.* довереник, представител, пълномощник: **domovní ~** домоуправител

důvěrnost, -i *ж.* **1.** довереност, чистосърдечност, интимност **2.** фамилярност, интимничене: **netrpěla žádně ~i** тя не позволяваше никакви фамилярности **3.** поверителност, секретност; секрет

důvěrný, -á, -é **1.** доверен, чистосърдечен, приятелски, интимен, близък, задушевен: **~ý tón řeči** интимен, задушевен тон на речта; **~ý přítel** интимен, близък, приятел **2.** интимен: **~ý poměr** интимно отношение; интимна връзка **3.** поверителен, секретен, таен: **~ý materiál, spis** поверителен материал, документ; **~á schůze** закрито заседание; **přísně ~é** *адм.* строго поверително

důvěryhodný, -á, -é достоверен, заслужаващ доверие: **~á osoba** лице, заслужаващо доверие; **~ý pramen** достоверен източник

důvěřivě *нар.* **1.** доверчиво, с доверие **2.** лековѣрно

důvěřivost, -i *ж.* **1.** доверчивост, доверие **2.** лековѣрност: **přílišná ~ se nevyplácí** прекалената лековѣрност е опасна

důvěřivý, -á, -é **1.** доверчив, найвен, лековѣрен: **je ~ý jako malé dítě** той е доверчив като дете **2.** поверителен: **~ý tón hlasu** поверителен тон на гласà

důvěř, -ovat, -uji *разг.* -uju *несв.* (*коти, џети; в кого, в со*) вярвам (*на някого, на нещо; в някого, в нещо*); надявам се (*на нещо*): **~ovat svým přátelům** ймам доверие, вярвам на

приятелите си; **~ovat** **u své síle** в собствените си сили, уповавам се на силите си; **příliš si ~oval** бeше прекалeно самонадeян
důvod, -u м. довод, основание, причина, аргумент, мотив; **z jakých ~ů?** по какви причини? поради какви причини? **není ~u k takovému jednání** няма основание, причина за такoва поведeние; **to má svůj ~** това си има причини, основания; **z vážných ~ů** по сериoзни, по уважителни причини; **z rodinných ~ů** по семејни причини; **z existenčních ~ů** по материaлни съображения; **z bezpečnostných ~ů** от съображения за безoпасност; **uvádět pádné ~y** привeждам убедителни аргументи; **vyvrátit ~y** опровергaя доводи, аргументи

důvodn|ý, -á, -é обоснован, основателен, аргументиран; **mít ~é obavy** имам основателни опасeния

důvodov|ý, -á, -é 1. юрид. обяснителни: **~á zpráva k zákonu** обяснителна записка към закон **2.** език. причинен; кoйто e за причина: **~á věta** подчинeно обстоятелствено изречeние за причина

důvtip, -u м. остроумие, съобразителност, схватливост, досетливост, находчивост, изобретателност; **ženský ~** женска находчивост; **oslňoval svým ~em** тoй смaйваше с остроумието си

důvtipn|ý, -á, -é 1. остроумен, съобразителен, схватлив, досетлив, находчив, изобретателен: **~ý zlepšovatel** изобретателен рационализатор **2.** остроумен, хитроумен: **~é zařízení** остроумно съоръжение

dužin|a, dužnin|a, -y ж. месеца часть на плод **dužnat|ý, нe-рядкo dužinat|ý, -á, -é** месечъ, сoчен (за плод и под.)

dužnina вж. **dužina**

dva числ. м. **dvě** ж. и ср. два, двaма, две: **oba ~** и двамата, и двата; **obě dvě** и двете; **~ muži** двaма мъже; **~ dny/dni** два дни/дена; **dvě a dvě jsou čtyři** две и две (e) четири; **román o dvou dílech** роман в две части, в два тома; **šli po dvou, šli ~ a dva** вървяха по двaма; **rodina se dvěma dětmi** семейство с два деца; **~** работа, ям за двaма; **sedět na dvou židlích** седя на два стола; **být mezi dvěma ohni** между чoк и наковaлня съм; пържа се на два oгъня; **dvěma pánům nelze sloužit** чoвeк не може да бeде слуга на двaма господари; **udělám to jedna dvě** ще го направя завчac, на бърза ръка

dvaadvacet, dvaatřicet, ..., -i числ.: двайсет и

dě
 две, ...
dvacet двайсет
dvacetistý двайсет
dvaceti двайсет
dvaceti двайсет

stojí za osmnáct, druhý bez dvou za dvacet и двамата са от eдин дoл дрeнки; хвани eдния, удари другия

dvacetihalěr, dvacetihalíř, -e м. монeта от двайсет хaлера

dvacetikorun|a, -y ж. банкнoта (монeта) от двайсет крoни

dvaceti двайсет
dvaceti двайсет
 годишен

dvaceti двайсет
 (чaст)

dvaceti двайсет
dvaceti двайсет
dvaceti двайсет
 опий

dvaceti двайсет
 двайсет
 двайсет
 двайсет

dvaceti двайсет
 двайсет
 двайсет
 двайсет

е означено с цифрата двайсет: **bydlí na dvacítce** живее в стая номер 20; **stálo to ~u** това струваше двайсетак, двайсет крoни

dvá два
řez пословица два пeти мерi, eднi пeт режi

dvá два
 (oбeд)

lat něco za pět minut ~ направя нещo в послeдния момент

dvanácterník вж. **dvanáctník**

dvanáct дванайсет
 годишен

dvanáct дванайсет
 (чaст); eднa дванайсетинка, дванайсетина

d
 дванaдесетгpaдусoв: **~é pivo** дванайсетгpaдусoвa бира

dvanáct дванайсет
dvadci дванайсет
 ра) 2. нещo, кoетo e означено с цифрата дванайсет

дванайсет градуса

dvanáct дванайсет
 пъти

dvanáctník, dvanácterník, -u м. анат. дванайсетопрeстник, дванайсетопрeстнo червo

dvanáct дванайсет
 дванайсет
odbila ~á удари дванайсет (чacа), дванайсетият чac

dvě, dví числ. книж. два, двaма, две; двойка, чифт: **dvě oči** две oчи; **dvě holoubátek** чифт гълбчeга; **zlomit ve dví** счупя на две

dvě вж. **dva**

dveř|e, dvéř|e, -í *ж. само мн.* вратà: **domovní** ~e къшна вратà, входна вратà; **otáčecí** ~e въртяща се вратà; **kývavé** ~e летяща вратà; **posuvné** ~e плъзгаща се вратà; **skládací** ~e слагаческа вратà; **otevřených** ~í *учил. адм.* дèн на отворените врати; дèн на открити уроци; **žeň máme před** ~mi жьгвата чука на вратàта; **ukázat někomu** ~e, **vyrazit s někým** ~e *грубо* покажа вратàта на някого; изхвърля някого през вратàта; изгòня някого; **~e se u něho netrhly** у него бèше Аврàмов дом; у него непрекъснато се мъкнеха хòра; изтриха му прага
dveřní|í, -í, -í кòйто се отнàся до вратà: **~í rám** рамка на вратà
dvěstěpadesátka *жарг.* мотоциклèt 250 кубика
dví *вж. dvě*
dvířk|a, -ek *ср. само мн.* вратичка, пòртичка: **~a** задни врати; **~a otevřena** оставя си отворена вратичка (за отстъпление)
dvojakost, -i *ж.* **1.** двойкост **2.** двойственост, двуличиe
dvojak|ý, -á, -é **1.** двойк, двòдeн: **~ý charakter práce** двойк харàктер на работа **2.** двузнàчен, двусмыслeн: **~ý výrok** двузнàчно, двусмыслeно изказване **3.** двойствен, дуулик, дууличeн
 ♦ **hát** *жарг.* двòдeн
dvojbarevn|ý, dvoubarevn|ý, dvojbarv|ý, dvoubarv|ý, -á, -é двуцветeн
dvojcifern|ý, dvoucifern|ý, -á, -é двуцифрeн: **~é číslo** двуцифрeно числò
dvojjátk|o, -a *ср. умал.* близнàчe
dvojče, -te *ср.* близнàк, близнàчка: **pravá dvojčata** еднòдйчни близнàци; **nepravá dvojčata** двуййчни близнàци; **siamská dvojčata** сиамски близнàци
dvojčís|l|í, -í *ср. мат.* двè съсèдни по разряд цифри
dvojčís|l|o, -a *ср.* двòдeн нòмер; двòдeн брой; двà брòя на списàние, излèзли заедно
dvojčlen, -u *м. мат.* двучлèн, бинòм
dvojdomy|ý *вж. dvoudomy|ý*
dvoje *вж. dvojí*
dvojfázov|ý, dvoufázov|ý, -á, -é *електр.* двуфàзен, двуфàзов: **~ý proud** двуфàзен тòк
dvojhlas, -u *м. муз.* двуглàс, пeèне на двà глàса
dvojh|l|ásk|a, -y *ж. език.* двуглàсен звук; двуглàсна, дифтòнг
dvojh|l|asn|ý, dvojh|l|as|ý, dvouh|l|asn|ý, dvouh|l|as|ý, -á, -é *муз.* двуглàсов, двуглàсен; на двà глàса
dvojh|l|av|ý, dvouh|l|av|ý, -á, -é двуглàв

dvoj|í, -í, -í *числ. за вид 1.* двà вèда; от двà вèда: **~í sešity** двà вèда тетрадки; **to lze provést ~ím způsobem** товà мòже да се направи по двà (звнòм)
 ♦ **пèчк|a, -y** с различeн аршин; подхòждам към нèщо с различна мьярка; **lidé ~í tváře** дуулични хòра
2. и dvoje (*в им. и вин. dvoje, в останалите надежди форми на dvojí*) двà, двè, двà чифта (*при същ. само мн., събир., групови, абстрактни*): **~e hodinky** двà часовника; **~e kamna** двè пèчки; **~e dveře** двè врати; **~e včelstvo** двà рòяка пчели; **~e boty, punčochy** двà чифта обувки, чорàпи; **~í možnost** двè възмòжности **3. само dvojí** двòдeн: **~í porce** двòдeн пòрция; **zamknout dveře na ~í západ** заклòча вратà двà пèти
dvojic|e, -e *ж.* двòдeн, чифт: **manželská ~e** съпружеска двòдeн; **žáci chodili ve ~ích** учениците вървяха по двàма; **vidová ~e** *език.* видова двòдeн; **syntaktická, větná ~e** *език.* синтаксма; двучлèнно съчетàние; **~e síl, vektorů** *физ.* двòдeн сили, вèктори
dvojit|ý, -á, -é двòдeн, двукрàтен: **~é okno** двòдeн прозòрец; **~ý žebřík** двòдeн стèлба (*бòд-джийска и под.*); **~é dno** двòдeн дèно; **~á porce** двòдeн пòрция; **~á brada** двòдeн брадичка
dvojjazyčn|ý, dvoujazyčn|ý, -á, -é дууезичeн: **~ý slovník** дууезичeн рèчник
dvojk|a, -y *ж.* **1.** цифра двè; двòдeн **2.** нèщо, кòето е означeно с цифрата двè: **jet ~ou** пьтòвам с двòдeн, с нòмер двè (*трамвай и под.*) **3. учил.** мнòго добър (*оценка*) **4. лов.** двучeвна пушка; чифтè **5.** втòра скòрост на мотòрни превòзни срдèства: **jet na ~u** пьтòвам на втòра скòрост **6. спорт.** скиф с двè греблà
dvojk|an|ý, dvouk|an|ý, -á, -é раздвоeн, чатàлест: **~ý jazýček zmije** раздвоeн език на пепелянка, на усòйница
dvojkolejn|ý, dvoukolejn|ý, -á, -é двурèлсов; кòйто се отнàся до двòдeн рèлсов пèт
dvojlúžkov|ý, dvoulúžkov|ý, -á, -é кòйто е с двè леглà: **~ý pokoj** стàя с двè леглà
dvojmo *нар.* **1.** двòдeн; двà пèти: **vidět ~** виждам двòдeн **2.** в двà екземпляра: **napsat smlouvu** ~ напиша дòговор в двà екземпляра
dvojmocn|in|a, -y *ж. мат.* квадràт; числò, повдигнато на квадràт, на втòра стèпен
dvojmocn|ý, dvoumocn|ý, -á, -é *хим.* дуувалèнтeн: **~ý prvek** дуувалèнтeн елемèнт
dvojnásob *нар.* двòдeн, двà пèти, двукрàтно, удвоeно: ~ **větší** двà пèти пò-голèям; **trpět ~** мнòго страдам, страдам двà пèти пòвече
dvojnásob|ek, -ku *м. (čeho)* двòдeн количeство

- (от неццо): **~ek původní částky** удвоена първоначална сума
- dvojnásobně nar.** числ. двойно; два пъти; двукратно, удвоено: **být ~ ostražitý** удвоявам бдителността си; проявявам два пъти по-голяма бдителност; **~ tolik** два пъти повече, два пъти по-толкова
- dvojnásobný, -á, -é** двобен; двукратен; удвоен: **~á přesila** двойно надмощие; **~ý vítěz** двукратен победител; **~ou silou** с удвоена сила
- dvojník, -a** м. двойник
- dvojplášník, dvouplášník, -u** м. авиац. биплан, двуплъщник
- dvojměrný, dvourozměrný, -á, -é** геом. двуразмерен
- dvojřad, -u** м. воен. спорт. строй в две редици: **stojíme v ~ech** строени сме в две редици
- dvojsměrný, dvouseměrný, -á, -é** двустърен; който е с две остриета
- dvojskif, -u** м. спорт. двуместен скиф
- dvojskul, -u** м. спорт. двуместен скъл
- dvojslabičný, dvouslabičný, -á, -é** език. дусричен: **~é slovo** дусрична дума
- dvojsmysl, -u** м. 1. двусмисленост; двусмислица; двойкост 2. двусмислица, непристойност
- dvojsmyslný, -á, -é** 1. двусмислен; който е с две значения 2. двусмислен, непристойен
- dvojestopý, dvoustopý, -á, -é** 1. лит. двустъпен; който е с две стихотворни стъпки 2. техн. който остава две следи, две бразди (за превозно средство)
- dvojjstranný, dvojjstranný, -á, -é** юрид. двустранен: **~á smlouva** двустранен договор
- dvojjstup, -u** м. воен. спорт. колона по двама: **v ~ nastoupit!** в колона по двама – строй се!
- dvojjsytný, -á, -é** хим. двуосновен: **~á kyselina** двуосновна киселина
- dvojjtakt, dvoutakt, -u** м. техн. жарг. двутактов мотор, двигател
- dvojjtaktový, dvoutaktový, -í, -í** техн. двутактов: **~í motor** двутактов мотор, двигател
- dvojjtečk|a, -y** ж. език. двоеточие: **udělat, napsat ~u** поставя двоеточие
- dvojjtřídk|a, dvoutřídk|a, -y** ж. остар. разг. двукласно училище (със смесени паралелки)
- dvojjtvar, -u** м. език. дублет; дублетна форма
- dvojjuhlíčitán, -u** м. хим. бикарбонат: **~ sodný** сода бикарбонат; сода за хляб
- dvojjuchý, dvouuchý, -á, -é** който е с две дръжки: **~ý hrnec** тенджерата с две дръжки
- dvojjverší, dvouverší, -í** ср. лит. двустийшие
- dvojjzápas, -u** м. спорт. двойна среща, двобен мач
- dvojjznačný, dvouznačný, -á, -é** двузначен, който е с две значения; двусмислен
- dvojjzpěv, -u** м. муз. дуэт
- dvojjženství, -í** ж. двуженство, бигамия
- dvoran|a, -y** ж. зала, салон, хале: **nádražní ~** гарова зала; **~a hlavní pošty** зала на централна поща
- dvor|ec, -ce** м. 1. голям чифлик 2. в съчет. **tenisový ~ec** спорт. тенискорт
- dvor|ek, -ku** м. умал. 1. двор, дворче 2. малък чифлик
- dvorn|í, -í, -í** придворен: **~í dáma** придворна дама
- dvornost, -i** ж. галантност, любезност, учтивост, вежливост, куртоазия
- dvorný, -á, -é** галантен, любезен, учтив, вежлив, куртоазен: **~é chování** галантно, любезно, учтиво, вежливо държане; **být ~ý k ženám** галантен съм към жените, с жените
- dvořan, -a** м. дворянин, царедворец; придворен, дворцов човек
- dvoř|it se, -ím se** несов. (коти) ухажвам (някого), любезнича (с някого); държа се галантно (с някого): **~it se ženám** ухажвам жени(те)
- dvoubarevný, dvouciferný** въз. **dvojjbarevný, dvojjciferný**
- dvoudenn|í, -í, -í** двудневен
- dvoudom|ý, dvojjdom|ý, -á, -é** бот. двудомен
- dvoufázový** въз. **dvojjfázový**
- douh|asý, dvouh|asný** въз. **dvojjh|asný**
- dvouh|lavý** въз. **dvojjh|lavý**
- dvouhr|a, -y** ж. спорт. единична игра (при тенис)
- dvouhr|b|ý, -á, -é** зоол. двугърб: **~ý velbloud** двугърба камела
- dvojjazyčn|ý, dvoukolejn|ý** въз. **dvojjazyčn|ý, dvojjkolejn|ý**
- dvoukomorov|ý, -á, -é** 1. техн анат. двукамерен; който е с две камери 2. полит. двукамарен; който е с две камари: **~ý parlament** двукамарен парламент, парламент с две камари
- dvoulet|ý, -á, -é** двегодишно дете; **~é rostliny** бот. двегодишни растения
- dvoul|ůžkov|ý** въз. **dvojjl|ůžkov|ý**
- dvouměsíčn|í, -í, -í** двумесечен
- dvoumocn|ý** въз. **dvojjmocn|ý**
- dvounoh|ý, -á, -é** двукрак, двуног
- dvoupatrov|ý, -á, -é** двуетажен; който е на два етажа (плюс партер)
- dvouplášník** въз. **dvojjplášník**
- dvoupodlažn|í, -í, -í** архитект. двуетажен
- dvouposchod'ov|ý, -á, -é** двуетажен; който е на два етажа (плюс партер)

dvouramenný *ж.м.* двуръменен: ~ý **svícen** двуръменен свещник; ~á **páka** двуръменен лост
dvouozměrný *ж.м.* **dvojměrný**
dvouřadový, -á, -é двуреден: ~ý **oblek** двуреден костюм, костюм с двуредно сакò; ~ý **kabát a)** двуредно палтò **б)** двуредно сакò
dvousečný *ж.м.* **dvoječný**
dvousedadlový, -á, -é двуместен: ~ý **automobil** двуместен автомобил, двуместна кола
dvouslabičný, **dvoustopý** *ж.м.* **dvojslabičný**, **dvojestopý**
dvoustý, -á, -é двустòтен
dvousvazkový, -á, -é двутòмен; кòйто е в два тòма, в две чástи: ~ý **román** двутòмен ромán, ромán в два тòма, в две чástи
dvoutakt, **dvoutaktní** *ж.м.* **dvojtakt**, **dvojtaktní**
dvoutisící, -í, -í двухиляден
dvoutráňový *в съчет.* ~ý **předplatný lístek** абонаментна карта за две линии, по два маршрута (*за трамвай и под.*)
dvoutřídka *ж.м.* **dvojtřídka**
dvoutun|a, **dvoutunk|a**, **dvoutunovk|a**, -у *ж.м.* *техн. жарг.* автомобил, камион с товароподёмност два тòна
dvouuchý *ж.м.* **dvojuchý**
dvouválec, -ce *м. техн. жарг.* двуцилиндров двигател; автомобил с двуцилиндров мотор, двигател
dvouválcový, -á, -é *техн.* двуцилиндров: ~ý **motor** двуцилиндров мотор, двуцилиндров двигател
dvouverší, **dvouznačný** *ж.м.* **dvojverší**, **dvojnáčný**
dvůr, **dvora** *м.* **1.** двор: **zadní** ~ заден двор; **okno do dvora** прозорец към двòра **2.** чифлик, ферма, имение: **panský** ~ господарски чифлик, господарско имение **3.** дворец; владетелски дом: **císařský** ~ императорски двор; **papežský** ~ папски двор; **mít přístup ke dvoru** ймам достъп до дворца **4.** двор; дворяни; владетел с придворни: **příjezd královského dvora** пристигане на кралския двор **5.** *порано* палата (*в названия на учреждения*): **soudní** ~ съдебна палата
dýh|a, -у *ж.м.* фурнир: **krájená**, **řezaná** ~а рязан фурнир; **loupaná** ~а бèлен фурнир
dýchací, -í, -í дихателен: ~í **ústrojí** *анат.* дихателна система; ~í **cesty** *анат.* дихателни пътища; ~í **přístroj** дихателен апарат
dýcha|dla, -del *ср. само мн. анат.* дихателни органи, органи на дишането
dýchá|nek, -nku *м.* приятелска среща; вечеринка: **kávový** ~nek приятелска среща на

кафе
dých|at, -ám *несв.* **1.** дишам: **zhluboka** ~at дишам дълбоко; **sotva** ~at едва дишам; ~at **z plných plic** дишам с пълни гърди **2.** вдишвам: ~at **čerstvý vzduch** вдишвам свеж въздух **3.** дъхам: ~at **si na ruce** дъхам си на ръцете; ~at **na sklo** дъхам върху стъкло **4.** *прен.* дишам, живèя: **již ne~á** вече не диша, вече е умрял; **svobodně** ~at дишам двобòдно, двобòден сьм **5.** (*čit, со*) *книж.* лъхам, излъчвам (*нещо*): **kamna** ~la **teplo** пèчката излъчваше топлина; **všechno** ~lo **jarem** всйчко мирйшеше на пролет **6.** *книж.* вèя: **ze sklepa** ~á **chlad** от мазето вèе студ
dýchavícnost, -i *ж.м.* задух, астма
dýchavícný, -á, -é астматичен; бòлен от задух, от астма
dých|nout, -nu *св.* дъхна, лъхна: ~ni **na mne!** дъхни ми!
dycht|it, -ím *несв.* (*po kot, po čem*) жадувам (*някого, нещо*); ламтjà (*по някого, по нещо*); стремjà (*към някого, към нещо*): ~it **po pomstě** жадувам мъст
dychtivost, -i *ж.м.* силно, страстно желане; ламтèж, жадност: **hořela** ~í тя изгаряше от страстно желане; **očekávat s** ~í очаквам с голямо нетърпение
dychtivý, -á, -é (*čeho; po čem; nač; -*) жадуваш, запàлен (*по нещо*); кòйто силно, страстно желае (*нещо*); жаден (*за нещо*): ~ý **po vzdělání** жаден за образование, жаден за наука; ученолюбив; ~á **mládež** любознателна младеж
dýka *ж.м.* **дима** ♦ **vrazitěkomu** ~do **zad** забия на някого нòж в гърба
dým, -и *м.* **дим** ♦ **rozplynout se** ~изчезна като дим, яко дим
dým|at, -ám *несв.* **1.** димjà, пуша: **komíny** ~ají комйните пушат **2.** дъхам: ~at **kovářským měchem** дъхам с ковашки мех
dýmějový, -á, -é *в съчет.* ~ý **mor** *мед.* чума (*с подуване на лимфните възли*)
dymián, **tymián**, -u *м.* *бот.* мачерка; бабина душица (*растение и подправка*) (*Thymus serpyllum*)
dýmk|a, -у *ж.м.* лула: **nacpat si** ~u натълча си лула ♦ **vykouřít** ~uní *ж.м.* изпуша на мира
dýmkový, -á, -é кòйто се отнася до лула: ~ý **tabák** тютюн за лула
dýmník|a, -у *ж.м.* *бот.* лисичина (*растение*) (*Corydalis*)
dýmovnic|e, -e *ж.м.* *воен. авиац.* дымка
dyn, -u *м.* *физ.* дина (*единица за сила*)
dynamický, -á, -é динамичен: ~ý **přízvuk** *език.*

